

การศึกษาเพื่อส่งเสริมหมู่บ้านหัตถกรรมไม้แกะสลักให้เป็น
แหล่งท่องเที่ยวชุมชนยั่งยืน : กรณีศึกษาหมู่บ้านถนอมไชย
ตำบลบ้านแม่ อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

THE STUDY OF THE VILLAGER'S WOOD CARVING PROMOTION
IN THE FORM OF SUSTAINABLE TOURISM : A CASE STUDY
IN KEWLAE NOI VILLAGE, BAN MAE SUBDISTRICT,
SANPATONG DISTRICT, CHIANG MAI PROVINCE

นิพนธ์ บุญชัย
นิพนธ์ บุญชัย

ว338.4791
ช517ก
ฉ.1

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

วิทยานิพนธ์เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าเพื่อศึกษาคณะศึกษาศาสตร์บัณฑิต
สาขาการวิจัยและพัฒนาท้องถิ่น กลุ่มวิชาการท่องเที่ยว
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
พ.ศ. 2548

สำนักวิทยบริการฯ ม.ราชภัฏเชียงใหม่

1000275743

การศึกษาเพื่อส่งเสริมหมู่บ้านหัตถกรรมไม้แกะสลักให้เป็น
แหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน : กรณีศึกษาหมู่บ้านกิวแลน้อย
ตำบลบ้านแม อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

THE STUDY OF THE VILLAGER'S WOOD CARVING PROMOTION
IN THE FORM OF SUSTAINABLE TOURISM A CASE STUDY
IN KEWLAE NOI VILLAGE, BAN MAE SUBDISTRICT,
SANPATONG DISTRICT, CHIANG MAI PROVINCE

เยาวภา บุชยพันธ์

1. ทรทตเท็ด - มนสรณ
2. K- - จป - 110-~
3. บอ/ชานกิว 110/500 -- 10-

๑๐๑๐ - 12060
 เลขทะเบียน 275743
 วันที่ 29 ต.ค. 2549
 เลขเรียกหนังสือ 338.4491
 ย ๕14 ก
 น.4

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาการวิจัยและพัฒนาท้องถิ่น กลุ่มวิชาการท่องเที่ยว
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

พ.ศ. 2548

- หัวข้อวิทยานิพนธ์** : การศึกษาเพื่อส่งเสริมหมู่บ้านหัตถกรรมไม้แกะสลักให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน : กรณีศึกษาหมู่บ้านกิวแลน้อย ตำบลบ้านแม อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่
- ชื่อผู้วิจัย** : นางสาวเขวภา บุษยพันธ์
- สาขา** : การวิจัยและพัฒนาท้องถิ่น กลุ่มวิชาการท่องเที่ยว
- คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์**
- : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชูสิทธิ์ ชูชาติ ประธานกรรมการ
 - : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวันนท์ ชัญญาณะ กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งศึกษาบริบทของหมู่บ้านกิวแลน้อยและวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของกลุ่มงานไม้แกะสลักในหมู่บ้านเพื่อหาแนวทางและรูปแบบในการส่งเสริมให้เข้าแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. หมู่บ้าน กิวแลน้อยเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ไม่ห่างไกลจากจังหวัดเชียงใหม่ มีถนนติดต่อกับอำเภอต่างๆเพื่อการคมนาคมและการประกอบอาชีพ มีประชากร 803 คน มีวัดเป็นศูนย์รวมน้ำใจและเป็นสถานที่สำหรับกิจกรรมต่าง ๆ ประเพณีที่สำคัญ คือ สลากภัต และการรดน้ำคำหัวชาวบ้านกิวแลน้อยให้ความเคารพต่อผู้อาวุโสและมีธรรมาศัยดี อาชีพหลัก คือ การแกะสลักไม้ โดยมีกรรมกรวมกลุ่มกันผลิตไม้แกะสลักในรูปแบบที่หลากหลาย ประณีต และสวยงามมากกว่า 40 ปี และอาชีพรอง คือ การปลูกพืชไร่

2. การพัฒนาหมู่บ้านกิวแลน้อยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนทำได้ดังนี้ คือ จัดตั้งศูนย์บริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยวของชุมชน จัดตั้งศูนย์ฝึกการทำไม้แกะสลักเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาการแกะสลักไม้แก่นักท่องเที่ยว พัฒนาเยาวชนในหมู่บ้านให้เป็นยุวมัคคุเทศก์นำชมหมู่บ้านตามรายการที่กำหนดและจัดสร้างห้องสุขาให้เหมาะสม สะอาด และเพียงพอ

3. รูปแบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในหมู่บ้านกัวแลน้อยควรเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น การท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาวิถีชีวิตของคนในหมู่บ้าน

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

The Title : A Study for Advancing the Wood - Carving Village to the Sustainable Tourism Village : A Case Study of Kewlaenoi Village, Ban Mae Subdistrict, Sanpatong District, Chiang Mai Province.

The Author : Miss. Yoawapa Butsayanain

M.A. Degree Program : Community Research and Development

Thesis Advisors : Asst.Prof.Choosit Choochat Chairman
Asst.Prof.Dr.Siriwan Chaiyana Member

ABSTRACT

The purposes of this qualitative research were to study the way of life of the villagers and analyse the strength, weakness, opportunity and treat of the wood-carving group, to find how to promote the wood-carving village and sustainable tourism. The samples are the community leaders, government officers. Gathering of data by non-participatory observation and structured interviewing.

The results of this research

1. Kewlaenoi Village is near Chiang-Mai Province. There are many way from this Village to another Amphor for transportation and economic. There are 803 people, one temple, for activity center. Salakpat and Rod-Nam-Dam-Hou are the important tradition. The youth always respect to the old person and they have a lot of mankind. Wood-carving is the major career and agriculture is the minor career.
2. To create the tourism information center, to create wood-carving transmission center for educated the tourists, to develop the youth guide and to construct the toilet are the ways to develop the sustainable tourism village.
3. Cultural tourism, agricultural tourism and long-stay tourism are the forms sustainable in Ban-Kewlaenoi Village.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	3
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	4
1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น.....	5
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
2.1 ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านและการอนุรักษ์.....	7
2.1.1 ความหมายของศิลปหัตถกรรม.....	7
2.1.2 ความเกี่ยวข้องระหว่างมนุษย์กับศิลปหัตถกรรม.....	8
2.1.3 ประเภทของงานศิลปหัตถกรรม.....	9
2.1.4 การอนุรักษ์ศิลปหัตถกรรม.....	10
2.2 การแกะสลัก.....	11
2.2.1 ความหมายของงานไม้แกะสลัก.....	11
2.2.2 วัสดุที่ใช้ในการแกะสลัก.....	12
2.2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการแกะสลัก.....	13
2.2.4 ประเภทของการแกะสลัก.....	15
2.2.5 ประเภทของผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลัก.....	16

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2.3 การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน.....	17
2.3.1 ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน.....	17
2.3.2 แนวคิดของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน.....	18
2.3.3 ประเภทของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน.....	20
2.4 ชุมชนเข้มแข็ง.....	22
2.4.1 ความหมายของชุมชนเข้มแข็ง.....	22
2.4.2 แนวความคิดชุมชนเข้มแข็ง.....	23
2.4.3 ลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง.....	24
2.5 เทคนิคการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis)..	25
2.5.1 ความหมายของการวิเคราะห์ SWOT.....	25
2.5.2 คุณลักษณะของการวิเคราะห์ SWOT 7 ประการ.....	26
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	28
2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	35
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	36
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	36
3.2 การรวบรวมข้อมูล.....	37
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.....	38
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	39
3.5 การตรวจสอบข้อมูล.....	40
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
3.7 กระบวนการวิจัย.....	40
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	42
4.1 ภูมิหลังและบริบทของชุมชน.....	42
4.1.1 สถานที่ตั้ง.....	42
4.1.2 ลักษณะภูมิประเทศ.....	45
4.1.3 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน.....	45

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4.1.4 การประกอบอาชีพ.....	46
4.1.5 การคมนาคม.....	46
4.1.6 สิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน.....	47
4.1.7 สภาพทางสังคมและวัฒนธรรม.....	49
4.1.8 การแกะสลักไม้ในหมู่บ้านกิ้วเล่่น้อย.....	57
4.2 วิเคราะห์กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก.....	81
4.2.1 จุดแข็ง.....	81
4.2.2 จุดอ่อน.....	83
4.2.3 โอกาส.....	86
4.2.6 อุปสรรค.....	89
4.3 แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านหัตถกรรมไม้แกะสลักให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน.....	92
4.3.1 แนวทางการพัฒนาด้านสิ่งอำนวยความสะดวก.....	92
4.3.2 แนวทางการจัดองค์กรทางด้านการท่องเที่ยวของชุมชน.....	92
4.3.3 แนวทางการพัฒนาความพร้อมด้านบุคลากร.....	93
4.3.4 แนวทางการจัดรายการนำเที่ยวของชุมชน.....	93
4.4 รูปแบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในหมู่บ้านกิ้วเล่่น้อย.....	94
4.4.1 การจ้ดนำเที่ยวด้านวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน (Cultural Tourism).....	94
4.4.2 การจ้ดนำเที่ยวเชิงเกษตร (Agro Tourism).....	96
4.4.3 การจ้ดที่พัคในชุมชน (Home Stay).....	96
4.4.4 การจ้ดท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism).....	97

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	99
5.1 สรุปผลการศึกษา.....	99
5.2 อภิปรายผล.....	110
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	116
บรรณานุกรม.....	121
ประวัติผู้วิจัย.....	125
ภาคผนวก	126
ภาคผนวก ก รายนามผู้ให้สัมภาษณ์.....	127
ภาคผนวก ข รายนามผู้เข้าร่วมเวทีชาวบ้าน.....	129
ภาคผนวก ค เครื่องมือในการวิจัย.....	131
ภาคผนวก ง ข้อบังคับ กฎ ระเบียบ กติกา มหัตถกรรมไม้แกะสลัก.....	134
ภาคผนวก จ เครื่องมือการแกะสลัก.....	135

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 แผนภูมิแสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย.....	35
3.1 แผนภูมิแสดงกระบวนการวิจัย.....	41
4.1 แผนผังโดยสังเขปชุมชนบ้านกิ้วแลน้อย.....	44
4.2 ตัวอย่างไม้ที่ใช้ในการแกะสลัก.....	60
4.3 ขั้นตอนและกรรมวิธีการแกะสลัก.....	65
4.4 ลักษณะการจ้างงานของกลุ่ม.....	67
4.5 งานแกะสลักประเภทช้าง.....	69
4.6 งานแกะสลักประเภทเทพเจ้า.....	70
4.7 งานแกะสลักประเภททิวทัศน์ชนบท.....	71
4.8 แผนผังโครงสร้างองค์กรประจำปี 2547.....	76
4.9 คณะกรรมการกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก.....	76
4.10 แผนผังช่องทางจัดจำหน่ายของกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก.....	78

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันเกษตรกรในท้องถิ่นชนบทมีการปรับเปลี่ยนการดำเนินชีวิตให้เข้ากับสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสสังคมของประเทศไทยมากกว่าอดีตที่ผ่านมา และสืบเนื่องจากที่รัฐบาลได้มีนโยบายในการดำเนินโครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” ของรัฐบาลมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างงาน สร้างรายได้ โดยการนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาพัฒนาเพิ่มพูนมูลค่า เป็นสินค้าที่มีคุณภาพ มีจุดเด่นและจุดขายซึ่งสอดคล้องกับวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นเพื่อให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายไปทั่วประเทศและทั่วโลก (กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2544 :2) จากนโยบายดังกล่าวประชาชนจึงมีการตื่นตัวในการประกอบอาชีพในด้านต่าง ๆ จำนวนมาก อาชีพหนึ่งที่สำคัญคือการทำสินค้าหัตถกรรมพื้นบ้าน ซึ่งเป็นงานที่ต้องใช้ฝีมือและมืออยู่เกือบทุกจังหวัด เป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และทำให้เกิดการสร้างงานในชนบทได้อย่างมากทางหนึ่งผลจากการผลิตสินค้าหัตถกรรมพื้นบ้านเป็นอาชีพเสริมนี้ ทำให้ผู้ที่ผลิตสินค้าหัตถกรรมพื้นบ้าน มีรายได้เพิ่มขึ้น รวมทั้งได้รับการพัฒนาฝีมือ อีกทั้งเป็นการลดปัญหาการว่างงานเพราะมีการจ้างงานภายในท้องถิ่น ซึ่งส่งผลให้ลดปัญหาการไหลทะลักเข้าสู่สังคมเมืองของประชากร (ชูศักดิ์ เพรสคอทท์ และคณะ, 2533 : 3)

บ้านกิ้วแล่น้อย อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ มีหัตถกรรมไม้แกะสลักซึ่งเป็นอีกหนึ่งศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่มีการสืบสานภูมิปัญญา ประเพณีและวัฒนธรรมพื้นบ้าน มีเอกลักษณ์เป็นของท้องถิ่น และสืบทอดกันมาอันยาวนาน บ้านกิ้วแล่น้อย อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่เป็นแหล่งกำเนิดของงานแกะสลักไม้ในจังหวัดเชียงใหม่อีกแห่งหนึ่ง และมีการพัฒนาฝีมือมาโดยลำดับ มีการนำเอารากไม้ ตอไม้ เศษไม้ และไม้เก่าที่เลิกใช้แล้วภายในท้องถิ่นมาเป็นวัตถุดิบและวัสดุที่สำคัญในการผลิตไม้แกะสลักอีกอย่างหนึ่งก็คือ ไม้มะม่วง ไม้สัก ไม้ขนุน ไม้กระท้อน และไม้จามจุรีหรือไม้น้ำจาว ซึ่งทำให้ชิ้นงานไม้แกะสลักมีความประณีต ละเอียด งดงาม มีคุณภาพ มีคุณภาพ

ลักษณะผลงานที่ปรากฏในชิ้นงานไม้แกะสลัก เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับวรรณคดีไทย และ พุทธประวัติ เช่น รามเกียรติ์ รูปเหมือนพระพุทธเจ้าออกผนวช และพระเวสสันดรตอนชูชกขอแก้วหาชาติ และวิถีชีวิตของคนไทยในสมัยอดีต เช่น การทำเครื่องจักสานในการดักจับสัตว์และการเกษตร ส่วนสัตว์ที่นิยมแกะสลักกันมากคือการแกะรูปเหมือนช้าง มีลักษณะข้างเป็นโง่งง และข้างเดียว รูปเหมือนเสื่อ กวาง เป็นต้น ส่วนที่เป็นสิ่งของเครื่องใช้ภายในบ้านเรือนจะเป็นพวกโต๊ะหมู่บูชา หมอนไม้ ครกไม้ ตู้เสื้อผ้า โต๊ะ เตียง เก้าอี้ และเก้าอี้รูปสัตว์ต่าง ๆ ส่วนที่แกะสลักเกี่ยวกับ ป่าเขาลำเนาไพร แสดงให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้ในสมัยอดีตที่ผ่านมา ซึ่งเป็นการเผยแพร่ประเพณีและวัฒนธรรมด้วยงานหัตถกรรมที่มีฝีมือชั้นนำแห่งหนึ่งของประเทศไทย นอกจากนั้นยังเป็นการพัฒนาอุตสาหกรรม หัตถกรรมในระดับชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาชนบทที่เน้นหนักในเรื่องของธุรกิจชุมชน เพื่อยกระดับรายได้และเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน นอกจากนี้ การส่งเสริมอุตสาหกรรมหัตถกรรมในชุมชน จะมีส่วนช่วยอนุรักษ์และสืบสานศิลปวัฒนธรรมของแต่ละชุมชน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชาติ (คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, พ.ศ. 2539)

ปัจจุบันประชากรในหมู่บ้านกิ้วแล่น้อยกว่าร้อยละ 90 ประกอบอาชีพแกะสลักไม้ ส่วนที่เหลือประกอบอาชีพเกษตรกรรม ค้าขาย และรับจ้างทั่วไป สำหรับอาชีพแกะสลักไม้นั้นส่วนใหญ่ใช้แรงงานภายในครอบครัว แม้ว่าหัตถกรรมไม้แกะสลักในชุมชนจะก่อให้เกิดรายได้ก็ตาม แต่งานที่ผลิตออกมานั้นขาดการส่งเสริมและพัฒนาให้ถูกทิศทาง ทำให้มีผู้เข้าไปซื้อหาและเยี่ยมชมเป็นส่วนน้อย อีกทั้งชุมชนไม่เป็นศูนย์กลางการจำหน่ายสินค้าเหมือนเช่นบ้านถวายและไม้ไผ่ที่อยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยว

ด้วยสาเหตุนี้ทำให้คนในชุมชนต้องจำหน่ายผลิตภัณฑ์ให้กับพ่อค้าคนกลางซึ่งส่วนใหญ่เป็นพ่อค้าในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดใกล้เคียง แล้วนำผลิตภัณฑ์ไปส่งจำหน่ายที่ศูนย์หัตถกรรมบ้านถวายและในตัวเมือง ซึ่งคนในชุมชนเองต้องการที่จะเพิ่มกลุ่มลูกค้าเป้าหมายในส่วนของลูกค้าต่างจังหวัดและจำหน่ายกันเองภายในชุมชน จะทำให้ผลิตภัณฑ์ที่ออกมามีราคาไม่สูงมาก เนื่องจากไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง เพราะผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลักของหมู่บ้านกิ้วแล่น้อยเป็นงานฝีมือที่มีคุณภาพและเคยได้รับรางวัลชนะเลิศและรองชนะเลิศอันดับ1 ผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลักในปีเดียวกันจากกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมในปี พ.ศ. 2537 ซึ่งเป็นการประกาศให้สาธารณชนได้มีโอกาสรู้จักและเข้าไปสัมผัสผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลักบ้านกิ้วแล่น้อยเพิ่มมากขึ้นถือได้ว่าเป็นการใช้ภูมิปัญญาของชาวบ้านที่ถ่ายทอดกันมาอันยาวนาน และยังเป็นการใช้ทุนทางปัญญาที่มีอยู่ในรูปแบบของระบบท้องถิ่น แต่ผู้ที่นิยมและชื่นชอบงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก กลับไม่มีโอกาสที่จะ

เข้าถึงแหล่งผลิตโดยตรง จึงเป็นการซื้อหาผ่านจากพ่อค้าคนกลางมากกว่าที่จะเข้ามาในชุมชน
แห่งนี้ โสภิต มณีวรรณ, (สัมภาษณ์ 13 มิ.ย. 2546)

ดังนั้นเพื่อเป็นการส่งเสริมหมู่บ้านหัตถกรรมไม้แกะสลักให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
ในชุมชนบ้านกิ้วแลน้อย และเพื่อเสนอทางเลือกใหม่ให้กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเที่ยวใน
จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษาจึงสนใจและได้ติดตามศึกษาข้อมูลและสอบถามผู้ที่มีความรู้ในเรื่อง
ดังกล่าวนี้โดยตลอด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาหมู่บ้านหัตถกรรม
ไม้แกะสลักว่า งานหัตถกรรมไม้แกะสลักที่มีชื่อเสียงสืบทอดกันมาอันยาวนานนั้น น่าจะใช้เป็น
ทรัพยากรดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เข้ามาศึกษาเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี และบริบทของชุมชนที่จะเอื้อต่อ
การท่องเที่ยวเพียงใด ข้อมูลที่ได้มาคงสะท้อนให้เห็นถึงการมีทุนทางสังคมของชาวบ้านกิ้วแลน้อย
ที่สามารถสร้างเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งพาทุนที่มีอยู่ในชุมชน และข้อมูลที่ได้ผู้วิจัยจะหาแนวทางใน
การพัฒนาให้หมู่บ้านกิ้วแลน้อยเป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ซึ่งจะทำให้เศรษฐกิจในชุมชนเกิด
ความเข้มแข็งพึ่งพาตนเอง และเท่ากับเป็นการเผยแพร่ให้นานา ๆ ประเทศได้รู้จักหัตถกรรม
ไม้แกะสลัก และเรียนรู้วิถีชีวิตของคนในชุมชนบ้านกิ้วแลน้อยเพิ่มมากขึ้น สิ่งสำคัญที่สุดเท่ากับ
เป็นการอนุรักษ์ศิลปหัตถกรรมไม้แกะสลักหมู่บ้านกิ้วแลน้อยให้คงอยู่กับชุมชน ตลอดไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาบริบทของชุมชนที่เอื้อต่อการส่งเสริมหมู่บ้านหัตถกรรมไม้แกะสลัก
และการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

1.2.2 เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) กลุ่มงาน
หัตถกรรมไม้แกะสลักเพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

1.2.3 เพื่อเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในหมู่บ้านกิ้วแลน้อย ตำบลบ้านแม
อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1.3.1 ทำให้ได้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทของหมู่บ้านกิ้วแลน้อยและการใช้
ภูมิปัญญาในการผลิตหัตถกรรมไม้แกะสลัก

1.3.2 ทำให้ผู้ศึกษาและชาวบ้านกิ้วแลน้อยได้แนวทางในการนำไปพัฒนาให้เป็นแหล่ง
ท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และยังเป็นโอกาสในการนำภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมไม้แกะสลักที่ได้มีการถ่ายทอด

กันมาอันยาวนานไปเผยแพร่ให้แก่สาธารณชนได้รับทราบว่าบ้านกิ้วแลน้อยมีงานฝีมือที่มาจากภูมิปัญญาที่มีคุณค่าควรแก่การศึกษาเรียนรู้

1.3.3 ทำให้ทราบแนวทางหรือกรรมวิธีในการส่งเสริมหัตถกรรมไม้แกะสลัก ที่เป็นงานสร้างรายได้ให้ชาวบ้านกิ้วแลน้อยแล้ว การสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่จะทำให้ชุมชนเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ และยังเป็นการอนุรักษ์หัตถกรรมไม้แกะสลักให้อยู่คู่กับชุมชนบ้านกิ้วแลน้อยตลอดไป

1.4 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือชุมชนบ้านกิ้วแลน้อย หมู่ที่ 10 ตำบลบ้านแม อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

1.4.2 ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยประชาชนในหมู่บ้านที่ประกอบอาชีพไม้แกะสลัก กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ 200 คราวเรือน จำนวน 500 คน ผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน ผู้นำกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักและกรรมการจำนวน 11 คน ผู้อาวุโส จำนวน 12 คน ซึ่งเป็นบุคคลที่ผลิตหัตถกรรมไม้แกะสลักมาแล้วเป็นเวลา 10 ปีขึ้นไป และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง คือ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกิ้วแลน้อย จำนวน 2 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีจำนวน 20 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง เนื่องจากเป็นผู้ประกอบอาชีพไม้แกะสลัก และเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการแกะสลักในชุมชน ประกอบด้วยสมาชิกกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ จำนวน 10 คน ผู้นำกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก และกรรมการจำนวน 5 คน ผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน 1 คน ผู้อาวุโสซึ่งเป็นบุคคลที่ผลิตหัตถกรรมไม้แกะสลักตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป จำนวน 2 คน

1.4.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหาที่ใช้ในการศึกษารอบคลุมด้านต่างๆดังนี้

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการส่งเสริมหมู่บ้าน
หัตถกรรมไม้แกะสลักให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในหมู่บ้านกัวแลน้อย อำเภอสันป่าตอง
จังหวัดเชียงใหม่ โดยเน้นการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis)
ความเป็นไปได้ของกลุ่มหัตถกรรมไม้แกะสลักและบริบทของชุมชน เพื่อนำคำตอบมาหาแนวทาง
ไปพัฒนาและสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน สำหรับวิธีการศึกษาจะใช้การเก็บรวบรวม
ข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสังเกต (Participatory)
การสัมภาษณ์เฉพาะกลุ่ม (Focus Group) รวมไปถึงการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ

1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับงานแกะสลักเพราะเคยเป็นเจ้าของร้านที่
ส่งเสริมการแกะสลักและงานหัตถกรรมพื้นบ้าน ได้มีการติดต่อกับหมู่บ้านกัวแลน้อยมาประมาณ
30 กว่าปี ดังนั้น การศึกษาชุมชนเพียง 1 ปี เมื่อผนวกกับประสบการณ์เดิม ทำให้ผู้วิจัยปฏิบัติ
งานวิจัยร่วมกับ ชุมชนได้เป็นอย่างดี และอนุমানได้ว่าข้อมูลที่ได้มีความเชื่อถือ

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

หัตถกรรม หมายถึง สิ่งประดิษฐ์ที่ต้องใช้ฝีมือในการผลิตมีความประณีตและมีความงาม
ด้านศิลปะและวัฒนธรรมแฝงอยู่

ไม้แกะสลัก หมายถึง หัตถกรรมประเภทหนึ่งที่อาศัยการแกะ เซาะ ขุด ตกแต่ง วัสดุ
ที่เป็นไม้ให้เกิดลวดลายหรือให้เป็นภาพลอยตัว

แหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยวที่มีการนำเสนอให้นักท่องเที่ยว
ได้เห็นถึงรูปแบบวิถีชีวิต หรือความเป็นอยู่ของประชาชนในหมู่บ้านซึ่งเป็นเอกลักษณ์ สามารถ
เห็นได้จากพฤติกรรมและผลงานศิลปหัตถกรรมที่ประชาชนในหมู่บ้านสร้างสรรค์ขึ้น เช่น
หัตถกรรมไม้แกะสลักของหมู่บ้านกัวแลน้อย และสืบทอดมาเป็นประเพณี วัฒนธรรม ตลอดถึง
ความเชื่อ ความรู้ และความสามารถในการทำมาหากิน หรือการประกอบอาชีพกับสภาพแวดล้อม
ตามธรรมชาติที่เป็นอยู่

ผู้อาวุโส หมายถึง ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป และมีประสบการณ์ในการแกะสลักไม้
มานานกว่า 10 ปี

กลุ่ม หมายถึง กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักหมู่บ้านกิวแลน้อย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษา เรื่อง การส่งเสริมหมู่บ้านหัตถกรรมไม้แกะสลักให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 2.1 ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านและการอนุรักษ์
- 2.2 การแกะสลัก
- 2.3 การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
- 2.4 ชุมชนเข้มแข็ง
- 2.5 เทคนิคการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis)
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.7 กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

2.1 ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านและการอนุรักษ์

2.1.1 ความหมายของศิลปหัตถกรรม

ได้มีผู้ให้ความหมายของศิลปหัตถกรรมไว้ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2493 : 956) ได้ให้ความหมายร่วมกับคำว่าหัตถการ หัตถกิจว่า “การทำด้วยฝีมือช่าง” กรมศิลปากร (2532 : 7) และกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2538 : 5) ได้ให้ความหมายของหัตถกรรม ไว้ว่า หมายถึง กระบวนการผลิตสินค้าด้วยมือโดยใช้แรงงานเป็นปัจจัยในการผลิตประกอบกับฝีมือที่ประณีตและชำนาญ และได้มีการสืบทอดกันมาหลายชั่วคนเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีประโยชน์ใช้สอยอาจจะใช้เครื่องจักร เครื่องมือ เครื่องทุ่นแรงช่วยในการผลิตด้วยก็ได้ และผลิตภัณฑ์ที่ออกมามีความงามสะท้อนถึงศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของไทย

วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2527 : 23) และสมถวิล เจริญทรัพย์ (2539 : 2) ได้ให้ความหมายของศิลปหัตถกรรมไว้ว่า หมายถึง ศิลปหัตถกรรมที่เกิดขึ้นจากฝีมือและภูมิปัญญาของช่างในท้องถิ่น การประดิษฐ์สร้างสรรค์เป็นไปตามเทคนิควิธีโดยใช้วัสดุภายในท้องถิ่น และรูปแบบที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษโดยมีการเรียนรู้เฉพาะภายในครอบครัว มิได้มีการถ่ายทอดให้

บุคคลอื่นเพราะทำขึ้นใช้ภายในครอบครัวเป็นหลักและการเรียนรู้จะถ่ายทอดในช่วงเวลาว่างจากการทำเกษตร ซึ่งแต่ละครอบครัวมีเวลาว่างไม่ตรงกัน จึงทำให้ไม่มีการถ่ายทอดให้ครอบครัวอื่น โดยสรุปแล้วหัตถกรรม หมายถึง การทำด้วยฝีมือหรือกระบวนการผลิตด้วยฝีมืออย่างประณีตและชำนาญ

2.1.2 ความเกี่ยวข้องระหว่างมนุษย์กับศิลปหัตถกรรม

วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2538 : 132) ได้อธิบายว่า ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านมีความสำคัญและมีคุณค่าต่อชีวิตมนุษย์ไม่น้อยนับพัน ๆ ปี ที่สืบทอดกันมา ที่มนุษย์คิดหาวิธีการต่าง ๆ ขึ้นเพื่อใช้สร้างเครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันด้วยวิธีการสอด ชัด สาน และแกะสลักของวัสดุ โดยสิ่งที่ประดิษฐ์ขึ้นนั้นตามความประสงค์ในการใช้สอย หัตถกรรมพื้นบ้านของมนุษย์โดยทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทย จะขึ้นอยู่กับเงื่อนไขความต้องการด้านประโยชน์ใช้สอยตามสภาพภูมิศาสตร์ประสานกับขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ศาสนา และวัสดุภายในท้องถิ่นนั้นประกอบขึ้นเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านที่เกิดจากรูปทรง โครงสร้างและลวดลาย ทำให้มีความงดงามที่เกิดจากอารมณ์และศิลปะ มีความประณีต ละเอียด เหมาะสม ลงตัว มีคุณค่า

ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านมีความจำเป็นต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในชนบทอยู่มาก เพราะเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ที่ตอบสนองความต้องการใช้สอยในชีวิตประจำวัน ในขณะที่ยังไม่มีเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทำจากวัสดุอื่นมาทดแทน และใช้ประโยชน์ในลักษณะเดียวกันได้ดีเท่ากับหัตถกรรมพื้นบ้านที่เกิดขึ้นตามความจำเป็นในการดำรงชีวิตที่มีผลมาจากแรงผลักดันอันเป็นมูลเหตุที่ทำให้เกิดศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่สำคัญ ดังที่ (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2527 : 15 และสมถวิล เจริญทรัพย์, 2539 : 3) ได้กล่าวไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. เกิดจากความจำเป็นในการดำรงชีวิตของคนในชุมชนหรือการประกอบอาชีพที่ผลักดันให้มนุษย์คิดประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้อื่น ๆ
2. เกิดจากสภาพทางภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อมที่เข้ามามีบทบาทเป็นองค์ประกอบ ในการสร้างสรรค์ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านขึ้นมา เช่น การสร้างบ้านเรือน ที่อยู่อาศัยตามริมน้ำ
3. เกิดจากวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีความเชื่อและการนับถือศาสนาของคนในชุมชน

มูลเหตุของการสร้างงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านภาคเหนือเกิดขึ้นจากขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ปรากฏอยู่จนปัจจุบัน ที่มีความแตกต่างจากภาคอื่น ๆ คือ ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคข้าวเหนียว เช่น การนำศิลปหัตถกรรมประเภท

เครื่องจักสานและเครื่องปั้นดินเผา ได้แก่ การทำเครื่องจักสานสำหรับใส่ข้าวเหนียว มีหวด กระจับปี่ กลองข้าว แอบข้าว เป็นต้น ส่วนประเภทเครื่องปั้นดินเผา ได้แก่ หม้อน้ำ อ่างน้ำ เป็นต้น

การสร้างศิลปหัตถกรรมบางชนิดยังแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างประโยชน์ใช้สอยและรูปแบบเฉพาะถิ่นที่เป็นไปตามลักษณะภูมิศาสตร์ของท้องถิ่น ดังเช่น เครื่องจักสานที่เรียกว่า น้ำคู้ หรือน้ำคู้้ง น้ำคู้้งใช้สำหรับดักน้ำจากบ่อ จึงต้องการรูปทรงที่เหมาะสมกับการใช้สอย คือมีรูปทรงเป็นก้นแหลมคล้ายกรวย จะช่วยให้ น้ำคู้้ง โคลงรับน้ำหรือดักน้ำได้ง่ายเมื่อถูกหย่อนไปกระทบผิวน้ำในบ่อ โดยไม่ต้องใช้สิ่งอื่นถ่วง

ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านภาคเหนือที่สะท้อนให้เห็นถึงจุดประสงค์ในการสร้างที่สืบเนื่องมาจากความศรัทธาในพุทธศาสนา ได้แก่ การนำไม้มาแกะสลัก ทำธง หรือตุ๊กตารูปต่าง ๆ สำหรับถวายเป็นพุทธบูชาและทำเป็นลวดลายต่าง ๆ กัน เช่น ตุ๊กกระด้าง ตุ๊กไชย ตุ๊กห้อย เป็นต้น นอกจากนี้ยังนำไม้แกะสลักมาประกอบอาคารบ้านเรือน ส่วนประกอบสิ่งก่อสร้างทางพุทธศาสนา เช่น ซ่อฟ้า ใบระกา และหน้าบัน โบสถ์ วิหาร เป็นต้น จากคุณลักษณะของศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า งานศิลปหัตถกรรมถูกกำหนดประโยชน์ใช้สอยเป็นสำคัญ ส่วนความงดงามและคุณค่าทางศิลปะเป็นองค์ประกอบที่ติดตามมาเป็นวัฒนธรรมทางวัตถุของแต่ละกลุ่ม

2.1.3 ประเภทของงานศิลปหัตถกรรม

ศิลปหัตถกรรมแบ่งออกได้เป็น 10 ประเภทที่ วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2527 : 41) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. หัตถกรรมโลหะ (Metal Works) การทำเครื่องมือเครื่องใช้ด้วยเหล็ก เช่น จอบ เสียม
2. เครื่องเคลือบดินเผา (Ceramics) มีอยู่ทุกภาคของประเทศ
3. การทอผ้า การเย็บปักถักร้อย (Textile and Embroidery) มีอยู่ในท้องถิ่นต่าง ๆ เช่น การทอผ้าไหมในภาคเหนือและภาคอีสาน
4. การแกะสลัก (Carving) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือเครื่องใช้เช่น การแกะสลักไม้ ซึ่งมีในภาคเหนือ
5. เครื่องจักสาน (Basketry หรือ Mat) การสานเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ด้วยไม้ไผ่ หวาย กก ฯลฯ
6. การก่อสร้าง (Architectures) เป็นงานสถาปัตยกรรมพื้นบ้านทั่วไป
7. ภาพเขียน (Painting and Drawing) ได้แก่งานจิตรกรรม หรือภาพเขียน

8. การปั้นรูปและลวดลายประดับ (Sculpture and Decorating Motive) เป็นงานประติมากรรมทั้งหลาย เช่น การปั้นพระพุทธรูป ปั้นตุ๊กตาต่าง ๆ

9. การทำเครื่องกระดาชเป็นการทำเครื่องกระดาชพื้นบ้าน เช่น การทำกระดาชสาขาของภาคเหนือ กระดาชข่อยของภาคกลาง

10. ประเภทเบ็ดเตล็ด เป็นงานหัตถกรรมที่ไม่แพร่หลาย และไม่สามารถจัดเข้าประเภทได้แน่นอน เช่นการจัดดอกไม้ การแกะสลักผลไม้ หุ่นกระดาช เป็นต้น

2.1.4 การอนุรักษ์ศิลปหัตถกรรม

2.1.4.1 ความหมายของการอนุรักษ์ศิลปหัตถกรรม

กรมศิลปกร (2531 : 11) ได้ให้ความหมายของการอนุรักษ์ศิลปหัตถกรรมไว้ว่า หมายถึง การป้องกันรักษาและซ่อมแซมสงวนรักษาศิลปวัตถุทางหัตถกรรมให้คงสภาพเดิมโดยไม่ทำให้เกิดการชำรุดเสียหายบนวัตถุนั้น ด้วยการเก็บรักษาไว้ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมตามชนิดของวัตถุ

นิวัต เรืองพานิช (2537 : 45) ได้ให้ความหมายของการอนุรักษ์ไว้ว่า หมายถึง การรู้จักนำทรัพยากรมาใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาด เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อมหาชนมากที่สุด สูญเสียน้อยที่สุด ใช้ได้นานและต้องการกระจายการใช้ประโยชน์ให้ทั่วถึงกัน อย่างถูกต้องตามกาลเทศะ

2.1.4.2 หลักการอนุรักษ์ศิลปหัตถกรรม

วิบูลย์ ลีสุวรรณ (2532 : 144) ได้กล่าวถึงหลักการอนุรักษ์หัตถกรรมพื้นบ้านไว้ว่า หัตถกรรมที่ควรได้รับการอนุรักษ์เป็นหัตถกรรมประจำชาติ ควรเป็นงานที่มีคุณสมบัติครบถ้วน ดังนี้

- 1) หัตถกรรมนั้นจะต้องเป็นสิ่งที่สำคัญที่ใช้ในชีวิตประจำวัน
- 2) การผลิตส่วนใหญ่จะต้องทำด้วยมือ
- 3) วิธีการหลักหรือเทคนิคสำคัญจะต้องเป็นแบบประเพณี ใช้ทักษะในการสืบต่อกันมากกว่า 100 ปี
- 4) วัสดุที่ใช้ในการผลิตต้องเป็นของพื้นบ้าน
- 5) หัตถกรรมนั้นจะต้องผลิตออกมาในรูปแบบที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยพอสรุปได้ว่า การอนุรักษ์ศิลปหัตถกรรมเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณี โดยการใช้การรักษา ส่งเสริม เผยแพร่ พัฒนา และใช้ประโยชน์ตามกาลเวลาให้มากที่สุด และใช้ให้เหมาะสมกับทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นเครื่องส่งเสริมทางด้าน

เศรษฐกิจและมีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ จะเห็นว่าศิลปหัตถกรรมมีความสำคัญ มีคุณค่าต่อวิถีชีวิตคนไทยมาทุกยุคทุกสมัยควรแก่การอนุรักษ์ส่งเสริม เผยแพร่ พร้อมกับการพัฒนา ให้เจริญก้าวหน้า เป็นสิ่งดึงดูดใจแก่ผู้พบเห็น แต่คงเอกลักษณ์และภูมิปัญญาแบบดั้งเดิมไว้

2.2 การแกะสลัก

2.2.1 ความหมายของงานไม้แกะสลัก

สมถวิล เจริญทรัพย์ (2539 : 1) กล่าวว่าเครื่องไม้แกะสลัก หรือ“งานแกะสลัก” จัดเป็นงานศิลปหัตถกรรมประเภทหนึ่งที่จัดรวมอยู่ในสาขาประติมากรรม ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Sculpture” มีความหมายรวมถึง การปั้น การหล่อ และการแกะสลัก ซึ่งจะแตกต่างกันที่กรรมวิธีในการผลิตหรือเทคนิควิธีในการทำ กรรมวิธีของการแกะสลักเป็นการเนียนออก (Cutting Down Process)

กฤษฎากร คำแดง (2542 : 8) ได้ให้ความหมายของการแกะสลักไว้ว่า หมายถึง การทำให้เป็นลวดลายบนผิววัสดุ หรือทำให้เป็นรูปทรงต่าง ๆ เช่น ลีว หรือปลายของของมีคมอื่น ๆ

วิบูลย์ ลีสุวรรณ (2527 : 18) ได้ให้ความหมายของงานหัตถกรรมไม้แกะสลักว่าเป็นศิลปหัตถกรรมอย่างหนึ่งที่สร้างขึ้นตามลักษณะภูมิประเทศ โดยเฉพาะทางภาคเหนือของประเทศไทยที่อุดมไปด้วยป่าไม้ที่เป็นแหล่งวัตถุดิบจึงนำไม้มาใช้แกะสลักได้สะดวก และยังนิยมแกะสลักไม้เป็นเครื่องมือเครื่องใช้กันมาก เช่น เครื่องประกอบอาคารบ้านเรือน ส่วนประกอบสิ่งก่อสร้างทางพุทธศาสนา เช่น ซ่อฟ้า ใบระกา และหน้าบันของโบสถ์วิหารและที่ใช้ในความเชื่อทางพุทธศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีอีกอย่างหนึ่งคือ การทำธงหรือตุ๊กตารูปต่าง ๆ สำหรับถวายเป็นพุทธบูชาที่ทำเป็นลวดลายและแกะสลักต่าง ๆ กัน มีชื่อเรียกต่าง ๆ อีก ได้แก่ ตุ๊กกระด้าง ตุ๊กไชย ตุ๊กห้อย ตุ๊กไล่หนู ตุ๊กสามหาง เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป การแกะสลักไม้เป็นงานหัตถกรรมท้องถิ่นอันเก่าแก่ ที่คนไทยยึดเป็นอาชีพ ในหลายแห่งหลายท้องที่ที่มีแหล่งไม้อุดมสมบูรณ์ในภาคเหนือ แหล่งแกะสลักไม้เป็นที่ขึ้นชื่อเสียงและทำรายได้ดีคือจังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากมีช่างฝีมือดีที่ได้รับการถ่ายทอดสืบต่อกันมา ประกอบกับอยู่ในแหล่งวัตถุดิบอันอุดมสมบูรณ์ทำให้ได้ผลิตงานที่มีคุณภาพออกมาสู่สายตาแก่ผู้พบเห็นและนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก ยังมีส่วนช่วยส่งเสริมรายได้ให้ช่างด้วย

2.2.2 วัสดุที่ใช้ในการแกะสลัก ไม้แกะ

วัลลภ ไชยพรหม (2529 : 45) ได้เสนอถึงลักษณะของไม้ที่ใช้ในการนำมาแกะสลักและนิยมใช้กันในปัจจุบัน ดังนี้

2.2.2.1 ไม้เนื้อแข็ง (Hard Wood) และแกะยาก ไม้แกะ

1) ไม้มะกอก แข็ง เนื้อหยาบปานกลาง เหนียวยืดหยุ่นได้ดี สีเทาอ่อน คล้ายไม้โอ๊กใช้ทำด้าม

2) ไม้บัลซา อ่อน เนื้อหยาบ นุ่ม สีน้ำตาลอ่อนแกะยาก

3) ไม้มะเดื่อ แข็ง เนื้อปานกลาง สีน้ำตาลออกชมพู ใช้ทำด้าม ตั๊กบ และทำที่ใส่อาหารค่อนข้างแกะยาก บิดงอง่าย

4) ไม้เชอริ แข็ง เนื้อละเอียด สีครีมพอกแก่มา ๆ เป็นน้ำสีตาลแดงเข้มแกะยาก ผิวมัน สวย เหมาะกับงานแกะ

5) ไม้เกาลัด ความแข็งปานกลาง เนื้อปานกลาง ขัดผิวสวย หายาก สีน้ำตาลอ่อน แกะง่าย

6) ไม้นุ่น นุ่มอ่อน เนื้อละเอียด สีเทาอ่อน แกะง่ายให้ลายละเอียดได้ดี

7) ไม้มะฮอกกานี ความแข็งปานกลาง เนื้อปานกลาง ให้รูปและสีสวย ลายไม้วทวน สีน้ำตาลแดงเข้ม

8) ไม้เมเบิลแข็งปานกลาง เนื้อละเอียด สีขาวครีม แกะง่าย เนื้อนุ่ม ลายตรงจนถึงสีน้ำตาลอ่อน

9) ไม้โอ๊ก แข็ง เนื้อหยาบ มีหลายสีตั้งแต่สีน้ำตาลอ่อน แกะยาก เพราะขัดผิวสวย มีหลายสีตั้งแต่สีน้ำตาลอ่อนจนสีน้ำตาลแดง

10) ไม้สัก แข็ง เนื้อปานกลาง สีน้ำตาลออกเหลือง แกะง่าย เกิดผิวมันในขณะแกะแต่ทำให้มีด ทื่อเร็ว ทนอากาศ สีน้ำตาลออกเหลือง

11) ไม้สน แข็ง เนื้อปานกลาง เป็นไม้ที่ตีมากในการแกะสลัก สีเข้มจนออกเป็นสีม่วงน้ำตาล

2.2.2.2 ไม้เนื้ออ่อน (Soft Wood)

1) ไม้ยม ความอ่อนปานกลาง เนื้อละเอียด สีแดง มียางที่อาจมีปัญหาคือการเคลือบสีแดง 2) ไม้สน มีความอ่อน เนื้อละเอียด สีขาวครีม แกะยาก แตกง่าย กลิ่นฉุน บางพันธุ์ก็เป็นสีแดงเหลืองแกะยาก บางพันธุ์ก็มีสีขาวครีมกลิ่นหอมและแกะง่าย มีความเหนียวเหมาะกับงานแกะเป็นอย่างยิ่ง

สมถวิล เจริญทรัพย์ (2539 : 9) ยังได้กล่าวถึงไม้ที่ได้รับความนิยมนำมาแกะสลักว่าไม้เป็นวัสดุที่ใช้สร้างสรรค์งานประติมากรรมแกะสลักที่มีอยู่มากมายในประเทศไทย การสร้างสรรค์ส่วนมากใช้วิธี “จำหลัก” ไม้ที่นิยมใช้กันมากที่สุดได้แก่ ไม้สัก ซึ่งเป็นไม้ที่มีความคงทนต่อดินฟ้าอากาศ แผลง ปลวก มดไม่กัดแทะ ไม่กินสี ลวดลายของเนื้อไม้มีความสวยงามในตัวการแตกร้าว การหดตัวมีน้อย ไม้เหมือนไม้ชนิดอื่น และยังมีไม้ที่ในปัจจุบันมีคนนำมาใช้แกะสลักเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก เช่น ไม้ปลู ไม้โมก ไม้ขนุน ไม้จำลา เป็นต้น

2.2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการแกะสลัก

เครื่องมือเป็นหัวใจและมีความสำคัญต่อการแกะสลัก อันเนื่องมาจากแรงสัมผัสที่เหนียวแน่นระหว่างมือและเครื่องมือ จะทำให้รู้ได้ทันทีว่าผลงานจะออกมาเป็นอย่างไร สิว (Gouges) เป็นเครื่องมือหลักที่สำคัญในการแกะสลักไม้ ช่วยให้ช่างทำงานได้รวดเร็ว มีส่วนปลายเป็นเหล็กคม และด้ามทำด้วยไม้ คมส่วนใหญ่เป็นแนวโค้ง เพื่อใช้เจาะเนื้อไม้โดยไม่มีรอยมุมของสิ่วและไม่ทำให้เนื้อไม้แตก สิวที่ดีควรทำจากโรงตีมีด มีลักษณะแตกต่างกันจำแนกได้ตามลักษณะของคมสิ่ว และการกินเนื้อไม้ มีระยะแนวโค้งของคมเป็นหน่วยนิ้ว หรือเป็นหน่วยมิลลิเมตร ส่วนความโค้งมากหรือน้อยจะมีเบอร์กำกับ

วัลลภ ไชยพรหม (2529 : 9 - 12) ได้จำแนกเครื่องมือที่ใช้ในการแกะสลักไว้ดังนี้

1. สิวที่นิยมใช้มากที่สุดเป็นแบบหางปลา (Fish Tail) มีลักษณะปลายบานออกมีน้ำหนักเบา จับถือสบาย ใช้ได้ทั้งกับงานหยาบและการตกแต่งรายละเอียด สิวมีหลายแบบซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะรูปแบบของงาน มีความเอียงของหน้าสิ่ว มีตั้งแต่ 25 องศา จนถึง 35 องศาเหมาะกับการแกะพื้นหลังของงาน และแต่งขั้นสุดท้าย หรืออาจใช้มือสร้างให้เกิดความเอียงขึ้นเองก็ได้

ประเภทของสิ่วมีดังนี้

- 1.1 สิวเล็บมือ หรือสิ่วปลายโค้ง มีหน้ากว้างตั้งแต่ 1/4 นิ้ว ขึ้นไปใช้แกะเส้นโค้ง วงกลม และลายซุ้มโค้ง ตกแต่งพื้นผิวของงานให้เกิดความน่าสนใจ และแต่งขั้นสุดท้าย

- 1.2 สิวหน้าตรงมีขนาด 1/2 นิ้ว ถึง 1 นิ้ว ใช้แกะเส้นตรงจุดพื้นให้ลึก

- 1.3 สิวปากเสี้ยว หรือสิ่วเลื่อย คล้ายกับสิ่วหน้าตรง แตกต่างกันที่คมสิ่วเฉียงเป็นมุมแหลมใช้ปาดลาย หรือแต่งลายในช่องแคบ ๆ

- 1.4 สิวหางปลา มีลักษณะปลายบานออกใช้แกะในส่วนที่มีลวดลายแน่นได้ดี น้ำหนักเบา สิวหางปลา มีทั้งแบบตรงและแบบโค้งเพื่อสะดวกต่อการใช้งาน เป็นสิ่วที่ช่างนิยมใช้บ่อยที่สุด

1.5 สิวคมตรง หรือสิ่วปากบางใช้แกะพื้นหลังของงาน และแต่งขั้นสุดท้าย

1.6 สิวรูปตัวยู (U) หรือเวนเนอร์ ในอดีตใช้แกะร่องของลายใบไม้ปัจจุบันถูกใช้แกะเส้นรอบนอก

1.7 สิวรูปตัววี (V) ใช้แกะร่องเช่นเดียวกับรูปตัวยู (U) แต่บังคับทิศทางได้ง่ายกว่า

1.8 สิวเซาะร่อง ลักษณะโค้ง แคมใช้เซาะร่องขุดร่อง

1.9 สิวซ้อน ใบสิ่วยาวตรงลงมาแล้วตัดโค้ง ตรงส่วนปลายคล้ายซ้อนใช้ขุดส่วนที่อยู่ลึก สามารถถือสิ่วตั้งขึ้นในขณะที่ขุดได้ โดยไม่ทำให้ส่วนข้างเคียงเสียหาย

1.10 สิวงอ ใช้ขุดเซาะให้มีแอ่งลึก ใช้ขุดแอ่งหรือหลุมในพื้นที่แคบ

1.11 สิวขاهมา ใช้ขุดพื้นที่แคบ

1.12 สิวปีกนกใช้แกะลายแบบเม็ดลูกปัดและแบบรูปพัด

นอกจากนี้แล้วยังมีเครื่องมือที่สำคัญคือมีด มีดมีหลายลักษณะแต่ประสิทธิภาพเท่า ๆ กัน มีดเป็นอุปกรณ์ที่ต้องใช้กับงานที่เหมาะสม เช่น การแกะภาพสลัก แกะร่อง สามเหลี่ยม และเก็บรายละเอียดในงานแกะภาพปูน ซึ่งถือว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญอีกชิ้นหนึ่ง

ส่วนเครื่องมืออื่น ๆ ได้แก่ ค้อนหรือตะลุมพุก ค้อนที่ใช้สำหรับการตอกสิ่วนั้นควรทำด้วยไม้ไม่ควรนำค้อนที่ทำด้วยโลหะมาตอกตามสิ่ว จะทำให้ด้ามสิ่วเกิดการแตกหักได้ง่าย ค้อนมีลักษณะต่าง ๆ กันทั้งแบบเหลี่ยมหรือกลม และมีหลายขนาดเพื่อให้เหมาะกับการใช้งาน

2. เลื่อย มีให้ใช้หลายแบบช่างต้องเข้าใจถึงจะใช้งานได้ดี

3. กบ สำหรับใช้ไสไม้เพื่อให้ไม่มีผิวเรียบ และมีหลายขนาดใช้ให้เหมาะกับงานแต่ละชนิด

4. บุ้ง เมื่อมีปัญหาการขัดแต่งในขั้นหยาบก็ต้องใช้บุ้งช่วยในการขัดเกลตาบแต่งผิวชิ้นงานให้เรียบร้อย บุ้งมีรูปร่างแตกต่างกันมีทั้งลักษณะกลม ครึ่งวงกลม สามเหลี่ยมและสี่เหลี่ยม

5. กระดาษทราย ใช้ในการขัดแต่งผิวไม้ให้สะอาดเรียบร้อย งานทุก ๆ ชิ้นต้องได้รับการขัดเกลตา

6. กาว ใช้ในการเชื่อมต่อและติดฉนิก เสริมแต่งเนื้อไม้ที่หลุดหายหรือแตกหักไปให้เป็นเนื้อเดียวกันนับว่ามีความสำคัญมากเช่นเดียวกัน

7. น้ำมัน ใช้ในการขัดปรับความคมของสิ่วให้ละเอียดหลังจากการลับด้วยหินลับ

8. หินลับ มีลักษณะตามรูปแบบของสิ่วมีทั้งด้านหยาบและด้านละเอียด

9. เหล็กตอกกลาย ใช้สำหรับตอกกลายผิวไม้ให้เป็นลวดลายตามต้องการเพื่อสร้างงานให้มีความงาม

10. ขวานใช้ในการปอกหรือเกลานเนื้อไม้ให้มีขนาดตามที่ต้องการ นอกจากที่กล่าวมาแล้ว แฉ่งน้อย ปัญจพรรค และคณะ (2536 : 23) ได้กล่าวถึงเครื่องมือที่ใช้ในการแกะสลักว่ายังมีเครื่องทุ่นแรงประเภทไฟฟ้า ซึ่งประกอบด้วย กบ สว่าน และเครื่องขัดไฟฟ้า

2.2.4 ประเภทของการแกะสลัก

รัตนะ อุทัยผล (2523 : 107) ได้กล่าวถึงประเภทของการแกะสลักไม้ไว้ว่าแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท คือ

1. ภาพลายเส้น ได้แก่ การแกะหรือเซาะร่องให้เป็นเส้นมีความหนักเบาเท่ากันทุกเส้น
2. ภาพนูนต่ำ ได้แก่ การแกะสลักรูปให้นูนสูงขึ้นมาจากพื้นเล็กน้อยแต่ไม่ถึงกับราบเหมือนกับการแกะลายเส้น หรือลายเบาสำหรับทำแม่พิมพ์
3. ภาพนูนสูง ได้แก่ การแกะสลักรูปให้สูงขึ้นมาและสังเกตเห็นเกือบสมบูรณ์เต็มตัว ภาพแกะสลักประเภทนี้ค่อนข้างให้ความละเอียดกว่าภาพนูนต่ำ
4. ภาพลอยตัว ได้แก่ ภาพซึ่งมองเห็นรอบด้าน ซึ่งส่วนมากมักจะเป็นภาพคน ภาพสัตว์ ถ้าเป็นภาพคนก็อาจแบ่งออกเป็นภาพเต็มตัว และภาพครึ่งตัว

สมถวิล เจริญทรัพย์ (2539 : 5) ได้กล่าวถึงประเภทของงานแกะสลักไม้ไว้เช่นเดียวกันโดยแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท คือ

1. ภาพลายเส้น (Engraving) ได้แก่ ประติมากรรมการแกะสลักหรือเซาะร่องให้เป็นเส้นมีความหนักเบาเท่ากันทุกเส้น ทั้งนี้ยังรวมถึงลักษณะของ “การจาร” ด้วย
2. ภาพนูนต่ำ (Bas Relief) หรือประติมากรรมร่องลึก ได้แก่ ประติมากรรมแกะสลักที่มีลักษณะนูนออกมาจากพื้นด้านหลังหรือพื้นผิวเดิมบ้างเล็กน้อย และอาจจะแกะสลักลึกลงไปในพื้นที่ผิววัสดุ ความงามของประติมากรรมชนิดนี้จะสามารถมองเห็นได้ชัดเจน เฉพาะด้านหน้าเพียงด้านเดียว ส่วนร่องลึกที่แกะสลักจะเน้นเส้นที่มั่นคงแน่นนอนของฝีมือช่าง เช่น ประติมากรรมนูนต่ำรูปหงส์ องค์พระปรมาภิไธยวัดจุฬาลงกรณ์ จังหวัดพิษณุโลก เป็นต้น
3. ภาพนูนสูง (Height Relief) ได้แก่ ประติมากรรมการแกะสลักที่มีภาพนูนออกมาจากพื้นด้านหลังของภาพประมาณครึ่งตัว ทำให้สามารถมองเห็นทั้งด้านหน้าและด้านข้างเป็นภาพที่ค่อนข้างละเอียดมากกว่าภาพนูนต่ำ เช่น หอไตรวัดพระสิงห์วรมหาวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

4. ภาพลอยตัว (Round Relief) ได้แก่ ประติมากรรมแกะสลักรูปที่มีรูปลอยตัวเป็นรูปสามมิติหรือรูปที่สามารถมองเห็นได้รอบด้าน มีความละเอียดและสมบูรณ์ มีฐานรองรับอยู่ทางตอนล่าง ช่างจึงต้องแกะสลักให้มีความงามทุกด้านและจัดตั้งให้มีการทรงตัวที่ดี เช่น พระพุทธรูป รูปปั้นคนและสัตว์ต่าง ๆ

2.2.5 ประเภทของผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลัก

ไชยวัฒน์ รุ่งเรืองศรี และคณะ (2528 : 30) ได้กล่าวถึงผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลักว่ามี 3 ประเภทด้วยกันคือ

1. ผลิตภัณฑ์ที่แกะเป็นภาพลอยตัว เป็นรูปเลียนแบบธรรมชาติ ได้แก่ รูปสัตว์ รูปคน การแกะพระพุทธรูป และเครื่องใช้ ได้แก่ แจกัน ถ้วยชาม
2. ผลิตภัณฑ์ที่แกะเป็นภาพนูน เป็นลวดลายบนเครื่องเรือน ได้แก่ เฟอร์นิเจอร์ไม้แกะสลักประตู หน้าต่าง โต๊ะ ตู้ แผ่นภาพ เป็นต้น
3. ผลิตภัณฑ์ที่แกะสลักเลียนแบบของเก่า รวมทั้งกรรมวิธีต่าง ๆ ที่จะทำให้ผลิตภัณฑ์ที่ทำมาใหม่มีลักษณะคล้ายของเก่า ได้แก่ ผลิตภัณฑ์แอคติก เฟอร์นิเจอร์แบบของเก่า ล้อเกวียน เป็นต้น

เน่งน้อย ปัญจพรรค และคณะ (2537 : 19) ได้กล่าวไว้ว่า ลวดลายที่ใช้ในการแกะสลักผลิตภัณฑ์นั้นมีมากมายที่แตกต่างกันไปตามท้องถิ่น โดยเฉพาะลวดลายไม้แกะสลักของล้านนา ส่วนใหญ่แล้วลวดลายของงานแกะสลักในล้านนาจะมาจากธรรมชาติและศาสนา ลวดลายที่ประดิษฐ์ลอกเลียนจากธรรมชาติ เช่น ลายกนก และลายเครือเถาชนิดต่าง ๆ มีในภาคกลางที่มีลายดังกล่าวนี้เช่นกันด้วย ส่วนที่ไม่มีในภาคกลางเลยมีแต่ในล้านนา เช่น ลายเมฆ สำหรับมีลวดลายจากพุทธศาสนามีลักษณะกับ ภาคกลางเพียงแต่มีการแสดงออกต่างกัน

ลายกนกของล้านนาเป็นลายเมฆและเมฆไหล ซึ่งมีความหมายถึงการอยู่เย็นเป็นสุข ฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาลและความอุดมสมบูรณ์

นอกจากนี้ยังมีลายจากคติความเชื่อในพุทธศาสนา และคติตามความเชื่ออื่น ๆ เช่น ลายสัตว์ ล้านนานิยมทำรูปสัตว์มาก โดยเฉพาะสัตว์ตามปีเกิด ปีขุน ของล้านนาเป็นรูปช้างไม่ใช่หมู เหมือนที่อื่นเนื่องจากคนล้านนาไม่นับถือหมู

นอกจากสัตว์ตามปีเกิดแล้ว ยังมีสัตว์ที่นิยมแกะสลักคือสิงห์ และที่นิยมเป็นพิเศษที่ล้านนาคืออนาค ซึ่งเป็นสัตว์ที่มีบทบาทสูงตามคติความเชื่อ รูปนาคมีปรากฏในศิลปกรรมแทบทุกชนิดของล้านนา

การแกะสลักมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ มิใช่เฉพาะประโยชน์ใช้สอยแต่มีคุณค่าทางด้านศิลปะในการยกระดับจิตใจของมนุษย์ให้รู้จักความสวยงาม ไม้ที่ใช้ในการแกะสลักมีมากมายหลายชนิดแต่ที่นิยมมากที่สุดคือไม้สักเพราะแกะสลักง่าย แผลงไม่รบกวน มีลวดลายสวยงาม ในการแกะสลักได้ใช้เครื่องมือหลายประเภท เพื่อทำการผลิตและตกแต่งผลงานศิลปะในรูปแบบของภาพลอยตัว ภาพนูน เพื่อให้เกิดประโยชน์ทั้งด้านใช้สอยและคุณค่าของความสวยงาม

2.3 การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

2.3.1 ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน มีนักวิชาการหลาย ๆ ท่านได้กล่าวไว้ดังนี้

สุทธิศรี ชุชาติ (2538 :32) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ว่า หมายถึง การใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยว เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีที่มีอยู่จำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการพัฒนานำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยพยายามลดความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากการใช้ทรัพยากร หรือก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรให้น้อยที่สุด และทะนุบำรุงสงวนรักษาทรัพยากรให้คงอยู่ในสภาพเดิมตลอดไป

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542 : 2) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มเล็กที่เข้ามาในแหล่งท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการจัดการอย่างดี เพื่อสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย ธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุงคุณภาพ มีผลกำไรอย่างเป็นธรรม นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมอย่างสม่ำเสมอ อย่างเพียงพอ แต่มีผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดหรือไม่มีเลยอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2538 : 12) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ว่า หมายถึง การท่องเที่ยวรวมทั้งการจัดบริการอื่น ๆ ทั้งในปัจจุบันและอนาคตโดย

1. ต้องดำเนินการภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว
2. ต้องยอมรับให้ประชาชนทุกส่วนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน
3. ต้องตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชากร ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต ที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว

4. ต้องชี้นำความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยว
นั้น ๆ

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเป็นการท่องเที่ยว
ที่คนในชุมชนต้องได้มีส่วนร่วมคิด ร่วมจัดการ ร่วมปฏิบัติงานและดำรงรักษาทรัพยากร
การท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวให้ยืนยาว โดยไม่เข้าไปเปลี่ยนแปลงจากสภาพ
เดิมที่เป็นอยู่ เพื่อใช้ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเยี่ยมชมเยือน เท่ากับเป็นการกระจายรายได้เข้าสู่
ท้องถิ่นอย่างเสมอภาค ทำให้เกิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของชุมชนในอนาคตได้

2.3.2 แนวคิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

โรเจอร์ส และสลิม (Rogers and Slim, 1995 : 162 - 163 อ้างใน ชูสิทธิ์ ชูชาติ,
2544 : 24 - 25) ได้ให้แนวคิดของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนดังนี้

2.3.2.1 สิ่งแวดล้อมเป็นทรัพย์สินสำคัญและมีคุณค่ายิ่งต่อการท่องเที่ยว
ต้องรักษาไว้ให้มีสภาพเหมือนเดิม สำหรับลูกหลานในอนาคต มิใช่ถูกทำลายในระยะสั้น

2.3.2.2 การท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมที่อำนวยความสะดวกประโยชน์ให้กับชุมชนและ
แหล่งท่องเที่ยวให้มีความเสมอภาคเท่ากับนักท่องเที่ยว หมายความว่า มิใช่นักท่องเที่ยวแสวงหา
ผลประโยชน์จากชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวอย่างเดียว ชุมชนควรได้รับประโยชน์ จากการท่องเที่ยว
อย่างเท่าเทียมกัน

2.3.2.3 การจัดการเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยวกับสิ่งแวดล้อม ต้อง
ส่งผลต่อการพัฒนาแบบยั่งยืน การท่องเที่ยวต้องไม่ทำลายทรัพยากร ก่อให้เกิดผลเสียหายในอนาคต
หรือส่งผลกระทบต่อการทำลายสิ่งแวดล้อม

2.3.2.4 กิจกรรมและการพัฒนาการท่องเที่ยว ควรจะยอมรับสภาพธรรมชาติและ
ลักษณะของสถานที่ ซึ่งเป็นที่ตั้งของกิจกรรมหรือการพัฒนาดังกล่าวแล้ว กล่าวคือถ้าแหล่งท่องเที่ยวใด
เปราะบางทางธรรมชาติมากเกินไป ก็ควรพัฒนาสถานที่นั้นภายในขอบเขตและให้กระทบต่อ
ธรรมชาติน้อยที่สุด เช่น จำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว จำกัดกิจกรรมและเวลาของการท่องเที่ยว

2.3.2.5 ความกลมกลืนที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว ต้องเกิดจากความต้องการของ
นักท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่น และสถานที่ท่องเที่ยว

2.3.2.6 การเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลง
ต้องไม่ทำลายหลักการของการพัฒนาแบบยั่งยืน

2.3.2.7 องค์กรทางด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยว องค์กรในท้องถิ่น และองค์กรด้านสิ่งแวดล้อมต้องยอมรับในหลักการดังกล่าวแล้ว และจะต้องปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติที่แท้จริง

เฟลเนล (Fennel, 1999 : 31) ได้อ้างแนวคิดของ เฮทเซอร์ (Hetezer) ซึ่งสรุปแนวคิดในการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้ 4 ประการดังนี้

1. การท่องเที่ยวต้องกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด
2. การท่องเที่ยวต้องเคารพในวัฒนธรรมของท้องถิ่น และกระทบต่อวัฒนธรรมดังกล่าวเล็กน้อยที่สุด
3. การท่องเที่ยวต้องยอมให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์มากที่สุด
4. นักท่องเที่ยวได้รับความพึงพอใจจากกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว

แนวคิดเริ่มต้นเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) จึงเกิดขึ้นพร้อม ๆ กับการพัฒนาแบบยั่งยืนและดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

ลิกโคริชและเจนกินส์ (Lickorish and Jenkins, 1997 : 76-79) ได้กล่าวถึงแนวคิดการท่องเที่ยวทางสังคมและวัฒนธรรมว่า เป็นการเข้าไปสัมผัสกับประเพณี ทัศนคติ และแบบแผนการดำเนินชีวิตของคนในสังคมหนึ่งที่มีเอกลักษณ์เป็นของสังคมนั้น ๆ ที่มีการสั่งสมต่อกันมาจาก คนรุ่นก่อนแล้วเกิดการเรียนรู้และถ่ายทอดสู่คนรุ่นต่อไป โดยกระบวนการสืบทอดทางวัฒนธรรม มักจะมีการปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลาเพื่อรองรับการพัฒนาทางสังคม วัฒนธรรม เป็นได้ทั้งนามธรรม เช่น ความเชื่อ ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี และศาสนา เป็นต้น และวัฒนธรรม ที่เป็นรูปธรรม อาทิ โบราณสถาน โบราณวัตถุ งานหัตถกรรม รวมทั้งเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งทั้ง 2 ประเภทดังกล่าว สามารถพัฒนาสู่ขั้นอารยธรรมได้ และกลับกันอาจทำให้เกิดการล่าทางวัฒนธรรมและสูญเสียวัฒนธรรมในที่สุด

ซวาร์บรูค (Swarbrooks, 2000 : 306-308) กล่าวถึงแนวคิดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมว่าเป็นการเดินทางเพื่อศึกษา เรียนรู้และชื่นชมในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นโบราณสถาน ศาสนสถาน รวมถึงการเดินทางเพื่อชื่นชมวิถีชีวิต เทศกาล งานประเพณี และศิลปวัฒนธรรมของชุมชนในท้องถิ่นต่าง ๆ ทั้งที่มีมานานแล้ว และที่จัดขึ้นเป็นกาลเฉพาะ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะขึ้นต่อบุคคลและชุมชนนั้น ๆ โดยให้เกิดขึ้นน้อยที่สุดหรือไม่ให้เกิดขึ้นเลยหากเป็นไปได้ทางด้านเจ้าบ้านหรือชุมชนท้องถิ่นก็ช่วยกันรักษาวัฒนธรรมพื้นบ้านดั้งเดิมไว้เพื่อไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือตัดแปลงศิลปวัฒนธรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว แต่ถ้าหากมีความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เข้ากับยุคสมัยก็สามารถทำได้ แต่ต้องไม่ทำให้เสียรูปแบบดั้งเดิมหรือความหมายที่เป็นหัวใจสำคัญของวัฒนธรรมนั้น ๆ ซึ่งหากไม่รักษาไว้จะก่อให้เกิดการสูญเสียคุณค่าทางวัฒนธรรม

สุทธิ์ ชูชาติ (2545 : 3) ได้ให้แนวคิดของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ดังนี้

1. การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ไม่ต่อต้านการเจริญเติบโตอันเนื่องมาจากการพัฒนา แต่ต้องเน้นข้อจำกัดของการเจริญเติบโต และการท่องเที่ยวต้องจัดการบริหารภายใต้ข้อจำกัดนี้
2. ต้องจัดการวางแผนและการจัดการที่เหมาะสมเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาที่เกิดขึ้นต่อธรรมชาติและทรัพยากรมนุษย์
3. คำนึงผลกระทบยาวมากกว่าระยะสั้น
4. การจัดการด้านการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนมิได้มุ่งเน้นการจัดการสิ่งแวดล้อม แต่รวมถึงเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง การบริหาร
5. ให้ความสำคัญกับความต้องการที่ทำให้มนุษย์เกิดความพึงพอใจ แต่ต้องอยู่ภายใต้ความเสมอภาคและยุติธรรม
6. ผู้มีส่วนได้เสียกับการท่องเที่ยว รวมทั้ง NGO ต้องร่วมกันตัดสินใจแก้ปัญหาและ ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
7. เป้าหมายเป็นสิ่งสูงสุด บางอย่างอาจมีข้อจำกัดแต่ผลสำเร็จทั้งในระยะสั้นและระยะยาวก็จะนำไปสู่การยั่งยืนได้

และในเรื่องเดียวกันนี้ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (2540:8-9) ได้เสนอแนวคิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในลักษณะของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการพัฒนาด้านภูมิปัญญา สร้างสรรค์ ไม่ทำลายสภาพแวดล้อมไม่มีการซื้อขายวัฒนธรรม และชีวิตสร้างความชอบธรรมในชุมชน สร้างความคุ้นเคยกับประชาชนในท้องถิ่นอื่น หรือประเทศอื่น เพื่อที่จะเข้าใจและซาบซึ้งต่อวัฒนธรรมของชุมชน การท่องเที่ยวจึงเป็นการการก่อให้เกิดความรู้และการติดต่อสื่อสาร ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างความเข้าใจของคนทั้งโลกเข้าด้วยกัน อันจะนำไปอย่างสู่สันติสุข อยู่รวมอย่างสันติสุข อย่างสันติสุขกันทั้งปัจจุบันและอนาคต

2.3.3 ประเภทของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

สุทธิ์ ชูชาติ (2545 : 3-5) ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable) เป็นแบบแผนหลักรวมการท่องเที่ยวหลาย ๆ ประเภทด้วยกันเช่น

1. การท่องเที่ยวทางธรรมชาติหรือการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ (Eco Tourism) โดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมมากกว่าผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้รวมทั้งสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ สิ่งก่อสร้าง สถาปัตยกรรม การเข้าไปท่องเที่ยวต้องระมัดระวังไม่ให้เกิดผล

กระทบต่อระบบนิเวศ โอกาสทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นต้องสอดคล้องต่อการอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติ และเป็นการท่องเที่ยวที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการวางแผนและรับผลประโยชน์
จากการท่องเที่ยว

2. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม(Cultural Tourism) ที่มีรูปแบบการดำเนินวิถีชีวิต
ของผู้คนในสังคมที่มีการประพุดิการปฏิบัติยึดถือและสืบทอดกันมาตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ที่มี
ผลต่อการดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เข้าไปสัมผัสให้การศึกษารเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับทรัพยากรทาง
วัฒนธรรม ได้แก่ สภาพการดำเนินวิถีชีวิตของคนในชุมชน หมู่บ้านชาวเขา งานเทศกาล
ประเพณีวัฒนธรรม ศูนย์แสดงวัฒนธรรมประเพณีและงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน เช่น
การแกะสลัก เครื่องจักสาน เครื่องเงิน เครื่องเงิน ผ้าทอ เป็นต้น แต่ต้องไม่ทำลายสภาพแวดล้อม

3. การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพเชิงวัฒนธรรม (Helth Tourism) เป็นกิจกรรมของคนใน
ชุมชนที่มีการประพุดิปฏิบัติสืบทอดกันมามีนักท่องเที่ยวให้เข้าไปสัมผัส เพื่อให้ได้รับความพึง
พอใจทั้งสภาพกายและสภาพจิต

สุขภาพกายที่ได้รับจากการเข้าไปท่องเที่ยว และสัมผัส ได้แก่ การใช้บริการ
แหล่งน้ำแร่ น้ำพุร้อน บ่อโคลน และการนวดแผนโบราณ เป็นต้น

สุขภาพจิตใจที่ได้รับจากการท่องเที่ยว ได้แก่ การได้ไปท่องเที่ยวด้วยความ
ศรัทธาใน พุทธศาสนา ศึกษาวัฒนธรรมต่างถิ่น ความเชื่อในประเพณีวัฒนธรรม ปรางค์การณ์
เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้มีการสืบทอดและปฏิบัติกันมา เมื่อนักท่องเที่ยวได้เข้าไปสัมผัสจะรู้สึกถึง
ความพอใจในความสบายทั้งร่างกายและจิตใจ

4. การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) เป็นการท่องเที่ยวใน
โบราณสถานและศาสนาที่มนุษย์เราได้สร้างสรรค์ในงานวัตถุประสงค์และเพื่อประโยชน์ของมนุษย์
เอง ทั้งที่เป็นมรดกของอดีตและได้สร้างเสริมขึ้นมาในปัจจุบัน มีผลดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เข้ามา
ศึกษาเรียนรู้ถึงความเป็นมาในด้านต่าง ๆ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ พระราชวัง ศาสนสถาน
โบราณวัตถุสถาน อนุสรณ์สถาน และพิพิธภัณฑน์ เป็นต้น แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์แหล่ง
นี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญจึงต้องตระหนัก ระมัดระวัง และอนุรักษ์ไว้ให้ยืนยาว

5. การท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม (Agro Tourism) เป็นแหล่งท่องเที่ยว
ทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของคนในชุมชน ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร แนวหินปะการัง ถ้ำ
ต่าง ๆ สวนรุกขชาติ สวนอุทยาน เป็นต้น โดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความเข้มแข็ง
ให้กับชุมชนท้องถิ่นให้สามารถจัดการการท่องเที่ยวของตนเอง และเกิดความหวงแหนในถิ่นที่อยู่
ของตนเพื่อธำรงไว้ซึ่งสุนทรียภาพอย่างยั่งยืน และคนในชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว
อย่างเท่าเทียมกันอย่างยั่งยืน

เฟนเนล (Fennel, 1999 : 26-27) กล่าวถึงประเภทของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่า ในปัจจุบันการท่องเที่ยวแบบทางเลือกได้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การท่องเที่ยวเชิงสังคม - วัฒนธรรม (Socio-Cultural Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นให้สัมผัสกับการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม แต่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม
2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นพื้นที่ศึกษาในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ให้ความสำคัญทางด้านสังคม-วัฒนธรรม น้อยกว่าการท่องเที่ยวเชิงสังคม-วัฒนธรรม

การท่องเที่ยวทั้ง 2 ประเภทดังกล่าวมาแล้ว จัดเป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน จากการแบ่งเป็นประเภทการท่องเที่ยวดังกล่าวมาแล้ว การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวแบบทางเลือกที่เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองการพัฒนาแบบยั่งยืน และ การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งเน้นพื้นที่ธรรมชาติเป็นเป้าหมายหลักในการท่องเที่ยว มีความคล้ายคลึงกับการท่องเที่ยวธรรมชาติ (Natural Tourism) แต่ในด้านการศึกษาและการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นแล้วการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ความสำคัญมากกว่า

2.4 ชุมชนเข้มแข็ง

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (2540-2544 : 74) ได้สนับสนุนให้ประชาชนทุกภาคทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ และมีนโยบายสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่น หัวใจสำคัญของความสำเร็จอยู่ที่ชุมชนและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการถักทอความรู้ ความคิดประสบการณ์ ตลอดจนทรัพยากรเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ประสบผลสำเร็จ แต่จุดมุ่งหมายดังกล่าวจะต้องสอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชน เนื่องจากคนในชุมชนจะเป็นผู้ที่รู้ปัญหาของตนได้ดี โดยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เพื่อให้เกิดพลังกลุ่มพลังความคิด ผู้จัดการจากประสบการณ์ ที่สร้างสรรค์มาด้วยภูมิปัญญาของคนในชุมชน อันจะส่งผลให้ชุมชนเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้

2.4.1 ความหมายของชุมชนเข้มแข็ง

กระทรวงศึกษาธิการ (2543 : 2) ได้ให้ความหมายของชุมชนเข้มแข็งว่า คือ ชุมชนที่สามารถพึ่งตนเองและพึ่งกันเองได้อย่างยั่งยืนและสมศักดิ์ศรี ในสังคมโลก

ธีรยุทธ์ บุญมี (2538 : 38) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ชุมชนเข้มแข็ง คือ ชุมชนที่มี วัฒนธรรมหนักแน่น มีการลงทุนลงแรงของสังคมทั้งหมด โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมสร้างกิจกรรม สร้างกลุ่มองค์กร สถาบันต่าง ๆ นั้นทางสังคมและวัฒนธรรมของประชาชนให้มากที่สุด ภาคเอกชนต้องให้ความสนใจในการสร้างให้เกิดทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรม ที่จะทำให้เกิดกลุ่มองค์กรรวมเป็นสังคมที่เข้มแข็ง

ธีรพงษ์ แก้วหาญ (2543 : 49) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ชุมชนเข้มแข็ง คือ ชุมชนที่ประกอบด้วย

1. ภูมิปัญญาและความรู้ที่สืบสานและประยุกต์ให้สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก
2. องค์กรชุมชนและกลุ่มผู้นำที่มีคุณธรรมและภูมิปัญญา
3. เวทีการเรียนรู้และกระบวนการจากภายนอกซึ่งนำมาถึงความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนในการจัดการกับปัญหาและการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง

สมพันธ์ เตชะอธิก (2541 : 76-77) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ชุมชนเข้มแข็ง คือ ชุมชนที่ร่วมมือกันสร้างเวทีแห่งการเรียนรู้ ร่วมมือกันทำงานภายใต้แนวคิดการทำงานแบบมีส่วนร่วม แบบเสมอภาค และความร่วมมือแบบพหุภาคี

2.4.2 แนวความคิดชุมชนเข้มแข็ง

นัทรทิพย์ นาดสุภา (2540 : 75-77) ได้กล่าวถึงแนวคิดชุมชนเข้มแข็งไว้เป็น 2 ประเด็น คือ

ประเด็นแรก เป็นเรื่องลักษณะพิเศษของชุมชนหมู่บ้านไทยซึ่งประเด็นนี้มีความสำคัญมาก เพราะเป็นพื้นฐานทางทฤษฎี นักสังคมวิทยา มนุษยวิทยา ซึ่งให้เห็นว่าจุดสำคัญอยู่ที่สังคมเข้มแข็ง เมื่อสังคมเข้มแข็งก็เปรียบเสมือนมีการป้องกันโรคได้ดี ชุมชนเข้มแข็งจะสามารถแก้ไขปัญหาดัง ๆ ได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะวิกฤตการณ์ทางด้านเศรษฐกิจสังคมที่เกิดขึ้นระบบครอบครัวที่เข้มแข็งจะไม่ได้รับผลกระทบจากทุก ๆ ปัจจัย

ประเด็นที่สอง เป็นเรื่องแนวคิดการพัฒนาเพื่อการพึ่งพาตนเอง หากเราพิจารณาว่าชุมชนคือสถาบันชาวบ้านที่มาแต่โบราณกาล การมีชุมชนอยู่ทำให้ชาวบ้านมีการพึ่งพาตนเองได้

ประเวศ วะสี (2537 : 5-14) ได้กล่าวถึงแนวคิดชุมชนเข้มแข็งไว้เป็น 3 องค์ประกอบคือ

1. ต้องมีธรรมะ มีความเอื้ออาทรต่อกันไม่เอาเปรียบกัน พัฒนาความดีต่าง ๆ

2. ต้องมีการรวมตัวกัน มีผู้นำขึ้นหลายคนทั้งหญิงและชายมีกลุ่มต่าง ๆ เกิดขึ้นซึ่งถือเป็นองค์กร การมีกลุ่มต่าง ๆ เกิดขึ้นทำให้มีการจัดการ

3. ต้องมีการเรียนรู้ พยายามเรียนรู้ว่าทำอะไรดีไม่ดี หากความรู้และเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา

ทั้งสามองค์ประกอบนี้มาผนวกกันทำให้เกิดพลังอันยิ่งใหญ่ สามารถที่จะเอาชนะอุปสรรคทุกชนิดได้ แก่ความยากจนได้ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้ แก้ปัญหาสังคมทำให้ครอบครัวและชุมชนเป็นปึกแผ่นพึ่งพาตนเองได้ลดหรือขจัดปัญหาสังคมทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง

2.4.3 ลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง

สีลาภรณ์ นาคทรพรพ และคณะ (2538 : 132) ได้กล่าวว่างค์กรที่เข้มแข็งมีลักษณะดังนี้

1. มีการนำมิติด้านวัฒนธรรมมาผสมผสานในการทำกิจกรรม เพราะการมีฐานการรวมตัวทางวัฒนธรรมจะเป็นเครื่องยึดโยงให้สามารถสร้างองค์กรชุมชนได้ง่ายและมีคุณภาพ
2. มีประสิทธิภาพในการตอบสนองต่อปัญหาได้อย่างรวดเร็ว ถึงแม้ปัญหานั้นจะยาก หรือง่าย
3. มีการพัฒนากระบวนการการเรียนรู้มีการวิเคราะห์เชื่อมโยงปัญหา กับสาเหตุ มีสติและ จิตสำนึก
4. มีการจัดกลุ่มในการทำกิจกรรมต่าง ๆ กลุ่มมีความพร้อมเพียงสามัคคี
5. มีผู้นำที่ได้รับการยอมรับจากสมาชิกและชุมชน โดยมีผู้นำหลายคนหลายด้าน
6. มีการกระจายผลประโยชน์แก่สมาชิกอย่างยุติธรรม
7. ได้รับการยอมรับนับถือจากองค์กรภายนอก โดยได้รับการสนับสนุน เช่น เงินทุน ทรัพยากรในกิจกรรมต่าง ๆ และการมีคนมาเยี่ยมชมศึกษาคูงานของชุมชน
8. มีการขยายผล ขยายกิจกรรม ขยายเครือข่าย ที่มีหลากหลายมากขึ้น

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2539 : 81-82) ได้กล่าวถึงลักษณะของชุมชนเข้มแข็งไว้ 4 ประการคือ

1. เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ทุกคนในชุมชนร่วมเรียนรู้ ชุมชนนั้นจะรู้ทันข่าวทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมือง รวมทั้งเพิ่มพูนความรู้อยู่เสมอ
2. เป็นชุมชนที่รู้จักจัดการตัวเอง (Community Management) ด้วยกิจกรรม 4 ประการคือการวางแผนการจัดการกระบวนการขององค์กรของตนเอง การลงมือปฏิบัติตามแผนการประเมินผล

3. เป็นชุมชนที่มีจิตวิญญาณ (Spirituality) อาจแสดงความรักดีต่อชุมชน ความรู้สึกเป็น เจ้าของหวงแหน มีสิ่งยึดเหนี่ยวร่วมกัน

4. เป็นชุมชนที่มีสันติภาพ (Peaceful) คนมีคุณภาพและคุณธรรม สงบสุข จิตใจ เยือกเย็น

สรุปได้ว่าความเข้มแข็งของชุมชน จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อร่วมกันส่งเสริมและพัฒนา เพิ่มบทบาทของประชาชนในการเข้าไปมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา และร่วมพัฒนาโดยใช้ภูมิปัญญาที่สืบสานมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลง สนับสนุนให้เป็นผู้หน้าที่ดี มีคุณธรรม และภูมิปัญญา เป็นเวทีแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อจะได้ส่งเสริมรักษาและพัฒนาภูมิปัญญาที่ได้รับจากบรรพบุรุษให้เกิดประโยชน์ต่อคนในชุมชน และเมื่อคนในชุมชนมีความ เป็นอยู่ที่ดีมีอาชีพที่พึ่งพาตนเองได้ก็จะทำให้ชุมชนนั้นมีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

2.5 เทคนิคการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis)

2.5.1 ความหมายของการวิเคราะห์ SWOT

ความหมายของการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) มีดังนี้

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2538 : 23) กล่าวว่า การวิเคราะห์ SWOT Analysis หมายถึง การวิเคราะห์หาข้อได้เปรียบ ข้อจำกัด หรือปัญหาอันจะนำมาใช้ในการวางแผน ในการสร้าง โอกาสหรือกลยุทธ์ การส่งเสริมการขายของผลิตภัณฑ์ใดผลิตภัณฑ์หนึ่งต่อไป

สุปัญญา ไชยชาญ (2534 : 121) ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) ไว้ในทำนองเดียวกันว่าหมายถึง การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคทางการตลาด เป็นกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติมาเสมอก่อนหรือระหว่างการวางแผนการตลาด นักการตลาดมีความจำเป็นต้องเสาะแสวงหา ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ทั้งภายนอกและภายในองค์กร มาทำการวิเคราะห์และตรวจสอบหาความเป็นไปได้ หรือโอกาสที่ องค์กรมีอยู่

นันทิยา หุตานุวัตร และคณะ (2542 : 2) ได้ให้ความหมายของการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) ไว้ว่า เป็นเครื่องมือการวางแผน กลยุทธ์ ที่ใช้ได้กับธุรกิจทุกขนาด ตั้งแต่งานพัฒนาชุมชน ธุรกิจขนาดเล็ก ธุรกิจขนาดจิ๋วที่ทำอยู่ กับบ้าน หรือการวางแผนอาชีพส่วนบุคคล ทำให้รับรู้สถานการณ์ทั้งที่เป็นไปในทางบวกและเป็นไปในทางลบช่วยให้เข้าใจศักยภาพของงานได้

จากความหมายที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า การวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) หมายถึง ความสามารถและสถานการณ์ที่เป็นบวก ซึ่งจะนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และ จุดมุ่งหมายในการหาโอกาสที่จะนำไปสร้างกลยุทธ์และการวางแผนที่ดียังสามารถที่จะขจัดข้อบกพร่องหรือจุดด้อยต่าง ๆ ไม่ให้เกิดขึ้นแก่องค์กร

2.5.2 คุณลักษณะของการวิเคราะห์ SWOT 7 ประการ

นันทิยา หุตานวัตร และคณะ (2542 : 10-15) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของกระบวนการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) ว่าเป็นเครื่องมือที่มีศักยภาพ ในการสร้างกลยุทธ์สำหรับธุรกิจชุมชนได้ดี โดยมีคุณลักษณะ 7 ประการ ดังนี้

2.5.2.1 การมีส่วนร่วม

ผู้นำเป็นผู้มีอิทธิพลและมีส่วนร่วมสูงสุดในการกำหนดกลยุทธ์ของกลุ่ม ผู้นำจะเป็นผู้คิดริเริ่มค้นหาปัจจัย ตัดสินใจตลอดจนสามารถเสนอกฎยุทธ์ทางเลือกได้ นอกจากนี้กระบวนการ SWOT Analysis ยังเอื้อให้สมาชิกซักถาม เสนอแนะและมีส่วนร่วมจัดลำดับความสำคัญของกลยุทธ์ ซึ่งทำให้สมาชิกทราบถึงทิศทาง และแผนงานของกลุ่ม

2.5.2.2 กระบวนการเรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้เกิดจากการที่ผู้เข้าร่วมต้องคิดอย่างจริงจัง ต้องเสนอความคิดเห็นของตนต่อกลุ่ม ต้องอภิปรายโต้แย้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและที่สำคัญต้องตัดสินใจเลือกทิศทางและกลยุทธ์ของกลุ่ม การวิเคราะห์ SWOT Analysis เอื้อให้ผู้เข้าร่วมได้เรียนรู้เรื่องหลัก 2 เรื่องคือผู้เข้าร่วมเรียนรู้เรื่องของกลุ่มของตนได้กระจ่างขึ้น และทำให้เกิดการเรียนรู้เรื่องการวางแผนแบบทีมและเป็นระบบ

2.5.2.3 การใช้เหตุผลในการคิดและตัดสินใจ

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) เป็นกระบวนการที่เป็นระบบ ซึ่งเอื้อให้เกิดการให้เหตุผลในการคิดและตัดสินใจ กำหนดกลยุทธ์ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการ ผู้เข้าร่วมต้องใช้ความคิด และอภิปรายถึงเหตุผลต่าง ๆ ในการตัดสินใจ ซึ่งทำให้เกิดความรอบคอบในการกำหนดกลยุทธ์

2.5.2.4 การใช้ข้อมูลที่ถูกต้องและมีความสำคัญต่อกลุ่มทั้งทางบวกและทางลบ ข้อมูลที่ใช้ในการกระบวนการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) มาจาก 3 แหล่ง คือ

- 1) จากประสบการณ์การทำงานของผู้เข้าร่วม
 - 2) จากผลการศึกษาวิเคราะห์องค์กร
 - 3) จากแหล่งข้อมูลภายนอก เช่น วิทยากรที่เชิญมาให้ความรู้เพิ่มเติม
- เกี่ยวกับข้อมูล เป็นต้น ข้อมูลที่สำคัญและถูกต้องนี้ทำให้เกิดผลดีต่อกระบวนการ SWOT Analysis
- 3 ประการ คือ

- (1) เอื้อให้เกิดการมองเห็นโอกาสได้ดี
- (2) กำหนดภารกิจและวัตถุประสงค์สอดคล้องกับสถานการณ์
- (3) ระบุจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัดได้ใกล้เคียงกับความ

เป็นจริง

2.5.2.5 กระตุ้นให้คิดและเปิดเผยประเด็นที่ซ่อนเร้น

กระบวนการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) เป็นกระบวนการที่ต้องใช้ความคิด การวิเคราะห์ และการอภิปรายโต้เถียง เพื่อบรรลุถึงการตัดสินใจร่วมกัน ดังนั้น กระบวนการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) จึงสร้างสรรค์ให้เกิดการคิด การมองและความเข้าใจแง่มุมใหม่ โดยผู้เข้าร่วมอาจไม่เคยคิดหรือเห็นแง่มุมใหม่นี้มาก่อน ซึ่งก่อให้เกิดการเปิดเผยประเด็นที่ซ่อนเร้นของกลุ่มหรือคลี่คลายสถานการณ์ ที่ซับซ้อนให้เห็นได้ชัดเจนขึ้น ความชัดเจนดังกล่าวมีผลต่อการกำหนดกลยุทธ์

2.5.2.6 การเป็นเจ้าของและพันธะสัญญา

จากการที่ผู้เข้าร่วมเป็นผู้คิด วิเคราะห์ ใช้เหตุผล อภิปรายแลกเปลี่ยน จนกระทั่งนำไปสู่การตัดสินใจของตนเองในการกำหนดภารกิจ วัตถุประสงค์ และกลยุทธ์ของกลุ่มกระบวนการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) จึงช่วยสร้างให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของแผนงานและเกิดความผูกพันต่อการนำแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ อย่างไรก็ตามการปฏิบัติตามแผนยังต้องขึ้นอยู่กับเงื่อนไข หรือมีตัวแปรบางอย่างที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต ดังนั้น กระบวนการวิเคราะห์ SWOT Analysis จึงควรใช้อย่างต่อเนื่องเป็นประจำ เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์และเงื่อนไขที่เปลี่ยนแปลง

2.5.2.7 การปฏิบัติทันที

กระบวนการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) เปิดเผยให้เห็นจุดอ่อนที่เป็นปัญหา ซึ่งผู้เข้าร่วมพิจารณาว่าเป็นปัญหาเร่งด่วนที่ต้องแก้ไข เมื่อเสร็จสิ้นการวางแผนผู้เข้าร่วมจะลงมือปฏิบัติแก้ไขปัญหานั้น ๆ ทันที หรือบางครั้งอาจไม่รอจน

สิ้นสุดกระบวนการก็ทำการแก้ไขปัญหานั้น ๆ เลย จึงอาจกล่าวได้ว่ากระบวนการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) ทำให้เกิดผลทางการปฏิบัติทันที

การศึกษาวิเคราะห์ธุรกิจชุมชนนอกจากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ แล้ว การมีความเข้าใจลักษณะธรรมชาติของกลุ่มอาชีพและองค์กร ชาวบ้าน หรือ ความรู้เกี่ยวกับธุรกิจ โดยเฉพาะธุรกิจของชุมชนนั้น ๆ ความสามารถดังกล่าวเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้กระบวนการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) มีประสิทธิภาพ ในการตัดสินใจ ดำเนินงานของผลิตภัณฑ์ในชุมชน ดังนั้นการวิเคราะห์จึงเป็นการศึกษาเพื่อ ได้มาซึ่งผลของความรู้ที่ถูกต้องตามกระบวนการเป็นอย่างดีแล้ว จึงสามารถที่จะนำไป ดำเนินการตามแนวทางที่ตั้งไว้

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ไชยวัฒน์ รุ่งเรืองศรี และคณะ (2528) ได้ศึกษาเรื่องหัตถกรรมในจังหวัดเชียงใหม่และ ลำพูน จากการศึกษาพบว่างานหัตถกรรมที่ถือเป็นภูมิปัญญาของชาวบ้าน ในการสร้างสรรค์ ประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ให้เหมาะสมกับสภาพการดำรงชีวิตของชาวชนบท ในแต่ละท้องถิ่นมีการนำเอาวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ มาสร้างงานหัตถกรรม และยังเป็นเอกลักษณ์ทางศิลปะ ประจำถิ่น แล้วเจริญพัฒนาไปเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่ายเป็นสินค้าได้ การทำหัตถกรรม ไม้แกะสลักเป็นลักษณะการทำงานที่ไม่ถือว่าเป็นงานเพศใดเพศหนึ่งโดยเฉพาะมีการทำงานร่วมกัน ในงานแต่ละชิ้น ดังเช่น การแกะลายนูนสูงในจังหวัดเชียงใหม่ แต่การแกะสลักไม้ในจังหวัดลำพูน กลับมีแรงงานชายเกือบทั้งหมด เนื่องจากจังหวัดลำพูนเน้นการแกะสลักภาพนูนสูงและลอยตัว แรงงานส่วนมากอาศัยอยู่ในหมู่บ้านมีอายุเฉลี่ย 26 ปี อิทธิพลที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ แรงงานเหล่านี้เลือกอาชีพแกะสลักไม้ คือการที่ในหมู่บ้านนั้น ๆ มีการประกอบอาชีพแกะสลักไม้ มานาน คนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านรับจ้างแกะสลักไม้ แรงงานจึงได้รับการฝึกทักษะการแกะสลักมาจากเพื่อนฝูง และญาติพี่น้อง โดยเฉพาะทำงานมานานคนละ 8 ปี ผู้ที่ทำงานในสถานประกอบการจะเป็นผู้ที่มีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์มากที่สุด และไม่พบว่าแรงงานไม้แกะสลักคนใดมีการเรียนรู้ทักษะงาน แกะสลักไม้จากโรงเรียนเลย แต่จะเป็นการฝึกหัดกับญาติหรือเพื่อนฝูงที่สนใจเท่านั้น

และยังพบอีกว่าการผลิตหัตถกรรมไม้แกะสลักในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน ส่วนใหญ่ มีลักษณะเป็น โรงงาน ซึ่งโรงงานในระดับหมู่บ้าน เป็นโรงงานขนาดเล็กตั้งอยู่ในบริเวณที่อยู่อาศัย ช่างแกะสลักมีรายได้เฉลี่ยในปี 2527 คนละ 1,192 บาทต่อเดือน แต่ในเดือนที่มีเวลางานมากจะ ได้รายได้มากกว่านี้ ส่วนช่างที่ทำงานรายวันจะมีรายได้ 40 บาทต่อวัน

สำหรับตลาดต่างประเทศที่สำคัญได้แก่ สหรัฐฯ เยอรมัน ฝรั่งเศส แคนาดา และญี่ปุ่น ส่วนประเทศคู่แข่งที่สำคัญได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ฮ่องกง ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย โดยเฉพาะประเทศมาเลเซียและอินโดนีเซีย นอกจากนี้ไชยวัฒน์ รุ่งเรืองศรี และคณะ (2528) ยังได้พบปัญหาของงานแกะสลักดังนี้

1. ปัญหาขาดช่างฝีมือ

ปัจจุบันช่างแกะสลักที่มีฝีมือมีจำนวนน้อยลงทุกที ทำให้ผลงานที่สวยงามและมีคุณภาพลดลงไปด้วย ซึ่งในอนาคตหากไม่มีการสืบทอดวิชาสู่คนรุ่นหลัง งานแกะสลักนี้อาจค่อย ๆ สูญหายไปจากท้องถิ่นในที่สุด ส่วนของแรงงานยังผูกพันกับการทำเกษตรของครอบครัว ทำให้การผลิตหัตถกรรมลดลงในช่วงฤดูทำนา และการหยุดงานทำให้แรงงานไม่สามารถพัฒนาฝีมือได้อย่างต่อเนื่อง

2. ปัญหาขาดวัตถุดิบ

ไม้สัก ซึ่งเป็นวัตถุดิบที่สำคัญในการแกะสลักไม้ได้ลดจำนวนลงอย่างมาก ช่างแกะสลักจึงหันไปใช้ไม้ชนิดอื่นแทน เช่น ไม้ฉำฉาหรือจามจุรี ไม้มะตูม ไม้แดง ไม้โพธิ์ ไม้จันทร์หอม ไม้คู้ และไม้มะค่า ซึ่งการใช้ไม้ชนิดอื่นแทน ไม้สักทำให้ชิ้นงานมีความสวยงามลดลง นอกจากนี้ปัญหาด้านปริมาณไม้สักแล้ว ราคาไม้ฉำฉาที่จำหน่ายในตลาดก็ค่อนข้างสูง ดังนั้นราคาสินค้าแกะสลักจึงแพงตามไปด้วย

สมชาย ฅ นครพนม และคณะ (2537) ได้ทำการศึกษาเรื่อง เสน่ห์ไม้แกะสลักล้านนา พบว่ามีศิลปนิพนธ์และสถาปัตยกรรมที่สร้างงานสมัยใหม่และอนุรักษ์งานแบบประเพณีดั้งเดิมของล้านนาก็ยังมีสืบเชื้อสายอยู่บ้าง พอที่จะสืบทอดกันได้ไม่ขาดสาย สถาปัตยกรรมเหล่านี้จะเป็นที่รู้จักกันในหมู่พระสงฆ์ตามวัดต่าง ๆ แต่ละคนจะเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น แกะประตูก็แกะประตูอย่างเดียว แกะหน้าบันก็หน้าบัน คันทวยก็คันทวย ถ้าวัดไหนจะสร้างโบสถ์วิหารหรือจะซ่อมแซมของเก่าก็ต้องรอเวลา ขณะที่ทำการวิจัยอยู่นี้ก็มีงานที่น่าสนใจที่สถาปนาหรือช่างได้ทำกันอยู่หลายแห่ง เช่น ที่วัดเจดีย์งาม อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ มีการแกะสลักเสาทุกต้นที่วัดกลางเวียงเชียงราย ก็กำลังแกะบานประตู เพดาน และส่วนอื่น ๆ อยู่ และที่หอมมณเฑียรธรรม วัดบุพพาราม อำเภอเมืองเชียงใหม่ กำลังแกะประตู หน้าต่างใหม่ ซึ่งล้วนเป็นงานที่มีค่าและน่าชื่นชม

วิวัฒน์ วัฒนาพันธุ์ และคณะ (2544) ได้ศึกษาถึงเรื่องศิลปปะพื้นบ้านล้านนา การเปลี่ยนแปลงและการดำรงอยู่ พบว่าช่างพื้นบ้านเกือบทั้งหมดได้พัฒนาทักษะฝีมือของตนขึ้นถึงขั้นประกอบอาชีพด้วยตนเอง โดยมีได้เรียกค่าใช้จ่ายในการลงทุนจัดการศึกษาหรือโครงการฝึกอาชีพ (Career Training) แต่อย่างไรก็ตาม นับเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐได้เป็นอย่างดี เกียรติภูมิของความเป็นช่าง (Pride) นอกเหนือจากความจำเป็นที่ต้องแสวงหาอาชีพเพื่อจะอยู่ใน

สังคมแล้ว ช่างเหล่านี้ได้พบว่าตนเองมีคุณสมบัติอย่างหนึ่งที่นำภาคภูมิใจและเลี้ยงชีพได้ด้วยการแกะสลักไม้

ทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์ และคณะ (2528) ได้ศึกษาเรื่องหัตถกรรมในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน บทบาททางเศรษฐกิจและสังคมของอุตสาหกรรมภาคหัตถกรรมในประเทศไทย พบว่างานหัตถกรรมเป็นงานประเภทหนึ่งในภาคอุตสาหกรรมที่มีการใช้แรงงานสูงต่อมูลค่าเพิ่มหนึ่งหน่วย ซึ่งจะลดอัตราการว่างงานในชนบทได้ดี โดยเฉพาะการว่างงานตามฤดูกาลของเกษตรกรในเขตเกษตรน้ำฝน งานหัตถกรรมเป็นงานที่สร้างเพิ่มขึ้นได้เป็นอย่างดีในชนบท เพราะมีความพร้อมพื้นฐานอยู่แล้วหลายด้าน เช่น แรงงาน วัตถุดิบ เป็นต้น เป็นการช่วยให้ชาวชนบทมีรายได้มากขึ้น เป็นการลดหรือชะลอการขยายตัวของช่องว่างทางรายได้ ระหว่างชาวชนบทและประชากรในเขตเมืองให้น้อยหรือช้าลง นอกจากชาวชนบทจะมีรายได้จากการขายแรงงานหรือประกอบอาชีพหัตถกรรมแล้วธุรกิจอื่น ๆ ในระบบเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์หัตถกรรมก็มีรายได้ด้วย นั่นก็คืองานหัตถกรรมมีส่วนช่วยรายได้ประชาชาติให้กับระบบเศรษฐกิจมีส่วนช่วยสร้างเงินตราต่างประเทศ และได้เพิ่มบทบาทในด้านนี้โดยผ่านการท่องเที่ยวของชาวต่างประเทศ และการส่งออกมากขึ้นตามลำดับ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยบรรเทาปัญหาการขาดดุลการค้าได้ นอกจากนี้งานหัตถกรรมยังมีส่วนช่วยส่งเสริมให้มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่แล้วให้น่าสนใจมากขึ้น การที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศมากขึ้นทำให้รัฐมีรายได้จากภาษีของค่าใช้จ่ายนั้นอีกทางด้วย

แน่นน้อย ปัญจพรรค และคณะ (2537) ได้ศึกษาเรื่องเสน่ห์ไม้แกะสลักล้านนาพบว่า การแกะสลักไม้เพื่อเป็นงานหัตถอุตสาหกรรมสมัยใหม่ในภาคเหนือตอนบน โดยเฉพาะที่เชียงใหม่ เป็นแหล่งผลิตสินค้าหัตถกรรมประเภทไม้แกะสลักมากที่สุดของประเทศไทย ทั้งในตัวเมืองและตามอำเภอรอบนอก ยังเป็นแหล่งรับซื้อผลิตภัณฑ์ไม้จากจังหวัดใกล้เคียง เช่น จังหวัดลำพูน ลำปาง และสุโขทัย และบางส่วนก็ส่งมาตกแต่งสีสันทันเพียงอย่างเดียว เนื่องจากเชียงใหม่เป็นแหล่งท่องเที่ยวดังนั้นเชียงใหม่จึงเป็นแหล่งตลาดสำคัญของผลิตภัณฑ์เครื่องไม้แกะสลัก

การแกะสลักไม้เพื่อเป็นงานหัตถอุตสาหกรรมในภาคเหนือได้เริ่มขึ้นอย่างจริงจังที่จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อประมาณ 20 ปีที่ผ่านมา เมื่อ 30 ปีที่แล้ว ในจังหวัดเชียงใหม่มีเพียงการแกะสลักช่างไม้ขนาดต่าง ๆ เพื่อเป็นของที่ระลึก โดยกลุ่มชาวบ้านที่มีฝีมือในเขตกำแพงเมืองเชียงใหม่ บริเวณบ้านนันทา บ้านพุกช้าง และบ้านจ้อกป้อก ต่อมาถึงขยายไปยังเขตอำเภอสันป่าตอง คือบ้านกัวแลน้อย บ้านเนิ้ง และบ้านแม จนเป็นแหล่งแกะสลักช่างที่มีชื่อเสียงมากที่สุด นอกจากนี้เมื่อ 10 ปีที่ผ่านมาร้านค้าในเมืองเชียงใหม่ได้จ้างช่างชาวไทยใหญ่จากพม่ามาทำของเลียนแบบของเก่า ซึ่งชาวบ้านพื้นเมืองก็ได้เรียนรู้ประสบการณ์จากช่างไทใหญ่ ชาวบ้านที่มีประสบการณ์และได้ชื่อว่า

เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการทำของเลียนแบบของแก่นันก็คือ ชาวบ้านถวยและหมู่บ้านใกล้เคียงในเขต
อำเภอหางดงจนถึงปัจจุบันนี้

นอกจากของที่ระลึกแล้วในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา งานไม้แกะสลักพวกเครื่องเรือน เช่น ตู้
ตั้ง โต๊ะ เตียง แหียงข้าง ก็เจริญเติบโตตามมามีด้วย โดยเริ่มจากร้านค้าในเมืองเชียงใหม่ ขยายไปสู่
เขตอำเภอสันกำแพง และคอยสะเก็ด และตามเส้นทางต่าง ๆ ในเขตจังหวัดเชียงใหม่จนกลายเป็น
แหล่งเฟอร์นิเจอร์ไม้แกะสลักที่มีชื่อเสียงไปทั่วโลก

วนิดา แก้วเนตร (2545) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยในการเลือกซื้อสินค้าที่ระลึกประเภท
หัตถกรรมพื้นบ้านของนักท่องเที่ยวชาวไทยในหมู่บ้านถวย อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า
นักท่องเที่ยวที่มาเลือกซื้อสินค้าที่ระลึกประเภทของตกแต่งบ้านประเภทไม้แกะสลักมากที่สุด รองลงมา
คือเครื่องจักสาน เครื่องปั้นดินเผา ซึ่งเพศชายมีความสนใจมากกว่าเพศหญิงเนื่องจากมีความชอบใน
สินค้าหัตถกรรม และพบว่าเหตุผลในการเลือกซื้อสินค้าที่ระลึกประเภทไม้มากที่สุด เนื่องจาก
ต้องการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่เป็นของไทย มีความสวยงามประณีต ราคาถูก คุณภาพดี มีความ
หลากหลาย ซื้อเพื่อเป็นของฝาก และคนขายมีอัธยาศัยดี

อรณี บุญมีนิมิตร (2540) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการซื้อสินค้าที่ระลึกของ
นักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมา
จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 21-35 ปี เป็นนักเรียน นักศึกษา มีภูมิลำเนา
อยู่ในเขตภาคกลาง เคยเดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่แล้วมากกว่า 5 ครั้ง นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ซื้อ
สินค้าที่ระลึกประเภทเสื้อผ้าสำเร็จรูป ผลิตภัณฑ์จากไม้ และเครื่องเงิน เครื่องประดับ ตามลำดับ
และวัตถุประสงค์ในการซื้อสินค้าที่ระลึกเพื่อเป็นของฝาก โดยทำการซื้อจากร้านค้าศูนย์รวมของ
ฝากของจังหวัด และใช้เงินเพื่อการซื้อสินค้าที่ระลึกระหว่าง 500-1,000 บาท และชำระเป็นเงินสด
จากการศึกษาพบว่าอายุเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าที่ระลึกของนักท่องเที่ยว

โครงการพัฒนาที่สูงไทย-เยอรมัน (2540) ได้ศึกษาศักยภาพชุมชนกับการดำเนินธุรกิจ
การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พบว่าการจัดการต้องอยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรมชุมชน การพึ่งตนเอง
และการเคารพในสิ่งแวดล้อม การสร้างอาชีพเสริม การสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนความรู้กับชุมชน
ที่ประสบผลสำเร็จในการจัดทำเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว รวมถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับ
ประชาชนมีคุณภาพและการร่วมงานกับภาครัฐ

ธวัชชัย รัตนช้อน (2542) ศึกษาถึงการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศบนพื้นที่สูง
พบว่า การจัดการแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนที่อยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรมชุมชนในด้านระบบ
คุณค่า ระบบการผลิต และระบบความสัมพันธ์ดั้งเดิมที่เคยได้ปฏิบัติกันมา ทำให้ชุมชนสามารถ

จัดทำกรท่งที่วเชิงนิเวศขึ้นมาได้ และทำให้ชุมชนได้เกิดการเรียนรู้ในการจัดการแหล่ง
ท่งที่วอย่างสัมพันธ์กันกับวัฒนธรรมชุมชน

รัฐติยา หิรัณยหาด (2544) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพ
หมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่งที่ว กรณีศึกษาบ้านหนองขาว อำเภอม่วง จังหวัดกาญจนบุรี
พบว่าบ้านหนองขาวมีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่งที่วทางวัฒนธรรมในด้านคุณค่าทาง
การศึกษา ความปลอดภัย สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน และการประชาสัมพันธ์ในการเป็นแหล่ง
ท่งที่ว แต่ขาดศักยภาพด้านความพร้อมของบุคลากรและสาธารณูปโภคขั้นสูง โดยมีแนว
ทางการเพิ่มศักยภาพของหมู่บ้านได้คือ ได้เลือกการท่งที่วแบบยั่งยืน โดยให้ชุมชนบริหาร
จัดการกันเองและมีองค์กรภายนอกสนับสนุนและมีการจัดตั้งคณะกรรมการดูแลการท่งที่วใน
หมู่บ้านโดย เฉพาะ

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2533) ได้ศึกษาถึงการมีส่วนร่วมและได้ให้ความหมายของการ
มีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางและเฉพาะเจาะจง การมีส่วนร่วมช่วยเหลือโดยสมัครใจ กระบวนการ
ตัดสินใจและการดำเนินการ การรับผลประโยชน์จากโครงการ ประชามติสิทธิและหน้าที่ในการจัดการ
เป็นผู้ริเริ่มและใช้ความพยายามและความเป็นตัวของตัวเองเข้าไปดำเนินการ โดยกลุ่มจะมีความสำคัญ
ในการดำเนินงาน

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2538) ได้กล่าวเกี่ยวกับวัฒนธรรมกับการท่งที่วว่าวัฒนธรรมชุมชน
มีฐานการผลิตเพื่อเลี้ยงตนเอง เพื่อความพออยู่พอกิน แต่การท่งที่วทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
ภายในชุมชน โดยรัฐ นักท่งที่ว และนักธุรกิจการท่งที่ว เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยใช้
ทรัพยากรภายในชุมชนมาเป็นการใช้เพื่อตอบสนองต่อนักท่งที่ว ดังนั้นชุมชนต้องพึ่งพาตัวเอง
ให้มากขึ้น เพื่อสร้างอำนาจการต่อรอง การจัดการแหล่งท่งที่วของตนในลักษณะการท่งที่ว
สีเขียวโดยอาศัยวัฒนธรรมชุมชนในการจัดการแหล่งท่งที่ว

ประเสริฐ รักไทยดี (2539) ได้วิจัยและพบว่าคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ที่จะ
พัฒนาเป็นแหล่งท่งที่วนั้น ต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการการ
ท่งที่วในรูปแบบต่าง ๆ ตั้งแต่การวางแผนโครงการ ประชาชนต้องพึงพอใจ เกิดความภาคภูมิใจ
จากการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่การพัฒนาการท่งที่ว โดยอาศัยความร่วมมือกับทางภาครัฐและเอกชน

ปรียา วรรณฤทธิ์ (2539) ได้ศึกษาถึงกระบวนการตัดสินใจของประชาชนในการ
จัดการกิจกรรมของประชาชนพบว่า กลุ่มองค์กรที่ถูกจัดตั้งขึ้นเองตามธรรมชาติโดยมีประธานซึ่ง
เป็นผู้นำชุมชนมีบทบาทเป็นผู้รวบรวมปัญหาและร่วมกันในการจัดการแก้ไขปัญหา โดยอาศัย
กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชนในการแลกเปลี่ยน ทำการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม
ได้ดี กลุ่มองค์กรที่มีบุคคลภายนอกชุมชนริเริ่มจัดตั้ง แต่ไม่มีบทบาทเกี่ยวข้องในการดำเนินงานแต่

อย่างไร ทำให้ประชาชนในชุมชนสามารถจัดกิจกรรมเองและตัดสินใจเองได้ อย่างไรก็ตาม
ถ้าอำนาจการตัดสินใจอยู่ที่ส่วนกลาง หรือบุคคลภายนอกชุมชนเป็นผู้จัดการ สมาชิกไม่มีส่วนร่วม
ในการตัดสินใจ ไม่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและการดำเนินงานของกิจกรรมไม่ก่อให้เกิด
ผลประโยชน์ต่อคนในชุมชน ผู้ที่ได้รับประโยชน์ก็เป็นบุคคลภายนอกไม่ใช่บุคคลในชุมชน

อรรถ อัจฉา (2531) ได้ศึกษาวิถีชีวิตและกระบวนการพัฒนาผู้การพึ่งพาตนเองพบว่า
การพึ่งพาตนเองของชุมชนนั้นต้องมาจากการระดมกำลังเพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มบุคคลหรือผู้นำที่
สามารถช่วยเหลือตนเองในระดับปัจเจกบุคคล สามารถเปลี่ยนแปลงแผนการผลิตได้สำเร็จและเป็น
แบบอย่างให้กับชาวบ้านอื่น ๆ ซึ่งนำไปสู่การรวมกลุ่ม การแก้ไขปัญหาหาร่วมกันโดยให้ความสำคัญ
กับกระบวนการพัฒนาเพื่อให้เกิดผลผลิตที่มั่นคง การคำนึงถึงความเป็นจริง การเคารพในวิถีชีวิต
และภูมิปัญญาของประชาชน อย่างไรก็ตามการพึ่งตนเองจำเป็นต้องอาศัยการสนับสนุนทางการเงิน
หรือความช่วยเหลือบางประการจากองค์กรที่เกี่ยวข้อง แต่จะไม่เป็นผู้ที่เข้าไปแสดงบทบาทในการ
ดำเนินกิจกรรมของชุมชน

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัย พบว่า ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านมีความสำคัญต่อการ
ดำรงชีวิตในสังคมที่มีการสืบทอดระหว่างรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง เป็นสิ่งที่สร้างความเชื่อมโยงใน
ประวัติความเป็นมาของชนเผ่า ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์และความเป็นไปภายในกลุ่มคนที่ใช้
ภูมิปัญญาของตน ภูมิปัญญาช่วยสร้างความเป็นปึกแผ่นมั่นคงในสังคมชาวบ้านให้อยู่รวมกันได้โดย
ไม่แตกสลาย

งานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านได้มีการต่อเติมขึ้นจากของเดิม อาทิ เช่น งานแกะสลัก
เพราะว่าทางพ่อค้าคนกลางเป็นผู้กำหนดเองว่าต้องการรูปแบบไหนตามความนิยม ทำให้ชาวบ้าน
ต้องทำตามถึงแม้จะดูแปลกไปจากที่เคยทำ ซึ่งถือเป็นตัวกำหนดว่าจะต้องเอาใจลูกค้า จนคุณค่า
ของงานนั้นขาดไปไม่มีความเป็นเอกลักษณ์

ข้อค้นพบอีกอย่างหนึ่ง คือการขาดช่างที่มีฝีมือที่ชำนาญงานแท้จริงซึ่งนับวันช่างที่มี
ฝีมือจะเหลือน้อยลงไปทุกที และการทำไม้แกะสลักมักจะมีปัญหาด้านการขาดวัตถุดิบ และงาน
ขาดความสมจริง ขาดความประณีต พิถีพิถัน เพราะว่ามีผลผลิตมากเกินไปและผู้ผลิตบางกลุ่มขาดความ
ชำนาญงาน

การถ่ายทอดความรู้หรือภูมิปัญญาเท่ากับเป็นการอนุรักษ์หัตถกรรมพื้นบ้านให้คงอยู่
สืบต่อไป แต่การถ่ายทอดภูมิปัญญาบางครั้งผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดนั้นมีเวลาน้อย เพราะว่ามีงานอื่น
เป็นหลักมากกว่า ทำให้ไม่มีเวลาที่จะศึกษาหรือรับการถ่ายทอดที่มากพอ และคนรุ่นใหม่ก็ยังไม่
สนใจที่จะเรียนรู้ศิลปะพื้นบ้านเหล่านี้มากนัก เพราะที่ต้องใช้ความรัก ความเข้าใจ
ความประณีตเข้าไปช่วยในชิ้นงานนั้น

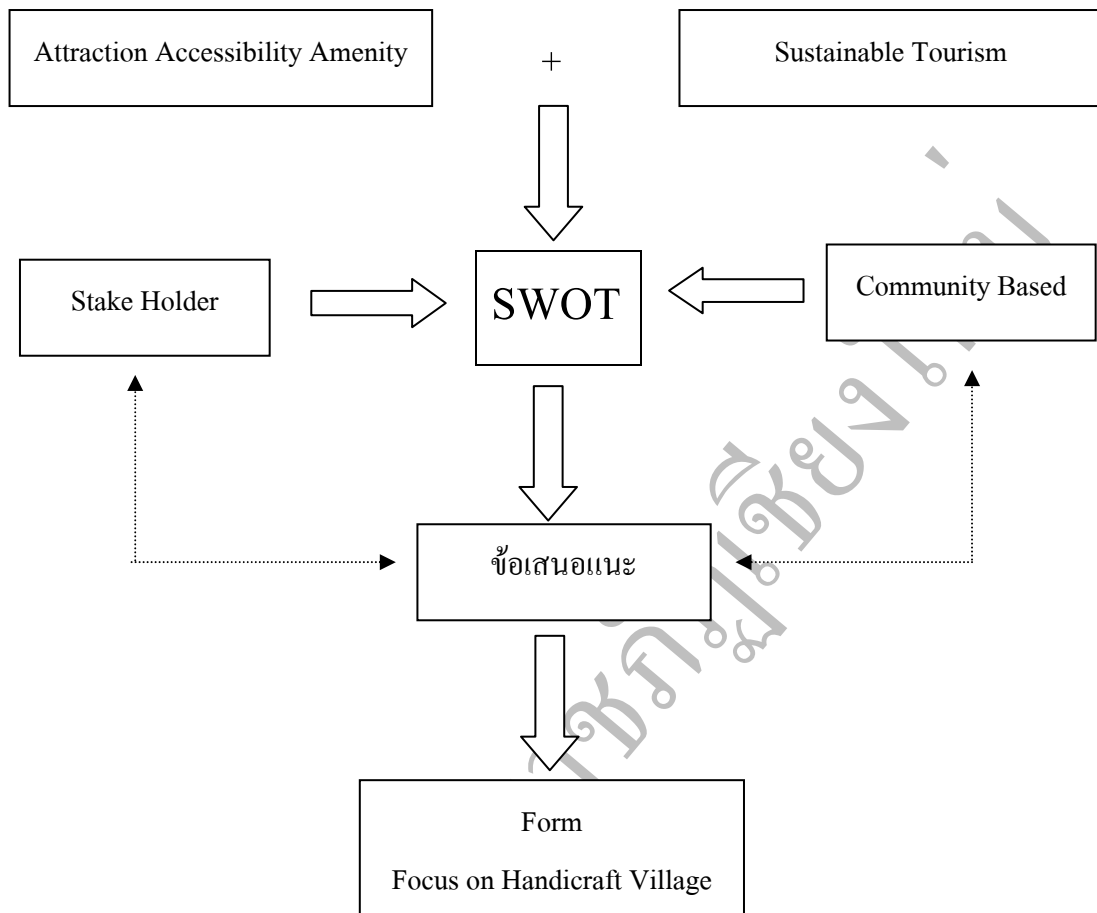
ในส่วนของการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น ได้ศึกษาในเรื่องของชุมชนเข้มแข็ง และการวิเคราะห์ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนทำให้เกิดการรวมกลุ่ม การเรียนรู้ การคิดอย่างมีเหตุผล การตัดสินใจ และมีการปฏิบัติร่วมกันทำให้เกิดความรัก ความสามัคคีในหมู่เหล่าซึ่งนำไปสู่ความเข้มแข็งในชุมชนได้

การศึกษาเรื่อง การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น การได้รับรู้ข่าวสารได้ร่วมคิดร่วมจัดการ รวมแก้ไขปัญหา และได้รับผลประโยชน์อย่างยุติธรรม ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และรู้สึกหวงแหนในถิ่นที่อยู่ของตนเอง

ปัญหาที่พบในการศึกษาคือ งานหัตถกรรมพื้นบ้านขาดผู้สืบทอดภูมิปัญญา ขาดการอนุรักษ์อย่างแท้จริง และวัตถุดิบเริ่มหายากและราคาแพง ด้วยเหตุผลดังกล่าวแล้วผู้ศึกษาจึงต้องการศึกษาเพิ่มเติม

จากแนวความคิด ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาริบทของชุมชน นำข้อมูลเกี่ยวกับบริบทของชุมชนที่ได้มาจากการสังเกตแบบไม่มี ส่วนร่วม การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ เช่น การสอบถาม การสัมภาษณ์เฉพาะกลุ่ม(Focus Group) การศึกษาเอกสารและการทำ SWOT Analysis กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักในหมู่บ้านกัวแลน้อย โดยการใช้การวิเคราะห์เนื้อหาจากการทำเวทีชาวบ้าน การสัมภาษณ์ มาหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวและการนำเสนอรูปแบบ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อนและอุปสรรคที่มีอยู่ในกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักให้เป็นจุดแข็ง และคงสภาพของจุดแข็งและโอกาส เพื่อพัฒนา รูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งสามารถเขียนเป็นกรอบแนวคิด (Conceptual Framework)ในการวิจัย ดังภาพที่ 2.1

2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาเพื่อส่งเสริมหมู่บ้านหัตถกรรมไม้แกะสลักให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน : กรณีศึกษาหมู่บ้านกิวแลน้อย ตำบลบ้านแม อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยทำการศึกษาแบบเจาะลึกลงพื้นที่เข้าไปศึกษาถึงบริบทของชุมชนและวิเคราะห์กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักในหมู่บ้านกิวแลน้อย เพื่อให้ได้ข้อมูล นำมาหาแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านหัตถกรรมไม้แกะสลักให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และเพื่อนำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในหมู่บ้านกิวแลน้อย ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ตัวแทนบุคคลกลุ่มต่าง ๆ และการศึกษาหาความรู้จากผู้รู้ ผู้ชำนาญเกี่ยวกับงานแกะสลักในชุมชน โดยข้อมูลที่ได้จะนำมาประกอบกับการศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจะนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อตอบคำถามการศึกษาค้นคว้าวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ

3.1.1.1 ผู้นำกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักและกรรมการ จำนวน 11 คน

3.1.1.2 ประชาชนผู้ประกอบอาชีพไม้แกะสลัก จำนวน 500 คน

3.1.1.3 ผู้นำชาวบ้าน คือผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน

3.1.1.4 ผู้อาวุโสที่ผลิตหัตถกรรมไม้แกะสลักในหมู่บ้านมาเป็นเวลาตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป จำนวน 12 คน

3.1.1.5 เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแม บ้านกิวแลน้อย จำนวน 2 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ประชาชนที่กำหนดในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นประชาชนผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จำนวน 20 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เฉพาะคนที่มีความรู้ประสบการณ์ในด้านการทำไม้แกะสลัก และความรู้เกี่ยวกับชุมชน ได้แก่

3.1.2.1 ผู้นำกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักและกรรมการในกลุ่ม จำนวน 5 คน

3.1.2.2 ประชาชนในหมู่บ้านที่ประกอบอาชีพไม้แกะสลัก จำนวน 10 คน

3.1.2.3 ผู้ใหญ่บ้านบ้านกิ้วแลน้อย จำนวน 1 คน

3.1.2.4 ผู้อาวุโสที่ผลิตหัตถกรรมไม้แกะสลักในหมู่บ้านมาเป็นเวลาตั้งแต่ 10 ปี

ขึ้นไป และเป็นผู้สนับสนุนส่งเสริมอนุรักษ์พัฒนา จำนวน 2 คน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแม่ บ้านกิ้วแลน้อย จำนวน 2 คน

3.2 การรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูล มีการศึกษาข้อมูลจาก

3.2.1 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ที่เกี่ยวกับหมู่บ้านกิ้วแลน้อยและภูมิปัญญาชาวบ้านด้านไม้แกะสลัก ข้อมูลรายงานประจำปี สถิติต่าง ๆ ของหมู่บ้านกิ้วแลน้อย จากองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแม่ ซึ่งเป็นหน่วยงานราชการระดับท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานในการวิจัย

3.2.2 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลโดยตรง โดยใช้การสังเกตและการสัมภาษณ์ดังนี้

3.2.2.1 การสังเกตพื้นที่ศึกษา โดยเข้าไปสำรวจพื้นที่เป้าหมาย คือ ชุมชนบ้านกิ้วแลน้อย โดยได้สอบถามผู้ประกอบการอาชีพไม้แกะสลักและผู้ประกอบการค้าเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลักเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ในรายละเอียดต่อไป

3.2.2.2 การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อให้ผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์เป็นผู้ตอบลักษณะแบบสัมภาษณ์เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Questions) ซึ่งบุคคลที่รับการสัมภาษณ์ประกอบด้วย

(1) ผู้ประกอบอาชีพแกะสลักไม้ในชุมชนบ้านกิ้วแลน้อย ที่มีความชำนาญในอาชีพนี้โดยประกอบอาชีพนี้ไม่น้อยกว่า 10 ปี และกลุ่มต่าง ๆ จำนวน 15 คน

(2) ผู้มีส่วนร่วมสนับสนุนและส่งเสริมการประกอบอาชีพไม้แกะสลักในเชิงอนุรักษ์และพัฒนา จำนวน 5 คน

3.2.3 การวิเคราะห์ชุมชนร่วมกับชาวบ้าน

การวิเคราะห์ชุมชนร่วมกับชาวบ้าน โดยการสังเกต สัมภาษณ์ในด้านบริบทของชุมชน การประกอบอาชีพ ประเพณีวัฒนธรรม งานศิลปหัตถกรรมไม้แกะสลักของชุมชน ตลอดจนอัยาศัยไมตรี และความปลอดภัยในอาชญากรรมภายในชุมชนบ้านกัวแลน้อย

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ประกอบด้วย

1. แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เป็นการสังเกตสภาพทั่วไปของการผลิตหัตถกรรมไม้แกะสลัก รูปแบบผลิตภัณฑ์ การจำหน่าย การเข้ามาเยี่ยมชมของนักท่องเที่ยวและผู้สนใจ สถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม และการสังเกตสภาพทั่วไปของบริบทชุมชน ด้านที่ตั้ง ภูมิทัศน์ ภูมิอากาศ การเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวก

2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อใช้สัมภาษณ์เชิงลึกในการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์ การสนทนา และการจัดเวทีชาวบ้านกับผู้ให้ข้อมูลอย่างกว้าง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง โดยมีแนวประเด็นคำถาม ดังนี้

1. ที่ตั้งชุมชนและอาณาเขตติดต่อกับชุมชน
2. ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปของท้องถิ่น
3. ประวัติชุมชนมีความเป็นมาอย่างไร
4. ก่อนที่ท่านจะมาประกอบอาชีพไม้แกะสลักท่านทำอาชีพอะไรมาก่อน และเปลี่ยนมาเมื่อไหร่ ทำไมถึงเปลี่ยน
5. ท่านได้วัสดุมาจากไหน
6. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานอาชีพนี้เป็นอย่างไ
7. รายได้อาชีพไม้แกะสลัก กับอาชีพเดิมเป็นอย่างไ
8. ท่านประกอบอาชีพนี้ได้รับความรู้จากใคร และท่านคิดว่าจะถ่ายทอดอาชีพนี้ต่อให้กับใครหรือไม่ อย่างไรบ้าง
9. ท่านคิดว่าลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปของท้องถิ่นเหมาะสมกับการประกอบอาชีพไม้แกะสลักหรือไม่ เพราะเหตุใด
10. สังคมและเศรษฐกิจในชุมชนของท่านเป็นอย่างไ
11. ในชุมชนของท่านมีประเพณีและวัฒนธรรมอะไรบ้างที่เป็นเอกลักษณ์และสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ

12. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่จะจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในหมู่บ้าน เห็นด้วยเพราะอะไร ถ้าไม่เห็นด้วยเพราะอะไร ถ้าเห็นด้วย จะจัดอะไรบ้าง
13. ท่านคิดว่าจะมีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรในกิจกรรมที่จะจัด
14. ท่านคิดว่าหน่วยงานของรัฐควรเข้ามาเกี่ยวข้องหรือไม่ อย่างไร
15. ท่านมีความคิดเห็นเพิ่มเติมอะไรบ้าง
16. ท่านคิดว่าในชุมชนของท่านมีองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวในด้านต่างๆ เหล่านี้อย่างไร ชุมชนของท่านมีสิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยวอะไรบ้าง สามารถเข้าถึงชุมชนได้ทางใดบ้าง ชุมชนของท่านมีสิ่งอำนวยความสะดวกอะไร
17. ท่านคิดว่าเรื่องที่จะนำเสนอให้นักท่องเที่ยวมีความสำคัญอย่างไรต่อชุมชน ท่านมีเหตุผลใดถึงนำเสนอเรื่องดังกล่าวมานำเสนอ

3. การจัดเวทีชาวบ้านครั้งที่ 1 วันที่ 13 มิถุนายน 2547 ครั้งที่ 2 วันที่ 8 กันยายน 2547 เป็นการให้สมาชิกกลุ่มงานหัตถกรรมที่เกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูล เช่น กิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มที่จัดขึ้นที่เกี่ยวกับหัตถกรรมไม้แกะสลัก จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการผลิตและจำหน่ายหัตถกรรมไม้แกะสลัก การร่วมมือกันทำงานของกลุ่มความสัมพันธ์ของกลุ่มต่อชุมชน ความต้องการแหล่งท่องเที่ยวของคนในชุมชน การสนับสนุนและส่งเสริมให้หมู่บ้านเป็นแหล่งท่องเที่ยวจากผู้นำกลุ่มต่างๆ ในชุมชนและชาวบ้าน

4. เครื่องมือด้านผู้วิจัย ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และทำการตรวจสอบ วิเคราะห์มาเป็นระยะ

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลในหมู่บ้านกิ้วแลน้อยมาเป็นระยะ ๆ โดยการสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนาซักถามกลุ่ม การจัดเวทีชาวบ้านและฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล จากการที่ผู้ศึกษามีประสบการณ์และความใกล้ชิดกับหมู่บ้านนี้มาก่อน สิ่งเหล่านี้ก็จะ เป็นประโยชน์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการใช้วิธีการต่างๆ ดังนี้

การสังเกตและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth Interview) จะทำการสัมภาษณ์กลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informante) โดยการสัมภาษณ์เฉพาะกลุ่ม (Focus Group) กลุ่มงาน หัตถกรรมไม้แกะสลักและกรรมการในกลุ่มผู้นำชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง และการทำเวทีชาวบ้าน โดยมีประเด็นและขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.4.1 ศึกษาภูมิหลังและบริบทของชุมชนที่จะเอื้อต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในหมู่บ้านกัวแลน้อย

3.4.2 ทำการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักในหมู่บ้านกัวแลน้อย เพื่อหาแนวทางการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และเพื่อนำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในหมู่บ้านกัวแลน้อย

3.5 การตรวจสอบข้อมูล

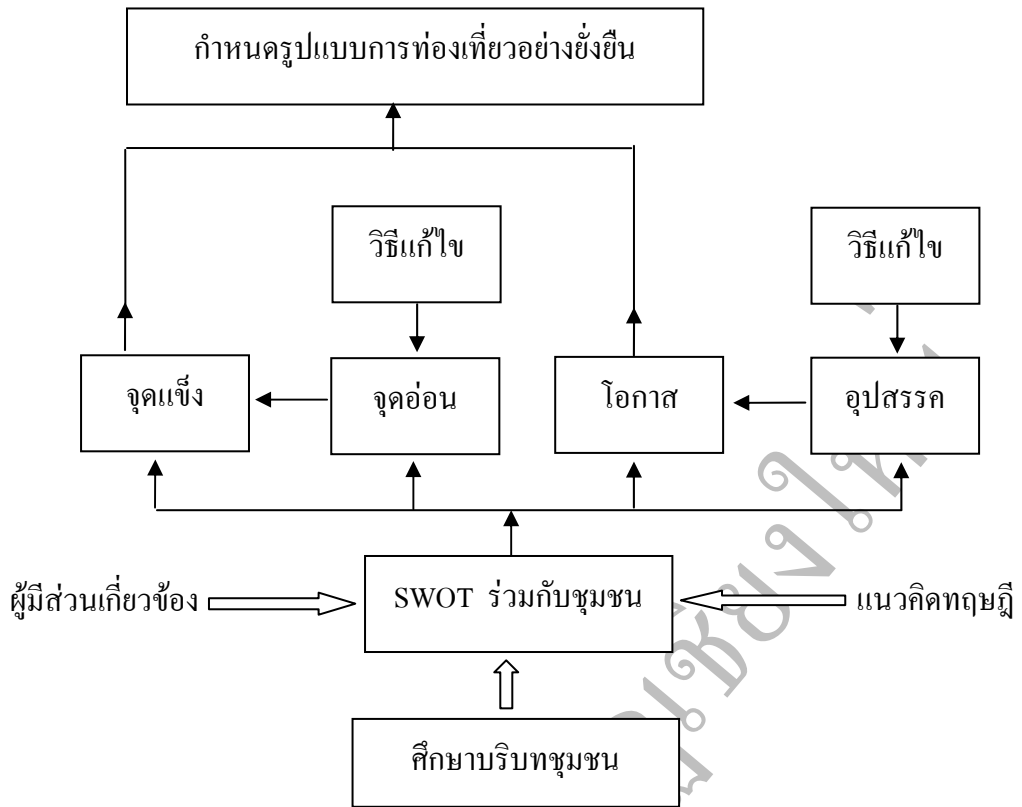
การตรวจสอบข้อมูลจะกระทำพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านข้อมูล ซึ่งได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์หลายคนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกัน และการศึกษาเฉพาะ แล้ววิเคราะห์ว่าข้อมูลเหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร นำเชื่อถือได้เพียงใด การสรุปข้อมูลแต่ละครั้งต้องตรวจสอบข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกต หรือเอกสารหลาย ๆ ครั้ง

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการศึกษาจากเอกสาร การสัมภาษณ์ การสังเกต และการวิเคราะห์จุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน (Weakness) โอกาส (Opportunity) และอุปสรรค (Threat) ของชุมชนและหัตถกรรมไม้แกะสลักร่วมกับชาวบ้าน เมื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้านเนื้อหาแล้วเสนอข้อมูลในเชิงพรรณนาวิเคราะห์ โดยใช้แผนภูมิ ตาราง ภาพประกอบ ในการเสนอข้อมูล

3.7 กระบวนการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการต่าง ๆ ตามวิธีดำเนินการวิจัยอย่างครบถ้วน ซึ่งสามารถเขียนเป็นแผนภูมิกระบวนการวิจัยประกอบได้ดังภาพที่ 3.1

ภาพที่ 3.1 แผนภูมิแสดงกระบวนการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเพื่อส่งเสริมหมู่บ้านหัตถกรรมไม้แกะสลักให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
กรณีศึกษาหมู่บ้านกิวแลน้อย ตำบลบ้านแม อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ผลของการวิจัย
ในบทนี้แบ่งออกได้เป็น 3 ประการ ดังต่อไปนี้

4.1 ภูมิหลังและบริบทของชุมชน

4.2 การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) ในหมู่บ้าน
กิวแลน้อย

4.3 แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านหัตถกรรมไม้แกะสลักให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

4.4 เสนอรูปแบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในหมู่บ้านกิวแลน้อย

4.1 ภูมิหลังและบริบทของชุมชน

4.1.1 สถานที่ตั้ง

ชุมชนหมู่บ้านกิวแลน้อยตั้งอยู่ในหมู่ที่ 10 ตำบลบ้านแม อำเภอสันป่าตอง
จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดเชียงใหม่ ตามเส้นทางหลวงแผ่นดิน 108
ถนนสายเชียงใหม่-ฮอด กิโลเมตรที่ 22 แยกมาทางทิศตะวันตกเป็นถนนเลียบรินคลอง
ชลประทาน มีระยะทางประมาณ 5 กิโลเมตร และห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่ 26 กิโลเมตร

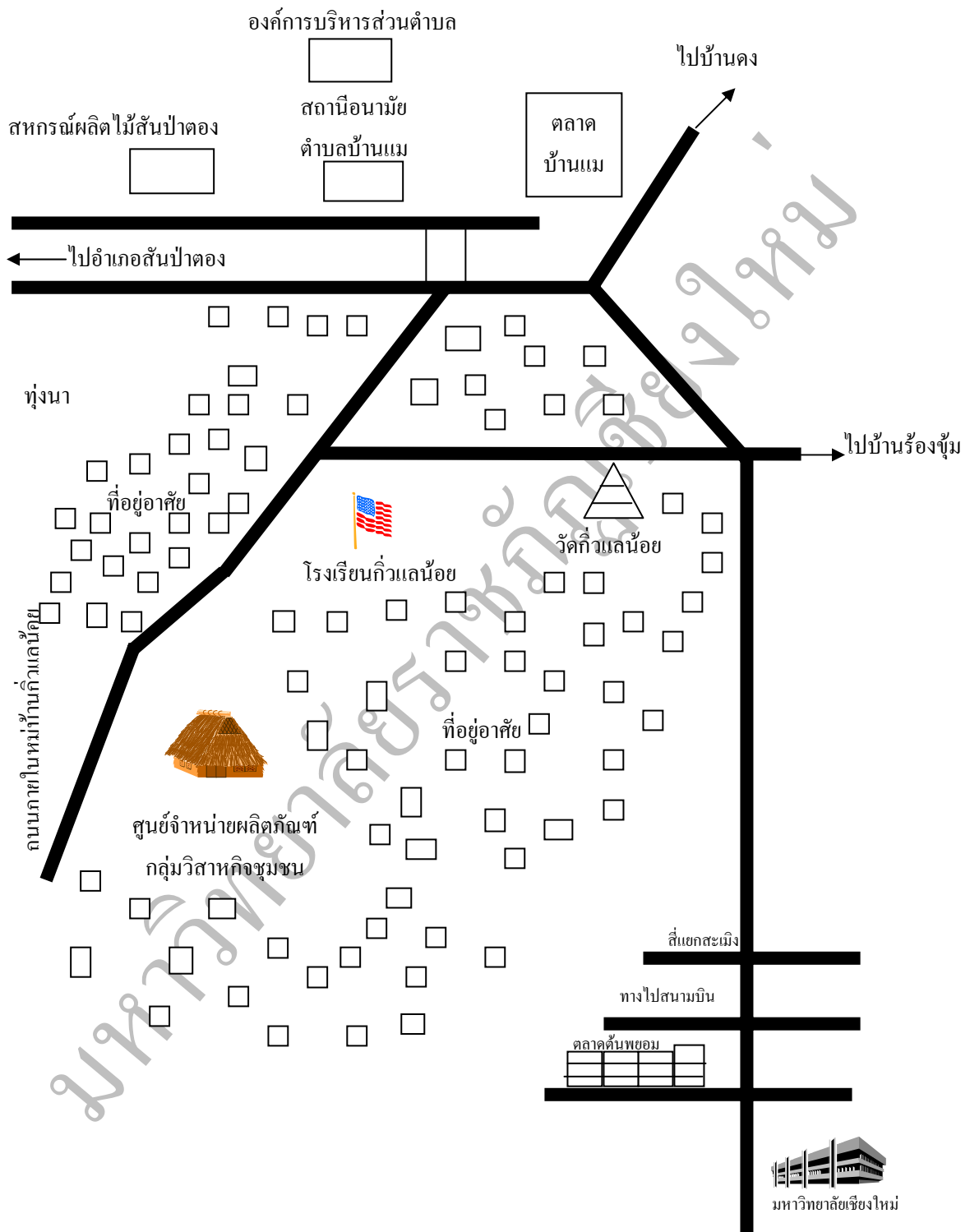
ทิศเหนือ ติดกับบ้านน้ำบ่อหลวง หมู่ที่ 2 ตำบลน้ำบ่อหลวง อำเภอสันป่าตอง
จังหวัดเชียงใหม่

ทิศใต้ ติดกับบ้านดง หมู่ที่ 11 ตำบลบ้านแม อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่
ทิศตะวันออก ติดกับบ้านกิวแลหลวง หมู่ที่ 4 ตำบลยู่หา อำเภอสันป่าตอง
จังหวัดเชียงใหม่

ทิศตะวันตก ติดกับบ้านเจดีย์เนิ้ง หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านแม อำเภอสันป่าตอง จังหวัด
เชียงใหม่

ชุมชนบ้านกิ้วแลน้อยมีวัด 1 วัด คือ วัดกิ้วแลน้อย เป็นศาสนสถานของชุมชน มีโรงเรียนประถมศึกษา 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนกิ้วแลน้อยประสิทธิ์วิทยาเป็นที่ศึกษาเล่าเรียนของคนในชุมชนมีสถานีอนามัย 1 แห่ง เป็นที่สำหรับรักษาพยาบาลยามเจ็บป่วย ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศใต้ของวัดและโรงเรียน นอกจากนั้นชุมชนบ้านกิ้วแลน้อยยังมีตลาดอีก 1 แห่ง เป็นแหล่งจับจ่ายซื้อข้าวปลาอาหารและสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันเป็นตลาดซึ่งชาวบ้านเรียกว่า“กาดแลง”จะเริ่มทำการขายตั้งแต่เวลาประมาณ 09.00 น. เป็นต้นไป ถึงเวลา 15.00 น. ของทุกวัน ใกล้เคียง ๆ กับตลาดจะมีศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์แกะสลักของสมาชิกกลุ่มสหกรณ์เป็นที่แสดงและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลักของกลุ่มสหกรณ์ แผนผังของชุมชนบ้านกิ้วแลน้อย รูปภาพตัวอย่างที่ 4.1

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ภาพที่ 4.1 แผนที่โดยสังเขปของชุมชนบ้านกัวแลน้อย

4.1.2 ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะโดยทั่วไปในชุมชนบ้านกิ้วแลน้อย พื้นที่ส่วนใหญ่ของหมู่บ้านมีลักษณะเป็นที่ราบ ดินมีลักษณะเป็นดินร่วน มีพื้นที่ทั้งหมด 745 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่นา 370 ไร่ พื้นที่สวน 73 ไร่ พื้นที่อยู่อาศัย 302 ไร่ ซึ่งพื้นที่อยู่อาศัยส่วนมากจะปลูกบ้านในบริเวณเดียวกันกับสวนครัวของบ้าน แต่ละหลัง ทำให้ชุมชนบ้านกิ้วแลน้อยมองดูร่มรื่นเขียวขจีไปด้วยต้นไม้ไม่น้อยใหญ่ แหล่งน้ำธรรมชาติของหมู่บ้าน ได้แก่ ลำน้ำขาน ปัจจุบันบ้านกิ้วแลน้อยยังได้รับน้ำจากคลองส่งน้ำชลประทานแม่แตงซึ่งลำน้ำทั้ง 2 แห่งสามารถใช้เป็นแหล่งน้ำกินน้ำใช้ของหมู่บ้านได้เป็นอย่างดี

สภาพภูมิอากาศของบ้านกิ้วแลน้อยมีลักษณะคล้ายคลึงกับพื้นที่บริเวณอื่นๆ ของจังหวัดเชียงใหม่ กล่าวคือเป็นเขตภูมิอากาศแบบเย็นสบายเกือบตลอดทั้งปี จะมีบางช่วงที่มีอากาศร้อนแต่ไม่ถึงกับร้อนมาก คือ

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคมเท่านั้น ซึ่งในระหว่างเดือนนี้ในตอนเช้าและตอนเย็น อากาศในเขตหมู่บ้านกิ้วแลน้อยยังคงเย็นสบาย

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกันยายนเป็นช่วงที่มีมรสุมพัดเอาความชื้นเข้ามาทำให้ประเทศเกิดฝนตกชุกในเดือนสิงหาคมถึงกลางเดือนกันยายนจะเป็นช่วงที่ฝนตกชุกที่สุด

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่ราวปลายเดือนกันยายนถึงเดือนกุมภาพันธ์ เกิดจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ พัดพานำความหนาวเย็นและแห้งแล้งจากประเทศจีนมาปกคลุมประเทศไทย โดยเฉพาะเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศประมาณปลายเดือนธันวาคมถึงเดือนมกราคมจะเป็นช่วงที่มีอากาศหนาวเย็นที่สุด (ที่ว่าการอำเภอสันป่าตอง, 2545 : 4.3)

4.1.3 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

เมื่อประมาณ 600 ปีก่อนในสมัยพระเจ้าแสนเมืองมาเป็นเจ้าเมืองปกครองนครเชียงใหม่ (พ.ศ. 1928 - 1945) ได้มีคนจากบ้านศรีสุพรรณ บ้านหมื่นสาร บ้านวัวลาย ตำบลหายยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่บางส่วน ซึ่งปัจจุบันอยู่บริเวณประตูเชียงใหม่ ได้อพยพตั้งถิ่นฐานทำนาทำสวนอยู่ในเขตท้องที่อำเภอบ้านแม (สมัยนั้นบ้านแม ยกฐานะเป็นอำเภอ) ซึ่งเป็นบริเวณที่ราบเหมาะแก่การ อยู่อาศัยและเพาะปลูกโดยทางทิศตะวันออกเป็นที่ราบผืนใหญ่ (หลวง) ทางทิศตะวันตกเป็นที่ราบผืนเล็ก (น้อย) มีทางเชื่อมติดต่อกันเป็นรอยคอด (กิว) ต่อมากมีคนอพยพกันมามากขึ้นกลายเป็นหมู่บ้าน จากที่ราบทางทิศตะวันออกเรียกว่าบ้านกิ้วแลหลวง ที่ราบทางทิศตะวันตกเรียกว่าบ้านกิ้วแลน้อย ชื่อของหมู่บ้านมาจากลักษณะของถนนหนทางในการอพยพมาตั้ง

ถิ่นฐานในสมัยนั้น ซึ่งเป็นเส้นทางที่คับแคบ จึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านตามถนนว่า “บ้านกิ้วแลน้อย” (วัดน้ำบ่อหลวง เอกสารอัดสำเนา)

4.1.4 การประกอบอาชีพ

ชุมชนบ้านกิ้วแลน้อยเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ห่างตัวเมืองเชียงใหม่ประมาณ 26 กิโลเมตร ทำให้การเดินทางติดต่อกำขาย หรือติดต่อธุรกิจอื่นทำได้สะดวก ชาวบ้านในชุมชน นอกจากจะประกอบอาชีพเกษตรแล้ว เมื่อถึงฤดูฝนชาวบ้านส่วนหนึ่งก็จะหยุดเกษตรกรรมมาทำนา และหยุด อีกครั้งเมื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยว หลังเก็บเกี่ยววางแห่งก็จะปลูกถั่วเหลืองต่อเพื่อเพิ่มรายได้ อีก ส่วนหนึ่งของผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่ยังคงมีที่นาอยู่และมีรายได้ดีจากการเกษตรกรรม ก็จะว่าจ้างผู้อื่นให้ทำนาแทน

คนในชุมชนบ้านกิ้วแลน้อย ประกอบอาชีพทางการเกษตร เช่น การทำนา การปลูกพืชเศรษฐกิจ ได้แก่ ถั่วเหลือง หอม กระเทียม หลังฤดูการทำนาก็ประกอบอาชีพด้าน เกษตรกรรมทุกหลังคาเรือน ในปัจจุบันอาชีพการเกษตรกรรมมีรายได้ดีกว่าการทำนา จึงทำให้ ประชาชน ในหมู่บ้านประมาณกว่าครึ่งจ้างคนในหมู่บ้านทำนาแทน โดยที่ตนเองไม่ได้หยุดการ เกษตรกรรม แต่จะนำเงินที่ขายงานเกษตรกรรมมา ว่าจ้างแทนจนเก็บเกี่ยวเสร็จ ส่วนข้าว ถ้าใครได้มากพอก็จะเก็บไว้กินส่วนหนึ่ง ที่เหลือก็จะนำไปขายในรูปแบบของข้าวเปลือกซึ่งจะมีโรงสี ใกล้ ๆ ชุมชนมากคอยรับซื้อ เงินที่ได้ก็จะนำไปซื้อ ข้าวของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันและเป็นทุน ทำอาชีพเกษตรกรรมต่อไป นอกจากทำนาและเกษตรกรรมแล้ว ยังมีอาชีพค้าขายและรับจ้างทั่วไป

นอกจากนี้ชาวบ้านกิ้วแลน้อยยังคงเหลือที่นาไว้ปลูกพืชผักสวนครัว เช่น พริก ข้าวโพด แตงกวา ฟักทอง เป็นต้น เพื่อเป็นรายได้เสริมอีกทางหนึ่งด้วย

4.1.5 การคมนาคม

ชุมชนบ้านกิ้วแลน้อยตั้งอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดเชียงใหม่ตามเส้นทางหลวงแผ่นดิน 108 ถนนสายเชียงใหม่ – ฮอด กิโลเมตรที่ 22 แยกมาทางทิศตะวันตกเป็นถนนเลียบริม คันคลองชลประทาน มีระยะทาง 5 กิโลเมตร และห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่ 26 กิโลเมตร

ภายในชุมชนกิ้วแลน้อยมีถนน 2 สาย ที่ใช้เชื่อมติดต่อไปมาภายในหมู่บ้านและ ระหว่างกันกับชุมชนใกล้เคียง ถนนสายในหมู่บ้านซึ่งเส้นนี้จะผ่านโรงเรียน วัด ตลาด สถานีอนามัย และมีบ้านพักอาศัยอยู่ 2 ซ้างทาง ส่วนอีกเส้นหนึ่งคือเส้นทางถนนคันคลองชลประทาน ซึ่งจะเป็นเส้นทางตัดผ่านท้าย ๆ หมู่บ้าน ส่วนมากจะตัดผ่านไร่นาซึ่งชาวบ้านที่ประกอบอาชีพ เกษตรกรรมชุมชนจะอาศัยแหล่งน้ำจากคลองชลประทานแห่งนี้

การเข้าถึงชุมชนบ้านกิ้วแลน้อยการเดินทางเข้าสู่หมู่บ้านกิ้วแลน้อยสามารถใช้เส้นทางคมนาคมทางถนนได้เพียงวิธีเดียว โดยมีถนนสายหลักที่สำคัญ 2 สายคือ

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108 เชียงใหม่ – สอด แยกที่ กิโลเมตร ที่ 22 แยกเข้ามาทางทิศตะวันตกเป็นถนนเลียบบคันคลองชลประทาน มีระยะทาง 5 กิโลเมตร และห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่ 26 กิโลเมตร ถนนเลียบบคันคลองชลประทานสายนี้ยังสามารถเดินทางจากอำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่มายังหมู่บ้านกิ้วแลน้อยได้อีกทางหนึ่งใช้ระยะทางประมาณ 12 กิโลเมตร

ทางหลวงจังหวัด หมายเลข 121 โดยตัดแยกผ่านถนนสุเทพเข้าทางด้านข้างตลาดต้นพยอม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นถนนเลียบบคันคลองชลประทานระยะทาง 25 กิโลเมตร

ถนนทุกสายดังกล่าวสามารถเชื่อมโยงและเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ในอำเภอสันป่าตองได้ทุกแหล่งท่องเที่ยวและยังสามารถเดินทางไปยังอำเภอ จังหวัดอื่น ๆ ได้ เช่น เดินทางไปอำเภอแม่วาง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งพื้นที่ต่าง ๆ เหล่านี้เป็นเส้นทางที่สะดวกเนื่องจากสภาพถนนส่วนใหญ่เป็นถนนที่ถาวรแล้ว

พาหนะที่ใช้เดินทางไปยังหมู่บ้านกิ้วแลน้อยสามารถไปได้ทั้งรถยนต์ส่วนตัวและรถโดยสารหากนักท่องเที่ยวเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัวจากตัวจังหวัดเชียงใหม่ถึงหมู่บ้านกิ้วแลน้อย ใช้เวลาเดินทาง 45 นาที โดยสภาพถนนที่ดี แต่ถ้าใช้บริการรถยนต์โดยสารนั้น ถ้าเดินทางจากถนนสายหลัก คือ สายเชียงใหม่ - สอด จากสถานีจอดรถประจำเชียงใหม่ ใช้บริการรถบัสหรือ รถโดยสารสี่ล้อเล็กสายเชียงใหม่-สอด ซึ่งจะมีบริการตั้งแต่เวลา 05.00 น. - 19.00 น. ทุก 1 ชั่วโมง ราคาค่าโดยสาร 15 บาท ถึง กิโลเมตรที่ 22 ทางแยกเข้าหมู่บ้านกิ้วแลน้อย จากนั้นเช่ารถสามล้อเครื่องหรือรถจักรยานยนต์รับจ้างเข้าสู่หมู่บ้านสนนราคาตั้งแต่ 20 - 30 บาท แล้วแต่จะตกลงราคากันได้โดยใช้เวลาเดินทาง 10 นาที

4.1.6 สิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน

ชุมชนบ้านกิ้วแลน้อยมีสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานและสาธารณูปโภคขั้นสูง ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานประกอบด้วย

การคมนาคม เส้นทางคมนาคมที่ใช้ติดต่อภายในหมู่บ้านเป็นถนนคอนกรีต 2 สาย และถนนลูกรัง เส้นทางที่ใช้ติดต่อกับหมู่บ้านอื่นเป็นถนนเลียบบคันคลองชลประทาน

ไฟฟ้า ทุกครัวเรือนและสถานที่สำคัญมีไฟฟ้าใช้ โดยมีหน่วยงานให้บริการ คือ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาสันป่าตอง

น้ำกินน้ำใช้ แหล่งน้ำบริโภคของหมู่บ้านอาศัยจากแหล่งน้ำหลายแหล่ง ได้แก่ น้ำชลประทาน น้ำฝน บ่อบาดาล ประปาหมู่บ้าน และน้ำจากลำน้ำแม่ขาน

ห้องน้ำสาธารณะ ในหมู่บ้านก๊วแลน้อยยังไม่มี การสร้างห้องน้ำสาธารณะ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวอย่างแท้จริง แต่หากนักท่องเที่ยวมีความประสงค์จะใช้ห้องน้ำของร้านค้า กลุ่ม ของโรงเรียนได้ และห้องน้ำของตลาดสดมี 2 ห้อง เป็นห้องน้ำรวมไม่ได้แยกว่าเป็นห้องน้ำชาย หรือห้องน้ำหญิง และขอเข้าตามบ้านของชาวบ้าน

ลานจอดรถ นักท่องเที่ยวสามารถจอดรถได้ทุกพื้นที่ของชุมชน

การสื่อสารและการโทรคมนาคม ในชุมชนมีตู้โทรศัพท์สาธารณะภายใน ประเทศ 3 แห่ง และสามารถใช้บริการโทรศัพท์สาธารณะต่างประเทศได้ ที่ทำการไปรษณีย์อำเภอ สันป่าตอง ตั้งอยู่ที่เทศบาลสันป่าตองอยู่ห่างจากชุมชนก๊วแลน้อยประมาณ 6 กิโลเมตร และ ให้บริการด้านไปรษณีย์ภัณฑ์และพัสดุ และบริการด้านอินเทอร์เน็ต

สถานพยาบาล สถานพยาบาลที่อยู่ใกล้มากที่สุดคือ สถานีอนามัยตำบล บ้านแม่ เป็นสถานีอนามัยที่ชาวบ้านในหมู่บ้านนิยมไปรักษาพยาบาลเบื้องต้น ตั้งอยู่ในบริเวณเขตหมู่บ้าน ก๊วแลน้อย นอกจากนี้แล้วยังมีโรงพยาบาลสันป่าตองซึ่งเป็นโรงพยาบาลประจำอำเภอสันป่าตอง ทำงานตลอดเวลา 24 ชั่วโมง ตั้งห่างจากหมู่บ้านก๊วแลน้อยประมาณ 10 กิโลเมตร ถนนหนทางไป มาสะดวก ซึ่งเป็นสถานพยาบาลที่คนในอำเภอสันป่าตองและอำเภอใกล้เคียงมาทำการ รักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลแห่งนี้

สาธารณูปโภคขั้นสูง ประกอบด้วย

สถาบันการเงิน ธนาคารที่ตั้งอยู่ใกล้หมู่บ้านที่สุด ตั้งอยู่ในอำเภอสันป่าตองคือ ธนาคาร ไทยพาณิชย์ ธนาคารออมสิน ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกรุงไทย และธนาคาร เพื่อการเกษตรและ สหกรณ์ ซึ่งตั้งห่างจากหมู่บ้านประมาณ 6 กิโลเมตร

สถานที่ราชการ หน่วยงานราชการที่ตั้งอยู่บริเวณหมู่บ้าน มี 3 หน่วยงาน คือ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแม่ สถานีอนามัยตำบลบ้านแม่ และศูนย์ฝ้ายปกครอง ตำบลบ้านแม่ นอกจากนี้ภายในหมู่บ้านยังมีศูนย์อินเทอร์เน็ตตำบลบ้านแม่ ซึ่งปัจจุบันตั้งอยู่ที่ ศูนย์วิสาหกิจหัตถกรรมชุมชน แต่ไม่มีเจ้าหน้าที่มาอยู่ประจำ

ร้านค้า ตลาด และสถานบริการน้ำมัน ในหมู่บ้านมีร้านค้าต่างๆ ทั้งหมด 16 แห่ง เป็นร้านขายของชำทั้งหมด 8 ร้าน ร้านอาหาร 3 ร้าน ร้านค้าชุมชน 1 ร้าน ร้านซ่อมรถยนต์ 1 ร้าน และร้านซ่อมเครื่องไฟฟ้า 1 ร้าน แหล่งที่ชาวบ้านนิยมชอบไปจับจ่ายใช้สอยคือตลาดสดใน หมู่บ้าน สถานบริการน้ำมันมีจำนวน 1 แห่ง ซึ่งเป็นสถานบริการน้ำมันขนาดเล็ก (ปั้มหลอด)

สหกรณ์หัตถกรรมผลิตไม้สานป่าตอง ตั้งอยู่ใกล้กับองค์การบริหารส่วนตำบล บ้านแม่ และตลาดสด ตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 มีการสาธิตการผลิตและจำหน่ายไม้แกะสลัก ของสมาชิกร้านค้าในสหกรณ์

ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมไม้แกะสลักของสมาชิกกลุ่มอมรินทร์ฯ ตั้งอยู่ใน บริเวณภายในชุมชนที่บ้าน นางสิวพร ทองจ่าม ประธานกลุ่มฯ ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2541 เพื่อรองรับ การพัฒนาอาชีพไม้แกะสลักของสมาชิกในชุมชน โดยสมาชิกแกะสลักรวมกลุ่มกันบริหารจัดการ ทำการตลาดเอง และเพื่อให้มาตรฐานในการแกะสลักซึ่งสมาชิกมีการผลิตไม้แกะสลักที่ศูนย์ จำหน่ายผลิตภัณฑ์กลุ่มและที่บ้านของตนเองแล้วนำผลิตภัณฑ์มาฝากขายที่ศูนย์นักท่องเที่ยว สามารถเยี่ยมชมศูนย์ทั้งสองได้ทุกวันตั้งแต่ เวลา 08.00 น. – 17.00 น. ไม่เว้นวันหยุดราชการ

ศูนย์บริการข้อมูลทางการท่องเที่ยว ปัจจุบันบ้านกิวแลน้อยยังไม่มีศูนย์บริการข้อมูล ทางการท่องเที่ยว และบริการในการแนะนำให้รู้จักผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลักของชุมชนหากนักท่องเที่ยว อยากรทราบหรือต้องการสิ่งใดจะต้องสอบถามที่วัดกิวแลน้อยหรือที่องค์การบริหารส่วนตำบล บ้านแม่เป็นหลัก ซึ่ง (นางเพ็ญผกา คงใหญ่, สัมภาษณ์ 12 มิ.ย. 47) กล่าวว่า “...คนในหมู่บ้าน ต้องการให้เกิดการท่องเที่ยวในหมู่บ้านแต่ก็ไม่ว่าจะจัดอย่างไรแบบไหนเพราะไม่มีความรู้เรื่องการ ท่องเที่ยว...” และยังคงกล่าวต่อไปอีกว่า “...อยากจะขอให้ทางภาครัฐหรือผู้เกี่ยวข้องเข้ามาให้การ อบรมพวกเราให้มีความรู้เรื่องการจัดการเรื่องการท่องเที่ยวและสอนให้พวกเรามีความรู้เรื่องการพูด การบรรยายให้คนที่เข้ามาเที่ยวหรือเข้ามาชมผลงานไม้แกะสลักของพวกเราหรือเล่าเรื่อง ชุมชน ของพวกเราให้ผู้ที่เข้ามาเยี่ยมชมเอ็นฟง...”

สาธารณูปโภคดังกล่าวแล้วเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวและ คนในชุมชนอย่างเพียงพอ

4.1.7 สภาพทางสังคมและวัฒนธรรม

4.1.7.1 สภาพทางสังคม

ประชากรในหมู่บ้านกิวแลน้อยมีทั้งหมด 237 ครัวเรือน มีประชากรทั้งสิ้น 803 คน แยกเป็นชาย 385 คน เป็นหญิง 418 คน และประชากรส่วนใหญ่มีเชื้อสายไทยพื้นเมือง โดยกำเนิด นับถือศาสนาพุทธ ใช้ภาษาไทยพื้นเมืองเป็นภาษาถิ่นทุกคน ชุมชนมีโครงสร้างพื้นฐาน เป็นระบบเครือญาติ ทำให้มีความสามัคคีและร่วมมือในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน

เมื่อจำแนกลักษณะประชากรของหมู่บ้านตามช่วงอายุ พบว่าประชากรส่วนใหญ่ของหมู่บ้านอยู่ในช่วงอายุ 18 - 49 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.70 ของประชากรทั้งหมดของหมู่บ้าน

รองลงมาคือช่วงอายุ 50 - 60 ปี และช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 20.30 และ 17.56 ตามลำดับ ที่เหลืออยู่ในช่วงอายุ 6 - 11 ปี และ 12 - 17 ปี คิดเป็นร้อยละ 4.48 และ 3.74 ตามลำดับ

ชุมชนบ้านกิ้วแลน้อยมีการรวมกลุ่มต่าง ๆ ด้วยกันหลายกลุ่ม ซึ่งรายละเอียดของการรวมกลุ่มต่าง ๆ มีดังนี้ (นายโสพิน มณีวรรณ, สัมภาษณ์ พ.ศ. 2547) ผู้ใหญ่บ้านบ้านกิ้วแลน้อย

- 1) กลุ่มฌาปนกิจ จัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2520 โดยทุกครัวเรือนในหมู่บ้านเป็นสมาชิก โดยมีการออมเงินเพื่อนำไปเป็นกองทุนเพื่อร่วมในพิธีศพของสมาชิกในหมู่บ้าน
- 2) กลุ่มผู้สูงอายุ จัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2540 สนับสนุนการจัดตั้งโดยโรงพยาบาลสันป่าตอง เพื่อให้ผู้สูงอายุมีการออมเงินมากขึ้น โดยมีการออมเงินของสมาชิกภายในกลุ่มให้สมาชิกมีการกู้ยืมระยะเวลาการชำระเงินคืน 3 เดือน
- 3) กลุ่มออมทรัพย์วิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมไม้แกะสลักบ้านกิ้วแลน้อยจัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2541 สนับสนุนโดยสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการออมทรัพย์ของกลุ่มผลิตไม้แกะสลักของชุมชน เพื่อให้สมาชิกสามารถมีสิทธิในการใช้ไม้หวงห้ามในการแกะสลักได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย และยังเป็นกรรวมกลุ่มเพื่อสืบทอดอนุรักษ์หัตถกรรม การแกะสลักของหมู่บ้าน ปัจจุบันมีสมาชิก 95 คน ภายในกลุ่มมีการดำเนินงานในลักษณะสหกรณ์
- 4) กลุ่มสหกรณ์หัตถกรรมผลิตไม้แกะสลักสันป่าตองจัดตั้งเมื่อ พ.ศ. 2518 เพื่อให้สมาชิกมีสิทธิสามารถใช้ไม้หวงห้ามในการแกะสลักได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 125 คน มีการระดมหุ้นและจัดตั้งกลุ่ม มีการดำเนินการในรูปแบบสหกรณ์
- 5) กลุ่มเกษตรกรพึ่งตนเอง จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2543 โดยองค์กรพัฒนาชุมชน (NGO) มีสมาชิกทั้งหมด 30 คน จัดตั้งเพื่อรวมกลุ่มกันจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร โดยใช้เงินกลุ่มเป็นการลงทุนหมุนเวียน และจำหน่ายผลิตภัณฑ์หรือสินค้าให้กับสมาชิกโดยใช้เงินเชื่อ

4.1.7.2 วิถีชีวิตความเป็นอยู่ประเพณีวัฒนธรรม

ชาวบ้านในชุมชนบ้านกิ้วแลน้อยมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายมีความเป็นอยู่ที่สมถะไม่ฟุ้งเฟ้ออยู่แบบธรรมดาดำเนินแบบสังคมเกษตรกรรม อุปนิสัยโดยทั่วไปของชาวบ้านเป็นผู้รักความสะอาด รักความสงบ และยังรักษาประเพณีวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมไว้อยู่มาก และมีความขยันหมั่นเพียร ในการทำมาหากิน เช่น ประกอบอาชีพแกะสลักไม้ ทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ ปลูกผักสวนครัว ในบริเวณบ้านเหลือกินเหลือใช้ก็แบ่งปันเพื่อนบ้านและนำไปขายเพื่อเพิ่มรายได้

ลักษณะบ้านแต่ละหลังของชาวบ้านในชุมชนกิ้วแลน้อยจะมีรั้วรอบขอบชิดเป็นรั้วไม้และรั้วคอนกรีต แต่ส่วนมากจะเป็นรั้วไม้ ลักษณะตัวบ้านส่วนมากก็จะทำด้วยไม้

ทั้งหลัง ชั้นเดียวเป็นบ้านทรงล้านนา ซึ่งไม่มีกาแล ยกใต้ถุนสูง ทำให้สมาชิกภายในบ้านใช้ทำกิจกรรมใต้ถุนบ้านได้สะดวกสบาย รองลงมาจะเป็นบ้านคอนกรีตชั้นเดียวและสองชั้น จะสังเกตเห็นได้ว่าบริเวณบ้านของชุมชนจะไม่มีศาลเจ้าหรือศาลพระภูมิเพราะชาวบ้านไม่นับถือผี ซึ่งสืบทอดกันมาเป็นเวลานานจนถึงปัจจุบัน

การทำงานที่ต้องใช้แรงงานมาก ๆ ก็จะมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น การปลูกบ้าน การลงแขกดำนา เกี่ยวข้าว หรืองานทำบุญต่าง ๆ ของเพื่อนบ้าน เช่น งานขึ้นบ้านใหม่ งานบวช งานกฐิน ผ้าป่า งานแต่งงาน งานศพ เป็นต้น ชาวบ้านในชุมชนและหมู่บ้านใกล้เคียงก็จะเสียสละเวลาว่างของตนเอง ทั้งร่างกายและทรัพย์มาช่วยด้วยความตั้งใจ โดยจะหยุดงานประจำของตนเอง เช่น งานแกะสลักไม้ หรืองานอื่น ๆ แม้จะขาดรายได้เพราะต้องหยุดงานมาช่วยเหลือเพื่อนบ้าน แต่พวกเขาก็เต็มใจที่ได้มาช่วยเหลือจนงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ชาวบ้านกัวแลน้อยมีขนบธรรมเนียมประเพณีที่คล้ายคลึงกับคนในล้านนาโดยทั่วไป เป็นต้นว่ามีวัดซึ่งเป็นสถานที่ที่ทุกคนในชุมชนให้ความสำคัญที่ถือว่าวัดเป็นที่อบรมจิตใจ และใช้ประกอบศาสนกิจในการทำบุญเทศกาลต่าง ๆ เช่น ประเพณีสงกรานต์ เข้าพรรษา งานบวช งานปอยหลวง เป็นต้นและการทำบุญในวันพระเข้าวัดฟังเทศน์ฟังธรรม ที่ยึดถือตามแบบอย่างพุทธศาสนิกชนที่ดี ซึ่งทำให้บ้านแต่ละหลังนับถือพระพุทธเจ้า มีพระพุทธรูปซึ่งประดิษฐานไว้บนหิ้งบูชา ซึ่งชาวบ้านเรียกว่าหิ้งพระ ไว้บูชากราบไหว้ เมื่อถึงประเพณีสงกรานต์ในวันที่ 15 เมษายนของทุกปีที่ชาวบ้านเรียกว่าวันพญาวัน ก็จะนำเอาองค์พระพุทธรูปที่อยู่บนหิ้งพระลงมาสรงน้ำขมิ้นส้มป่อย เพื่อเป็นสิริมงคลแก่ผู้ที่อยู่อาศัยภายในบ้าน และมีการปฏิบัติเช่นนี้ในวันสงกรานต์ของทุกปี ส่วนในวันสงกรานต์ในวันที่ 13 เมษายน ตอนเช้ามีคั้งคนทางเหนือเรียกว่า วันสังขารล่อง หรือ “วันปีใหม่เมือง” ได้เริ่มขึ้นแล้ว คือวันที่อายุแก่หรือล่วงเลยไปอีก 1 ปี ชาวบ้านก็จะจุดประทัดให้เกิด เสียงดัง เพื่อเป็นการบอกให้รู้ว่าปีเก่าได้ล่วงเลยไปแล้วพร้อมกับขับไล่สิ่งที่ไม่ดีให้ไปกับปีเก่า และตอนสายของวันนี้ตามบ้านเรือนต่างๆก็จะทำความสะอาดกวาดบ้านเรือน ซักผ้าห่ม ที่นอน หมอน มุ้ง กำจัดขยะมูลฝอยรอบ ๆ บริเวณบ้านเรือน เพื่อเป็นการขับไล่เสนียดจัญไรออกไปให้พ้น

วัฒนธรรมที่ดีของคนในชุมชนบ้านกัวแลน้อยให้ความเคารพผู้อาวุโส ผู้น้อยเชื่อฟังยำเกรงผู้ใหญ่ ตลอดจนผู้ใหญ่เองให้คำปรึกษาสั่งสอนในสิ่งที่ดีให้แก่ผู้น้อย การพูดจาปราศรัยถ้อยที ถ้อยอาศัยมีการช่วยเหลือเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ผู้น้อยจะระลึกถึงพระคุณเหล่านี้ของผู้ใหญ่อยู่เสมอ จะไม่พูดจาที่ไม่สุภาพต่อผู้อาวุโส และในช่วงวันสงกรานต์ของทุกปีจึงได้มีการรดน้ำดำหัวขอพรจากผู้อาวุโสในชุมชนเพื่อเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว

นอกจากนี้งานศิลปวัฒนธรรมที่มีลักษณะโดดเด่นของชุมชนคือไม้แกะสลัก ซึ่งผู้เป็นลูกหลานได้รับการอบรมและได้รับการถ่ายทอดวิธีการและประสบการณ์จากบรรพบุรุษที่สืบทอดรักษางานศิลปหัตถกรรมที่ได้รับมาอย่างเหนียวแน่นด้วยดีตลอดมา

แม้ว่าปัจจุบันบ้านกิ้วแลน้อยต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม การเมือง และการปกครอง แต่ชาวบ้านกิ้วแลน้อยก็ยังคงมีการธำรงเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่สืบสานขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรม ประกอบพิธีทางศาสนาที่มีการดำรงอยู่อย่างต่อเนื่องถึงแม้งานประเพณีต่างๆ เหล่านี้จะมี การเปลี่ยนแปลงไปบ้างเล็กน้อยเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน แต่ก็นับว่ายังทรงคุณค่าและมีความดั้งเดิมอยู่มาก รวมทั้งพื้นฐานโครงสร้างทางสังคมแต่เดิมของบ้านกิ้วแลน้อยนั้นเป็นไปในระบบเครือญาติ ชุมชนจึงมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกันอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเป็นสิ่งที่หาได้ยากในสภาพสังคมท้องถิ่นอื่นในปัจจุบัน

การเดินทางไปยังชุมชนบ้านกิ้วแลน้อยซึ่งในระหว่างทางจนถึงหมู่บ้านกิ้วแลน้อย จะเห็นภูมิทัศน์ 2 ข้างทางของชุมชนในย่านนี้ที่มีความสวยงามเป็นธรรมชาติอยู่มาก โดยมีต้นไม้ใหญ่เขียวชอุ่มร่มรื่นเย็นสบาย รวมทั้งมีการทำไม้แกะสลักของชาวบ้านแต่ละหมู่บ้านปะปนกับที่พักอาศัยของผู้คนตลอดเส้นทางจนถึงหมู่บ้านกิ้วแลน้อยแห่งนี้

ในช่วงฤดูทำนาก็จะเห็นชาวบ้านบางครอบครัวกำลังไถนาโดยใช้ควายไถนาอยู่บางครอบครัวก็กำลังดำนาโดยใช้การลงแขกตามแบบอย่างบรรพบุรุษ ซึ่งการทำนาแต่ละครั้ง ชาวนาบางครอบครัวที่มีวัว ควาย หลายตัวจะไม่ใช้ที่นาทั้งหมด โดยจะเหลือไว้บางส่วนสำหรับไว้ใช้ให้วัว ควาย กินหญ้า ส่วนผู้ที่มี วัว ควายไม่มาก ก็จะไม่ได้เหลือที่นาไว้แต่จะให้วัว ควายกินหญ้าตามคันเหมือง หรือสันดอนทุ่งนาเวลาผ่านไปมา จะเห็นวัวควาย แพะเล็มหญ้าอยู่เป็นระยะ ๆ

นอกจากนี้ที่นาบางส่วนก็จะเห็นชาวบ้านเหลือไว้เพื่อใช้ปลูก พืชผักสวนครัว เช่น พริก ข้าวโพด แตงกวา ฟักทอง เป็นต้น นายสมบุรณ์ เรือนคำ, (สัมภาษณ์, 12 มิ.ย. 47) กล่าวว่า “...การปลูกพืชผักสวนครัวในที่นาเพื่อเป็นรายได้เสริมเพิ่มรายได้อีกทางหนึ่งให้แก่ครอบครัว ที่เหลือยังได้แบ่งปันญาติพี่น้องและเพื่อนบ้านด้วย คือเขาให้เราเราก็ต้องให้เขานั้นแหละ...” ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่เพื่อนบ้านในชุมชนถือเป็นแบบอย่างที่ดีและปฏิบัติสืบต่อกันมาจนเป็นประเพณีวัฒนธรรมที่งดงามอีกอย่างหนึ่งของคนในชุมชน

นอกจากนี้การที่บ้านกิ้วแลน้อยเป็นชุมชนที่ตั้งมานานเกือบ 300 ปี จึงทำให้มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าในทางวัฒนธรรมอยู่หลายแห่ง อาทิเช่น วัดกิ้วแลน้อย ที่นายสมบุรณ์ เรือนคำ กล่าวต่ออีกว่า “...สิ่งที่สำคัญที่เป็นเอกลักษณ์ของความเป็นชุมชน คือวัดกิ้วแลน้อย ซึ่งเป็นศาสนสถานที่คนในชุมชนใช้เป็นศูนย์รวมยึดเหนี่ยวจิตใจ พบปะพูดคุย

แลกเปลี่ยนข้อความคิดเห็น ทำให้เกิดความสามัคคีกัน รวมทั้งความเก่าแก่ของวัดที่มีมากกว่า 150 ปี...” “หากถ้ามีนักท่องเที่ยวเข้ามาในหมู่บ้านนอกจากจะได้ชื่นชมงานไม้แกะสลักแล้วยังสามารถเข้ามาศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมและความเก่าแก่ของวัดได้อีกมากมายหลายเรื่องทั้งเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา ความเป็นมาของวัดและวัฒนธรรมของคนในชุมชนที่มีการประพฤติปฏิบัติเกี่ยวกับพุทธศาสนาที่สืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ กลับไป...”

นอกจากวัดแล้วภายในชุมชนบ้านกิ้วแลน้อย ยังคงมีบ้านเรือนที่เก่าแก่หลายหลังมีอายุเป็น 100 กว่าปีขึ้นไป ลักษณะเป็นบ้านทรงไทยล้านนาแบบไม่มีกาแล ยกใต้ถุนสูงเป็นบ้านที่ ชาวบ้านสร้างกันเอง หลังคามุงด้วยกระเบื้องแผ่นเล็ก หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “ดินขอ” มีความกว้างประมาณ 4 นิ้ว ความยาวประมาณ 6 นิ้ว ตรงด้านบนที่ใช้เกี่ยวกับไม้กั้นฝ้า (ไม้ระแนง) ของโครงหลังคาจะมีลักษณะโค้งงอเข้ามาเล็กน้อย ฝาบ้านมีลักษณะเป็นไม้ชาวบ้านเรียกว่า “ฝาเข้า” มีลักษณะพิเศษ คือไม่ต้องใช้ตะปูในการสร้างบ้าน เรือนดังกล่าวมีอยู่ให้เห็นอยู่โดยทั่วไปในชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ขายยึดตัวหนังสือมากดูไม่ดี บ้านกิ้วแลน้อยเป็นผู้ที่มีฝีมือในเชิงช่าง โดยเฉพาะช่างไม้ ยามว่างเว้นจากการทำนาก็จะทำการซ่อมแซมอยู่เสมอจึงทำให้บ้านคงสภาพที่อยู่มาจนถึงปัจจุบัน และการที่บ้านเรือนดังกล่าวยกใต้ถุนสูงเช่นนี้ ซึ่งเจ้าของบ้านสมัยก่อนจะใช้ไม้ไผ่เป็นเล่ม ๆ มากันใต้ถุนบางส่วนแบบห่าง ๆ เพื่อใช้เป็นคอกให้วัว ควาย ได้พักผ่อนตอนกลางคืน และไม้ที่นำมาทำกันนี้ยังสามารถใช้เป็นราวให้ไก่ได้พักผ่อนตอนกลางคืนได้ด้วย แต่มาในปัจจุบันคนในชุมชนได้ใช้ใต้ถุนบ้านดังกล่าวเป็นที่ทำไม้แกะสลักจึงได้แยกคอกวัว ควายและไก่ออกมาไว้นอกตัวเรือนเป็นสัดส่วน

สิ่งสำคัญและทรงคุณค่าทางการศึกษาเรียนรู้ของบ้านกิ้วแลน้อยอีกสิ่งหนึ่งคือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ชาวบ้านกิ้วแลน้อยได้สืบทอดมาจากบรรพบุรุษเป็นสิ่งดึงดูดใจมาก คือ ศิลปหัตถกรรมไม้แกะสลัก ที่ถือว่าเป็นศิลปวัฒนธรรมของชาวบ้านเพราะมีการสืบทอดมานานกว่า 40 ปี จัดได้ว่ามีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป ผู้ที่สนใจงานศิลปหัตถกรรมไม้แกะสลักสามารถเยี่ยมชมแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาได้

ผลิตภัณฑ์แกะสลักของกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก นอกจากสวยงามแล้วยังมีราคาค่อนข้างถูกเมื่อเปรียบเทียบกับแหล่งผลิตอื่น แต่มีลักษณะสวยงาม มีความประณีตกว่าแหล่งผลิตอื่น ๆ

4.1.7.3 การรวมกลุ่มของชาวบ้านกิ้วแลน้อย

ชุมชนบ้านกิ้วแลน้อยมีการรวมกลุ่มต่างๆ ด้วยกันหลายกลุ่มดังนี้

(1) กลุ่มฌาปนกิจ จัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2520 โดยทุกครัวเรือนในหมู่บ้านเป็นสมาชิก มีการออมเงินเพื่อนำไปเป็นกองทุนเพื่อร่วมในพิธีศพของสมาชิกในหมู่บ้าน

(2) กลุ่มผู้สูงอายุ จัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2540 สนับสนุนการจัดตั้งโดยโรงพยาบาล สันป่าตอง เพื่อให้ผู้สูงอายุมีการออมเงินมากขึ้น โดยมีการออมเงินของสมาชิกภายในกลุ่มให้สมาชิก มีการกู้ยืมระยะเวลาการชำระเงินคืน 3 เดือน

(3) กลุ่มออมทรัพย์วิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมไม้แกะสลักบ้านกิ้วแลน้อย จัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2541 สนับสนุนโดยสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการออมทรัพย์ของกลุ่มผลิตไม้แกะสลักของชุมชน เพื่อให้สมาชิกกลุ่ม สามารถมีสิทธิในการใช้ไม้หวงห้ามในการแกะสลักได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย และยังเป็นกรรวมกลุ่มเพื่อสืบทอดอนุรักษ์ หัตถกรรมการแกะสลักของหมู่บ้าน ปัจจุบันมีสมาชิก 95 คน ภายในกลุ่มมีการดำเนินงาน ในลักษณะสหกรณ์

(4) กลุ่มสหกรณ์หัตถกรรมผลิตไม้สันป่าตองจัดตั้งเมื่อ พ.ศ. 2518 เพื่อให้สมาชิก กลุ่มมีสิทธิสามารถใช้ไม้หวงห้ามในการแกะสลักได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ปัจจุบันมีสมาชิก ทั้งหมด 125 คน มีการระดมหุ้นและจัดตั้งกลุ่ม มีการดำเนินการในรูปแบบ สหกรณ์

(5) กลุ่มเกษตรกรพึ่งตนเอง จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2543 โดยองค์กรพัฒนาชุมชน (NGO) มีสมาชิกทั้งหมด 30 คน จัดตั้งเพื่อรวมกลุ่มกันจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร โดยใช้เงิน กลุ่มเป็นการลงทุนหมุนเวียน และจำหน่ายผลิตภัณฑ์หรือสินค้าให้กับสมาชิกโดยใช้เงินเชื่อ

4.1.7.4 การถ่ายทอดภูมิปัญญา

การเรียนรู้หรือภูมิปัญญาของชาวบ้านกิ้วแลน้อยความสามารถในการทำไม้แกะสลักของชาวบ้านในชุมชนกิ้วแลน้อยที่ประกอบอาชีพนี้ ได้รับการเรียนรู้และถ่ายทอดมาจาก บรรพบุรุษที่เล็งเห็นถึงความสำคัญของภูมิปัญญาในอาชีพนี้ ได้ให้การถ่ายทอดมาสู่ลูกหลานญาติ พี่น้องและผู้สนใจเป็นระยะเวลากว่า 40 ปี ลักษณะของผลงานที่ปรากฏออกมาสะท้อนให้เห็นถึง วิถีชีวิต ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ตามยุคสมัยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยผลงานจะแสดงออกด้านฝีมือที่ประณีต สวยงาม มีรูปแบบที่หลากหลาย แต่คงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ท้องถิ่น

การทำไม้แกะสลักได้มีการรวมกลุ่มผู้ที่มีฝีมือดีมีประสบการณ์ในการทำงาน นอกจากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันแล้ว ยังเป็นการพัฒนาความคิด รูปแบบ และฝีมือ ทำให้งานที่ออกมาดีขึ้น ยังเป็นแบบอย่างและเป็นการกระตุ้นให้ลูกหลาน และผู้ที่สนใจอาชีพนี้ ให้เห็นถึงคุณค่า ความสวยงาม และหันมาใส่ใจเรียนรู้ ฝึกฝนในอาชีพนี้อย่างจริงจัง ในการ รวมกลุ่มนี้ยังมีผลดีต่อการประกอบอาชีพ คือ การมีอำนาจในการต่อรองในราคาสินค้าและวัตถุดิบ

และบางครั้งมีผู้มาติดต่อว่าจ้างกลุ่ม ช่างที่มีฝีมือในชุมชนไปทำการแกะสลักบานประตูหรือ สิ่งประดับภายในโบสถ์ วิหาร ของวัดต่างๆ ในชุมชนใกล้เคียง ต่างอำเภอ หรือ ต่างจังหวัด ทำให้มีการทำงานประสานกันได้อย่างรวดเร็ว เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชนรุ่นหลังนอกจากนี้ยังเปิด โอกาสให้ลูกหลานหรือผู้ที่สนใจในอาชีพนี้เข้ามาศึกษาเรียนรู้และถ่ายทอดให้ทุกชั้นตอนด้วยความ เต็มใจโดยไม่คิดค่าเล่าเรียน

การถ่ายทอดอาชีพแกะสลักไม้จากผู้ประกอบอาชีพในปัจจุบัน ส่วนใหญ่มีความ ตั้งใจที่จะถ่ายทอดความรู้และอาชีพนี้ไปยังลูกหลานหรือผู้ที่สนใจในอันที่จะนำไปประกอบอาชีพ จะสอนโดยไม่คิดค่าเล่าเรียนจะทำการถ่ายทอดให้ทุกชั้นตอนอย่างละเอียด เริ่มตั้งแต่การรู้จัก เครื่องมือแกะสลัก การใช้ การดูแลรักษา ขั้นตอนการแกะสลัก วัตถุดิบที่นำมาแกะสลักและ คุณลักษณะของวัตถุดิบเป็นต้น สำหรับ พ่อ – แม่ หรือญาติพี่น้องที่ประกอบอาชีพนี้อยู่แล้วจะ ให้ การสนับสนุนและถ่ายทอดในอาชีพนี้อย่างเต็มที่

โดยผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจะใช้เวลาในการเรียนรู้ประมาณ 3- 6 เดือน ซึ่งขึ้นอยู่กับระยะเวลา ความสนใจ ตั้งใจที่จะเรียนรู้ ในวิธีการแกะสลักหลังจากนั้นก็เริ่มลงมือแกะสลัก เอง โดยมีผู้สอนหรือผู้ถ่ายทอดคอยชี้แนะดูแลแก้ไขให้ในบางครั้ง ในระยะแรกๆก็ยังคงแกะสลักใน บริเวณบ้านของผู้สอนหรือผู้ถ่ายทอด จนเกิดความชำนาญในการแกะสลักทุกชั้นตอนรวมถึง การดูแลรักษาอุปกรณ์ เครื่องมือการแกะสลักและเทคนิคต่างๆ แล้วจึงแยกไปแกะสลักยังบ้านของ ตนเองหรือที่อื่นเพื่อไปฝึกฝนให้เกิดความต่อเนื่องด้วยความอดทน ปรับปรุงพัฒนาฝีมือตนเอง อยู่เสมอ เช่น นางสิวพร ทองจ้ำม, (สัมภาษณ์, 20 พ.ค. 44) กล่าวว่า “.....แต่เดิมนั้นเป็น ช่างเสริมสวยแต่พอมามาแต่งงานกับสามีที่บ้านกิ้วแล่น้อยแห่งนี้ก็เรียนแกะสลักจากสามีจนเกิดความ ชำนาญและสามารถประกอบเป็นอาชีพได้.....” และ นายสมบูรณ์ เรือนคำ กล่าวว่า “.....ได้รับการ ถ่ายทอดจากลุง พอมีความชำนาญบ้างก็ไปรับจ้างแกะสลักเป็นช่างสร้างโบสถ์ – วิหารกับช่าง เพื่อนบ้านตอนแรกๆ ได้รายได้เดือนละ 500 – 600 บาท ได้ฝึกฝนฝีมือขึ้นเรื่อย ๆ.....” นางเรณู ดงคำฟู , (สัมภาษณ์ 20 มิ.ย. 47) กล่าวว่า “.....ได้รับการถ่ายทอดจากพี่ป้า น้ำ อา และ ผู้เฒ่าผู้แก่ ที่เคยทำไม้แกะสลักมาก่อนตอนเล็กๆก็จะวนเวียนวิ่งเล่นบ้าง ดูเขาแกะสลักบ้าง คิดว่า ซึมซับเหมือนกันนะ พอโตมาก็อยากเรียนและเรียนได้ค่อนข้างเร็วและดีด้วยแต่ต้องคอยทำไป ยี่งนานวันจึงจะเกิดความคล่องแคล่ว จนสามารถทำเป็นอาชีพได้...” และนายโท สิทธิมูล, (สัมภาษณ์, 25 มิ.ย. 47) กล่าวว่า “...ได้ถ่ายทอดความรู้ให้กับศิษย์หลายคนแล้วจนแกะสลักเป็น และชำนาญ ถ้าเป็นวัยรุ่นจะถ่ายทอดได้เร็วกว่าผู้ใหญ่ แต่ปัจจุบันเด็กๆส่วนใหญ่จะมุ่งเรียน หนังสือ ไม่ค่อยมีใครที่สนใจจะ มาเรียนแกะสลักและทำเป็นอาชีพ...” จะเห็นว่าการถ่ายทอด ทางภูมิปัญญานี้ได้มีการเรียนรู้ ถ่ายทอดและพัฒนาตลอดเวลา ผู้ถ่ายทอดพยายามที่จะถ่ายทอด

ในภูมิปัญญาของตนเองอย่างเต็มที่ ผู้รับการถ่ายทอดหรือเรียนรู้ก็มีความอดทน เพียรพยายามที่จะฝึกฝนอย่างเต็มความสามารถที่จะยึดเป็นอาชีพต่อไป

อย่างไรก็ตามการประกอบอาชีพไม้แกะสลักยังคงมีอยู่ต่อไป ซึ่งก่อให้เกิดรายได้ ผู้ครอบครัวผู้ชุมชน สำหรับผู้ที่รักอาชีพอิสระมีความสนใจทางด้านการทำงานไม้แกะสลัก ผู้ที่สามารถทำได้ต้องมีใจรักงานที่ต้องใช้ทั้งศิลปะและศาสตร์ มีความอดทน มีความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนมีการพัฒนาฝีมือและรูปแบบในงานแกะสลักไม้อยู่เสมอ

นอกจากนี้ทางกลุ่มยังได้ให้ความร่วมมือกับกลุ่มต่างๆ ในชุมชนหรือบุคคลภายนอก ด้านการให้ความรู้ในการประกอบอาชีพ เช่น ออกร้านแสดงสินค้า และจำหน่ายผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลัก สาธิตการแกะสลักไม้ ตลอดจนเข้าร่วมแข่งขันทักษะการแกะสลักไม้ แข่งขันผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลักจนได้รับรางวัลชนะเลิศหลายรางวัลจากกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม นอกจากนี้ผู้ประกอบอาชีพไม้แกะสลักจะได้ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการประกอบอาชีพไม้แกะสลักแล้วยังไม่ละเลยที่จะปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์การใช้ไม้อย่างประหยัดมีคุณค่าและได้ประโยชน์สูงสุดในขณะเดียวกันด้วย

อาชีพแกะสลัก ไม้ยังคงมีต่อไปอีก เนื่องจากปัจจุบันมีผู้นิยมและส่งเสริมงานหัตถกรรมในท้องถิ่น จึงทำให้คนในชุมชนรู้สึกภูมิใจในผลงานและอาชีพของตนเอง และได้พยายามถ่ายทอดความรู้หรือภูมิปัญญาให้แก่ลูกหลานให้ได้ ถึงแม้ลูกหลานจะมีเวลาค่อนข้างจำกัด แต่พ่อแม่ก็ไม่ได้อะไรความพยายามที่จะถ่ายทอดภูมิปัญญาของตนเอง

4.1.7.5 มิตรไมตรีของคนในชุมชน

ด้วยลักษณะพื้นฐาน โครงสร้างทางสังคมเป็นแบบระบบเครือญาติและยังเป็นสังคมชนบทอยู่ จึงทำให้คนในชุมชนบ้านกัวแลน้อยเป็นมิตรต่อกันและคนแปลกหน้า ชาวบ้านกัวแลน้อยเป็นคนมีจิตใจโอบอ้อมอารีรักใคร่ปรองดองกัน อยู่กันอย่างพี่น้อง ให้การช่วยเหลือซึ่งกันและกันเสมอ หากเมื่อมีคนแปลกหน้าหรือนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในหมู่บ้านชาวบ้านก็จะรู้สึกแปลกใจบ้างแต่ก็รู้สึกยินดีที่มีคนเดินทางเข้ามาและต้อนรับด้วยความเต็มใจให้ความช่วยเหลือเท่าที่จะช่วยได้ลักษณะนิสัยของผู้หญิงชาวบ้านกัวแลน้อยก็เหมือนกับผู้หญิงชาวล้านนาทั่วไป คือค่อนข้างใจง่าย เรียบร้อย พุดเพราะ และเป็นแม่หย้าแม่เรือน

จากการที่ผู้ศึกษาได้พูดคุยกับกลุ่มสตรีที่ทำไม้แกะสลัก พบว่าหากมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาชาวบ้านทุกคนก็ยินดีต้อนรับ และต้องการให้นักท่องเที่ยวเดินทางมายังหมู่บ้านของตน เพราะเมื่อมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาก็สามารถจำหน่ายไม้แกะสลักที่มีอยู่ให้กับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ได้ขายไม้แกะสลักแล้วยินดีที่จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับงานศิลปหัตถกรรมไม้แกะสลัก ขนบธรรมเนียมประเพณีและเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวกับหมู่บ้านเท่าที่จะตอบได้ชาวบ้านจะรู้สึกภูมิใจ

ที่มีคนให้ความสนใจ ใครู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของตนและพร้อมที่จะให้ความ ร่วมมือในการที่จะ พัฒนาและส่งเสริม ชุมชนของคนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว

นอกจากนี้ด้านความปลอดภัยในชุมชนบ้านกิ้วแลน้อยไม่เคยปรากฏว่ามีการก่อเหตุหรือ อาชญากรรมร้ายแรงอันใดเลย มีแต่ความสงบเรียบร้อยตลอดมาและในหมู่บ้านก็มีศูนย์ฝ่ายปกครอง ของตำบลบ้านแม่ ที่มีการสำรวจความประพฤติของคนในชุมชนโดยมีผู้ใหญ่บ้านกิ้วแลน้อย คือ นายโสพิน มณีวรรณ เป็นประธานและโครงสร้างทางสังคมของบ้านกิ้วแลน้อยเป็นระบบเครือญาติ โดยที่แต่ละบ้านก็ได้ช่วยกันสอดส่องดูแลความผิดปกติอยู่เสมอ หากมีอะไรที่ไม่ชอบมาพากล ชาวสารก็จะถูกกระจายภายในหมู่บ้าน และรีบแจ้งให้ผู้นำชุมชนให้ทราบทันที นับว่าหมู่บ้าน กิ้วแลน้อยมีความปลอดภัยต่อนักท่องเที่ยวในระดับสูงพอสมควร

4.1.8 การแกะสลักไม้ในหมู่บ้านกิ้วแลน้อย

4.1.8.1 ประวัติความเป็นมาของไม้แกะสลักบ้านกิ้วแลน้อย

บ้านกิ้วแลน้อย หมู่บ้านหัตถกรรมไม้แกะสลักถือว่าเป็นแหล่งศิลปหัตถกรรมที่มีชื่อเสียงมากที่สุดแห่งหนึ่งของจังหวัดเชียงใหม่และเป็นแหล่งกำเนิดของงานแกะสลักไม้มากกว่า 40 ปี

ชุมชนบ้านกิ้วแลน้อยสืบสานงาน ไม้แกะสลักโดยเริ่มต้นจาก พ่อบุญมี ท้าวปินตา มีบ้านเดิมอยู่ที่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ได้มาแต่งงานกับแม่เลขา สุจา และตั้งรกรากอยู่ที่ บ้านกิ้วแลน้อยแห่งนี้เมื่อ ปี พ.ศ. 2497 ซึ่งขณะนั้นบ้านกิ้วแลน้อยเป็นหมู่บ้านที่ทุกรันการ การคมนาคมไม่สะดวกเหมือนเช่นปัจจุบัน ครอบครัวพ่อบุญมีมีฐานะยากจนจึงได้คิดริเริ่มอาชีพ แกะสลักช้างที่ได้สืบทอดวิชาจากบิดาเป็นระยะเวลา 10 ปี ต่อมาในปี พ.ศ. 2515 ได้มีการติดต่อ ซื้อขายงานแกะสลักไม้ให้กับร้านนารายณ์ภัณฑ์ และห้างเซ็นทรัลที่กรุงเทพมหานคร ทางร้าน นารายณ์ภัณฑ์ได้ส่งสินค้าแกะสลักของพ่อบุญมีเข้าประกวดปรากฏว่า ได้รับรางวัลชนะเลิศใน ครั้งนั้น หลังจากนั้นพ่อบุญมีได้ถ่ายทอดความรู้ทางการแกะสลักให้กับชาวบ้านกิ้วแลน้อย เพื่อให้มีความรู้และมีรายได้จุนเจือครอบครัว ต่อมาพ่อคำป็น ทองตัน ซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านขณะนั้น ได้เล็งเห็นว่าอาชีพแกะสลักไม้เป็นอาชีพหนึ่งที่สามารถทำรายได้ให้กับชาวบ้านในหมู่บ้านได้ดีจึง ให้ พ่อต้น ธรรมรังษี ซึ่งมีความรู้ทางจิตรกรรม ประติมากรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งจิตรกรรม ลายไทย พุทธประวัติวรรณคดีต่าง ๆ มาสอนเสริมทักษะให้แก่ชาวบ้านจนเกิดความชำนาญการ แกะสลักได้พัฒนาและถ่ายทอดไปยังชาวบ้านในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียงจนถึงปัจจุบัน

นอกจากนี้ในชุมชนยังมีบุคคลที่ชาวบ้านในหมู่บ้านบ้านกิ้วแลน้อยเคารพนับถือ คือ นายโสพิน มณีวรรณ อายุ 56 ปี ซึ่งปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน และนายบุญรัตน์ จันทร์วงศ์

อายุ 56 ปี ซึ่งเป็นมัคทายกของวัด ช่างแกะสลักที่มีฝีมือในหมู่บ้าน ได้แก่ นายอินฉวย ถึงปอง อายุ 58 ปี มีประสบการณ์ด้านการแกะสลักประมาณ 20 ปี และแม่เลขา ท้าวปิ่นตา อายุ 72 ปี ที่สืบทอดและสานต่อการแกะสลักของพ่อบุญมี ท้าวปิ่นตา ผู้เป็นสามีมาจนถึงปัจจุบัน บุคคลเหล่านี้นับว่าเป็นบุคลากรที่สำคัญของหมู่บ้านที่จะสามารถถ่ายทอดความรู้ทางด้านการแกะสลักให้กับลูกหลานและคนทำงานในกิจการซึ่งเป็นคนในหมู่บ้านสืบต่อไป

การทำไม้แกะสลักของชาวบ้านกิ้วแลน้อยในสมัยก่อนเป็นการทำเพื่อการยังชีพโดยจะทำในยามว่างหรือหลังจากการทำไร่มาเสร็จแล้ว แต่เดิมชาวบ้านที่ทำไม้แกะสลัก ส่วนใหญ่จะหาไม้ที่มีอยู่ในชุมชนใกล้เคียงมาทำไม้แกะสลัก และไม้ที่นำมาแกะสลักมีทั้งเศษไม้ ตอไม้ รากไม้ และซากไม้เก่า ๆ ที่ถูกไฟเผา เป็นต้น หรืออาจจะมีการซื้อบ้างเล็กน้อยจากเพื่อนบ้านที่นำมาขาย และได้ทำต่อๆ กันมาจนลูกหลานได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษหลายชั่วอายุคน นอกจากนี้ยังได้รับการพัฒนาฝีมืออย่างต่อเนื่อง มีขั้นตอนและวิธีการผลิตที่น่าสนใจ โดยอาศัยทั้งงานด้านศิลปะการวาดรูปผสานเข้ากับศิลปะแกะสลักไม้เข้าด้วยกันซึ่งกระบวนการผลิตนั้นจะละเอียดซับซ้อนเป็นขั้นตอนเริ่มตั้งแต่การรู้จักเครื่องมือแกะสลัก การใช้ การดูแลรักษา ขั้นตอนการแกะสลัก วัสดุคิบบที่นำมาใช้แกะสลักและคุณภาพของวัสดุคิบบ เป็นต้น ลูกหลานที่มีความสนใจมีความคิดสร้างสรรค์หรือมีพรสวรรค์และมีใจรักอาชีพนี้จะสามารถรับการถ่ายทอดได้ดีและเรียนรู้ได้ในระยะเวลาอันสั้น ตลอดจนพัฒนาฝีมือและรูปแบบที่หลากหลายยิ่งขึ้น ส่วนเนื้อหาในผลงานจะแสดงออกถึงการสะท้อนวิถีชีวิต ประเพณีวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ตามยุคตามสมัยออกมาในผลงานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เน้นสืบสานมรดกชาติ รวมทั้งมีความละเอียด ความประณีต สวยงาม ตลอดจนความคิดสร้างสรรค์ในผลงานแต่ละคน แสดงถึงเอกลักษณ์ของไม้แกะสลักบ้านกิ้วแลน้อย อาศัยทักษะความชำนาญประกอบการชี้แนะแก้ไขจากผู้ประกอบอาชีพรุ่นก่อน ๆ จึงได้สั่งสมสืบทอดมายัง คนรุ่นหลังที่ไม่ใช่ใคร ๆ ก็ทำได้ นางศรีวรรณ นวลสุดา, สัมภาษณ์ 12 มิ.ย. 47 และนางศรีวรรณ นวลสุดา ได้กล่าวต่ออีกว่า "...อย่างของพวกเราที่นี่มีเอกลักษณ์ในงานเฉพาะตัวที่ไม่เหมือนใคร ถ้าเห็นจะรู้ได้เลยว่าทำที่นี้อย่างช้านี้โดดเด่นมากเพราะทำมานานจะมีลักษณะยื่นก้านเท้า อวบอ้วน น่ารัก ต่างจากของลำพูนจะแบน ๆ ใช้ไม้ไม่น้อยกว่าของเราถ้าส่วนสูงของช่างเท่ากันกับของเรา ผู้ซื้อของเราจะให้ราคาดีกว่า..."

การประกอบอาชีพไม้แกะสลักของคนในชุมชนบ้านกิ้วแลน้อย มีผู้ประกอบอาชีพนี้ประมาณ 125 คน ยึดอาชีพแกะสลักไม้เป็นอาชีพหลักประมาณ 110 คน โดยมีการรวมกลุ่มชื่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมไม้แกะสลักบ้านกิ้วแลน้อยและกลุ่มสหกรณ์ผลิตไม้สนป่าตอง นายโสพิน มณีวรรณ,(สัมภาษณ์, 24 พ.ค. 47) จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบอาชีพไม้แกะสลักของชุมชน ด้านการศึกษาของผู้ประกอบอาชีพนี้ปรากฏว่าส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4

วุฒิการศึกษาสูงสุดของผู้ประกอบอาชีพ สำเร็จการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อายุของผู้ประกอบอาชีพอยู่ระหว่าง 30 - 70 ปี อายุเฉลี่ยของผู้ประกอบอาชีพนี้อยู่ระหว่าง 40 ปี และส่วนใหญ่เป็นชายมากกว่าหญิง ผู้ประกอบอาชีพนี้ส่วนใหญ่มีครอบครัวมีลูก 1 - 2 คน ผู้มีอายุมากก็มีประสบการณ์ในการทำงานมากไปด้วย โดยประสบการณ์การทำงานของผู้ประกอบอาชีพไม้แกะสลักในชุมชนอยู่ระหว่าง 12 - 35 ปี

อาชีพแกะสลักไม้ดังกล่าวได้สร้างอาชีพและรายได้ให้กับชุมชนโดยทั่วไป ซึ่งอัตราค่าจ้างในการรับจ้างในงานแกะสลักไม้ ชาย 200 บาทต่อคนต่อวัน หญิง 120 บาทต่อคนต่อวัน เนื่องจากลักษณะงานการแกะสลักของเพศชายจะเป็นการแกะสลักไม้ท่อน ส่วนเพศหญิงส่วนมากจะเป็นขั้นตอนการตกแต่ง รายได้จากการแกะสลักเฉลี่ย 6,000 - 7,000 บาทต่อคนต่อเดือน ซึ่งเป็นรายได้ที่สามารถเลี้ยงครอบครัวได้ ทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น ซึ่งนางสิวพร ทองจ๋าม , (สัมภาษณ์, 20 พ.ค. 47) กล่าวว่า “...รายได้ของอาชีพแกะสลักดีมากดีกว่าอาชีพก่อสร้างไม้หน้อยดีกว่าทำนา เป็นอาชีพอิสระไม่มีใครมาบังคับเพราะนั่งแกะสลักอยู่กับบ้านสบาย ๆ และยังสามารถทำงานบ้านได้และรับส่งลูก ๆ ไปโรงเรียนได้อีกด้วย...” และนางเรณู คงคำฟู กล่าวเสริมว่า “...รายได้จากการประกอบอาชีพแกะสลัก ไม้เนื้อเพียงพอต่อการดำรงชีวิตอยู่ได้โดยเฉลี่ย 36,000 บาท ต่อปีต่อคน เนื่องจากเป็นรายได้ที่สม่ำเสมอต่างจากการทำนาซึ่งมีรายได้เพียงปีละครั้งเท่านั้น”

ในการแกะสลักไม้ยังได้มีการรวมกลุ่มผู้ที่มีฝีมือดีมีประสบการณ์ในการทำงานเข้ามาทำงานแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน เพื่อพัฒนาความคิด รูปแบบและฝีมือ ทำให้ชิ้นงานที่ออกมามีคุณภาพมากยิ่งขึ้น จนได้รับรางวัลหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ของตำบลบ้านแม่ ทำให้เป็นที่รู้จักของคนโดยทั่วไป ซึ่งในขณะนี้ที่ทำงานก็ได้ทำเป็นแบบอย่าง แนะนำชี้แนะให้เกิดการพัฒนาจากฝีมือช่างรุ่นเก่าๆ จึงทำให้เกิดการเชื่อมโยงถ่ายทอดภูมิปัญญาไปสู่คนรุ่นหลังได้เป็นอย่างดี นายโสพิน มณีวรรณ (สัมภาษณ์ 12 มิ.ย. 47) “...ต้องการให้เกิดการท่องเที่ยวขึ้นในชุมชน โดยเฉพาะให้มาดูงานไม้แกะสลักของชุมชนช่างในหมู่บ้านจะได้ภูมิใจในผลงานของพวกตน คนรุ่นใหม่ก็จะเกิดความสนใจและจะได้สืบทอดต่อไป...” นางสิวพร ทองจ๋าม กล่าวเสริมว่า “...พวกตนอยากจะจัดให้มีการท่องเที่ยวในหมู่บ้านและพวกเราจะสอนทำไม้แกะสลักให้นักท่องเที่ยวเพื่อให้ไม้แกะสลักในหมู่บ้านจะได้สืบทอดและเป็นที่ยอมรับไปไกลๆ...”

4.1.8.2 ไม้ที่ใช้ในการแกะสลัก

(1.1) แหล่งวัตถุดิบ

การวางแผนการผลิตของกลุ่มจะเป็นไปในลักษณะการวางแผนร่วมกันเพื่อจัดหาปัจจัยการผลิตหลักของกลุ่ม คือ ไม้สัก มีการประชุมเกี่ยวกับการระดมทุนเพื่อจัดซื้อวัตถุดิบ จากนั้น

ประธานกลุ่ม จะทำการติดต่อซื้อจากสวนป่าซึ่งจัดหาโดยสำนักงานป่าไม้อำเภอสันป่าตอง และจากสวนป่าของ นางกฤษเพชร ทรงศรีเอี่ยม ตำบลพระบาทวัดดวง อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง

จากการสัมภาษณ์ การสนทนาและซักถามจากกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก และสมาชิกส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่า การประกอบอาชีพแกะสลัก วัตถุดิบหลักที่นำมาแกะสลักได้แก่ ไม้ นอกจากนี้ยังมีวัตถุดิบรองที่ใช้ในกระบวนการตกแต่งอีก เช่น จี๊ปิด กาวลาเทกซ์ ฯลฯ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1.1) วัตถุดิบหลัก

ไม้สัก ผลิตภัณฑ์แกะสลักของร้านค้ากลุ่มฯ ทั้งหมด แกะสลักมาจากไม้สัก โดยนำส่วนของลำต้น โคนต้น และราก มาทำการแกะสลักเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น ช้าง โขลงช้าง เจ้าแม่กวนอิม นางเงือก นางกนิรี เป็นต้น โดยผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทั้งหมด ใช้ไม้สักในการแกะสลัก ในส่วนของสมาชิกกลุ่มบางรายมีการใช้ไม้สักและไม้ชนิดอื่นเป็นวัตถุดิบด้วย

ไม้จำฉา หรือไม้จามจรี เป็นไม้ที่กลุ่มฯ ไม่ได้ใช้ในการแกะสลัก แต่มีสมาชิกบางรายนำมาใช้เป็นวัตถุดิบในการแกะสลัก คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 30 ของไม้ที่สมาชิกรายนำมาใช้ในการผลิตทั้งหมด ใช้ในการทำผลิตภัณฑ์ช้างต่างๆ เช่น ช้างอึ่ง หรือช้างที่ใช้เป็นแก้วอเล็ก โตะแก้ว กระถาง เป็นต้น ภาพตัวอย่างไม้ที่ 4.2

ตัวอย่างไม้สัก

ตัวอย่างไม้จำฉา

รูปภาพที่ 4.2 ตัวอย่างไม้ที่ใช้ในการแกะสลัก

1.1.2) วัตถุดิบรอง

วัตถุดิบรองที่ใช้ในการตกแต่งผลิตภัณฑ์แกะสลัก ซึ่งได้แก่ จี๊ปิด กาวลาเทกซ์ กาวใส ไขขัดเคลือบเงา สี

ไม้โมกมัน เป็นไม้ที่เป็นส่วนประกอบของการทำซ้างแกะสลัก โดยนำมาใช้
ทำเป็นส่วนของงาช้างเพียงอย่างเดียวซึ่งในปัจจุบันจะซื้อในแบบงาช้างสำเร็จรูป

จี้ปิด เป็นจี้เดี่ยวบดละเอียดใช้ในการทำการอุด ปะ หรือซ่อมแซมรอยแตก
ของไม้หรือผลิตภัณฑ์

กาวลาเทกซ์ เป็นวัตถุดิบชนิดหนึ่งที่ใช้ร่วมกับจี้ปิด เพื่อนำไปอุดหรือ
ซ่อมแซมรอยแตกของไม้ที่มีรอยค่อนข้างลึก

กาวใสแห้งเร็ว เป็นวัตถุดิบที่ใช้ผสมจี้ปิด เพื่อนำไปอุดหรือซ่อมแซม
รอยแตกของไม้เช่นเดียวกับกาวลาเทกซ์

ไขขัดเคลือบเงา (Wax) ใช้ในการตกแต่งขัดเงาผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลักให้มีความ
เงางาม โดยมากใช้กับงานแกะสลักซ้างโขลงหรือซ้างขอน

สีน้ำ เป็นวัตถุดิบในการตกแต่ง ส่วนมากใช้สีน้ำสีดำ หากต้องการผลิตภัณฑ์ที่
มีสีน้ำตาลก็จะมีการผสมสี มีสีดำ และสีแดง ในสัดส่วน สีดำประมาณ 3 ซ้อน โຕ้ะ และสีแดง 0.5
ซ้อน โຕ้ะ กับน้ำ 1 กระละมัง ซึ่งนำมาผสมกันแล้วนำไปทาบนผลิตภัณฑ์ การทาสีขึ้นอยู่กับความ
ต้องการของลูกค้า ซึ่งผลิตภัณฑ์ของกลุ่มจะไม่มีสีทาสี จากการกล่าวของ นายสมบุญ เรือนคำ
และสมาชิกกลุ่ม (สัมภาษณ์, 13 มิ.ย. 47)

นอกจากนี้ไม้ที่กลุ่มจัดซื้อจะอยู่ในช่วงเวลาต่าง ๆ ดังนี้

1. ไม้สัก กลุ่ม จะทำการจัดซื้อปีละ 1 ครั้ง ซึ่งจะจัดซื้อในช่วงตั้งแต่เดือนตุลาคม
จนถึงประมาณเดือนเมษายนของปีถัดไป ซึ่งกลุ่มจะไม่ทำการจัดซื้อไม้ในช่วงฤดูฝน เนื่องจาก
คุณภาพของไม้ในช่วงฤดูฝนมีคุณภาพต่ำ กลุ่มจะจัดหาไม้สักเพื่อทำการกักตุนเพื่อการผลิต
โดยราคาไม้สักจากองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ราคาลูกบาศก์เมตรละ 15,000 บาท หากเป็นไม้สักที่
ทางกรมป่าไม้อุ่นุโลมให้สามารถใช้ได้ ไม้สักที่ถูกไฟเผา หรือส่วนโคน หรือต่อไม้สัก ซึ่งจะนำมา
ขายไม้สักที่มีคุณภาพค่อนข้างดีมีราคาลูกบาศก์เมตรละ 7,000 บาท สำหรับไม้สักที่ไม่ค่อยมี
คุณภาพราคาลูกบาศก์เมตรละ 4,000 บาท

2. ไม้ฉำฉาหรือไม้จามจุรี มีช่วงเวลาการจัดหาเช่นเดียวกับไม้สัก ราคาลูกบาศก์
เมตรละ 3,000 บาท โดยจะมีพ่อค้าจากอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก และพ่อค้าจากที่ต่างๆ นำมา
จำหน่ายในหมู่บ้าน

3. ไม้โมกมัน ส่วนมากจะเป็นการซื้อไม้โมกมันที่ทำเป็นงาช้างสำเร็จรูป สามารถ
หาซื้อได้ตลอดทั้งปีตามต้องการ ราคาของงาช้างจะอยู่ในช่วงราคา 1บาท จนถึง 1.50 บาทต่อชิ้น
ขึ้นอยู่กับขนาดของงาแต่ละชิ้น ซึ่งกลุ่มผู้สูงอายุในหมู่บ้านจะเป็นผู้ทำการผลิต และจำหน่ายให้
สมาชิกกลุ่มเพื่อนำไปใช้เป็นส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลัก

4. จี๊ปัด หรือจี๊เลื่อยละเอียด สามารถซื้อได้ตลอดทั้งปีราคา กิโลกรัมละ 50 บาท ซึ่งซื้อจากร้านค้าของสมาชิคนำมาจำหน่ายหรือร้านค้าในอำเภอหางดง

5. กาวลาเทกซ์ สามารถจัดซื้อได้จากร้านค้าในหมู่บ้าน ราคากระป๋องละ 50 บาท

6. กาวใสแห้งเร็ว สามารถจัดซื้อได้จากร้านค้าภายในหมู่บ้าน ในราคา กระป๋องละ 35 บาท

7. ไขขัดเคลือบเงา (Wax) สามารถจัดซื้อได้จากร้านค้าภายในหมู่บ้าน ในราคา กระป๋องละ 70 บาท

8. สีน้ำ เป็นวัตถุดิบอีกชนิดหนึ่งที่สามารถจัดซื้อได้จากร้านค้าภายในหมู่บ้าน ในราคากระป๋องละ 50 บาท

จากการศึกษา พบว่า ถึงแม้กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักจะมีการเลือกซื้อไม้ตามช่วงเวลา ฤดูที่เหมาะสมแล้วก็ตาม แต่เนื่องจากกลุ่มไม่สามารถเลือกลักษณะของไม้ที่ต้องการได้ จึงทำให้บางครั้งประสบปัญหาด้านวัตถุดิบที่นำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม และการแก้ไขก็เป็นที่ไปค่อนข้างยากเนื่องจากกลุ่มไม่สามารถซื้อไม้ได้เอง

จะเห็นว่าการหาไม้สักที่จะนำมาเป็นวัตถุดิบที่ใช้ในการประกอบอาชีพแกะสลักขณะนี้ยังหาได้และเพียงพอต่อการประกอบอาชีพในชุมชนอยู่ ไม้สักจึงเป็นวัตถุดิบที่สำคัญสำหรับอาชีพแกะสลักของชาวบ้านในชุมชน แต่ทางราชการไม่อนุญาตให้นำไม้สักมาแกะสลักในโรงงานที่มีอยู่ในชุมชนบ้านกัวแลน้อย อนุญาตให้เฉพาะชาวบ้านที่ประกอบอาชีพนี้จัดตั้งเป็นกลุ่มอาชีพแกะสลักหรือก่อตั้งเป็นรูปสหกรณ์เท่านั้น

4.1.8.3 กระบวนการและขั้นตอนการแกะสลักไม้

กระบวนการแกะสลักไม้มีขั้นตอนดังนี้

1. จัดหาไม้เพื่อการผลิต ไม้ที่ใช้ในการแกะสลักของกลุ่มจะเป็นไม้สักที่ทำการซื้อจากสวนป่า หรือองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ ในส่วนของสมาชิกกลุ่มๆ มีการใช้ไม้สักเป็นส่วนใหญ่ มีการใช้ไม้จามจู้รี และไม้ซี้เหล็กในบางครั้ง ซึ่งทำการซื้อมาจากสวนป่า หรือจากคั้นสักที่ถูกไฟเผาของชาวบ้านในหมู่บ้านใกล้เคียง

2. การออกแบบ จะพิจารณาจากลักษณะท่อนไม้แต่ละท่อน หากไม้ที่ได้เป็นลักษณะไม้แผ่นจะสามารถทำการแกะสลักได้ไม่หลากหลายมากนัก โดยมากจะทำการแกะสลักเป็นช้างโขลง ส่วนท่อนไม้ ยังต้องมีการพิจารณาลักษณะของไม้แต่ละลักษณะของไม้แต่ละท่อนที่นำมาทำการแกะสลัก เนื่องจากไม้แต่ละท่อนที่ได้มีลักษณะแตกต่างกัน เช่น ไม้ท่อนส่วนลำต้นส่วนโคนต้น ส่วนรากหรือกิ่ง เป็นต้น ซึ่งไม้ท่อนแต่ละส่วนจะไม่สามารถแกะสลักได้ทุกผลิตภัณฑ์

ไม้ท่อนส่วนลำต้นส่วนมากจะนำมาแกะสลักรูปเทพเจ้า หรือสัตว์ในวรรณคดี ส่วนโคนต้นสามารถแกะสลักเป็นหน้าซ่าง เจ้าแม่กวนอิมนั่ง ส่วนรากหรือกิ่ง สามารถแกะเป็นซ่าง โขลงซ่าง ซึ่งรูปแบบการแกะสลักนอกจากจะพิจารณาในส่วนของลักษณะไม้แล้ว ยังพิจารณาลักษณะของเนื้อไม้ด้วย หากเนื้อไม้เป็นรู หรือมีรอยแตก จะทำให้รูปแบบเป็นไปในอีกลักษณะหนึ่ง เช่น หากไม้ไม่มีรูหรือรอยแตก สามารถแกะสลักเป็นซ่าง โขลงต่อกัน แต่หากไม้เป็นรูอาจจะแกะสลักซ่างเป็น โขลงเว้นส่วนที่เป็นรูนั้นไป ซึ่งอาจเรียกอีกอย่างว่าการ แกะสลักซ่าง โขลง เนื่องจากไม้ที่แกะสลักจะมีรูหรือมีโขลงนั่นเอง ซึ่งในบางครั้งอาจต้องทำการตัดไม้เป็นแผ่นบางๆ เพื่อทำการแกะสลัก จากนั้นอาจมีการฉลุไม้เพื่อให้่ายในการแกะสลัก ซึ่งต้องจ้างคนใน หมู่บ้านที่มีเลื่อยเพื่อตัดไม้เป็นแผ่น และจ้างฉลุไม้ โดยในส่วนของกลุ่มจะมีการพิจารณาร่วมกันของสมาชิกกลุ่มตามลักษณะการพิจารณาเบื้องต้น และลงมติในการแกะสลักไม้แต่ละท่อนจากนั้นกลุ่มจะจ้างช่างแกะสลักตามรูปแบบที่กลุ่มได้ตกลงไว้ในส่วนของสมาชิกแต่ละคนจะเป็นผู้ออกแบบการแกะสลักด้วยตนเองซึ่งขึ้นอยู่กับฝีมือและประสบการณ์ของสมาชิกแต่ละคน

3. การวาดแบบ ในขั้นตอนนี้ช่างที่แกะจะเป็นผู้วาดแบบด้วยตนเอง โดยใช้สีเมจิกหรือปากกาสี วาดลงบน ไม้ที่จะทำการแกะสลัก โดยจะวาดเป็นโครงคร่าวๆ ให้ได้ลักษณะรูปแบบหรือเส้นสำหรับแกะสลัก การวาดแบบบนไม้แผ่นจะสามารถวาดแบบลงบนแผ่นไม้ได้ทีเดียวทั้งหมด แต่หากเป็นการแกะสลักไม้ท่อนส่วนมากช่างแกะสลักจะวาดแบบลงบนเนื้อไม้ ทีละรูปแบบแล้วทำการแกะสลัก เนื่องจากพิจารณารูปแบบเนื้อไม้ที่เหลืออยู่บนท่อนไม้หลังจากแกะสลักรูปแบบแรกไปแล้วเพื่อพิจารณาถึงความกลมกลืน หรือความต่อเนื่องของรูปแบบที่จะทำการวาดแบบเพื่อแกะสลักในครั้งต่อไป

4. การแกะสลัก ช่างจะใช้ค้อน กับสิ่วหลายขนาดในการแกะสลักในครั้งแรกช่างจะใช้สิ่วขนาดใหญ่ในการแกะสลักเพื่อแกะเนื้อ ไม้ให้ได้ตามรูปแบบที่วาดไว้ จากนั้นจะใช้สิ่วขนาดเล็กเพื่อทำการแกะสลักในส่วนของรายละเอียด เมื่อเสร็จแล้วจะทำการขัดผิวไม้ด้วย เครื่องปัด ซึ่งเป็นเครื่องสว่านเจาะ แต่เปลี่ยนจาก หัวสว่านเป็นหัวแปรงขัด เพื่อให้ผิวไม้ที่ แกะสลักมีผิวเรียบมากขึ้น หรืออาจใช้กระดาษทรายขัดผิวร่วมด้วย

5. การตกแต่ง เป็นการเพื่อเก็บรายละเอียดของเนื้องาน ไม่ว่าจะเป็นการตกแต่ง ลวดลายโดยใช้สิ่วขนาดเล็กขูดหรือทำให้เกิดลวดลายบริเวณผิว เช่น การแกะสลักซ่าง จะมีการตกแต่งผิวหรือรอยขุ่นบนผิวซ่าง ซึ่งมีการทำลวดลายบนผิวซ่าง 2 ลักษณะ คือการทำลวดลาย บนผิวซ่างโดยทำลวดลายไปในทิศทางเดียวกัน มักจะทำการตกแต่งลวดลายกับผลิตภัณฑ์ประเภทซ่าง ซ่าง โขลงที่ทำด้วยไม้แผ่น เนื่องจากไม่ต้องการรายละเอียดของลวดลายมากนัก และการตกแต่งลวดลายแบบไขว้จะตกแต่งกับผลิตภัณฑ์ประเภทซ่าง ซ่าง โขลงที่แกะสลักจากท่อนไม้ รากไม้ ซึ่งมีขนาดใหญ่

ทำการตกแต่งลดรายละเอียดกว่าการตกแต่งไปในทิศทางเดียวกัน โดยจะแกะเนื้อผิวไม้ไปตามลักษณะของชิ้นงานให้ได้ลักษณะที่เหมือนจริงมากที่สุด ในขั้นตอนนี้ช่างบางรายจะใช้เครื่องพ่นไฟซึ่งใช้แก๊สเป็นเชื้อเพลิง ในการเผาผิวนอกของผลิตภัณฑ์เพื่อกำจัดเศษไม้เล็ก ๆ ที่มีลักษณะเหมือนขนจะทำให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีผิวเรียบ การขัดก็เป็นวิธีการตกแต่งอีกรูปแบบหนึ่งโดยใช้อุปกรณ์ คือ เครื่องเจาสว่าน โดยเปลี่ยนหัวสว่านออกแล้วใส่แกนหัวปัดและใส่หัวปัด ซึ่ง หัวปัดมีอยู่ 2 ชนิด คือ หัวปัดแบบหัวแฉี และหัวปัดแบบกระดาศทรายเบอร์ 80 ซึ่งหัวปัดแฉี จะใช้ขัดหรือปัดงานในที่ไม่ต้องการอาศัยความละเอียดมากนัก เช่น ใช้ขัดหลังจากการแกะหุ่นต่าง ๆ เมื่อขัดหยาบเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงจะใช้หัวปัดกระดาศทรายอีกครั้งเพื่อให้การขัดที่มีความละเอียดเพิ่มมากขึ้น และในการขัดขั้นสุดท้ายจะใช้กระดาศทรายเบอร์ 0 ซึ่งมีความละเอียดใช้ขัดครั้งสุดท้ายอีกครั้ง นอกจากนี้ในขั้นตอนการตกแต่งยังมีอีกหลายขั้นตอน เช่น ไล่งาช้าง การทำตา เป็นต้น

6. การตกแต่งสี ในขั้นตอนนี้ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มฯ จะไม่มีการตกแต่งด้วยสีโดยมากจะเป็นผลิตภัณฑ์ของสมาชิกบางราย โดยการตกแต่งสีจะขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของลูกค้าแต่ละราย สีที่ช่างแกะสลักใช้ในการทาสีจะเป็นสีน้ำ โดยมากจะใช้สีดำในการตกแต่งเพียงอย่างเดียวบางรายต้องการได้ผลิตภัณฑ์สีน้ำตาล ช่างแกะสลักจะตกแต่งสีดำผสมด้วยสีแดง ในอัตราส่วนสีดำ 3 ส่วน โด๊ตะ ต่อสีแดง 0.5 ส่วนโด๊ตะ จากนั้นจะนำผลิตภัณฑ์ไปทำการตากแดดให้แห้ง เมื่อสีแห้งจะนำมาล้างด้วยน้ำเปล่า จากนั้นขัดด้วยเครื่องขัดผิว หรือกระดาศทราย ซึ่งเมื่อถึงขั้นตอนนี้จะได้ผลิตภัณฑ์ซึ่งมีลักษณะเป็นสีด้าน หากต้องการให้มีความเงางามเป็นมัน ต้องทาด้วยน้ำยาเคลือบเงา (Wax) อีกครั้ง ภาพตัวอย่างขั้นตอนและกรรมวิธีการผลิตหัตถกรรมไม้แกะสลัก ที่ 4.3

จัดหาไม้เพื่อการผลิต

ออกแบบพิจารณาจากท่อนไม้

วาดแบบลงบนไม้

การแกะสลัก

ตกแต่งเก็บรายละเอียด

ตกแต่งสี

รูปภาพที่ 4.3 ขั้นตอนและกรรมวิธีการแกะสลัก

จะเห็นว่าขั้นตอนในการผลิตผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลักของกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักบ้านกิ้วแลน้อย ที่สมาชิกนำไปผลิตนั้นมี ขั้นตอนที่เป็นระบบระเบียบทำให้ชิ้นงานออกมาดีมีคุณภาพและแสดงออกถึงความเป็นชุมชนได้เป็นอย่างดี หากสังเกตจะพบว่างานหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำขึ้นแต่ละชิ้นมีเอกลักษณ์ซึ่งสะท้อนแนวความคิดและวิถีชีวิตของคนในชุมชน (นายบรม ก้อนแก้ว, สัมภาษณ์ 13 มิ.ย. 47)

สำหรับขั้นตอนการให้คำแนะนำการทำไม้แกะสลักนั้นส่วนใหญ่แล้วพบว่ามีการให้คำแนะนำในขั้นตอนการแกะสลักไม้หลายประการ เริ่มตั้งแต่การแนะนำในการหาวัตถุดิบที่นำมาใช้แกะสลัก นายโท สิทธิมูล(สัมภาษณ์ 25 มิ.ย.47) กล่าวว่า “ถ้าเป็นไม้สัก ควรใช้ไม้สักที่แห้งสนิทมาแกะสลัก ไม้ชนิดอื่นก็เช่นเดียวกัน เมื่อแกะสลักเสร็จแล้วยังไม่แห้งก็นำไปอบหรือผึ่งให้แห้งก่อน แล้วค่อยนำมาตกแต่งผิว ทาสี มิฉะนั้นอาจขึ้นรา ทำให้คุณภาพของงานลดลง และ

ราคาต่ำด้วย...” “นอกจากนี้ การพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์ก็เป็นสิ่งสำคัญ ดังที่ นายสมบุรณ์ เรือนคำ, (สัมภาษณ์ 13 มิ.ย. 47) กล่าวว่า “...คนซื้อ คงจะเบื่อรูปแบบเก่า ๆ นอกจากจะคิดรูปแบบใหม่ ๆ ขึ้นมา...” และนางเรณู คงคำฟู (สัมภาษณ์ 20 มิ.ย. 47) กล่าวว่า “...ควรมีการพัฒนารูปแบบใหม่ ๆ กว่าที่มีอยู่ มีความประณีต มีความเป็นธรรมชาติมากขึ้น ผลิตภัณฑ์ไม่ต้องมีขนาดใหญ่ ทำให้มีขนาดเล็กลงใส่ฝ่มือ ความละเอียดลงไปก็จะทำให้ราคาดีขึ้น...” และ นางกันตริ คงเย็น กล่าวว่า “...การบรรจุหีบห่อผลิตภัณฑ์ให้เหมาะสม สะดวกในการซื้อและออกร้านแสดงสินค้าในงานต่าง ๆ เพื่อแนวทางประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จัก ถิ่นนับว่าเป็นแนวทางในการส่งเสริมอาชีพได้ดีอีกทางหนึ่ง...” นางสิวพร ทองจ๋าม (สัมภาษณ์ 27 มิ.ย. 47) กล่าวว่า “...ส่วนมากจะแนะนำรูปแบบที่ตลาดต้องการ เช่น ไม้ใช้ไม้ขนาดใหญ่มาแกะเป็นรูปช้าง ทำอย่างไรให้เหมือนช้างจริงอย่างขนาดช้างเล็ก ๆ 4 - 5 นิ้ว ขายได้ 4 - 5 ร้อยบาทในปัจจุบัน เมื่อก่อน 4 -5 นิ้วขายได้ราคา 40 -50 บาท เอาไว้ที่ศาลพระภูมิ ถ้าแกะช้างให้เหมือนช้างจริง ๆ เหมือนจะเดินได้แบบนี้จะทำให้ได้ราคา...”

แรงงานและการจ้างงานของกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก

กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักบ้านกิ้วแลน้อยมีการซื้อวัตถุดิบ คือ ไม้สักสำหรับการแกะสลัก แต่กลุ่มได้ให้สมาชิกนำไปแกะสลักเป็น 2 ลักษณะ คือ แกะตามรูปแบบและราคาที่ได้ตกลงกันไว้เมื่อสมาชิกทำการแกะสลักเสร็จก็จะนำมาส่งที่ร้านค้าเพื่อการจำหน่ายต่อไป และการนำไม้ไปแกะสลักเองแล้วนำผลิตภัณฑ์แกะสลักที่ทำการแกะสลักเสร็จแล้วมาฝากขายที่ร้านค้า กลุ่ม 1 เดือนต่อ 1 ชิ้น

การจ้างงานของกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก

การจ้างงานของกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก จะจ้างเป็นรายชิ้นผลิตภัณฑ์จะคิดค่าจ้างในการแกะสลัก การตกแต่งทำลวดลาย รวมอยู่ในการคิดค่าจ้างของผลิตภัณฑ์แต่ละชิ้น ช่างที่กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักจ้างทำการผลิตจะต้องแกะสลักและตกแต่งผลิตภัณฑ์ให้ได้ผลิตภัณฑ์พร้อมจำหน่าย อัตราค่าจ้างขึ้นอยู่กับลักษณะขนาดความยากง่าย ระยะเวลาในการแกะสลัก และความละเอียดของชิ้นงานแต่ละชิ้น โดยกลุ่ม จะทำการตกลงอัตราค่าจ้างกับช่างที่แกะสลักก่อนทำการแกะสลัก ซึ่งสามารถจำแนกอัตราค่าจ้างแกะสลักตามประเภทของผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักจ้างผลิตมีดังนี้

เจ้าแม่กวนอิมนั่ง	อัตราค่าจ้างแกะสลักต่อชิ้นงาน	4,500 – 5,000	บาท
เจ้าแม่กวนอิมยืน	อัตราค่าจ้างแกะสลักต่อชิ้นงาน	4,500 – 5,500	บาท
นางเงือก	อัตราค่าจ้างแกะสลักต่อชิ้นงาน	3,000 – 4,200	บาท
นางร้อยมาลัย	อัตราค่าจ้างแกะสลักต่อชิ้นงาน	3,100	บาท
กินรี	อัตราค่าจ้างแกะสลักต่อชิ้นงาน	2,700 – 4,500	บาท

พระพิฆเนศ อัตราค่าจ้างแกะสลักต่อชิ้นงาน	2,700	บาท
ช้างขอน อัตราค่าจ้างแกะสลักต่อชิ้นงาน	600	บาท
หัวช้าง อัตราค่าจ้างแกะสลักต่อชิ้นงาน	750	บาท
ช้างโพลง อัตราค่าจ้างแกะสลักต่อชิ้นงาน	300 – 500	บาท

นอกจากนี้ในส่วนของสมาชิกยังมีการจ้างงานในบางกระบวนการผลิต ได้แก่ การตัดไม้ท่อนเป็นแผ่นเพื่อนำไปทำการแกะสลัก อัตราค่าจ้างแผ่นละ 40 ถึง 50 บาท ค่าจ้างฉลุแผ่นไม้ อัตราค่าจ้างแผ่นละ 50 บาท ค่าจ้างตกแต่งลวดลายผิวหนังช้าง ชุดละ 10 ถึง 55 บาท ขึ้นอยู่กับขนาดและจำนวนตัวช้างที่ทำการตกแต่งลวดลาย ค่าจ้างลงสีผลิตภัณฑ์ รายวัน 120 บาทต่อคน ค่าจ้างตกแต่งลวดลายบนผิวช้าง รายวัน 150 บาท ต่อวัน ค่าเลื่อยไม้เป็นแผ่น มีสมาชิกกลุ่มรับจ้างเลื่อยไม้ 2 ราย 30 ถึง 60 บาท ต่อแผ่น ค่าฉลุไม้แผ่น มีสมาชิกกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักรับจ้างทำการฉลุไม้จำนวน 1 ราย อัตราค่าจ้างฉลุไม้แผ่นละ 30 ถึง 50 บาท ภาพตัวอย่างการจ้างงานที่ 4.4

เจ้าแม่กวนอิมยืน

นางเงือก

นางร้อยมาลัย

กินรี

พระพิฆเนศ

ช้างในรากไม้

หัวช้าง

ช้างในโพลงไม้

รูปภาพที่ 4.4 ตัวอย่างการจ้างงานของกลุ่ม

4.1.8.4 ประเภทของงานแกะสลัก

ในการแกะสลักแต่ละครั้งชิ้นงานแต่ละชิ้นขึ้นอยู่กับชิ้นไม้เป็นสำคัญทำให้ผลิตภัณฑ์ที่ออกมามีความสวยงามที่แตกต่างกัน โดยผลิตภัณฑ์สามารถจัดแบ่งได้ 3 ประเภทหลักๆ ได้แก่

(1) รูปแกะสลักซ้าง เป็นการแกะสลักซ้างในอริยาบทต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น นั่ง ยืน เดิน เป็นต้น ซึ่งมีทั้งการแกะสลักตัวเดียว หรือแกะสลักเป็นโหลซ้าง ซึ่งสามารถจำแนกผลิตภัณฑ์แต่ละประเภทได้ดังนี้

รูปแกะสลักโหลซ้างในป่า จะเป็นการแกะสลักโดยใช้ไม้ท่อน รูปแบบผลิตภัณฑ์จะมีลักษณะเป็นโหลซ้างในป่า ซึ่งมีต้นไม้อื่นๆ เช่น กวาง เป็นองค์ประกอบ

รูปแกะสลักรูปเหมือนซ้าง เป็นการแกะสลักไม้ให้เป็นรูปซ้างที่มีลักษณะยืนหรือแสดงอาการปฏิกิริยาต่างๆ ทั้งท่าก้าวเดิน ท่าขวงวง หรือสามารถเรียกอีกอย่างว่า ซ้างลีลา ซึ่งสามารถมองรายละเอียดของตัวซ้างได้รอบทิศทาง รูปแบบของการแกะสลักมีทั้งลักษณะซ้างตัวเดียว หรือซ้างแม่ลูก

รูปแกะสลักซ้างขอน จะเป็นการแกะสลักซ้างในขอนไม้ หรือรากไม้ โดยจะแกะสลักเป็นตัวซ้างในลักษณะนูนสูง ให้เห็นเพียงด้านข้างของซ้างเพียงด้านเดียว การแกะสลักมักจะแกะสลักซ้างเป็นจำนวนเลขคี่ เช่น 3 ตัว 5 ตัว เป็นต้น ซึ่งจำนวนของซ้างที่ทำการแกะสลักขึ้นอยู่กับรูปแบบ และขนาดของไม้ที่แกะสลัก

รูปแกะสลักซ้างโพลง มีรูปแบบการแกะสลักคล้ายกับซ้างขอน แต่จะเป็นการแกะสลักซ้างในลักษณะที่เห็นความลึกของชิ้นงานที่มากกว่าการแกะสลักซ้างขอน

รูปแกะสลักซ้างงัดซุง เป็นการแกะสลักซ้างในรูปแบบของซ้างที่ทำกิจกรรมงัดซุง หรือลากซุง ซึ่งมีการแกะสลักควายซ้างซึ่งทำหน้าที่บังคับซ้าง มีการแกะสลักทั้งแบบนูนสูงให้เห็นลวดลายเพียงด้านเดียว เช่นเดียวกับการแกะสลักซ้างขอน และการแกะสลักแบบลอยตัว ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นองค์ประกอบของตัวซ้างทั้งหมดถือว่าเป็นอีกผลิตภัณฑ์ที่แสดงออกถึงวิถีความเป็นอยู่ของไทยอีกรูปแบบหนึ่ง

รูปแกะสลักหัวซ้าง เป็นการแกะสลักจากท่อนไม้ให้เป็นรูปหัวซ้าง มีองค์ประกอบเพียงส่วนใบหน้าของซ้าง มีหู มีวง และมิงา มีการแกะสลักทั้งแบบหัวซ้างหน้าตรง และหัวซ้างด้านข้างภาพ ตัวอย่างงานแกะสลักประเภทซ้างคุณภาพ ที่ 4.5

รูปแกะสลักโขลงช้างในป่า

รูปแกะสลักเหมือนช้าง

รูปแกะสลักช้างในรากไม้

รูปแกะสลักช้างโพลง

รูปแกะสลักช้างลากซุง

รูปแกะสลักหัวช้าง

รูปที่ 4.5 งานแกะสลักประเภทช้าง

(2) รูปแกะสลักเทพเจ้า และสัตว์ในวรรณคดี เช่น เจ้าแม่กวนอิม พระพิฆเนศ นางเงือก กินรี เป็นต้น การแกะสลักทั้งในรูปแบบการแกะสลักแบบลอยตัวซึ่งสามารถมองเห็นองค์ประกอบได้รอบทิศทาง และแบบนูนสูง ซึ่งจะแกะสลักเนื้อไม้ให้เห็นรายละเอียดเพียงด้านเดียว โดยสามารถจำแนกรายละเอียดของแต่ละผลิตภัณฑ์ได้ดังนี้

รูปแกะสลักเจ้าแม่กวนอิม เป็นการแกะสลักไม้ท่อนที่มีขนาดค่อนข้างใหญ่ ซึ่งจะทำให้สามารถทำการแกะสลักเจ้าแม่กวนอิมในหลายอิริยาบถ เช่น เจ้าแม่กวนอิมในท่านั่ง และทำยืน เป็นต้น โดยจะมีประกอบเป็นมังกร

รูปแกะสลักพระพิฆเนศ เป็นการแกะสลักเทพเจ้าที่มีลักษณะมีหัวเป็นช้าง ร่างกายเป็นคน ซึ่งมีทั้งในรูปแบบของการนั่งและการยืน เช่นเดียวกับเจ้าแม่กวนอิม

รูปแกะสลักเทพเจ้าชกลกขีว เป็นการแกะสลักในรูปของเทพเจ้าเงินในลักษณะทำยืน มีหนวดเครายาว แต่งตัวในเครื่องแบบจินโบราณ

รูปแกะสลักนางเงือก เป็นการแกะสลักนางเงือกตามลักษณะในวรรณคดีของไทยส่วนมากจะแกะสลักเป็นนางเงือกในท่านั่งบนโขดหิน อาจมีท่าทางที่มีลักษณะแตกต่างกัน เช่น นางเงือกคิดพิณ เป็นต้น การแกะสลักนางเงือกส่วนมากจะมีลวดลายประกอบ คือ ลายดอกบัว

รูปแกะสลักกินรี เป็นสัตว์ในวรรณคดีไทยอีกตัวหนึ่งซึ่งนิยมทำการแกะสลัก โดยจะมีการแกะสลักทั้งกินรี และกินรา ในอริยาบทในท่ายืนและท่ายืน

รูปแกะสลักนางร้อยมาลัย เป็นการแกะสลักไม้ท่อนให้เป็นรูปของหญิงไทยโบราณ แต่งกายชุดไทย นุ่งผ้าถุงห่มสไบ นั่งพับเพียบร้อยมาลัย ภาพตัวอย่างการจ้างงานประเภทเทพเจ้าดูภาพ ที่ 4.6

รูปแกะสลักเจ้าแม่กวนอิม

รูปแกะสลักพระพิฆเนศ

รูปแกะสลักเทพเจ้าชกลกชีว

รูปแกะสลักนางเงือก

รูปแกะสลักกินรี

รูปแกะสลักนางร้อยมาลัย

รูปที่ 4.6 งานแกะสลักประเภทเทพเจ้า

(3) รูปแกะสลักทิวทัศน์ชนบท เป็นการนำไม้ท่อนในส่วนของกิ่ง หรือราก นำมาแกะสลักเป็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และบ้านเรือนไทยในสมัยก่อน การทำนา การค้าขาย เป็นต้น ภาพตัวอย่างงานแกะสลักประเภททิวทัศน์ชนบทดูภาพที่ 4.7

รูปแกะสลักทิวทัศน์ชนบท

รูปที่ 4.7 งานแกะสลักประเภททิวทัศน์ชนบท

นอกจากนี้ที่ชาวบ้านก๊วแลน้อยมีความภาคภูมิใจในความเป็นช่างของพวกเขา คือ การได้แกะสลักหน้าบัน ประติมากรรม หน้าต่าง โปสถ์ วิหาร ของวัดวาอารามที่ช่างบอกว่าเป็นความภาคภูมิใจที่ได้แสดงฝีมือไว้ยังศาสนสถานที่ชาวพุทธไปเคารพกราบไหว้พระพุทธรูปศาสนาที่ประดิษฐานในโบสถ์ วิหารแล้วยังได้แสดงฝีมือไว้ให้คนรุ่นหลังได้พบเห็นอีกด้วย

4.1.8.5 การจัดกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก

จากการจัดเวทีกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักและผู้ที่เกี่ยวข้องในหมู่บ้านก๊วแลน้อย ในวันที่ 13 มิถุนายน 2547 มีสมาชิกกลุ่มและผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมแสดงความคิดเห็น และให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ตาม – ตอบ ข้อสัมภาษณ์ตามโครงสร้าง จำนวน 26 คน(ดูในภาคผนวกหน้า 160) ซึ่งข้อมูลที่รวบรวมได้มีดังนี้

1) ประวัติความเป็นมาของกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักบ้านก๊วแลน้อย

ปัจจุบันบ้านก๊วแลน้อยมีกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก 2 กลุ่ม คือ กลุ่มสหกรณ์ผลิตไม้สานป่าตอง และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมไม้แกะสลักบ้านก๊วแลน้อย ผู้วิจัยจะทำการศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมไม้แกะสลักบ้านก๊วแลน้อยเป็นกรณีศึกษา

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมไม้แกะสลักบ้านกิ้วแลน้อยได้รับการส่งเสริมให้จัดตั้งเป็นกลุ่มออมทรัพย์จากพัฒนาชุมชน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2541 จัดตั้งเป็นกลุ่มออมทรัพย์วิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมไม้แกะสลักบ้านกิ้วแลน้อยเพื่อให้สมาชิกกลุ่มสามารถมีสิทธิใช้ไม้หวงห้ามในการแกะสลักจากกรรมป่าไม้ได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย และมีเป็นการรวมกลุ่มเพื่อสืบทอดและอนุรักษ์หัตถกรรมไม้แกะสลักของหมู่บ้าน สมาชิกเริ่มแรก 88 คน มีการออมทรัพย์จากสมาชิกหุ้นละ 100 บาท จากสมาชิกทุกคนรวม 8,800 บาท เพื่อเป็นทุนในการดำเนินงานของกลุ่ม

สมาชิกกลุ่มได้แยกตัวออกมาจากการเป็นสมาชิกสหกรณ์เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2540 และได้มารวมตัวกันจัดตั้งเป็นกลุ่มออมทรัพย์วิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมไม้แกะสลักบ้านกิ้วแลน้อย

ในระยะเริ่มแรกในปี พ.ศ. 2541 กลุ่มฯมีการดำเนินงานที่เป็นไปด้วยดี สมาชิกความกระตือรือร้นในการทำงาน และการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ก็ดำเนินไปด้วยดี

ต่อมาในปี พ.ศ. 2542 กลุ่มมีการดำเนินงานที่ไม่ตรงตามลักษณะรูปแบบสหกรณ์ เนื่องจากสมาชิกกลุ่มมีลักษณะเป็นผู้ประกอบการรายเดี่ยว และไม่ได้ขายผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลักผ่านร้านค้ากลุ่ม ทำให้ร้านค้ากลุ่ม ไม่มีรายได้จากควรรหัก การจำหน่ายสินค้าของสมาชิกทำให้โครงสร้างการบริหารงานในลักษณะสหกรณ์ดำเนินไปได้ไม่ดีเท่าที่ควร กลุ่ม ได้รับเงินสนับสนุนจากกองทุนช่วยเหลือผู้ยากลำบาก SIF เป็นจำนวนเงิน 500,000 บาท เพื่อนำมาช่วยเหลือผู้มีเงินทุนน้อยในการประกอบอาชีพแกะสลัก โดยการให้กู้ยืมไม่มีดอกเบี้ยและให้ชำระคืนภายใน 2 ปี ปัจจุบันทางกลุ่มได้ชำระคืนให้แก่กองทุนทั้งหมดแล้ว กลุ่มมีทุนเรือนหุ้นเดิมและจากการสทบทบจากกองทุน SIF ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 ถึง 2543 จำนวน 508,800 บาท ได้นำมาจัดสร้างร้านค้าของกลุ่มเพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม และขอใบอนุญาตหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้าซึ่งสิ่งประดิษฐ์เครื่องใช้หรือสิ่งอื่นใดบรรดาที่ทำด้วยไม้หวงห้ามเป็นเงิน 55,000 บาท กลุ่มมีเงินคงเหลือ 453,800 บาท ได้นำมาซื้อไม้เพื่อนำมาผลิตผลิตภัณฑ์ของกลุ่มฯ และได้แบ่งให้สมาชิกที่ต้องการกู้ยืมเป็นไปเป็นทุนในการซื้อไม้แกะสลักของตนเอง

พ.ศ. 2543 กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักได้จัดตั้งร้านค้าของกลุ่มภายในบริเวณบ้านนางสิวพร ทองจ๋าม ซึ่งเป็นประธานกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก ซึ่งอยู่ติดกับถนนภายในชุมชน โดยเปิดเป็นร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์แกะสลักของกลุ่ม ซึ่งนางสิวพร ทองจ๋าม ไม่คิดค่าเช่า แต่สมาชิกกลุ่มได้ตกลงกันที่จะช่วยบำรุง เรื่องค่าน้ำ ค่าไฟ ทั้งหมดของร้านค้ากลุ่ม ซึ่งกลุ่มมีรายได้จากการหัก 3% ของยอดฝากขายผลิตภัณฑ์ร้านค้ากลุ่มฯ ซึ่งเงินส่วนนี้ยังใช้เป็น สวัสดิการให้แก่คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักด้วย

ในการเปิดร้านจำหน่ายสินค้าและสลักทางกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักจะร่วมกันออกค่าใช้จ่ายทั้งหมดถ้าหากมีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้น และสมาชิกกลุ่มจะทำการผลัดเปลี่ยนกันมาทำหน้าที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์คนละ 2 วันจนครบจำนวนสมาชิก

ในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2544 กลุ่มมียอดเงินที่หักจากการขายตั้งแต่ปี 2541 ถึง 2544 รวมเป็นเงิน 4,200 บาท ทางกลุ่มได้ตกลงนำเงินที่มีอยู่ไปซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคมาจำหน่ายให้แก่สมาชิกเป็นเงินเชื่อโดยจ่ายชำระเป็นรายเดือนจึงได้มอบหมายให้ นางสาวพร ทองจ๋าม ประธานกลุ่ม และนางเรณู ดงคำฟู ฝ่ายการเงินไปดำเนินการ

ต่อมาในปี พ.ศ. 2545 ทางกลุ่มได้รับเงินสนับสนุนจากสหกรณ์จังหวัดเชียงใหม่ เป็นเงิน 45,000 บาท โดยให้เป็นเงินสูญเปล่า เพื่อให้กลุ่มใช้สำรองใช้จ่ายในการทำไม้แกะสลักทางสมาชิกกลุ่มจึงได้นำเงินส่วนนี้มาให้สมาชิกได้กู้ยืมเพื่อจะได้เป็นทุนสำรองของกลุ่มตลอดไป

ในด้านผลิตภัณฑ์ของกลุ่มได้รับรางวัลชนะเลิศอันดับที่ 1 ประเภทการตกแต่งร้านหัตถกรรมแกะสลักผลิตภัณฑ์ไม้ทั่วไป ในการประกวดแข่งขันหัตถกรรมแกะสลักผลิตภัณฑ์ไม้ของอำเภอสันกำแพง ครั้งที่ 1 ระหว่างวันที่ 5 -7 ธันวาคม พ.ศ. 2543 และได้รับรางวัลชนะเลิศอันดับ 2 ด้านคุณภาพในการประกวดประเภท ตัวอักษรพันธุ์ไม้มงคลพระราชทาน ในงานประกวดเดียวกัน ต่อมาได้รับเลือกเป็นหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแม่อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ในวันที่ 9 เมษายน 2545 และในวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2545 ทางกลุ่มยังได้รับอนุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์ผลิตภัณฑ์เมืองเชียงใหม่ (Chiang Mai Brand) ซึ่งออกให้โดยนายโกสินทร์ เกษทอง ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ นอกจากนี้กลุ่มยังได้รับรางวัลระดับ 5 ดาว ในการประกวดแข่งขันหัตถกรรมไม้แกะสลักประเภทช่างลีลา ในงานหัตถกรรมภาคเหนือจากกรมพัฒนาชุมชน วันที่ 28 สิงหาคม พ.ศ. 2546

2) วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่ม

ในการจัดตั้งกลุ่มสมาชิกหัตถกรรมไม้แกะสลักนั้น เพื่อให้กลุ่มและสมาชิกมีสิทธิในการใช้ไม้หวงห้ามในการแกะสลักจากกรมป่าไม้ได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายแล้ว กลุ่มยังมีความต้องการที่จะให้หน่วยงานของรัฐได้เข้ามาสนับสนุนงานหัตถกรรมไม้แกะสลักของกลุ่มให้ถูกทิศทาง เช่น การส่งเสริมด้านการขาย ด้านการตลาด และด้านการเงิน เนื่องจากทุนในการดำเนินงานของกลุ่มมีสำรองไว้น้อย ซึ่งงานที่ผลิตแต่ละชิ้นต้องใช้เวลาาน กอปรกับในชุมชนไม่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวเหมือนบ้านถวาย จึงทำให้การจำหน่ายค่อนข้างยากลำบาก เพราะต้องรอพ่อค้าคนกลางเข้ามาซื้อที่ศูนย์ของชุมชนเป็นบางครั้งเท่านั้น

จากวัตถุประสงค์ดังกล่าว นางสาวพร ทองจ๋าม, (เวทีชาวบ้าน 13 มิ.ย. 47) กล่าวว่ “...ถ้าการดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ทางกลุ่มคิดว่า การพัฒนาคุณภาพ

ชีวิตคงจะดีขึ้นได้ ทั้งนี้ทางกลุ่มต้องมีการทำงานร่วมกันอย่างจริงจังจึงมีจุดมุ่งหมายเดียวกันไปตลอด เพื่อสนองความต้องการของกลุ่มและพัฒนาตนเอง โดยใช้ศักยภาพที่ตนเองมีอยู่อย่างเต็มที่เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จและเป้าหมายในชีวิตของตนเองที่สมบูรณ์...” นางกันดี ดงเย็น, (เวทีชาวบ้าน 13 มิ.ย. 47) ได้กล่าวต่ออีกว่า “...การจัดตั้งกลุ่มนอกจากที่สมาชิกบางท่านได้กล่าวมาแล้ว ยังเพื่อผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ เป็นการหาเลี้ยงชีพตนเองและครอบครัวโดยมีรายได้และค่าตอบแทนสามารถนำไปใช้ในปัจจัยสี่ของการดำรงชีวิตได้...” นางเพ็ญผกา ดงใหญ่, (เวทีชาวบ้าน 13 มิ.ย. 47) ได้กล่าวเสริมว่า “...การมีกลุ่มพวกเรามีได้คิดถึงแต่เพียงเศรษฐกิจอย่างเดียวแต่ยังมีจุดมุ่งหมายในทางสังคมให้เกิดการรวมกลุ่ม การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและบทบาทหน้าที่ที่มีความสมานสามัคคีกลมเกลียว งานจึงมีความผูกพันกับชีวิตของพวกเราโดยที่งานมีอิทธิพลต่อคุณค่าและความหมายของชีวิต งานเป็นส่วนสำคัญของชีวิต และนำมาซึ่งความสุขและความสำเร็จในชีวิต...”

นอกจากนี้ทางกลุ่มยังกล่าวอีกว่า หากกลุ่มคนในชุมชนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้การพัฒนาคุณภาพชีวิตก็จะดีขึ้นตามลำดับ และเมื่อคนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นชุมชนก็เกิดความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้โดยไม่ต้องนักรอให้ใครเข้ามาช่วยเหลืออีกจากการกล่าวของ นายสมบูรณ์ เรือนคำ, (เวทีชาวบ้าน 13 มิ.ย. 47)

สำหรับความช่วยเหลือของกลุ่มต่อชุมชนนั้นบทบาทของกลุ่มต่อชุมชนเป็นไปในรูปแบบของการให้เงินสนับสนุนในกิจกรรม ต่าง ๆ ของชุมชน ซึ่งเป็นเงินทุนของกลุ่มจากการหักร้อยละ 3 จากมูลค่าการจำหน่ายสินค้าของสมาชิกกลุ่ม เช่นงานประเพณีลอยกระทงงานวันเด็ก เป็นต้น นอกจากนี้กลุ่มฯยังได้มีการช่วยเหลือด้านแรงงานจากกลุ่มสมาชิกเช่น แรงงานในการปิดกวาดซากไฟไหม้บ้านของสมาชิก แรงงานในการปิดกวาดเมื่อมีการจัดกิจกรรม เป็นต้น

3) หน้าที่และโครงสร้างของกลุ่ม

ลักษณะของธุรกิจหัตถกรรมไม้แกะสลักของกลุ่ม มีลักษณะการรวมกลุ่มในรูปแบบสหกรณ์ซึ่งมีการบริหารจัดการองค์กรของกลุ่มให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของ โดยมีโครงสร้างและตำแหน่งขององค์กรในรูปแบบสหกรณ์ซึ่งการคัดเลือกคณะกรรมการกลุ่ม จะมีการประชุมใหญ่ของสมาชิกกลุ่มเพื่อทำการคัดเลือกกรรมการให้เข้ามาดำรงตำแหน่งแต่ละตำแหน่ง

ในการคัดเลือกคณะกรรมการของกลุ่มโดยจะทำการคัดเลือกบุคคลให้ครบตามจำนวนตำแหน่งทั้งหมดของคณะกรรมการ จากนั้นจะให้สมาชิกคัดเลือกบุคคลที่ถูกคัดเลือกตามความเหมาะสมของแต่ละตำแหน่งโดยการยกมือให้คะแนน ซึ่งแต่ละตำแหน่งจะพิจารณาตามคุณสมบัติต่างๆ เช่น ตำแหน่งประธานกลุ่ม จะต้องเป็นผู้ที่มีความเสียสละให้กลุ่ม เป็นที่นับถือของสมาชิกทุกคน สามารถติดต่อประสานงานกับหน่วยงานราชการได้ ตำแหน่งรองประธาน ต้องมี

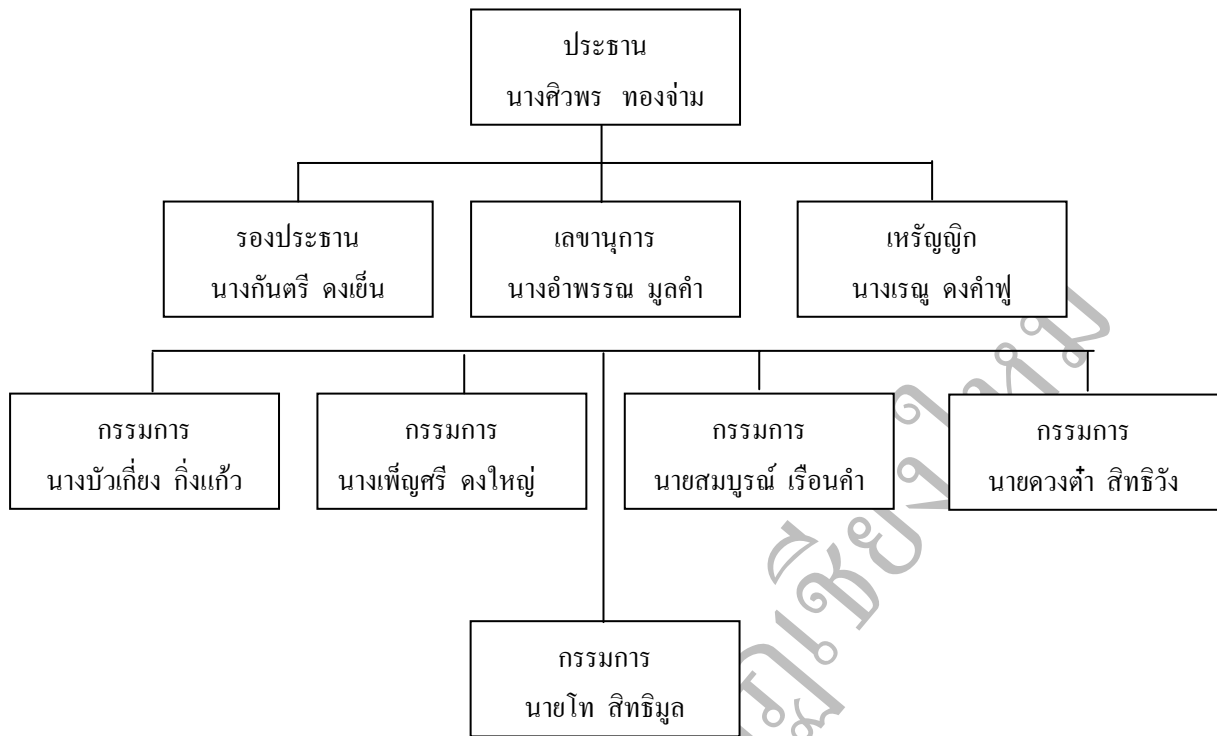
คุณสมบัติที่สามารถทำหน้าที่ทำงานแทนประธานได้หากประธานติดธุระ เลขานุการเป็นผู้สามารถ
จัดบันทึกการประชุมต่างๆ และออกหนังสือราชการได้ ส่วนเหรียญกิตติมศักดิ์ต้องเป็นบุคคลที่มีความ
ซื่อสัตย์ สามารถเก็บเงินกลุ่ม ได้ และคณะกรรมการต่างๆ จะต้องเป็นผู้ที่สามารถเข้าร่วมประชุม
ต่างๆ ของกลุ่ม ได้และมีความเสียสละในการทำงานกลุ่ม

กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักมีการประชุมสามัญประจำปีละ 1 ครั้ง ในช่วง
เดือนพฤษภาคม เป็นการประชุมเกี่ยวกับผลการดำเนินงาน นอกจากนี้ยังมีการประชุมวิสามัญอีก 4
ครั้ง โดยมีวาระการประชุมเกี่ยวกับด้านการเงิน การปรับปรุง และการวางแผนการผลิตและ
การตลาดของกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก ในปีต่อไป

ตั้งแต่ปี 2541 ถึง 2543 กลุ่ม มีการคัดเลือกคณะกรรมการ จากการประชุมใหญ่
สามัญประจำปี คณะกรรมการมีวาระ 2 ปี โดยมีคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ดังนี้ คือ ประธาน รอง
ประธาน เลขานุการ เหรียญกิตติมศักดิ์ ประธานสัมพันธ์ อย่างละ 1 ตำแหน่ง และคณะกรรมการอีก 5
ตำแหน่ง

ในปี 2547 ได้มีการคัดเลือกคณะกรรมการกลุ่มขึ้นมาใหม่ซึ่งกลุ่มวิสาหกิจ
ชุมชนหัตถกรรมไม้แกะสลักบ้านกิ้วแลน้อยได้คัดเลือก นางศิวพร ทองจ่าม ดำรงตำแหน่ง
ประธานกลุ่ม ซึ่งนางศิวพร ทองจ่าม เคยได้รับเลือกเป็นประธานมาแล้วตั้งแต่ปี 2541 ถึง 2544
รวมเป็น 2 สมัยด้วยกัน และได้กลับมารับตำแหน่งประธานในปี พ.ศ. 2547 นี้อีกครั้ง และเลือก
นางกันตริ ดงเย็น ดำรงตำแหน่งรองประธาน นางรำพรรณ มูลคำ ดำรงตำแหน่งเลขานุการ
นางเรณู ดงคำฟู ดำรงตำแหน่งเหรียญกิตติมศักดิ์ และได้คัดเลือกนางบัวเกียง กิ่งแก้ว นางเพ็ญผกา ดงใหญ่
นายสมบุญ เรือนคำ นายดวงคำ สิทธิวัง และนายโท สิทธิมูล เป็นกรรมการกลุ่ม
โครงสร้างองค์กรกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ดูภาพที่ 4.8

วิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมไม้แกะสลักบ้านกิ้วแลน้อย

ภาพที่ 4.8 แผนผังโครงสร้างองค์กรประจำปี 2547

รูปภาพที่ 4.9 คณะกรรมการกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก

4.1.8.6 การจัดจำหน่าย

การบริหารการตลาดของกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักมีบุคคลที่ทำหน้าที่บริหารการตลาด คือคณะกรรมการของกลุ่ม โดยส่วนใหญ่ร่วมกันกำหนดราคาของผลิตภัณฑ์ การวางแผนการตลาดในเรื่องของการจัดจำหน่ายและสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ แต่คณะกรรมการบางคนยังไม่มีส่วนร่วมในการบริหารการตลาดเท่าที่ควรเนื่องจากขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดการด้านการตลาด และให้ความสนใจในเรื่องการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของตนเองเป็นหลัก แต่อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติกลุ่มยังมีบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารของกลุ่ม คือ นางศิวพร ทองจ้ำม ประธานกลุ่ม ทำหน้าที่ในการหาตลาดโดยเป็นตัวแทนกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก ในการออกจำหน่ายผลิตภัณฑ์ตามสถานที่ต่าง ๆ ที่หน่วยงานของภาครัฐและเอกชน จัดขึ้น

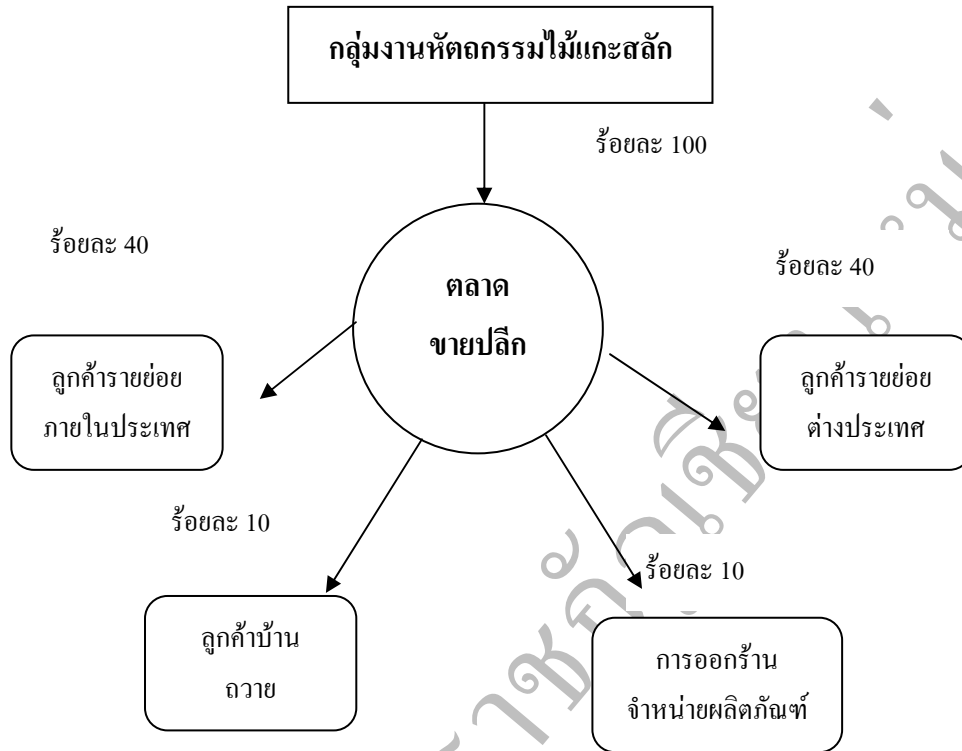
ในระยะแรกในการจัดตั้งกลุ่ม ผลิตภัณฑ์โดยมากของกลุ่มจะมีชิ้นใหญ่จะเป็นผลิตภัณฑ์โต๊ะ เก้าอี้แกะสลักมีลวดลายเป็นรูปช้าง และช้างเป็นตัวในลักษณะทำขึ้นแบบธรรมดา ในช่วงต่อมาสมาชิกกลุ่มได้มีการพัฒนาการแกะสลักขึ้นมา โดยเริ่มแกะสลักช้างโขลง ช้างลีลาซึ่งมีอริยาบถต่าง ๆ และสัตว์ในวรรณคดีต่าง ๆ ตลอดจนเทพเจ้าและผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย และสามารถนำออกมาแสดงที่ร้านค้ากลุ่มเช่นปัจจุบัน

1) ช่องทางการจัดจำหน่ายของกลุ่ม

การจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลักของกลุ่มงานหัตถกรรมบ้านกิ้วแลน้อย นางศิววรรณ นวลสุดา (เวทีชาวบ้าน 13 มิ.ย. 47) กล่าวว่า “...ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มงานหัตถกรรมบ้านกิ้วแลน้อย โดยมากเป็นการขายปลีก ส่วนใหญ่ขายให้กับลูกค้ารายย่อย ได้แก่ ลูกค้าจากต่างจังหวัด เช่น กรุงเทพฯ ภูเก็ต ประมาณร้อยละ 40 ของมูลค่าการขายทั้งหมด ลูกค้าบ้านถวายนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ประมาณร้อยละ 10 และ 40 ของมูลค่าการขายทั้งหมด ตามลำดับ และการออกจำหน่ายตามสถานที่ต่าง ๆ ประมาณ ร้อยละ 10 ของมูลค่าการขายทั้งหมด สำหรับการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มงานหัตถกรรม ไม้แกะสลักจะเป็นการผลิตและตั้งแสดงสินค้าที่ศูนย์จำหน่ายของกลุ่มงานหัตถกรรมภายในหมู่บ้าน ลูกค้าจะแวะเข้ามาเยี่ยมชมและเลือกซื้อสินค้าจากศูนย์ปริมาณการซื้อแต่ละครั้งประมาณ 3,000 - 5,000 บาท/คน ลูกค้าส่วนใหญ่จะเข้ามาในช่วงเดือนพฤศจิกายน - เมษายน เฉลี่ยเดือนละประมาณ 3 - 4 ราย...”

ด้านการขนส่งจะมีทั้งลูกค้าขนส่งเองและทางกลุ่มจัดส่งผลิตภัณฑ์ให้ โดยค่าขนส่งลูกค้าจะเป็นผู้รับผิดชอบ สำหรับบรรจุภัณฑ์กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักจะใช้กระดาษหนังสือพิมพ์ห่อผลิตภัณฑ์และใช้เทปกาวปิดผนึก

ช่องทางการจัดจำหน่ายของกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักแสดงรายละเอียดดัง
แผนผังภาพที่ 4.10

ภาพที่ 4.10 แผนผังช่องทางการจัดจำหน่ายของกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก

ผู้ผลิตรายอื่นที่มีการผลิตผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลักเหมือนกัน ภายในพื้นที่มี จำนวน 2 ราย ได้แก่ กลุ่มแกะสลักบ้านกิ้วแลหลวง และกลุ่มแกะสลักบ้านฟ้าฮ่าม นอกจากนี้ยังมีกลุ่มแกะสลักจากบ้านถวาย อำเภอหางดง ซึ่งกลุ่มผู้ผลิตทั้ง 3 ราย จำหน่ายผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลักราคาสูงกว่า และกลุ่มแกะสลักบ้านถวายค่อนข้างได้เปรียบในเรื่องสถานที่จัดจำหน่าย การบรรจุและการขนส่งให้กับลูกค้า

ช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอีกช่องทางหนึ่งคือการส่งเสริมการขาย ณ จุดนั้นๆ

การส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ส่วนใหญ่จะเป็นการออกร้านจำหน่ายสินค้าซึ่งเป็นการออกร้านในส่วนของภาครัฐและเอกชนจัดขึ้นทั้งภายในจังหวัดและต่างจังหวัดและที่ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มภายในชุมชน

สำหรับการส่งเสริมการขายของกลุ่มและสมาชิกส่วนใหญ่จะใช้วิธีการที่เหมือนกันคือ การลดราคาสินค้าประมาณร้อยละ 10 ของราคาขายที่ตั้งไว้ การบริการตกแต่งสีให้ลูกค้าโดยไม่คิดค่าแรงเพิ่ม การอำนวยความสะดวกให้กับลูกค้าในด้านการจัดส่งผลิตภัณฑ์ให้กับลูกค้าที่สถานที่บรรจุหีบห่อ (Packing) ของบ้านถวายเป็นอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

นายสมบุญ เรือนคำ, (สัมภาษณ์ 13 มิ.ย. 47) กล่าวว่า “...จากการดำเนินงานที่ผ่านมา ยังไม่มีการส่งเสริมการตลาดให้เห็นเป็นรูปธรรมเท่าที่ควร ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้วิธีการดั้งเดิมในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ คือการส่งเสริมการตลาดแบบตั้งรับลูกค้า โดยการนำผลิตภัณฑ์ไปวางจำหน่ายที่ร้านค้ากลุ่ม และพืงพาลูกค้าจากบ้านถวายเป็นการจำหน่ายผลิตภัณฑ์...” และทางกลุ่มยังขาดข้อมูลทางด้านการตลาดทั้งในเรื่องเกี่ยวกับกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย การใช้สื่อในการโฆษณาประชาสัมพันธ์สินค้า แต่จะเป็นการรักษาลูกค้าทั้งลูกค้าเก่าและลูกค้าใหม่มากกว่า โดยจะเน้นด้านการผลิตผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับเวลาที่ลูกค้าสั่ง เน้นคุณภาพของผลิตภัณฑ์และอำนวยความสะดวกในการขนส่งผลิตภัณฑ์ ซึ่งสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าเก่าได้ระดับหนึ่ง และสมาชิกกลุ่มบางคนไม่ให้ลูกค้าประจำวางเงินมัดจำในการสั่งซื้อผลิตภัณฑ์ส่งผลให้มีการติดต่อซื้อขายกันได้สะดวกมากขึ้น และยังส่งผลให้กับกลุ่มในการได้ลูกค้าใหม่ปากต่อปากจากลูกค้าเก่า

นอกจากนี้การกำหนดราคาก็ยังไม่มีมาตรฐาน ไม่มีการพัฒนากลยุทธ์ด้านการตลาดใหม่ ๆ เช่น การนำเสนอขายผลิตภัณฑ์ด้วยการใช้ใบเสนอราคาสินค้าและที่สำคัญของการส่งเสริมการตลาดของกลุ่มไม่กว้างขวางเท่าที่ควรเนื่องจากกลุ่มขาดบุคลากรในการจัดการด้านการตลาด เช่น การหาตลาด การติดต่อซื้อขายผลิตภัณฑ์ผ่านระบบคอมพิวเตอร์และการใช้ภาษาในการเจรจาการค้า เช่น ภาษาอังกฤษ จึงทำให้ขาดข้อมูลข่าวสารด้านการตลาด เช่น ไม่ทราบถึงแหล่งจำหน่ายปลีก กลุ่มเป้าหมาย และการติดต่อกับหน่วยงานอื่น ๆ ในด้านการส่งออก เป็นต้น

2) รายได้จากการจัดจำหน่าย

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้าน สรุปได้ว่าการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์แกะสลักแต่ละประเภทจัดแบ่งได้ดังนี้

รูปแกะสลักกิริขนาดใหญ่สูง 60 นิ้ว

รูปแกะสลักกิริขนาดใหญ่สูง 60 นิ้ว เมื่อพิจารณาต้นทุนและผลตอบแทนการผลิต พบว่าต้นทุนการผลิตทั้งหมดมีค่าเท่ากับ 4,799.60 บาทต่อชิ้น ซึ่งเป็นต้นทุนผันแปรทั้งหมดเนื่องจากกลุ่มไม่มีค่าเสื่อมในส่วนของวัสดุ อุปกรณ์ และโรงเรือนการผลิต โดยต้นทุนผันแปรในส่วน of ต้นทุนค่าแรงมีค่ามากที่สุดคือ 3,800 บาท รองลงมาเป็นต้นทุนค่าวัสดุคือ 999.60 บาท กลุ่มจำหน่ายในราคาชิ้นละ 9,800 บาท ทำให้ได้กำไรจากการขายเมื่อหักต้นทุนการผลิต

5,000.40 บาทต่อชิ้น นั่นคือ อัตราผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนการผลิตทั้งหมดจากการคำนวณต่อราคาขายคิดเป็นร้อยละ 51.02 ต่อผลิตภัณฑ์ชิ้นนี้

รูปแกะสลักนางเงือกขนาดใหญ่ 60 นิ้ว

รูปแกะสลักนางเงือกขนาดใหญ่ 60 นิ้ว เมื่อพิจารณาต้นทุนและผลตอบแทนการผลิต พบว่าต้นทุนการผลิตทั้งหมดมีค่าเท่ากับ 5,215 บาท ต่อชิ้น ซึ่งเป็นต้นทุนผันแปรทั้งหมดเนื่องจากกลุ่มฯ ไม่มีค่าเสื่อมในส่วนของวัสดุ อุปกรณ์และโรงเรือน การผลิต โดยต้นทุนผันแปรในส่วนของต้นทุนค่าแรงที่มีค่ามากที่สุด คือ 4,200 บาท รองลงมาคือต้นทุนค่าวัตถุดิบ 1,015 บาท กลุ่มฯจำหน่ายในราคาต่อชิ้น 9,000 บาท ทำให้ได้กำไรจากการขายเมื่อหักต้นทุนการผลิต 3,785 บาทต่อชิ้น นั่นคือ อัตราผลกำไรต่อผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนการผลิตทั้งหมดจากการคำนวณต่อราคาขาย คิดเป็นร้อยละ 42.06 ต่อผลิตภัณฑ์รูปแกะสลักนางเงือกที่มีขนาดเท่ากับกินรี

รูปแกะสลักโหลงช้างขนาดกลาง

รูปแกะสลักโหลงช้างขนาดกลาง เมื่อพิจารณาต้นทุนและผลตอบแทนการผลิต พบว่าต้นทุนการผลิตทั้งหมดมีค่าเท่ากับ 920 บาท ต่อชิ้น ซึ่งเป็นต้นทุนผันแปรทั้งหมดเนื่องจากกลุ่มฯ ไม่มีค่าเสื่อมในส่วนของวัสดุ อุปกรณ์และโรงเรือน การผลิต โดยต้นทุนผันแปรในส่วนของต้นทุนค่าแรงที่มีค่ามากที่สุด คือ 724 บาท รองลงมาคือต้นทุนค่าวัตถุดิบ 196 บาท กลุ่มฯจำหน่ายในราคาต่อชิ้น 1,500 บาท ทำให้ได้กำไรจากการขายเมื่อหักต้นทุนการผลิต 580 บาทต่อชิ้น นั่นคือ อัตราผลกำไรต่อผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนการผลิตทั้งหมดจากการคำนวณต่อราคาขาย คิดเป็นร้อยละ 38.67 ต่อผลิตภัณฑ์รูปแกะสลักโหลงช้างขนาดกลาง

ในการบวกกำไรถ้าเป็นผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลักที่มีต้นทุนการผลิตไม่เกิน 100 บาท บวกกำไรประมาณ 20 – 30 บาท ผลิตภัณฑ์ที่มีต้นทุนการผลิตตั้งแต่ 100 – 900 บาท บวกกำไรประมาณ 100 – 300 บาท และผลิตภัณฑ์ที่มีต้นทุนการผลิตตั้งแต่ 1,000 บาท ขึ้นไป บวกกำไรประมาณ 1,000 – 1,500 บาท จากการตั้งราคาที่ผ่านมา ยังไม่มีการปรับลดราคาของผลิตภัณฑ์

สมาชิกในกลุ่มได้อธิบายการตั้งราคาเพิ่มเติมในภาพรวมไว้ดังนี้ ผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลักจากต้นทุนการผลิต ผลิตภัณฑ์แกะสลักช้างของกลุ่ม พบว่ามีต้นทุนในส่วนของค่าแรงในการผลิตสูงที่สุด สืบเนื่องมาจากลักษณะผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีขนาดใหญ่และต้องใช้ฝีมือที่มีความละเอียด ประณีต และระยะเวลาในการแกะสลักสูงทำให้ต้นทุนในการผลิตในส่วนของค่าแรงงานผลิตสูง

จากการศึกษาด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณีวัฒนธรรมและงานหัตถกรรมพื้นบ้านรวมทั้งหลักฐานที่ได้บันทึกไว้เกี่ยวกับบ้านกิ้วแลน้อย สะท้อนให้เห็นว่าชุมชนบ้าน

ก๊วแลน้อยได้มีการสืบสานประเพณีและอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรม ตลอดจนงานหัตถกรรมของตนไว้อย่างเหนียวแน่น ถึงแม้ว่าจะมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้เข้ากับยุคสมัยแต่ก็ยังคงไว้ซึ่งหัวใจสำคัญของงานประเพณีวัฒนธรรมนั้น ๆ ซึ่งจะส่งผลและเอื้ออำนวยต่อการท่องเที่ยวในชุมชน

ดังนั้นผลจากการศึกษาและข้อมูลที่ได้ในด้านของจุดแข็งโดยภาพรวมแล้วบ้านก๊วแลน้อยมีสิ่งดึงดูดใจที่มีคุณค่าทางการศึกษาเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณีวัฒนธรรม ความเลื่อมใสในพุทธศาสนา และศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านด้านไม้แกะสลักที่มีการธำรงรักษาสืบต่อกันมาจนเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน

การประกอบอาชีพแกะสลักของชาวบ้านก๊วแลน้อย แสดงออกถึงความเป็นอยู่ของชุมชนได้อย่างดี หากสังเกตจะพบว่างานหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำขึ้นแต่ละชิ้นมีเอกลักษณ์ซึ่งสะท้อนแนวความคิดและวิถีชีวิตของคนในชุมชน นอกจากนี้การประกอบอาชีพแกะสลักยังได้มีการรวมกลุ่มกันทำงานเพื่อให้เกิดความเข้มแข็ง มีความคิดที่หลากหลาย และเกิดความสามัคคีมีความเอื้ออาทรต่อกันและมีอริยาศีลไมตรีที่งดงามทั้งต่อญาติมิตรและผู้พบเห็นเหล่านี้มีอย่างเพียงพอสำหรับผู้มาเยี่ยมชมเยือน ซึ่งทำให้ชาวบ้านส่วนใหญ่มีความต้องการอยากจะทำสิ่งดี ๆ เหล่านี้ออกสู่สังคมภายนอกให้เป็นที่รู้จักแก่บุคคลที่สนใจศึกษาเรียนรู้หรือเยี่ยมชมหมู่บ้านและงานหัตถกรรมไม้แกะสลักของบ้านก๊วแลน้อยในอนาคต

4.2 วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักในหมู่บ้านก๊วแลน้อย

การวิเคราะห์ต้องการศึกษามูลบ้านหัตถกรรมไม้แกะสลักให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนซึ่งมีดังนี้

4.2.1 จุดแข็ง

4.2.1.1 การจัดองค์กร

การจัดตั้งกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักบ้านก๊วแลน้อย เป็นรูปแบบการรวมกลุ่มในลักษณะสหกรณ์ ทำให้มีการจัดตั้งองค์กร กฎ ระเบียบ และการดำเนินงาน อาจส่งผลให้กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักมีการดำเนินงานอย่างมีระบบในระยะยาว

ผู้นำกลุ่มมีวิสัยทัศน์ มีความคิดก้าวหน้า และสร้างสรรค์ในด้านการบริหารงานและการตลาด

การทำไม้แกะสลักของชาวบ้านที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ มีการรวมกลุ่มกันทำงาน ซึ่งทำให้เกิดความเข้มแข็งในด้านการผลิตและรูปแบบที่หลากหลาย

4.2.1.2 การผลิต

ผลิตภัณฑ์แกะสลักของกลุ่มมีลักษณะสวยงาม มีความประณีต และเน้นการแกะสลักที่แสดงเอกลักษณ์ของชุมชน เช่น การแกะสลักช้าง การแกะสลักรูปเหมือนในวรรณคดี และที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต

ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก ได้รับเลือกให้เป็น 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ อันดับที่ 1 ของตำบลบ้านแม่ และอันดับที่ 2 ของอำเภอสันป่าตอง และได้รับคัดเลือกเป็นสินค้า OTOP

ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มใช้ประโยชน์ได้หลายรูปแบบ

สมาชิกในกลุ่มมีทักษะฝีมือในการแกะสลักค่อนข้างสูง และมีการสั่งสมประสบการณ์ในการแกะสลักมานาน ซึ่งเป็นงานฝีมือที่ต้องอาศัยความชำนาญและระยะเวลาในการฝึกฝนและทำงานอยู่กับครอบครัว แต่กลุ่มมีสมาชิกที่สามารถรองรับการขยายการผลิตของกลุ่มงานหัตถกรรมได้ในอนาคต

การบริหารการผลิตของกลุ่ม มีการประชุมปรึกษาหารือภายในกลุ่มงาน ในเรื่อง การกำหนดค่าแรงการแกะสลัก การกำหนดรูปแบบการแกะสลัก การกำหนดไม้ที่จะนำมาแกะสลัก รวมทั้งการกำหนดราคาของผลิตภัณฑ์ ทำให้มีการใช้วัตถุดิบ ไม้สัก เกิดประโยชน์สูงสุด

ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมีชื่อเสียงมานาน โดยเฉพาะการแกะสลักช้าง ซึ่งกลุ่มงานหัตถกรรมยังคงรักษารูปแบบการแกะสลักแบบดั้งเดิม

กลุ่มยังมีการรักษาระดับมาตรฐานฝีมือการแกะสลัก ถึงแม้จะมีการเพิ่มปริมาณการผลิตมากขึ้น แต่กลุ่มก็ให้ความสำคัญกับงานแกะสลักทุกชิ้น

การสร้างงานภายในกลุ่ม ได้มีการจ้างงานสมาชิกในด้านต่าง ๆ เช่น การแกะสลัก การตกแต่ง การทำสี เป็นต้น ทำให้ลดขั้นตอนในการทำงานและเกิดประสิทธิภาพ

กลุ่มมีโรงงานเพื่อให้สมาชิกของกลุ่มงานได้ใช้ในการทำงาน ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มในการทำงาน

การทำงานมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการผลิตชิ้นงาน ทำให้มีการถ่ายทอดภูมิปัญญา ซึ่งช่วยส่งผลให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์และความสามัคคีของสมาชิกทางหนึ่ง สมาชิกกลุ่มมีอิทธิพลไม่ตรีที่ดีงามแก่ผู้พบเห็น และสมาชิกกลุ่มด้วยกัน

กลุ่มมีคณะกรรมการทำหน้าที่ในการแจกวัตถุดิบให้กับช่างแกะสลักและ
ตรวจสอบ

คุณภาพของผลิตภัณฑ์ช่วยให้ขั้นตอนการผลิตดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง และสามารถตรวจสอบไม้กับชิ้นงานที่เกิดได้

4.2.1.3 การตลาด

ผลิตภัณฑ์แกะสลักของกลุ่ม ราคาอ่อนข้างถูก เมื่อเปรียบเทียบกับแหล่งผลิตอื่นแต่
มีลักษณะสวยงาม มีความประณีตกว่าแหล่งผลิตอื่น ๆ

สมาชิกกลุ่มบางส่วน มีการรวมกลุ่ม ขายที่ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ทำให้
เป็นศูนย์กลางในการผลิต การติดต่อซื้อขาย และเกิดความหลากหลายของผลิตภัณฑ์

กลุ่มมีตัวแทนในการออกรายจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัดทำให้
ผลิตภัณฑ์เริ่มเป็นที่รู้จักของลูกค้า

กลุ่มรับฝากขายผลิตภัณฑ์ของสมาชิกที่ไม่มีร้านจำหน่าย

สมาชิกของกลุ่มมีการรักษาลูกค้าเก่า โดยนำวิธีส่งเสริมการขายในด้านต่าง ๆ เช่น
การให้เครดิต และการลดราคา

4.2.1.4 การเงิน

กลุ่มมีบุคลากรที่มีพื้นฐานในการบันทึกบัญชีประจำวันแบบง่าย ซึ่งสามารถ
ฝึกอบรมให้มีความรู้เพิ่มเติมในการบันทึกบัญชีขั้นสูง เช่น การทำงบดุล และงบกำไรขาดทุน

กลุ่มมีการหักเงินจากการขายผลิตภัณฑ์ของสมาชิก เพื่อเป็นค่าบำรุงและสวัสดิการ
ซึ่งจะช่วยให้มีการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มต่อไป

กลุ่มมีการบันทึกข้อมูลการใช้ไม้ และการทำผลิตภัณฑ์ ทำให้ได้ทราบข้อมูลใช้ไม้
และวัตถุดิบคงคลัง ซึ่งทำให้สะดวกต่อการตรวจสอบสำหรับเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

4.2.2 จุดอ่อน

4.2.2.1 การจัดองค์กรกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก การจัดองค์กรกลุ่มงาน
หัตถกรรมไม้แกะสลักมีจุดอ่อน ดังนี้

การจัดการองค์กร สมาชิกขาดความรู้ ความเข้าใจการรวมกลุ่มในรูปแบบของ
ลักษณะสหกรณ์ทั้งด้านวัตถุประสงค์และการบริหารงาน

คณะกรรมการขาดความรู้ ความเข้าใจ ในการบริหารการจัดการและ กฎ ระเบียบ
ทำให้การทำงานภายในกลุ่มงานหัตถกรรม ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

คณะกรรมการบางคนยังไม่เสียสละในการทำงานภายในกลุ่มงานหัตถกรรมเท่าที่ควร ทำให้การบริหารต้องเป็นภาระของกรรมการบางคน เกิดความไม่ต่อเนื่องในการดำเนินงานทั้งในด้านการตัดสินใจและการปฏิบัติงาน

กลุ่มงานหัตถกรรมยังไม่มีการวางแผนการจัดการองค์กรที่ชัดเจนแน่นอน ส่งผลให้การดำเนินงานในระยะยาวไม่มีมาตรฐานแน่นอน

การประชุมภายในองค์กรทั้งของคณะกรรมการ และสมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่จะไม่ครบองค์ประชุม ทำให้การลงมติภายในที่ประชุมไม่สามารถดำเนินการได้

สมาชิกภายในกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก ยังให้ความร่วมมือภายในกลุ่มน้อย โดยส่วนใหญ่จะต่างคนต่างผลิตและขายผลิตภัณฑ์ของตนเอง

สมาชิกบางส่วนไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ตั้งไว้ ทำให้ผู้บริหารกลุ่ม บางคนเกิดความท้อแท้ในการทำงาน

4.2.2.2 การผลิต

วัตถุดิบที่กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก จัดซื้อไม่ค่อยได้คุณภาพ และความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ ในการแกะสลัก

การนำไม้ไปใช้แกะสลักบางครั้ง ไม่มีการบันทึก ทำให้ไม่ทราบถึงเลขที่ของไม้ที่ใช้ในการแกะสลัก

สมาชิกกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก ยังไม่มีการรวมกลุ่มกันซื้อวัตถุดิบไม้ ทำให้บางครั้งราคาของไม้ค่อนข้างแพง และคุณภาพไม้ไม่เหมาะสมสำหรับการใช้งาน

กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก ขาดเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัย เช่น เครื่องเลเตอร์ซึ่งสามารถใช้ฉลุหรือพิมพ์ลวดลายลงบนเนื้อไม้ได้และราคาสูง

กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก ขาดผู้สืบทอดงานหัตถกรรมแกะสลักในระยะยาว สืบเนื่องมาจากต้องอาศัยระยะเวลาและความชำนาญในการฝึกฝน

4.2.2.3 การขาดวัตถุดิบในการผลิตหัตถกรรมไม้แกะสลัก

การจัดซื้อไม้ผ่านองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ ทำให้ไม่สามารถเลือกลักษณะและคุณภาพของไม้ที่ต้องการได้ ซึ่งไม้ส่วนใหญ่ที่กลุ่มได้รับจะเป็นส่วนรากหรือส่วนโคนต้นซึ่งไม่ค่อยมีคุณภาพเหมือนไม้ในส่วนของลำต้นและเนื้อ ไม้ยังคงวางตรงกลางลำต้น

ไม้ที่กลุ่มจัดซื้อไม่มีความเหมาะสม เนื่องจากเนื้อไม้ยังคงวางตรงกลางลำต้น ไม่สามารถนำมาแกะสลักผลิตภัณฑ์บางชนิดได้ เช่น รูปแกะสลักเทพเจ้าในลักษณะเต็มตัวที่ต้องใช้ไม้ที่มีลักษณะท่อนใหญ่ ทำให้ต้องผ่าไม้ออกเป็นสองส่วนก่อนนำไปแกะสลัก แทนที่จะนำมาแกะสลักทั้งต้นได้

ไม้ที่กลุ่มจัดซื้อในปัจจุบัน เช่น รากไม้ ตอไม้สัก เริ่มหายากไปเรื่อย ๆ และมีปัญหาเรื่องคุณภาพ คุณสมบัติของไม้ เนื่องจากไม้สักเป็นไม้ที่มีคุณภาพตอนนี้เริ่มหายาก ราคา ก็เริ่มแพงขึ้น ถ้าใช้ไม้อื่นมาแทนจะสละคุณภาพคุณค่าของงานก็ลดลงไป

กลุ่มได้เข้าร่วม โครงการปลูกป่าเพื่อทดแทนการใช้ไม้ แต่ไม้สักเป็นไม้ที่โตช้า อาจเกิดปัญหาการขาดแคลนไม้ในอนาคตได้

4.2.2.4 การตลาด

การตลาดของกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก มีปัญหาดังนี้

บุคลากรของกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก ขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่อง การจัดการด้านการตลาด เช่น การตั้งราคา การคำนวณค่าใช้จ่ายในการขนส่ง คอนเทนเนอร์ ฯลฯ

การประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักยังไม่กว้างขวาง ทำให้ตลาดผลิตภัณฑ์ของกลุ่มค่อนข้างจำกัดอยู่ในจังหวัดใหญ่

การตัดราคาผลิตภัณฑ์ภายในกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก ระหว่างผู้ผลิตรายอื่น ส่งผลให้กลุ่มงานหัตถกรรมขายผลิตภัณฑ์ได้ราคาค่อนข้างต่ำ เมื่อเทียบกับผู้ผลิตรายอื่น ๆ เช่น บ้านฉางและสันกำแพง

การขาดข้อมูลข่าวสารด้านการตลาดต่าง ๆ ได้แก่ แหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ราคาจำหน่าย เป็นต้น

กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักขาดบุคลากรในการดำเนินงานด้านการตลาดที่มีความรู้ ความสามารถในการหาตลาด การใช้เครื่องมือสื่อสารติดต่อการขายผ่านระบบคอมพิวเตอร์ และการใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสาร

การส่งเสริมช่องทางการจัดจำหน่ายไม่เป็นที่แน่นอนทำให้พ่อค้าคนกลางกดราคา

การขนส่งผลิตภัณฑ์ของกลุ่มค่อนข้างยุ่งยาก ค่าเช่าและเสียค่าใช้จ่ายสูง เนื่องจากผลิตภัณฑ์เป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปจากไม้ ทำให้มีปัจจัยหลายอย่างเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น การเคลื่อนย้าย น้ำหนักของผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก เป็นสินค้าฟุ่มเฟือย ทำให้กลุ่มลูกค้าเป้าหมาย ส่วนใหญ่เป็นลูกค้าที่มีกำลังซื้อสูงและมีความต้องการในการซื้ออย่างแท้จริง ดังนั้นลูกค้าส่วนใหญ่จะเป็นชาวต่างชาติ

ราคาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก มีการตั้งราคาไม่แน่นอนและไม่มีมาตรฐานชัดเจน ทำให้กลุ่มค่อนข้างเสียเปรียบในกรณีที่การต่อรองราคาจากลูกค้าและการขยายตลาดไปต่างประเทศในอนาคต

ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก มีทำเลที่ตั้งไม่สะดวกตา
สำหรับการขายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มงานหัตถกรรม

4.2.2.5 การเงิน

การเงินของกลุ่มงานหัตถกรรม มีปัญหาดังนี้

กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก ขาดบุคลากรในการจัดทำงบดุล งบกำไรขาดทุน
และสรุปผลการดำเนินงานประจำปี ทำให้เสียค่าใช้จ่ายในการจ้างบุคลากรภายนอกมาจัดข้อมูล
ทางการเงินดังกล่าว ส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่ และการล่าช้าในการจัด
ประชุมสามัญประจำปีของกลุ่ม

กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักยังไม่สามารถจัดเก็บเงินร้อยละ 3 จากสมาชิกใน
การจำหน่ายผลิตภัณฑ์เพื่อเป็นค่าบำรุง สวัสดิการกลุ่มได้อย่างเต็มที่ ส่งผลให้มีปัญหาการพัฒนา
ในระยะยาว เช่น เงินทุนที่ใช้ซื้อวัตถุดิบไม่เพียงพอ ทำให้ต้องระดมทุนพิเศษ ทุกครั้งที่มีการ
จัดซื้อวัตถุดิบไม้

กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักยังไม่มีการวางแผนการเงิน โดยใช้ข้อมูลการเงิน
ของปีที่ผ่านมาในการจัดตั้งงบประมาณประจำปีและงบประมาณในระยะยาวของกลุ่ม

การบริหารงานของคณะกรรมการกลุ่มยังไม่มีการกำหนดผู้รับผิดชอบให้ชัดเจนอาจทำ
ให้เกิดการรั่วไหลในการรับจ่ายภายในกลุ่ม

4.2.3 โอกาส

ภายในตำบลบ้านแม่ มีศูนย์เครือข่ายอินเทอร์เน็ตตำบลที่จะช่วยเพิ่มช่องทาง
การตลาดของกลุ่ม ให้เป็นที่รู้จักแก่ลูกค้าเพิ่มขึ้น โดยการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์

การสนับสนุนจากหน่วยงานภายในพื้นที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งด้านการผลิต
การตลาด และการจัดองค์การ

แหล่งที่ให้ความสนับสนุนและช่วยเหลือแก่กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก มีทั้ง
หน่วยงานทางภาครัฐและ เอกชน ซึ่งหน่วยงานทางภาครัฐที่ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือกลุ่ม
ตั้งแต่เริ่มจัดตั้งกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักในปี พ.ศ. 2541 จนถึงปัจจุบันได้แก่

สำนักงานป่าไม้อำเภอสันป่าตอง และสำนักงานรักษาป่าไม้ที่ 21 อำเภอสันป่าตอง
จังหวัดเชียงใหม่ ให้การอนุโลมการใช้ไม้ ให้คำแนะนำในการใช้ไม้ให้ถูกต้อง อำนวยความสะดวก
ในการจัดหาไม้เพื่อใช้ในการแกะสลักของกลุ่ม และออกใบอนุญาตการใช้ไม้ และ
ใบอนุญาตโรงงานแปรรูปไม้โดยใช้แรงงานคน

สหกรณ์การเกษตรอำเภอสันป่าตอง สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสันป่าตอง ฝ่ายพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 1 จังหวัดเชียงใหม่ สถานีตำรวจอำเภอสันป่าตอง และองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแม่ ให้การสนับสนุนเกี่ยวกับการช่วยเหลือในด้านการให้คำปรึกษาต่างๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานด้านต่างๆ ของกลุ่มเข้าร่วมในการประชุมสามัญประจำปีของกลุ่ม และสนับสนุนในเรื่องของการจัดสถานที่การประชุมประจำปีของกลุ่ม สถานที่จัดจำหน่ายและข้อมูลข่าวสารทางการตลาด

สำนักงานส่งเสริมและบำรุงรักษาแม่แดง กรมชลประทาน ให้การสนับสนุนสถานที่จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม และสมาชิก บริเวณถนนเลียบบ้านคลองชลประทาน ในช่วงก่อนที่กลุ่มจะย้ายที่ตั้งของกลุ่ม มาอยู่ที่กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักในปัจจุบัน

นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานทางเอกชนที่ให้การสนับสนุน ได้แก่ มูลนิธิ วิ. พี. สมิท (W.P. Schmits) ร่วมกับโครงการพัฒนาชนบทสมบูรณ์แบบ สนับสนุนให้จัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์และสลักพัฒนา อุปกรณ์สำนักงาน และป้ายกลุ่ม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 – 2548

กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักบ้านกิวแล่น้อยมีชื่อเสียงมานาน ทั้งในด้านฝีมือที่มีความประณีต ละเอียด สวยงาม ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพในสายตาลูกค้า การลอกเลียนแบบค่อนข้างผลิตได้ยาก ทำให้ฝีมือเหนือกว่าคู่แข่งชั้นและราคาถูกกว่า

ความต้องการของลูกค้าที่เอื้ออำนวยต่อหัตถกรรมไม้แกะสลัก โดยกลุ่มลูกค้ามีความต้องการสูง ซึ่งดูได้จากการขยายตัวและรูปแบบที่หลากหลาย

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การขยายถนนชลประทาน

นโยบายจากรัฐบาล แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545 – 2549) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาที่สนับสนุนฐานรากของสังคมให้เข้มแข็ง โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ฟื้นฟูและรักษาสภาพแวดล้อม ชุมชน ศิลปวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวให้เกื้อหนุนคุณภาพชีวิต และเกื้อหนุนเศรษฐกิจชุมชน โคนรักษาสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม โบราณคดี เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และใช้ผังเมืองเป็นกลไกประสานการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองให้เกิดความน่าอยู่และยั่งยืน ประกอบกับกลุ่มยุทธศาสตร์ที่สามที่เน้นการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจส่วนรวม ที่ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการค้าบริการที่มีศักยภาพเพื่อสร้างแรงงานและกระจายรายได้ โดยการพัฒนากองทุนเพื่อเพิ่มการจ้างงานและกระจายรายได้สู่ชุมชน เน้นการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ และพัฒนาธุรกิจบริการที่มีศักยภาพใหม่ ๆ ให้สอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่น ซึ่งรวมถึงวิถีชีวิต สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ

ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีพื้นบ้าน ตลอดจนส่งเสริมไทยเที่ยวไทย และการประสานความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน

เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาดังกล่าว จึงได้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวขึ้นอย่างเต็มรูปแบบ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่ประกอบด้วยธุรกิจหลายประเภท เช่น การบิน การรถไฟ การเดินรถ การเดินเรือ การผลิตอาหาร การให้บริการที่พัก การนำเที่ยว การผลิตและจำหน่ายสินค้าที่ระลึก เป็นต้น โดยตั้งอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ คือตัวเมืองเชียงใหม่

สินค้าที่ระลึกส่วนใหญ่มาจากศิลปหัตถกรรมของแต่ละถิ่นที่สร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวต่างถิ่น จึงแสวงหาและจัดซื้อเป็นของฝาก หรือเก็บไว้เป็นของที่ระลึกถึงสถานที่ที่ได้ไปท่องเที่ยว และได้เป็นสัญลักษณ์ ขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่นต่าง ๆ รวมทั้งความทรงจำของนักท่องเที่ยวให้ระลึกถึงแหล่งท่องเที่ยวที่นั่น ๆ

การผลิตสินค้าที่ระลึกซึ่งเป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นในการช่วยสร้างงาน สร้างอาชีพ ทำให้เกิดการกระจายรายได้ และช่วยกระตุ้นให้เกิดการคิดค้น การผลิตสิ่งใหม่ ๆ เพื่อให้เกิดรายได้เพิ่มพูน ก่อให้เกิดการพัฒนาชนบท และส่งเสริมเศรษฐกิจ ทำให้เพิ่มรายได้เข้าประเทศ นอกจากนี้ยังเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยไว้อีกด้วย

จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่อยู่ในกลุ่มจังหวัดท่องเที่ยวระดับแนวหน้า 1 ใน 8 จังหวัดของประเทศ ซึ่งอยู่ในกลุ่มจังหวัดเชิงรุกทุกด้าน นอกจากนี้ในหลายอำเภอของจังหวัดเชียงใหม่เป็นแหล่งค้าขายของที่ระลึก ที่เป็นที่ยินยอมของนักท่องเที่ยว จึงมีธุรกิจจำหน่ายสินค้าที่ระลึกตามแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ๆ เช่น ในที่บาร์ซ่า ถนนวัวลาย บ่อสร้าง สันกำแพง บ้านถวาย เป็นต้น จะจำหน่ายสินค้าหลายชนิดปะปนกันไป เช่น เครื่องจักสาน ไม้แกะสลัก ผ้าทอเครื่องประดับ ตุ๊กตาชาวเขา และอื่น ๆ

โอกาสที่จะขยายการลงทุนธุรกิจของที่ระลึกยังมีได้อีกมาก ทั้งในลักษณะของการคัดแปลงผลิตภัณฑ์ใหม่ที่แสดงเอกลักษณ์ของเชียงใหม่โดยใช้วัสดุภายในท้องถิ่น และเชียงใหม่ยังมีศูนย์หัตถกรรมที่เป็นศูนย์รวมสินค้าหัตถกรรมของท้องถิ่นจากแหล่งต่าง ๆ มีทั้งการสาธิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์พื้นเมืองต่าง ๆ มีสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างครบครัน โดยตั้งอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ ตัวเมืองเชียงใหม่

4.2.4 อุปสรรค

ปัญหาในด้านต่าง ๆ ที่กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักถือว่าทำให้เกิดอุปสรรคต่อการทำงานของกลุ่ม มีดังนี้

4.2.4.1 การจัดองค์กรของกลุ่มสามารถสรุปได้ดังนี้

สมาชิกไม่เข้าใจระบบโครงสร้าง เป้าหมาย วัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่มในลักษณะรูปแบบสหกรณ์ ทำให้สมาชิกส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก

สมาชิกส่วนใหญ่ยังคงมีการประกอบธุรกิจผู้ประกอบการรายเดี่ยวของตนเอง ซึ่งทำให้ไม่เล็งเห็นความสำคัญของการรวมกลุ่ม เนื่องจากเล็งเห็นความสำคัญจากกลุ่มเพียงสิทธิและอำนาจในการครอบครองและใช้ไม้หวงห้ามอย่างถูกต้องเท่านั้น สมาชิกจึงไม่ได้ให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก

คณะกรรมการไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ในการบริหารที่แน่ชัดในตำแหน่งที่ได้รับ ซึ่งจะเห็นได้ว่าโครงสร้างของคณะกรรมการในปี 2544 ถึง 2546 ได้มีการเปลี่ยนแปลงจากปี 2541 ถึง 2543 เนื่องจากสมาชิกและคณะกรรมการแต่ละคนไม่เข้าใจหน้าที่ของแต่ละตำแหน่งของคณะกรรมการกลุ่ม อีกทั้งคณะกรรมการกลุ่มยังไม่มีความเข้าใจ และเสียสละในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อกลุ่มอย่างเต็มที่

สมาชิกไม่ปฏิบัติตามกฎ ข้อระเบียบของกลุ่ม อาทิ เช่น สมาชิกบางส่วนเท่านั้นที่มีการฝากขายผลิตภัณฑ์แกะสลักเพื่อจำหน่ายที่ร้านค้ากลุ่ม และหักเงินเพื่อเป็นสวัสดิการร้อยละ 3 จากยอดขาย

โครงสร้างองค์กรไม่ได้กำหนดผู้รับผิดชอบในหน้าที่ที่สำคัญอย่างชัดเจน เช่น การตลาดเนื่องจากไม่มีโครงสร้างการจัดการองค์กร

4.2.4.2 ด้านวัตถุดิบ

วัตถุดิบที่กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักทำการซื้อไม้จากสวนป่า ซึ่งทำการติดต่อลังซื้อไม้โดยผ่านสำนักงานป่าไม้อำเภอสันป่าตองทำให้ไม่สามารถคัดเลือกลักษณะไม้ที่ต้องการได้ ซึ่งไม้ที่ได้บางส่วนเป็นส่วนรากหรือโคนต้น บางท่อนมีลักษณะกลวงตรงกลางลำต้นทำให้ไม่สามารถนำมาแกะสลักผลิตภัณฑ์บางชนิดได้ เช่น รูปแกะสลักเทพเจ้า หรือแกะสลักพระพิฆเนศ ในลักษณะเต็มตัวที่ต้องใช้ไม้ที่มีลักษณะเป็นท่อนใหญ่และเนื้อไม้ไม่กลวงตรงกลาง

ปัจจุบันสมาชิกส่วนใหญ่สามารถใช้ไม้ที่อนุโลมนำมาผลิต แต่ก็มียาราคาค่อนข้างแพงทำให้ต้นทุนการผลิตสูงไปด้วย แต่ในอนาคตจะมีการวางแผนการจัดซื้อและการผลิตให้สอดคล้องกัน เพื่อให้มีการใช้วัตถุดิบให้เกิดประโยชน์สูงสุด รองรับการผลิตและตลาดวัตถุดิบในอนาคตแต่ทาง

ราชการไม่อนุญาตให้นำไม้มาแกะสลักในโรงงานที่มีอยู่ในชุมชน อนุญาตให้เฉพาะชาวบ้านที่ประกอบอาชีพ ที่จัดตั้งเป็นกลุ่มอาชีพแกะสลักหรือก่อตั้งเป็นรูปสหกรณ์เท่านั้น

กฎหมายและระเบียบของป่าไม้ในการใช้ไม้ การเคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากไม้ ทรัพยากรป่าไม้ลดลงทำให้ในอนาคตอาจเกิดปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบของ

กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักเพื่อใช้ในการผลิต ประกอบกับไม้สักเป็นไม้โตช้าและไม้หวงห้ามการผลิตไม้แกะสลักขัดแย้งกับนโยบายรณรงค์ในการรักษาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมที่กำลังเป็นกระแสนิยมของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน

ภายในพื้นที่ที่กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักจัดตั้งไม่มีสถานที่บรรจุผลิตภัณฑ์และการขนส่ง เหมือนบ้านถวายเป็นเหตุเกิดความยุ่งยากในการจัดการด้านการตลาดให้กับลูกค้า

ในช่วงฤดูฝนมีผลต่อการจัดซื้อวัตถุดิบและการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มงานหัตถกรรม

4.2.4.3 ปัญหาด้านการตลาด

การประชาสัมพันธ์ด้านการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ยังไม่กว้างขวางเท่าที่ควร ทำให้ตลาดส่วนใหญ่ยังอยู่ภายในจังหวัด และพึ่งพ้อค้าคนกลางไม่กี่รายที่มาจากบ้านถวายเป็นบ่อสร้างสินค้าแพง

การตัดราคาผลิตภัณฑ์ภายในกลุ่มสมาชิกและผู้ผลิตไม้แกะสลักรายอื่นทำให้กลุ่มขายผลิตภัณฑ์ได้ราคาถูกลงกว่าราคาขายที่กำหนดไว้

กลุ่มขาดความรู้ด้านการจัดการตลาด เช่น การติดต่อลูกค้าผ่านสื่อโฆษณาต่างๆ การคำนวณค่าใช้จ่ายด้านการขนส่ง และการวางแผนด้านการตลาด

กลุ่มขาดบุคลากรในด้านการจัดการด้านการตลาด เช่น การหาตลาด การติดต่อซื้อขายผลิตภัณฑ์ผ่านระบบคอมพิวเตอร์ และการใช้ภาษาในการเจรจาการค้า เช่น ภาษาอังกฤษ

ขาดข้อมูลข่าวสารด้านการตลาด เช่น ไม่ทราบถึงแหล่งจำหน่ายปลีกกลุ่มเป้าหมาย และการติดต่อกับหน่วยงานอื่น ๆ ในด้านการส่งออก

การขนส่งผลิตภัณฑ์ของกลุ่มค่อนข้างยุ่งยาก ใช้เวลาในการขนส่งและเสียค่า ใช้จ่ายสูง ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญในการขยายตลาดส่งออกในอนาคต

ด้านการตั้งราคาผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ส่วนใหญ่ยังไม่มีมาตรฐานแน่นอน เนื่องจากผลิตภัณฑ์มีหลายแบบและลักษณะไม่เหมือนกัน ทำให้เสียเปรียบพ้อค้าคนกลางในการต่อรองราคา

ผู้ผลิตรายอื่น ที่มีลักษณะการผลิตผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลักเหมือนกัน ภายในพื้นที่ มีจำนวน 2 ราย ได้แก่ กลุ่มแกะสลักบ้านกิวแลหลวง และกลุ่มแกะสลักบ้านฟ้าฮ่าม นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มแกะสลักจากบ้านถวาย อำเภอหางดง ซึ่งกลุ่มผู้ผลิตทั้ง 3 ราย จำหน่ายผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลัก ราคาสูงกว่ากลุ่มและกลุ่มแกะสลักบ้านถวายค่อนข้าง ได้เปรียบในเรื่องสถานที่จัดจำหน่าย การบรรจุ และการขนส่งให้กับลูกค้า

4.2.4.4 ปัญหาด้านการเงิน

กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักประสบปัญหาในการจัดเก็บเงินค่าบำรุงเข้า กลุ่มงานหัตถกรรม ร้อยละ 3 จากยอดขายผลิตภัณฑ์ของสมาชิกยังไม่สามารถจัดเก็บได้เต็มที่ เนื่องจากสมาชิกบางรายไม่ยอมส่งผลิตภัณฑ์มาขายที่ร้านค้ากลุ่ม ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้ถ้ากลุ่มยังไม่สามารถแก้ไขได้ อาจส่งผลกระทบต่อการทำงานของกลุ่มงานหัตถกรรมในระยะยาว

กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักขาดบุคลากรที่สามารถจัดทำบัญชีขั้นสูงได้แก่ การจัดทำงบดุล งบกำไรขาดทุนผลการดำเนินงานประจำปี ประกอบกับคณะกรรมการบริหารกลุ่ม ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการเงินภายในกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักอาจส่งผลกระทบต่อวางแผนทางการเงินและแผนดำเนินงาน

กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก ขาดแคลนเงินทุนเพื่อจัดซื้อ ไม้มาทำตุ๊กตาเพื่อใช้ในการผลิตภายในกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก สืบเนื่องมาจากการจัดเก็บค่าบำรุงยังไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้ไม่มีเงินทุนสำรองเพื่อใช้จัดซื้อไม้

กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักยังไม่มีการวางแผนการเงิน โดยใช้ข้อมูลการเงินของปีที่ผ่านมาในการจัดตั้งงบประมาณประจำปีและงบประมาณในระยะยาวของกลุ่ม

การบริหารการเงินของคณะกรรมการ ยังไม่มีการกำหนดผู้รับผิดชอบให้ชัดเจน อาจทำให้เกิดปัญหาในการรั่วไหลและการจ่ายเงินภายในกลุ่มงานได้

4.2.4.5 ด้านนักท่องเที่ยวมีจำนวนน้อย

จากการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามายังศูนย์หัตถกรรมมีจำนวนน้อย แต่ก็ให้ความสนใจในผลงานที่มีอยู่ ลักษณะเหมือนต้องการศึกษาดูงานมากกว่าที่มีการซื้อขาย นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาก็ไม่ได้มาเป็นหมู่คณะ จะเดินทางมาประมาณตั้งแต่ 3 - 5 คน เท่านั้น กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวมักจะกระทำคือการเดินสำรวจแล้วก็เดินทางกลับ โดยมีผู้นำกลุ่มให้การต้อนรับและให้ข้อมูลเพียงคนเดียว

ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักมีทำเลที่ตั้งไม่สะดวกตา สำหรับการขายผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม และตั้งอยู่ห่างไกลจากถนนใหญ่ ถ้าต้องการเข้าไปชมหรือซื้อ ผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ต้องสอบถามที่อำเภอสันป่าตอง หรือมีผู้นำทางไป

4.3 แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านหัตถกรรมไม้แกะสลักให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

จากผลการวิเคราะห์กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักในหมู่บ้านกัวแลน้อยทำให้ได้แนวทางต่าง ๆ เพื่อนำมาหาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในหมู่บ้านกัวแลน้อย ซึ่งได้แนวทางการพัฒนาหลัก 4 แนวทาง ได้แก่ แนวทางการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม แนวทางการจัดองค์กรทางการท่องเที่ยวของชุมชน แนวทางการพัฒนาความพร้อมด้านบุคลากรทางการท่องเที่ยว และ แนวทางการจัดรายการนำเที่ยวของชุมชน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.3.1 แนวทางการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม

การจัดตั้งศูนย์บริการข้อมูลทางการท่องเที่ยวในการจัดตั้งศูนย์บริการข้อมูลทางการท่องเที่ยว ทุกคนมีความเห็นสอดคล้องกันว่า พื้นที่ที่เหมาะสมที่จะจัดตั้งคือพื้นที่ภายในศูนย์หัตถกรรมไม้แกะสลักของกลุ่ม เนื่องจากมีที่ติดกับถนนภายในชุมชน และยังมีที่ว่างที่จะสามารถสร้างได้พร้อมกันยังมีบริเวณรอบ ๆ เป็นที่จอดรถสำหรับผู้ที่มาเยี่ยมชมผลิตภัณฑ์ได้เป็นอย่างดี

ห้องสุขา จากการศึกษาข้างต้นพบว่า บ้านกัวแลน้อยยังไม่มีห้องสุขาสำหรับนักท่องเที่ยวอย่างเป็นทางการ หากนักท่องเที่ยวประสงค์จะเข้าห้องสุขาจะต้องไปใช้ห้องสุขาของโรงเรียนกัวแลน้อยประสิทธิ์วิทยา ซึ่งอยู่ไกลออกไปและที่สหกรณ์ผลิตไม้สานป่าตองหรือขอเช่าตามบ้านเรือนชาวบ้าน จึงได้มีแนวทางจัดสร้างห้องสุขาสำหรับนักท่องเที่ยวขึ้นในพื้นที่ที่เหมาะสมน่าจะเป็นบริเวณภายในศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก ซึ่งเจ้าของที่ดินดีที่จะให้สร้างโดยสุขาหญิงและสุขาชายแยกออกจากกันอย่างละ 2 ห้อง

4.3.2 แนวทางการจัดองค์กรทางการท่องเที่ยวของชุมชน

เนื่องจากภายในหมู่บ้านกัวแลน้อยยังไม่มีองค์กรที่รับผิดชอบดูแลทางการท่องเที่ยวของหมู่บ้านจึงทำให้การบริการด้านการท่องเที่ยวที่มีอยู่เป็นเพียงในลักษณะของการบอกทางไปยังจุดนำชมเด่น ๆ และเป็นที่ยึดกันโดยทั่วไปภายในหมู่บ้าน เช่น วัดกัวแลน้อย ตลาดสดบ้านกัวแลน้อย และศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก ทางองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแม่ พร้อมด้วยผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก และ ตัวแทนชาวบ้านที่เป็นสมาชิกกลุ่มงานแกะสลักจึงเสนอให้มีการจัดองค์กรทางการท่องเที่ยวของชุมชน โดยแบ่งตามหน้าที่และความรับผิดชอบ คือ ประธานการท่องเที่ยว ฝ่ายต้อนรับและนำเที่ยว ฝ่ายบริการข้อมูล ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายเอกสาร และฝ่ายการเงิน

4.3.3 แนวทางการพัฒนาความพร้อมด้านบุคลากร

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความพร้อมด้านบุคลากรซึ่งเป็นแนวทางต่อเนื่องจากแนวทางการจัดองค์กรทางด้านการท่องเที่ยวของชุมชนจะเน้นไปที่การพัฒนาเยาวชนของชุมชนให้เป็นยุวมัคคุเทศก์ นำนักท่องเที่ยวเยี่ยมชมหมู่บ้าน โดยจัดอบรมและความรู้ในเรื่องของประวัติชุมชน ความสำคัญและความเป็นมาของงานประเพณี ศิลปวัฒนธรรมและงานหัตถกรรมไม้แกะสลักที่มีการสืบทอดมานาน รวมทั้งวิธีการนำเสนอและการสร้างความสนใจให้นักท่องเที่ยวทั้งนี้การคัดเลือกเยาวชนจะหาอาสาสมัครเข้ามาฝึกอบรม นอกจากนี้หาก เยาวชนคนใดที่มีพื้นฐานการแกะสลักหรือพอมีความชำนาญก็จะทำการฝึกอบรมให้และเปิดโอกาสเพื่อแสดงการแกะสลักไม้ให้นักท่องเที่ยวได้ชมอีกด้วย

4.3.4 แนวทางการจัดรายการนำเที่ยวของชุมชน

สำหรับแนวทางการจัดรายการนำเที่ยวของชุมชน ผลจากการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลหลักและจากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม พบว่าในปัจจุบันนี้รูปแบบการนำเที่ยวของหมู่บ้านกิ้วแลน้อยเป็นการเยี่ยมชมเฉพาะจุดใดจุดหนึ่งเท่านั้น เช่น เยี่ยมชมศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลักและเยี่ยมชมการแกะสลักตามบ้านเป็นบางครั้ง ซึ่งยังมีอีกหลายจุดที่เป็นที่น่าสนใจควรแก่การไปเยี่ยมชมและเหมาะที่จะนำมาจัดเป็นรูปแบบรายการนำเที่ยว จากการสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลหลักสามารถนำเสนอรูปแบบการนำเที่ยวภายในชุมชนแบบเต็มวัน โดยมีเส้นทางท่องเที่ยวภายใน หมู่บ้าน มีการกำหนดและจุดนำชมดังนี้

เวลา 07.00 น. - เดินทางออกจากที่พักในตัวเมือง

08.00 น. - ถึงหมู่บ้านกิ้วแลน้อย นมัสการหลวงพ่อปัดพรชัย กิตติโส
เจ้าอาวาสวัดกิ้วแลน้อย และ

สักการะบูชาพระพุทธรูปภายในโบสถ์วิหารวัด

รับฟังความเป็นมาและวิถีชีวิตของชาวบ้านกิ้วแลน้อย

08.30 น. - ชมการฟ้อนเล็บต้อนรับจาก กลุ่มหนุ่มสาว หรือ กลุ่มยุวชน
ชาวบ้านกิ้วแลน้อย

09.30 น. - แวะเที่ยวจับจ่ายซื้ออาหารท้องถิ่นที่ตลาดสดบ้านกิ้วแลน้อย

10.00 น. - เยี่ยมชมการแกะสลักไม้ในชุมชน รับฟังการบรรยายเกี่ยวกับ
ประวัติความเป็นมา กระบวนการ ขั้นตอนการผลิตไม้
แกะสลักแบบดั้งเดิมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ให้
นักท่องเที่ยวทดลองการแกะสลักกับชาวบ้าน
ชมผลิตภัณฑ์ที่ชาวบ้านแกะสลักเสร็จแล้วเลือกซื้อ

ตามอรรถาธิบาย

- 12.00 น. - พักรับประทานอาหารกลางวันที่ร้านอาหารภายในชุมชน
- 13.00 น. - แวะชมและใช้บริการนวดแผนโบราณมีทั้งชาวบ้านและคนตาบอดของบ้านกิ้วแลน้อยให้บริการ
- 14.00 น. - เยี่ยมชมศูนย์หัตถกรรมไม้แกะสลักบ้านกิ้วแลน้อยชมสินค้าที่ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักและเลือกซื้อตามอรรถาธิบายก่อนเดินทางกลับ

ถ้านักท่องเที่ยวท่านใดที่มีเวลาหรือไม่จำกัดเวลาในการเที่ยวชมและต้องการที่จะพักค้างคืนกับชาวบ้านเพื่อศึกษาต้องการประสบการณ์หรือมีความสนใจเป็นพิเศษ ต้องการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ภาษาวัฒนธรรมกับชาวบ้าน ต้องการศึกษาดูวิถีชีวิตของคนในชุมชนนั้น ได้แก่ การทำไม้แกะสลัก เทศกาลและงานประเพณีต่าง ๆ ชาวบ้านมีความพร้อมที่จะต้อนรับและจัดการนำเที่ยวตามความต้องการของนักท่องเที่ยว

4.4 เสนอรูปแบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในหมู่บ้านกิ้วแลน้อย

จากแนวทางทั้ง 4 แนวทางดังกล่าวมาแล้ว สรุปเป็นรูปแบบในการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในหมู่บ้านกิ้วแลน้อยได้ดังนี้

4.4.1 การจัดการเที่ยวด้านวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน (Cultural Tourism)

จากศักยภาพของหมู่บ้านที่มีอยู่แล้วจะนำนักท่องเที่ยวศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมของชุมชนในด้านการแกะสลักไม้ วิถีชีวิต ประเพณีวัฒนธรรม ซึ่งมีดังนี้

ด้านการเรียนรู้การแกะสลักไม้ การพัฒนาหมู่บ้านกิ้วแลน้อยให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ไม้แกะสลักภาคเหนือ เนื่องจากแต่เดิมการทำไม้แกะสลักเป็นการทำเพื่อประโยชน์ใช้สอยในครัวเรือน โดยจะทำในยามว่าง หรือจากการทำไร่ ทำนาเสร็จแล้ว แต่เนื่องจากเกิดการเปลี่ยนแปลงในวัตถุประสงค์ของการแกะสลักเป็นการทำเพื่อขาย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องแกะสลักให้ทันและตรงตามความต้องการของลูกค้า ไม้ที่เป็นวัตถุดิบหลักในการแกะสลักจึงไม่เพียงพอชาวบ้านจึงต้องใช้ไม้ที่ซื้อจากองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ ทำให้สะดวกสบายมากกว่าเป็น

เหตุให้การแกะสลักไม้ของชุมชนมีลักษณะเป็นไปในทางธุรกิจเหมือนสินค้าโดยทั่วไปทั้งที่งานแกะสลักไม้เป็นงานที่ทำได้ยากลำบากกว่าจะสำเร็จแต่ละชิ้นต้องใช้เวลามากในการทำ ทำให้

กระบวนการผลิตไม้แกะสลักของชาวบ้านไม่ได้รับสนใจที่จะสืบทอดจากลูกหลานและเกรงว่า ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมไม้แกะสลักของชาวบ้านก๊วแลน้อยจะสูญหายไป

กระบวนการหรือขั้นตอนการผลิตไม้แกะสลักเป็นขั้นตอนที่น่าสนใจ และจากการที่ ไม้แกะสลักของชาวบ้านก๊วแลน้อยเคยได้รับรางวัลชนะเลิศอันดับที่ 1 และอันดับที่ 2 จากการ ประกวดแข่งขันหัตถกรรมของจังหวัดเชียงใหม่หลายครั้งและยังได้รับเลือกเป็นหนึ่งในผลิตภัณฑ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแม่ อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะแนวทางที่จะส่งเสริมให้หมู่บ้านก๊วแลน้อย เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และ ถ่ายทอดวัฒนธรรมไม้แกะสลักของภาคเหนือ เพื่อเป็นการอนุรักษ์และส่งเสริมกระบวนการ แกะสลักไม้ของหมู่บ้านก๊วแลน้อย แบบดั้งเดิม เช่น ภาพนูนต่ำ นูนสูง แบบลอยตัวที่มองเห็น ได้รอบทิศทางโดยไม่ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยและยังได้เรียนรู้ขั้นตอนการแกะสลัก เช่น การรู้จัก เครื่องมือชนิดต่าง ๆ การดูแลรักษา การรู้จักไม้ที่ใช้ให้เหมาะสมกับชิ้นงาน การออกแบบ การแกะสลัก การตกแต่งรายละเอียดและตกแต่งสี นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้ถึงความอดทน ความประณีต ละเอียดสวยงามในชิ้นงานแต่ละชิ้นของคนในชุมชน ในการประกอบอาชีพไม้ แกะสลักนี้ และสามารถนำข้อมูลความรู้ทั้งหมดที่ได้จากการแกะสลักมาให้ความรู้แก่ผู้ที่สนใจ ก่อรูปกับทางเทศบาลอำเภอสันป่าตอง มีโครงการส่งเสริมแปรรูปสินทรัพย์ให้เป็นทุนโดยให้ ประชาชนเข้าไปจับจองพื้นที่เทศบาลบนถนนสายหลักและสายรองเพื่อตั้งศูนย์กลางจำหน่าย ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมหมู่บ้าน ซึ่งกำลังดำเนินการอยู่ในขณะนี้ และจะทำการคัดเลือกผู้ที่ประกอบ อาชีพในด้านต่าง ๆ รวมทั้งผู้ที่มีความรู้หรือภูมิปัญญาชาวบ้านมาเป็นผู้เชี่ยวชาญหรือผู้รู้ประจำ ตำบลในด้านต่างๆ โดยเฉพาะ

นอกจากนี้แนวทางการพัฒนาให้หมู่บ้านก๊วแลน้อยเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ครบวงจร ของภาคเหนือยังเป็นการสร้างสิ่งดึงดูดใจอย่างหนึ่งให้กับหมู่บ้านก๊วแลน้อยนอกเหนือไปจากการ แกะสลักไม้เพียงอย่างเดียว และเป็นการสร้างกิจกรรมทางการท่องเที่ยวให้เป็นที่น่าสนใจและเพื่อ สร้างชื่อเสียงให้กับหมู่บ้านก๊วแลน้อยให้เป็นที่รู้จักแก่คนทั่วไปมากยิ่งขึ้นซึ่งจะต้องอาศัยความร่วมมือ กันในทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งจากชาวบ้านก๊วแลน้อยซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่ด้วย

ด้านวิถีชีวิตประเพณีวัฒนธรรมนำนักท่องเที่ยวไปสัมผัสวิถีชีวิตในการกิน การอยู่ ภาษาที่พูด เรียนรู้ประเพณีวัฒนธรรม และกิจกรรมต่างๆ ของคนในชุมชน เช่น ประเพณีทำบุญ ในวันพระ ทำบุญบ้าน งานบวช สืบชะตาบ้าน และงานเทศกาลที่มีการประพาศปฏิบัติสืบต่อกัน มาจนเป็นวัฒนธรรม เช่น เทศกาลสงกรานต์ที่ในวันที่ 13 เมษายน ชาวบ้านเรียกว่า “วันสังขารล่อง” เป็นวันที่ชาวบ้านปิดกวาด เช็ดถูทำความสะอาดบ้านเรือน และนำมุ้ง หมอน

ที่นอนออกมาซักตาก และในวันที่ 15 เมษายน ในตอนเช้าชาวบ้านก็พร้อมใจกันทำบุญที่วัด และในวันเดียวกันนี้ตอนเย็นชาวบ้านก็จะพากันไปรดน้ำดำหัวผู้เฒ่าผู้แก่เพื่อขอพรเพื่อเป็นสิริมงคล แก่ตนเองและครอบครัว

4.4.2 การจัดทำเที่ยวเชิงเกษตร (Agro Tourism)

เป็นการนำเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของคนในชุมชน โดยคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการสาธิต และให้ความรู้โดยการสอนและอธิบายให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจในการเป็นเกษตรกรของคนในชุมชนบ้านกัวแลน้อย ซึ่งมีรายการนำเที่ยวดังนี้

นำชมที่นาแปลงข้าว มีการสาธิตการเลือกเมล็ดพันธุ์ข้าวเปลือก การนำข้าวเปลือกไปแช่น้ำไว้ 3 วัน ต่อจากนั้นก็นำข้าวเปลือกที่แช่ขึ้นไปบ่มไว้จนข้าวงอก แล้วก็นำข้าวไปหว่านเพื่อใช้เป็นต้นกล้า ซึ่งใช้เวลาประมาณ 30 วัน ระหว่างรอดต้นกล้าโตก็มีการไถนาเตรียมที่นาให้พร้อม จากนั้นชาวบ้านก็จะมาช่วยกันหรือบางภาคเรียกว่า ลงแขก ดำนาจนเสร็จ และเมื่อต้นข้าวโต ผลิดอกออกผลเต็มที่แล้ว ชาวบ้านก็จะมาช่วยกันเก็บเกี่ยวข้าวจนเสร็จเช่นเดียวกัน จนถึงเป็นประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของคนในชุมชนนี้

นำชมที่นาปลูกถั่วเหลือง กระเทียม และเลี้ยงสัตว์แบบธรรมชาติ โดยไม่มีการตัดแปลงหรือเสริมแต่ง เพื่อให้ชุมชนรักษารากเหง้าทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาดั้งเดิมไว้

จากนั้นก็ให้นักท่องเที่ยวชมพืชผักสวนครัวปลอดสารพิษ เช่น พริกขี้หนู พริกหนุ่ม ข่า ตะไคร้ ขมิ้น มะกรูด มะเขือ มะเขือเทศ ผักกาด กะหล่ำ กถั่ว และอื่น ๆ เป็นต้น ที่ชาวบ้านใช้เป็นอาชีพเสริม เพิ่มรายได้ ที่เหลือยังใช้แบ่งปันญาติพี่น้องและเพื่อนบ้านได้อีกด้วย ซึ่งจะ ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ ความเพลิดเพลินในวิถีชีวิตด้านความเป็นเกษตรกรของชาวบ้านกัวแลน้อยอีกด้านหนึ่ง และชาวบ้านเองก็จะได้เกิดความหวงแหนในถิ่นที่อยู่ของตน เพื่อธำรงไว้ซึ่งสุนทรียภาพอย่างยั่งยืน

4.4.3 การจัดทำพักในชุมชน (Home Stay)

เป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชน ชุมชนเป็นคนกำหนดทิศทางการท่องเที่ยว ชุมชนอยู่ในบทบาทเจ้าของกิจกรรมการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเพื่อพักผ่อนและเรียนรู้ ชุมชนในฐานะเจ้าของกิจการต้องสร้างแรงจูงใจให้คนตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน บ้านกัวแลน้อยมีดังนี้

นักท่องเที่ยวจะได้พบกับสิ่งแปลกใหม่ โดยเฉพาะการพักอาศัยกับเจ้าของบ้าน และต้องจ่ายค่าที่พักและอาหารให้เจ้าของบ้าน

มีการศึกษาแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับเจ้าของบ้าน ซึ่งทำให้เจ้าของบ้านสามารถพัฒนาตนเองในเรื่องการสื่อความหมายและสามารถถ่ายทอดความรู้แก่คนที่สนใจ

แสดงและจำหน่ายสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน อาทิ สินค้าหัตถกรรม อาหารประจำถิ่น พืชผลทางการเกษตร เช่น พริก แดงกวา แดงโม เป็นต้น

กิจกรรมการแสดงทางวัฒนธรรม เช่น การฟ้อนเล็บ ฟ้อนดาบ การละเล่นพื้นบ้านและการแสดงดนตรีเฉพาะชุมชน

กิจกรรมท่องเที่ยวในหมู่บ้านเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวซึ่งชุมชนในหมู่บ้านเป็นผู้ดำเนินการเพื่อเสนอแก่นักท่องเที่ยว เช่น การจัดกิจกรรมเดินป่าเพื่อชมและได้ใกล้ชิดธรรมชาติในบริเวณหมู่บ้านหรือบริเวณใกล้เคียง พร้อมมัคคุเทศก์นำทางโดยคิดค่าใช้จ่ายจากนักท่องเที่ยว

การจัดแคมป์ โดยนำนักท่องเที่ยวไปนอนพักค้างคืนในบริเวณป่าใกล้บ้าน หรือในทุ่งนาที่ว่างเปล่า เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ฟังเสียงนก เสียงแมลง และชมดวงดาวยามค่ำคืนที่เงียบสงบ ซึ่งนักท่องเที่ยวบางคนที่อยู่ในตัวเมืองจะไม่สามารถเห็นดวงดาวยามค่ำคืน เพราะในตัวเมืองเต็มไปด้วยแสงไฟเหล่านี้ จะทำให้นักท่องเที่ยวได้รับทั้งความรู้และสัมผัสกับธรรมชาติที่พบเห็น

4.4.4 การจัดท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Healthy Tourism)

การจัดกิจกรรมของคนในชุมชนบ้านกัวแลน้อยที่มีการประพาศปฏิบัติสืบต่อกันมาในการใช้ภูมิปัญญาในการแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพจนสามารถที่จะนำมาให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้ เช่น

การจัดบริการนวดแผนโบราณ ที่จะทำให้หายปวด หายเมื่อยของชาวบ้านนั้นมีบริการไว้ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเยาวชน และกลุ่มคนตาบอด การนวดบางครั้งต้องใช้น้ำมันสมุนไพรรักษาควบคู่กับการนวดด้วย ซึ่งยาสมุนไพรก็มีคนในชุมชนปรุงแต่งอยู่แล้ว การนวดของชาวบ้านจะมีการใช้ลูกประคบช่วยด้วยเพื่อให้กล้ามเนื้อได้รับการกระตุ้นมากขึ้น จากนั้นก็จะทำการนวดตามร่างกายและส่วนต่าง ๆ ที่มีอาการปวดเมื่อย ลูกประคบทำโดยนำเอายาสมุนไพรมาห่อหุ้มด้วยผ้าขาวบางมีขนาดเท่าอุ้งมือ แล้วนำไปนึ่งให้ร้อนพอถึงเวลาที่นวดก็จะนำเอาลูกประคบมาประคบตามร่างกายเสร็จแล้วจึงนวดตาม ทำให้ได้ผลมากกว่าการนวดเฉย ๆ

การบริการด้วยวิธีการแหก โดยการใช้มีด กด ชูด ลากเบา ๆ ไปตามร่างกายผู้ป่วย ซึ่งเป็นวิธีการรักษาให้หายจากการเจ็บป่วยอีกวิธีหนึ่งที่ชาวบ้านนำมาใช้ แต่จะมีการใช้ควบคู่กับคาถาอาคมโดยเสก เป่า ไปที่มีด (ใช้ไม้ทำ) แล้วทำการแหกไปตามร่างกายที่มีอาการเจ็บป่วย ซึ่งก็ทำให้คลายและหายได้ คนที่ทำการแหกส่วนมากจะเป็นหมอพื้นบ้าน

การบริการด้วยการตอกเส้นหรือตอกลิ่ม เป็นการรักษาเส้นเอ็นที่ติดยึด ซึ่งทำการบีบนิ้วแล้วยังไม่หายจึงทำการตอกเส้น โดยใช้ไม้ที่ทำเป็นลิ่มเล็ก ๆ แล้ววางลงตรงบริเวณที่เส้นติดยึดใช้ก้อนตอกเบา ๆ ที่ลิ่มก็จะทำให้เส้นเอ็นคลายออกได้

นอกจากนี้ยังมีการย่ำขาง (ขางคือแผ่นเหล็กชนิดหนึ่งที่ไม่เหมือนเหล็กโดยทั่วไป ถ้าอยู่ตามลำพังแล้วขางจะมีความเย็นในตัวของมันเอง ถึงแม้อากาศจะร้อน) ที่ชาวบ้านใช้กันอยู่สามารถนำมาบริการกับนักท่องเที่ยวได้เพราะใช้รักษาโรคปวดข้อ ปวดกระดูก และกล้ามเนื้ออักเสบ บวมแดง ที่คนโบราณเรียกว่า โรคบิดโป่ง มีอาการปวดตามข้อเท้าและเข่า การย่ำขางจะใช้ควบคู่กับสมุนไพร โดยนำสมุนไพรทาตามร่างกายตรงที่เจ็บป่วย แล้วนำขางเป็นแผ่นไปวางบนไฟให้ร้อน ก่อนจะย่ำขางจะเอาเท้าไปแช่น้ำสัก 30 วินาที แล้วจึงเหยียบขางที่ร้อนจัดแล้วมาเหยียบตามร่างกายผู้ป่วยทำสลับไปมาจนมีอาการดีขึ้นและหายในที่สุด คนที่จะทำการย่ำขางได้จะต้องเป็นผู้ที่มีประสบการณ์อย่างเพียงพอ หรือเป็นหมอพื้นบ้านที่รู้จักทั้งโรคและการรักษาที่ถูกต้อง แต่ปัจจุบันคนที่รู้สึกลปวดเมื่อยจะชอบใช้วิธีย่ำขางในการรักษา เพราะบอกว่าได้ผลดี ซึ่งทำให้คนต่างประเทศที่เห็นคุณค่านิยมมาเรียนการย่ำขางตามชุมชนที่มีการรักษาโดยการย่ำขางมากขึ้น

ขณะเดียวกันก็จะมี การสาธิตการแนะนำให้รู้จักต้นสมุนไพรชนิดต่าง ๆ ที่ใช้รักษาโรคแต่ละชนิด การสาธิตการทำยาสมุนไพร และการจำหน่ายยาสมุนไพรให้แก่นักท่องเที่ยวด้วย

การให้บริการแก่นักท่องเที่ยวด้านภูมิปัญญา นี้ นอกจากเป็นรายได้ให้แก่ชุมชนแล้ว ยังเป็นการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาของคนในชุมชน และคนในชุมชนเองก็เกิดความภูมิใจในภูมิปัญญาของตนเองที่มีคนให้ความสนใจมาใช้บริการ ซึ่งจะทำให้คนรุ่นหลังเห็นคุณค่าและหันมาให้ความสนใจศึกษาเรียนรู้เพื่อสืบทอดภูมิปัญญาให้คงอยู่กับชุมชนบ้านกัวแลน้อยตลอดไป

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องการศึกษาเพื่อส่งเสริมหมู่บ้านหัตถกรรมไม้แกะสลักให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน : กรณีศึกษา หมู่บ้านกิ้วแลน้อย ตำบลบ้านแม่ อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ เพื่อศึกษาบริบทของชุมชนที่เอื้อต่อการส่งเสริมหมู่บ้านหัตถกรรมไม้แกะสลักและการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เพื่อวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักในหมู่บ้านกิ้วแลน้อย และหารูปแบบการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เสนอการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในหมู่บ้านกิ้วแลน้อย ตำบลบ้านแม่ อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดต่าง ๆ เป็นกรอบในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การสังเกต การสัมภาษณ์ การศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์เฉพาะกลุ่ม (Focus Group) การจัดเวทีชาวบ้านเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

5.1 สรุป

5.1.1 บริบทของชุมชน

ชุมชนบ้านกิ้วแลน้อยตั้งอยู่ในหมู่ที่ 10 ตำบลบ้านแม่ อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ก่อสร้างหมู่บ้านขึ้นเมื่อสมัยเจ้าแสนเมืองมาเป็นเจ้าเมืองปกครองนครเชียงใหม่ ราว พ.ศ. 1928 - 1945 โดยได้มีคนจากบ้านศรีสุพรรณ บ้านหมื่นสาร บ้านวัวลาย ตำบลหายยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ บางส่วนได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานทำนาทำสวนอยู่ในเขตท้องที่อำเภอบ้านแม่

ปัจจุบันบ้านกิ้วแลน้อยมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 237 ครัวเรือน ประชากรมีทั้งหมด 803 คน แยกเป็นชาย 385 คน หญิง 418 คน

การเข้าถึงชุมชนสามารถเข้าได้ 2 เส้นทาง คือ

การเดินทางเข้าถึงหมู่บ้านกิ้วแลน้อย สามารถเดินทางโดยรถยนต์ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108 เชียงใหม่-ฮอด และทางหลวงจังหวัดหมายเลข 121 ตัดผ่านถนนสุเทพ - บ้านกิ้วแลน้อย

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของชุมชน ซึ่งผู้ศึกษาได้แบ่งออกเป็น 2 ระดับ สามารถสรุปได้ดังนี้

สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย การคมนาคม การไฟฟ้า น้ำดื่ม น้ำใช้ ห้องน้ำ-สาธารณะ ลานจอดรถ การสื่อสาร การสาธารณสุข และงานป้องกันและปกครองตำบล และสถานบริการอื่น ๆ ของหมู่บ้านกัวแลน้อย มีมากเพียงพอต่อความต้องการของชาวบ้านและนักท่องเที่ยวแต่การคมนาคมและการขนส่งจากถนนใหญ่ไปสู่หมู่บ้านยังไม่มีรถโดยสารประจำทางสำหรับ คนในชุมชนได้สัญจรและนำนักท่องเที่ยวเข้าหมู่บ้าน

สาธารณูปโภคขั้นสูง พบว่าร้านอาหาร ร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึกมีเพียงพอต่อความต้องการ และมีศูนย์สาธิตการทำไม้แกะสลักพบว่ายังต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาในด้านสิ่งต่าง ๆ ดังนี้ ห้องสุขาสำหรับนักท่องเที่ยว และศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว ส่วนสถานที่จอดรถมีมากเพียงพอต่อความต้องการ

ประชากรของบ้านกัวแลน้อยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีความสามัคคี และยึดมั่นในวัฒนธรรมประเพณีจะเห็นได้จากการที่บ้านกัวแลน้อยมีวัดที่เก่าแก่ คือวัดกัวแลน้อยที่ทุกคนให้ความสำคัญเป็นที่อบรมจิตใจ และใช้ประกอบศาสนกิจ ทำบุญในเทศกาลต่าง ๆ เช่น งานปอยหลวง กลืน ผ้าป่า งานบวช เป็นต้น วัฒนธรรมอันดีของชาวบ้านในชุมชนก็คือการให้ความเคารพผู้อาวุโส ให้ความเคารพนับถือยำเกรงผู้ใหญ่ เชื่อฟัง ตลอดจนผู้ใหญ่ให้คำปรึกษาสั่งสอน ในสิ่งที่ดีแก่ผู้น้อยทุกด้าน นอกจากนี้วัดถือได้ว่าเป็นที่ประกอบศาสนกิจของมนุษย์แล้ว ยังเป็นที่นัดหมายประชุมปรึกษาหารือกันในการพัฒนาและจัดกิจกรรมของชุมชนเพื่อให้เกิดความรัก ความสามัคคี และการพัฒนาในชุมชน นอกจากนี้แล้วชุมชนบ้านกัวแลน้อยยังมีบ้านเรือนไม้สมัยโบราณที่เป็นที่พักอาศัยตั้งอยู่ภายในชุมชนทั้งด้านการใช้ภาษาท้องถิ่น การประกอบอาชีพ การนับถือศาสนาพุทธ การทำนุบำรุงวัดเป็นอย่างดี แม้ยุคสมัยจะเปลี่ยนไป แต่ชาวบ้านกัวแลน้อยก็ยังคงให้ความสำคัญต่อพระสงฆ์และดูแลวัดเป็นอย่างดีเช่นเดิม นอกจากนี้ประชาชนบ้านกัวแลน้อยยังเป็นผู้รักความสงบ ความยุติธรรม รวมทั้งเป็นชุมชนที่มีความสามัคคี รักใคร่กลมเกลียว มีอัธยาศัยไมตรีที่ดี มีใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์อย่างยิ่ง

ภูมิประเทศโดยทั่วไปของบ้านกัวแลน้อยเป็นที่ราบเหมาะแก่การเพาะปลูก ทั้งยังมีแหล่งน้ำที่อุดมสมบูรณ์ที่เป็นทั้งแหล่งน้ำธรรมชาติ คือ ลำน้ำขาน และแหล่งน้ำจากชลประทานแม่แดง แหล่งน้ำทั้ง 2 แห่ง ใช้เป็นแหล่งน้ำกินน้ำใช้เป็นอย่างดี จึงทำให้หมู่บ้านกัวแลน้อยเขียวชอุ่มไปด้วยต้นไม้ใหญ่ มีลักษณะเหมือนป่าล้อมสวนที่ร่มรื่นเย็นสบาย และบ้านแต่ละหลังยังปลูก

พืชผักสวนครัวไว้กินไว้ใช้และเพื่อเหลือเพื่อนบ้าน คือเขาให้เราเราก็ให้เขา ใครขาดเหลืออะไรก็มาเก็บมาใช้ได้

การประกอบอาชีพของคนในชุมชนบ้านกัวแลน้อยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและทำไม้แกะสลักมานาน โดยมีช่างที่มีฝีมือถ่ายทอดกันมานานกว่า 40 ปี ผู้เริ่มต้นการประกอบอาชีพนี้คือ พ่อบุญมี ท้าวปินตา เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2497 จนได้สร้างชื่อเสียงให้กับชุมชนในการประกวดไม้แกะสลักที่กรุงเทพฯ ในเวลาต่อมา นอกจากนี้พ่อบุญมี ท้าวปินตา ยังได้ถ่ายทอดอาชีพแกะสลักให้แก่คนในชุมชนและหมู่บ้านใกล้เคียง จนสามารถประกอบอาชีพแกะสลักทำให้มีรายได้เลี้ยงครอบครัว ซึ่งอาชีพดังกล่าวได้รับการพัฒนาปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

ชุมชนบ้านกัวแลน้อย เป็นชุมชนที่อยู่ไม่ไกลจากตัวเมืองเชียงใหม่ ทำให้การเดินทางติดต่อค้าขายหรือธุรกิจอื่นได้สะดวกทำให้เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น รวมทั้งการประกอบอาชีพแกะสลักนี้เป็นอย่างดีในชุมชน โดยทั่วไปแล้วรายได้หลักของผู้ประกอบอาชีพนี้ต่อเดือนผู้ชายมีรายได้ประมาณ 6,000 บาท ผู้หญิงมีรายได้ประมาณ 3,000 บาท ในขณะที่ผู้ประกอบอาชีพบางรายที่ทำงานได้รวดเร็วและมีฝีมือดี บางเดือนมีรายได้เกินหนึ่งหมื่นบาทซึ่งเป็นรายได้ที่หาเลี้ยงครอบครัวได้อย่างไม่ขาดสน

จากการที่หมู่บ้านกัวแลน้อยมีเอกลักษณ์วัฒนธรรมที่โดดเด่น ทั้งด้านวิถีชีวิต ประเพณีวัฒนธรรม และศิลปหัตถกรรมไม้แกะสลักที่ได้รับการสืบทอดเรียนรู้อย่างมีปัญญาจากบรรพบุรุษ และได้สร้างชื่อเสียงให้กับชุมชนมาจนถึงปัจจุบันนี้ โดยได้เข้าประกวดและแข่งขันจนได้รับรางวัลมาแล้ว เช่น รางวัลได้เลือกเป็นสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของตำบลบ้านแมรับรางวัล สินค้า 5 ดาว ของอำเภอ และได้รับเป็นสินค้า OTOP ของประเทศและรางวัลอื่น ๆ อีกหลายรางวัล

ไม้แกะสลักของชาวบ้านกัวแลน้อยที่ทำการแกะสลักมีหลากหลายรูปแบบ ส่วนเนื้อหาในผลงานจะแสดงออกการสะท้อนวิถีชีวิต ประเพณีวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นตามยุคตามสมัย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งมีความละเอียด ประณีต สวยงาม ตลอดจนความคิดสร้างสรรค์ของช่างแต่ละคน ในการประกวดแข่งขันแต่ละครั้งเท่ากับเป็นการส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอีกด้วย ซึ่งการแข่งขันนี้ได้รับการสนับสนุนจากอำเภอจากจังหวัด และจากกรมอุตสาหกรรมที่ยังได้ช่วยประชาสัมพันธ์ให้แก่กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักจากอำเภอ จากจังหวัดต่าง ๆ เข้าร่วมแข่งขัน ซึ่งการแข่งขันแต่ละครั้งได้รับความสนใจจากบุคคลทั่วไปเป็นอย่างมาก

การรวมกลุ่มของชาวบ้าน

การรวมกลุ่มของชาวบ้านกัวแลน้อย เพื่อทำให้เกิดการออมทรัพย์ กองทุน การกู้ยืมภายในกลุ่มทำให้เกิดการหมุนเวียนของเงินออมพร้อมทั้งได้รับสวัสดิการ และการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น เกษตรอำเภอ โรงพยาบาล ส่วนกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักได้รับการสนับสนุนในการอนุโลมให้มีสิทธิในการใช้ไม้หวงห้ามและการผลิตการครอบครองสิ่งประดิษฐ์ที่ทำจากไม้ได้ ซึ่งโรงงานที่ตั้งในชุมชนไม่มีสิทธิในการใช้ไม้หวงห้ามทางการอนุญาตให้เฉพาะการรวมกลุ่มทำและการตั้งในลักษณะสหกรณ์เท่านั้น

5.1.2 วิเคราะห์กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก

ผลการวิเคราะห์นำมาอธิบายในด้านต่าง ๆ ดังนี้

การจัดการองค์กร

กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก ได้รับการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งเป็นกลุ่มออมทรัพย์ และมีการบริหารงานในรูปแบบสหกรณ์ตั้งแต่ พ.ศ. 2541 มีการรวมกลุ่มกันทำงานเพื่อให้เกิดความหลากหลายทั้งด้านความคิดเห็นและรูปแบบผลิตภัณฑ์ รวมทั้งสิทธิในการครอบครองและการใช้ไม้หวงห้ามในนามกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมไม้แกะสลักบ้านกัวแลน้อย ทำให้มีโครงสร้างขององค์กรในลักษณะของสหกรณ์ แต่การปฏิบัติและดำเนินการโดยสมาชิกของกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักทั้งหมด กลุ่มมีการปรับเปลี่ยนตำแหน่งแต่ละตำแหน่งมีวาระ 2 ปี ซึ่งคณะกรรมการทั้งหมดเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ มีกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ เพื่อใช้กับสมาชิกกลุ่ม

กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักมีการจัดตั้งร้านค้าของกลุ่มเพื่อความสะดวกในการฝากขายสินค้าและใช้เป็นที่พักประชุมปรึกษาหารือเรื่องต่าง ๆ ของกลุ่มหัตถกรรมไม้แกะสลัก

ช่องทางการจำหน่ายของกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก ส่วนใหญ่เป็นลักษณะการขายปลีก โดยแบ่งเป็นลูกค้ารายย่อยจากต่างจังหวัด ประมาณร้อยละ 50 ของยอดขายทั้งหมด นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ประมาณร้อยละ 40 และออกร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ประมาณร้อยละ 10 ของยอดขายทั้งหมด ลูกค้าส่วนใหญ่เข้ามาในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเมษายน เฉลี่ยเดือนละ 8 - 10 ราย ผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มจำหน่ายส่วนใหญ่เป็นผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลักขนาดใหญ่ เช่น รูปแกะสลักนางเงือก นางกนิรี พระพิฆเนศ และช้าง เป็นต้น

การตั้งราคาผลิตภัณฑ์มีปัจจัยที่ใช้ในการพิจารณาการกำหนดราคา ได้แก่ ลักษณะไม้ ค่าแรงการแกะสลัก ระยะเวลาในการแกะ ลักษณะรูปแบบของผลิตภัณฑ์ และการนำเสนอขายผลิตภัณฑ์ให้กับลูกค้า การกำหนดราคาของผลิตภัณฑ์ที่ผ่านมายังไม่มีมาตรฐาน

แน่นอน โดยเฉพาะงานแกะสลักชิ้นใหญ่ การบวกกำไรเพิ่มของกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก มีรายละเอียดดังนี้ ถ้าผลิตภัณฑ์ มีต้นทุนการผลิตไม่เกิน 100 บาท บวกกำไรเพิ่มประมาณ 20 - 30 บาท ผลิตภัณฑ์ที่มีต้นทุนการผลิตในช่วง 100 - 900 บาท บวกกำไรเพิ่มประมาณ 100 - 500 บาท และผลิตภัณฑ์ที่มีต้นทุนการผลิตตั้งแต่ 1,000 บาทขึ้นไป บวกกำไรเพิ่มประมาณ 1,000 - 1,500 บาท

การส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก เน้นการออก ร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์เป็นหลัก ส่วนการลดราคาให้กับลูกค้าประมาณร้อยละ 10 จกรราคาขายที่ตั้งไว้ การตกแต่งผลิตภัณฑ์เพิ่มเติมโดยไม่บวกราคาเพิ่ม การอำนวยความสะดวกในการช่วยบรรจุ ผลิตภัณฑ์ในการขนส่งผลิตภัณฑ์ที่บ้านถวายให้กับลูกค้า และการรักษาลูกค้าเก่าโดยเน้นการ แกะสลักที่มี คุณภาพ การส่งมอบสินค้าตามกำหนด การยกเว้นเงินมัดจำในการสั่งซื้อผลิตภัณฑ์ ของลูกค้าประจำ

การผลิต

การบริหารการผลิตและการวางแผนการผลิตของกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก เป็นหน้าที่รับผิดชอบของคณะกรรมการกลุ่มงานหัตถกรรม โดยจะมีการประชุมในเรื่องต่างๆ ที่ เกี่ยวกับการผลิตของกลุ่ม เช่น การจัดซื้อไม้ การวางแผนผลิตของกลุ่ม เมื่อ ได้ข้อตกลงจากการ ประชุม นางสิวพร ทองจ๋าม ประธานกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักจะเป็นผู้ดำเนินงานด้านต่างๆ ตามที่กลุ่มได้ประชุม โดยในการจัดซื้อไม้จะขึ้นอยู่กับปริมาณไม้ของกลุ่ม ที่มีอยู่ในปัจจุบัน หาก ขาดแคลนกลุ่ม จะทำการระดมเงินทุนจากสมาชิกในรูปแบบพิเศษเพื่อจัดซื้อไม้จากสำนักงาน ป่าไม้ อำเภอสันป่าตองและนำมาพิจารณาไม้แต่ละท่อนที่ได้พร้อมทั้งคณะกรรมการเพื่อนำไปแกะสลัก ตามลักษณะที่กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักต้องการ

ในส่วนของวัตถุดิบ ทั้งในด้านของการจัดหาแหล่งวัตถุดิบและคุณภาพของ วัตถุดิบนั้นกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก และสมาชิกแต่ละราย โดยมากจะมีการจัดหาไม้ในช่วง เดือนกันยายน ถึงเดือนเมษายน เพื่อใช้ในการแกะสลัก โดยจะซื้อจากสำนักงานป่าไม้อำเภอสันป่าตอง หรือเศษซากไม้ ของชาวบ้านในหมู่บ้าน หรือหมู่บ้านใกล้เคียงและในช่วงฤดูฝนจะไม่มี การซื้อไม้เนื่องจากจะไม่ได้ไม้ที่มีคุณภาพที่ดีพอ

กลุ่มมีการแกะสลักทั้งจากไม้สักและไม้ฉำฉาหรือไม้จามจุรี ซึ่งโดยมากจะนิยม ใช้ ไม้สักในการแกะสลัก ในการแกะสลักนั้นมีขบวนการและขั้นตอนที่ละเอียดซับซ้อน ทำให้ ชิ้นงานที่ออกมามีความประณีต ละเอียดสวยงาม จากประสบการณ์ที่สั่งสมมานานจนเกิดความชำนาญ ในฝีมือ ส่วนรูปแบบในการแกะสลักผลิตภัณฑ์มีหลากหลายรูปแบบ ผลิตภัณฑ์แกะสลักหลักคือ การแกะสลักช้าง ซึ่งถือว่าเป็นเอกลักษณ์ในการแกะสลักของหมู่บ้านกัวแลน้อย

ผลิตภัณฑ์แกะสลักของกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักเป็นผลิตภัณฑ์ที่แกะสลักจากไม้สัก สามารถแบ่งได้ 3 ประเภทหลัก ๆ คือ

1. รูปแกะสลักซ่าง เป็นการแกะสลักซ่างในอิริยาบถต่างๆ ทั้งในรูปแบบตัวเดียว หรือลักษณะโหลงซ่าง ซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะไม้ที่ใช้ในการแกะสลัก ซึ่งสามารถจำแนกผลิตภัณฑ์รูปแกะสลักซ่างได้ดังนี้ รูปแกะสลักโหลงซ่างในป่า รูปแกะสลักรูปเหมือนซ่าง รูปแกะสลักซ่างขน รูปแกะสลักซ่างโหลง รูปแกะสลักซ่างงัดซุง และรูปแกะสลักหัวซ่าง

2. รูปแกะสลักเทพเจ้า และสัตว์ในวรรณคดีต่าง ๆ เช่น เจ้าแม่กวนอิม พระพิฆเนศ นางเงือก นางกนิรี เป็นต้น

3. รูปแกะสลักทิวทัศน์ชนบท เป็นการแกะสลักไม้ให้มีลักษณะที่แสดงถึงชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไทยในสมัยโบราณ ทั้งบ้านเรือนที่อยู่อาศัย การประกอบอาชีพ และลักษณะการดำรงชีวิตต่าง ๆ

ในส่วนของ การแกะสลักของสมาชิกจะมีการแกะสลักทั้งจากไม้สัก และ ไม้ นำมาหรือ ไม้จามจู้ซึ่งโดยมากจะนิยมใช้ไม้สักในการแกะสลัก มีรูปแบบการแกะสลักผลิตภัณฑ์แบบต่าง ๆ เหมือนกับการแกะสลักของกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก แต่จะมีการแกะสลักผลิตภัณฑ์หลัก คือ การแกะสลักซ่าง ซึ่งถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ของการแกะสลักของหมู่บ้านกัวแลน้อย

การตลาด

การบริหารการตลาดของกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก มีคณะกรรมการกลุ่มร่วมกันบริหารการตลาด ในด้านการกำหนดราคาผลิตภัณฑ์ การวางแผนการตลาดในเรื่องการจัดจำหน่าย การออกร้าน โดยมีนางศิวพร ทองจ่าม เป็นผู้นำในการบริหารการตลาด จากการค้าดำเนินงานที่ผ่านมา คณะกรรมการบางคนยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดการด้านการตลาด และยังไม่มีส่วนร่วมในการบริหารการตลาดเท่าที่ควร สำหรับการบริหารการตลาดของสมาชิกแต่ละคน สมาชิกเป็นผู้รับผิดชอบทำหน้าที่หาตลาด ติดต่อลูกค้า รวมถึงการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ให้กับลูกค้าแต่ละราย ซึ่งมีวิธีการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์คล้ายคลึงกัน โดยพิจารณาจากความต้องการของลูกค้าและรูปแบบของผลิตภัณฑ์ การวางแผนการตลาดในอนาคตของกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก เน้นการออกร้านการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ใช้สื่อโฆษณาในการเสนอขายผลิตภัณฑ์ เช่น ผ่านระบบคอมพิวเตอร์ การจัดทำแผ่นพับ เพื่อนำไปฝากไว้ยังสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ภายในจังหวัด และฝึกอบรมความรู้ด้านการจัดการตลาดให้กับบุคลากรในกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก

ปัญหาด้านการตลาด เป็นปัญหาสำคัญในการพัฒนางานภายในกลุ่มงาน หัตถกรรมไม้แกะสลัก ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้ ปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ยังไม่กว้างขวางเท่าที่ควร การตัดราคาผลิตภัณฑ์ภายในกลุ่มและผู้ผลิตไม้แกะสลักรายอื่น ทำให้กลุ่มขายผลิตภัณฑ์ได้ราคาต่ำกว่าราคาขายที่กำหนดไว้ กลุ่มงาน หัตถกรรมไม้แกะสลักขาดความรู้ด้านการจัดการตลาด ขาดบุคลากรในการจัดการด้านการตลาด เช่น การหาตลาด การติดต่อซื้อขายผลิตภัณฑ์ผ่านระบบคอมพิวเตอร์และการใช้ภาษาในการเจรจา ด้านการค้า เช่น ภาษาอังกฤษ การขนส่งผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ค่อนข้างยุ่งยากใช้ระยะเวลาในการขนส่งและเสียค่าใช้จ่ายสูง ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญในการขยายตลาดส่งออกในอนาคต และด้าน การตั้งราคาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก ส่วนใหญ่ยังไม่มีมาตรฐานแน่นอน เนื่องจากผลิตภัณฑ์มีหลายแบบ และลักษณะไม่เหมือนกันทำให้เสียเปรียบพ่อค้าคนกลางในการต่อรองราคา

การเงิน

กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก มีการบริหารการเงินตามรูปแบบการจัดองค์กร สหกรณ์ภายใต้การดูแล และควบคุมของประธานกลุ่ม เจริญญิก และคณะกรรมการร่วม 2 คน สำหรับการดูแลด้านการเงินจะมีนางสิวพร ทองจ๋าม ประธานกลุ่มงานหัตถกรรมเป็นผู้อนุมัติจ่าย แต่ในทางปฏิบัติการเบิกจ่ายเงินภายในกลุ่ม มีคณะกรรมการเป็นตัวแทนในการเบิกจ่ายร่วมกับนางสิวพร ประธานกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักและมีการดำเนินการเบิกจ่ายผ่านสหกรณ์ การเกษตรสันป่าตอง ภายในได้เงื่อนไขการเบิกจ่าย 2 ใน 4 ของผู้มีอำนาจสั่งจ่าย ประกอบไปด้วยนางสิวพร ทองจ๋าม ประธานกลุ่ม นางอำพรธม มูลคำ เลขานุการ นางเรณู ดงคำฟู เจริญญิก และนายสมบุรณ์ เรือนคำ กรรมการร่วม โดยมีกรรมการที่ทำหน้าที่ประจำร้านกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก เป็นผู้ดำเนินการในเรื่องเอกสารการเงินต่างๆ และเก็บเงินสดสำรองของกลุ่มฯ เฉลี่ยวันละ 1,000 - 2,000 บาท ด้านการรับเงินมี นางเรณู ดงคำฟู เจริญญิกของกลุ่ม เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ นำเงินฝากธนาคารการเกษตรและสหกรณ์ การบันทึกบัญชีของกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก ประกอบไปด้วยบัญชีด้านการเงินและบัญชีการใช้ไม้ตามกฎหมาย

ปัญหาด้านการเงิน กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักประสบปัญหาในการจัดเก็บค่าบำรุงเข้ากลุ่มจากสมาชิก ขาดบุคลากรที่สามารถจัดทำบัญชีขั้นสูง ได้แก่ การจัดทำงบดุล งบกำไรขาดทุนและผลการดำเนินงานประจำปี ขาดแคลนเงินทุนเพื่อจัดซื้อไม้มาถักตุ่นเพื่อใช้ในการผลิต กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักยังไม่มีการวางแผนการเงินโดยใช้ข้อมูลการเงินของปีที่ผ่านมาในการจัดตั้งงบประมาณประจำปีและงบประมาณในระยะยาวของกลุ่มและการบริหาร

การเงินของคณะกรรมการยังไม่มีกำหนดผู้รับผิดชอบให้ชัดเจนอาจทำให้เกิดปัญหาในการ
รับโอนการรับและการจ่ายเงินภายในกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก

การถ่ายทอดภูมิปัญญา

การถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านไม้แกะสลักของชาวบ้านนั้น ได้รับการ
ถ่ายทอดเรียนรู้มาจากบรรพบุรุษหลายชั่วคนมาสู่ลูกหลานญาติพี่น้องและผู้ที่สนใจโดยทั่วไป และ
ได้รับการพัฒนาฝีมืออย่างต่อเนื่องเป็นผลงานที่ทำให้คนได้รู้จักและเห็นคุณค่า นอกจากนี้ยังได้
มีการรวมกลุ่มๆ เพื่อพัฒนาฝีมือและได้ความคิดรูปแบบที่หลากหลาย ยังเป็นแบบอย่างที่ดีแก่
ลูกหลานที่จะให้ความสนใจหันมาเรียนรู้และสืบทอดภูมิปัญญา ซึ่งผู้ที่เป็นพ่อ แม่ พี่น้อง
ที่ประกอบอาชีพนี้พร้อมและเต็มใจที่จะถ่ายทอดภูมิปัญญาแก่ลูกหลานเพื่อจะได้สืบทอดงานต่อไป

มิตรไมตรีของคนในชุมชน

การที่คนในหมู่บ้านก๊วแลน้อยมีลักษณะ โครงสร้างพื้นฐานเป็นระบบ
เครือญาติ ทำให้คนในชุมชนมีความเอื้ออาทรต่อกัน รักใคร่ ประองคองอยู่กันอย่างพี่น้อง ให้การ
ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน คอยสอดส่องดูแลความปลอดภัยในชุมชน ทำให้บ้านก๊วแลน้อยอยู่กัน
อย่างสงบสุข เพราะผู้คนมีจิตใจที่เอื้ออารี มีอัธยาศัยไมตรีที่ดีงามและเป็นมิตรกับคนทั่วไป

สำหรับปัญหา และอุปสรรคที่พบ ทั้งด้านการจัดองค์กร การผลิต
การตลาด การเงิน และการขาดวัตถุดิบนั้น ซึ่งประเด็นปัญหานี้ได้ส่งผลให้กลุ่ม ขาดความร่วมมือ
ในการทำงาน ซึ่ง ทำให้มีลักษณะเป็นผู้ประกอบการรายย่อย

ด้านการจัดองค์กร สมาชิกขาดความรู้ความเข้าใจในการรวมกลุ่ม ทำ
ให้ไม่เห็นความสำคัญในการทำงานร่วมกัน เนื่องจากเล็งเห็นความสำคัญจากกลุ่ม

ด้านการผลิต การที่สมาชิกกลุ่ม มีลักษณะเป็นผู้ประกอบการรายย่อย
ทำให้ไม่ได้นำผลิตภัณฑ์มาฝากขายที่ร้านค้า ทำให้กลุ่ม ไม่มีเงินไว้สำรองใช้จ่ายในกิจการของ
และเป็นทุนสำรองไว้สมทบซื้อไม้มาผลิต ไม้ที่กลุ่ม ซื้อผ่านองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ไม่ค่อยได้
ไม้ที่มีคุณภาพซึ่งมีลักษณะกลวงตรงกลางและมีราคาแพงการผลิตค่อนข้างยากต่อรูปแบบที่
การผลิต

ด้านการตลาด กลุ่มขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการด้าน
การตลาด เช่น การตั้งราคา การคำนวณค่าใช้จ่าย การประชาสัมพันธ์ที่ไม่กว้างขวางทำให้
การตลาดของกลุ่มค่อนข้างจำกัด ทำให้กลุ่มขาดข้อมูลข่าวสารด้านการตลาดในแหล่งจำหน่าย
ผลิตภัณฑ์ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

ช่องทางการจำหน่ายไม่ค่อยแน่นอน เนื่องจากไม่มีการวางแผน ทำให้พ่อค้าคนกลางกดราคาได้

การขนส่งผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ยุ่งยากล่าช้า และเสียค่าใช้จ่ายสูง

ด้านการเงินกลุ่มขาดเงินที่มาสสนับสนุนในการซื้อไม้ เนื่องจากสมาชิกไม่นำผลิตภัณฑ์มาฝากขาย ทำให้กลุ่มไม่สามารถจัดเก็บเงินร้อยละ 3 จากสมาชิกในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์กลุ่มไม่มีการวางแผนเรื่องการเงิน ไม่มีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน

ด้านการขาดวัตถุดิบไม้ที่กลุ่มซื้อไม่ได้คุณภาพ และราคาแพง เมื่อนำมาผลิตผลิตภัณฑ์บางชนิดไม่ได้และยังต้องฝ่าไม้เป็นหลายชั้นทำให้เสียเนื้อไม้

กฎหมายและระเบียบของป่าไม้ในการใช้ไม้ ทรัพยากรป่าไม้ลดลง ทำให้ออนาคตอาจเกิดปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบ

ไม้สักเป็นไม้โตช้าและเป็นไม้หวงห้าม การผลิตไม้แกะสลักขัดแย้งกับนโยบายรณรงค์ในการรักษาทรัพยากร ฤดูฝนมีผลกระทบต่อการจัดซื้อวัตถุดิบและ การจำหน่ายมีผลต่อผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม

โดยสรุปแล้วปัญหาและอุปสรรคที่พบมา เสนอให้แก้ไขโดยใช้วิธีดังนี้

ผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่ม หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น เกษตรอำเภอ สหกรณ์การเกษตรพัฒนาชุมชน ควรอบรมให้ความรู้แก่กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักตั้งแต่การจัดเวทีแสดงความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่ม การให้ความรู้และความสำคัญของการรวมกลุ่ม การให้ความรู้เรื่องการผลิตคือการใช้ไม้ให้เหมาะสมกับชิ้นงาน ผลิตให้ตรงกับรายได้หลัก ไม่ผลิตโดยใช่ไม้อย่างฟุ่มเฟือย

ด้านวัตถุดิบ ควรมีการปลูกไม้ทดแทน และใช้ไม้อื่นทำการผลิตถึงแม้คุณภาพของไม้จะลดลงก็ตาม

ด้านการตลาด ควรพาสมาชิกกลุ่มไปศึกษาดูงานกลุ่มงานหัตถกรรมที่เขาประสบความสำเร็จในด้านการบริหารการตลาดแล้ว

ด้านการเงิน ต้องมีพี่เลี้ยงคอยให้ความรู้และสร้างระเบียบ กฎ เกณฑ์ในการฝากขายผลิตภัณฑ์ การเก็บเงิน การใช้จ่ายเงิน การทำบัญชีที่ถูกต้องกับรูปแบบสหกรณ์

ด้านการสืบทอด ควรมีการปลูกฝังตั้งแต่เด็ก โดยนำความรู้เข้ามาสอนในโรงเรียนยังเป็นการให้ความรู้พื้นฐานตั้งแต่ความรู้ ความเข้าใจเบื้องต้นในศิลปะ และการเห็นคุณค่าของป่าไม้ การใช้ไม้ให้มีประโยชน์สูงสุด

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ การพัฒนาบุคลากรของกลุ่มให้มีคุณภาพจะทำให้กลุ่มมีการพัฒนาในอาชีพแกะสลัก และประสบผลสำเร็จในอนาคตได้

การท่องเที่ยวในชุมชน พบว่ายังมีน้อย เนื่องจากนักท่องเที่ยวบางคนหรือบางกลุ่มไม่ทราบ มีจุดท่องเที่ยวอยู่ตรงบริเวณบ้านกัวแลน้อย และมีนักท่องเที่ยวบางคนหรือบางกลุ่มทราบแต่ไม่ให้ความสนใจที่จะเข้าไปเที่ยวชม เพราะยังไม่มีการจัดแสดงป้ายบอก และไม่มีการจัดกิจกรรมใด ๆ เกิดขึ้นภายในหมู่บ้านกัวแลน้อยเลย ซึ่งสามารถแยกประเด็นปัญหาได้ดังนี้

1. ไม่มีการประชาสัมพันธ์เพื่อนำหมู่บ้านและศูนย์หัตถกรรมไม้แกะสลักของชุมชนบ้านกัวแลน้อย ทั้งที่นักท่องเที่ยวต่างชาติให้ความสนใจการศึกษาธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นหรือความเป็นอยู่ของคนไทย
2. หมู่บ้านไม่มีศูนย์และบุคลากรแนะนำการท่องเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยว
3. หมู่บ้านยังขาดสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานและการจัดกิจกรรมที่น่าสนใจเมื่อเปรียบเทียบกับแหล่งท่องเที่ยวที่หมู่บ้านถวย
4. นักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาที่บริษัทนำเที่ยวถูกจำกัดด้วยเวลาสถานที่ท่องเที่ยวเนื่องจากบริษัทนำเที่ยวได้จัดโปรแกรมไว้ล่วงหน้าแล้ว จึงทำให้นักท่องเที่ยวไม่มีโอกาสเลือกสถานที่ท่องเที่ยวได้ตามความต้องการของตนเอง

ในส่วนของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้าไปเที่ยวและเยี่ยมชมศูนย์จำหน่ายหัตถกรรมของชุมชน มักเป็นกลุ่มเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ พัฒนาชุมชน เพื่อศึกษาดูงานกิจกรรมด้านหัตถกรรมไม้แกะสลักเป็นส่วนใหญ่

ข้อเสนอในการบริการจัดรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวของหมู่บ้านกัวแลน้อย

1. การจัดองค์กรทางการท่องเที่ยวของชุมชน
2. การจัดความพร้อมด้านบุคลากรทางการท่องเที่ยว
3. การจัดรายการนำเที่ยวของชุมชน
4. การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก

5.1.3 แนวทางการพัฒนาหมู่บ้านหัตถกรรมไม้แกะสลักเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

จากผลการศึกษาข้างต้น สามารถสรุปได้ดังนี้

แนวทางการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกประกอบด้วย

การจัดตั้งศูนย์บริการข้อมูลทางการท่องเที่ยว จะใช้พื้นที่บริเวณศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก ซึ่งกลุ่มมีอุปกรณ์อยู่แล้วแต่ไม่มีบุคลากรที่มีความรู้

ในด้านการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมจัดเป็นศูนย์บริการข้อมูลทางการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว

ห้องสุขาสำหรับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะ นั้นจะปรับปรุงสร้างขึ้นภายในศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์อีก 1 จุด โดยแยกเป็นห้องน้ำชายห้องน้ำหญิง

แนวทางการจัดองค์กรทางการท่องเที่ยวของชุมชน เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้น โดยความร่วมมือกันระหว่างชุมชนและหน่วยงานภาครัฐในระดับท้องถิ่น คือ องค์กรบริหารส่วนตำบลบ้านแม เป็นผู้ให้การสนับสนุนและชาวบ้านเป็นผู้ปฏิบัติงาน โดยมีการฝึกอบรมและให้ความรู้ ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนของตน ทั้งเรื่องราวความเป็นมา วิถีชีวิตศิลปวัฒนธรรม และงานหัตถกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนให้เข้าใจและรู้สึกหวงแหน ในท้องถิ่นและภูมิปัญญาที่ได้รับการสืบทอดมา รวมถึงการอนุรักษ์ในภูมิปัญญาให้คงอยู่กับท้องถิ่นของตนเองได้อย่างไร ในการนำเสนอแก่นักท่องเที่ยว

รูปแบบการพัฒนาทางด้านบุคลากร การพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของหมู่บ้านกัวแลน้อย เน้นที่การพัฒนาเยาวชนภายในชุมชนให้สามารถสืบต่องานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว เช่น การแกะสลักไม้ การเป็นยุวมัคคุเทศก์นำนักท่องเที่ยวเยี่ยมชมชุมชนอย่างมี ความรู้และเข้าใจรวมถึงให้ความรู้แก่ชาวบ้านในการต้อนรับและให้ความรู้แก่ผู้มาเยี่ยมชม

แนวทางการจัดรายการนำเที่ยวของชุมชน ปัจจุบันรูปแบบการนำเที่ยวหมู่บ้านกัวแลน้อย เป็นเพียงการนำชมเฉพาะจุดใดจุดหนึ่งในชุมชน จึงได้มีการเพิ่มจุดที่น่าสนใจของหมู่บ้านเพิ่มเติมเพื่อจัดให้เป็นรูปแบบการนำเที่ยวแบบเต็มวัน

5.1.4 รูปแบบการท่องเที่ยวในหมู่บ้านไม้แกะสลัก

รูปแบบการท่องเที่ยวของชุมชนที่ได้นำเสนอ คือ การท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การจัดที่พักในชุมชน การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ เพื่อเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนบ้านกัวแลน้อย ผู้ศึกษาได้นำรูปแบบดังกล่าวไปเสนอให้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส ผู้นำกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักและสมาชิก และผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชน จากการได้พูดคุยและสนทนาซักถาม ชาวบ้านได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นต่อการที่นำเสนอการท่องเที่ยวในหมู่บ้านกัวแลน้อย ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

ทุกคนมีความเห็นสอดคล้องและยอมรับกันในรูปแบบที่ได้นำเสนอและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือร่วมใจกันให้การต้อนรับหากเกิดการท่องเที่ยวขึ้นในชุมชนและจะจัดการ

บริหารงานการท่องเที่ยวอย่างเข้มแข็งจะมีการบริหารจัดการในรูปแบบของคณะกรรมการบริหาร โดยจะมีฝ่ายต่าง ๆ รับผิดชอบร่วมกัน คู่มือผลประโยชน์ให้เป็นไปอย่างเหมาะสมและยุติธรรม

การถ่ายทอดวัฒนธรรมที่เป็นประโยชน์และไม่ทำให้ชุมชนเกิดความเสื่อมเสีย ชื่อเสียง เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่ได้เข้ามาสัมผัสกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนแล้วได้รับคุณค่าทางการศึกษาเรียนรู้ ทั้งด้านประเพณีวัฒนธรรม และด้านภูมิปัญญาทั้งงานศิลปหัตถกรรมไม้แกะสลัก และการใช้ภูมิปัญญาในการรักษาสุขภาพที่ชุมชนได้ทำการถ่ายทอดให้เพื่อจะได้หวนกลับมาอีกครั้ง

เพื่อรักษาวัฒนธรรมประเพณี และศิลปหัตถกรรมไม้แกะสลักที่มีคุณค่าต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนสืบต่อไป ชาวบ้านจะเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเองและถ่ายทอดภูมิปัญญาไม้แกะสลักให้กับผู้ที่สนใจศึกษาเรียนรู้ เท่ากับเป็นการสร้างงานและเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนโดยชุมชนอย่างแท้จริง ชุมชนเกิดความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้ต่อไป

5.2 อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง การศึกษาเพื่อส่งเสริมหมู่บ้านหัตถกรรมไม้แกะสลักให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่บ้านกิ้วแลน้อย อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษาได้อภิปรายผล การศึกษาตามวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ เพื่อนำมาสนับสนุนให้การศึกษา มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น สามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

5.2.1 การศึกษาภูมิหลังและบริบทของหมู่บ้านกิ้วแลน้อยที่เอื้อต่อการส่งเสริมหมู่บ้านหัตถกรรมไม้แกะสลักและการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยยึดหลักโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนเป็นตัวชี้วัดศักยภาพในชุมชนสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

บ้านกิ้วแลน้อย อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นหมู่บ้านศิลปวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว ทั้งนี้เนื่องมาจากบ้านกิ้วแลน้อยมีวิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี งานหัตถกรรมพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ซึ่งเป็นผลมาจากการได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากบรรพบุรุษ จนเป็นวัฒนธรรมเฉพาะของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2538 : 12)ที่ว่าขบวนการท่องเที่ยวต้องดำเนินไปตามขีดความสามารถของธรรมชาติ ชุมชนขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว

ด้านสิ่งดึงดูดใจของหมู่บ้านกิ้วแลน้อยที่มีคุณค่าทางการศึกษาเรียนรู้คือหมู่บ้านวัฒนธรรมที่มีรูปแบบเฉพาะ ได้แก่ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมและประเพณี และ

ศิลปหัตถกรรม เฟนเนล (Fennel, 1999 : 26-27) ที่ว่าการท่องเที่ยวเชิงสังคมและวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นให้สัมผัสกับทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อการศึกษาในแหล่งท่องเที่ยว และให้ความสำคัญในแหล่งท่องเที่ยว นั้น สำหรับวัฒนธรรมที่หมู่บ้านกิวแลน้อยนำมาใช้ประโยชน์ในการท่องเที่ยว นั้นเป็นวัฒนธรรมที่มีลักษณะเป็นภูมิปัญญาของคนในชุมชนที่จะนำมาส่งเสริมให้เป็นจุดสนใจของนักท่องเที่ยว ได้แก่ ศิลปหัตถกรรมไม้แกะสลัก วิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน

ปัจจุบันบ้านกิวแลน้อยยังคงมีการดำเนินวิถีชีวิตแบบสังคมเกษตรกรรมและรักษาประเพณี วัฒนธรรม และงานหัตถกรรมดั้งเดิมไว้ได้ขณะที่สังคมอื่น ๆ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เริ่มสูญหายไปแล้วจึงเป็นการสร้างศักยภาพเกี่ยวกับคุณค่าทางการศึกษาให้กับบ้านกิวแลน้อยที่จะทำให้เกิดการเดินทางเข้ามาเยี่ยมชมของนักท่องเที่ยวในอนาคตได้ เนื่องจากวัฒนธรรมมีความสำคัญต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว เป็นเสมือนตัวเสริมการท่องเที่ยวให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น บางครั้งเป็นจุดเด่นหรือจุดสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ และตรงตามลักษณะที่สำคัญของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนดังแนวคิดของ ชูสิทธิ์ ชูชาติ (2545 : 3) กล่าวไว้ว่าการจัดการด้านการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนมิได้มุ่งเน้นการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม แต่รวมถึงเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การบริหารด้วยวัฒนธรรม เป็นความคิดร่วม เป็นสิ่งที่มนุษย์เรียนรู้ เป็นองค์รวมของความรู้หรือภูมิปัญญาและเป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่ง

นอกจากนี้ชาวบ้านกิวแลน้อยได้มีกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมในการสืบทอดรักษาประเพณีวัฒนธรรมและศิลปหัตถกรรมไม้แกะสลักที่ได้รับเป็นมรดกทางสังคมจากบรรพบุรุษต่อมาอย่างเหนียวแน่น และจากการมีโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมเป็นระบบเครือข่ายทำให้ชุมชนมีความสามัคคีและร่วมมือกันเพื่อจัดงานประเพณีต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดีสามารถที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ สอดคล้องกับ แนวคิดของฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2540 : 75-77) ที่กล่าวถึงลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง ว่าต้องมีสภาพรวมกันเป็นปึกแผ่นแน่นแฟ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้ ควบคุมและจัดการแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง และสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตามแม้ว่าบ้านกิวแลน้อยจะมีการอนุรักษ์สืบสานกิจกรรมงานประเพณี วัฒนธรรมและศิลปหัตถกรรมไม้แกะสลักแบบดั้งเดิมไว้แต่กิจกรรมบางอย่างต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ดังที่ ซวาบรูคส์ (Swarbrooks, 2000 : 306 - 308) กล่าวไว้ว่า ถ้าหากมีความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เข้ากับยุคสมัยก็สามารถทำได้ แต่ต้องไม่ทำให้เสียรูปแบบดั้งเดิม หรือความหมายที่เป็นหัวใจสำคัญของวัฒนธรรมนั้น ๆ

การทำหัตถกรรมไม้แกะสลักซึ่งในอดีตการทำไม้แกะสลักจะเป็นไปตามรูปแบบความคิดของช่างที่คิดว่าจะทำอย่างไรรูปแบบไหนที่จะถูกใจผู้ซื้อและผู้ชมและการทำไม้แกะสลัก ในสมัยก่อนก็เป็นการทำเพื่อการยังชีพโดยมีรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม แต่มาในปัจจุบัน

อาชีพหลักของหมู่บ้านกัวแลน้อย คือ การผลิตหัตถกรรมไม้แกะสลักและรูปแบบได้เปลี่ยนแปลงไปตามผู้ว่าจ้าง หรือพ่อค้าคนกลางที่ได้ว่าจ้าง (Order)แต่ถึงอย่างไรก็ตามแม้ไม้แกะสลักของชุมชนบ้านกัวแลน้อยจะมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างแต่ก็ยังคงความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นไว้ นั่นคือความมีฝีมือละเอียด ประณีต ผลิตผลงานออกมาเหมือนของจริงที่ไม่มีที่ไหนเหมือนเช่นนี้ ขณะเดียวกันผู้ประกอบการอาชีพแกะสลักก็ยังคงไม่ทิ้งความเป็นดั้งเดิมของตนไปทั้งหมดยังคงแกะสลักในผลงานของตนเองอยู่และยังมีผู้ต้องการงานฝีมือประเภทนี้อยู่มาก คืองานหัตถกรรมไม้แกะสลักรูปเหมือนช้างในอิริยาบถต่างๆ ที่ช่างแกะสลักถือว่าเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน โดยจะมีการรักษาและสืบทอดต่อ ๆ ไป

ด้วยเหตุผลนี้ทำให้ชาวบ้านกัวแลน้อยเริ่มตระหนักถึงภูมิปัญญาที่ได้รับการถ่ายทอดมาเกรงว่าจะสูญหาย จึงมีความคิดที่จะเอาประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต และงานหัตถกรรม มานำเสนอในลักษณะของการศึกษาเรียนรู้และจัดบริการแก่นักท่องเที่ยว เพื่อเป็นทั้งการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต ของชาวบ้านกัวแลน้อย ซึ่งการนำเสนอเช่นนี้ของชาวบ้านได้สอดคล้องกับ นิวัติ เรื่องพานิช (2532:144) กล่าวว่า การรู้จักการนำทรัพยากรมาใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาด เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อมหาชนมากที่สุด สูญเสียน้อยที่สุด ใช้ได้นานและต้องกระจายประโยชน์ให้ทั่วถึงกัน โดยถูกต้องตามกาลเทศะ และบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542 : 2) กล่าวว่า เพื่อสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย การท่องเที่ยวต้องมีการปรับปรุงคุณภาพและให้ประโยชน์อย่างเป็นธรรม มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด การที่ชาวบ้านกัวแลน้อยนำเสนอกิจกรรมต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยวด้วยตนเองนั้นสอดคล้องตรงตามแนวคิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของสุทธิทธิ์ ชูชาติ (2538:32) ที่ว่า การใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โบราณวัตถุสถาน ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพ โดยการนำมาพัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุด

บ้านกัวแลน้อยเป็นชุมชนที่จัดได้ว่ามีความปลอดภัย สำหรับนักท่องเที่ยวอยู่มาก เนื่องจากโครงสร้างทางสังคมเป็นระบบเครือญาติ ชาวบ้านจึงช่วยกันสอดส่องดูแลไม่ให้เกิดเหตุร้ายแรงต่าง ๆ ขึ้นภายในชุมชนซึ่งตรงตามลักษณะของชุมชนเข้มแข็งตามความคิดเห็นของประเวศ วะสี (2537 :5-14) ที่ว่าการนำภูมิปัญญามาใช้แก้ไขปัญหานั้น ต้องมีการรวมตัวมีความเอื้ออาทรต่อกันไม่เอาเปรียบกัน พัฒนาความดีต่าง ๆ

ความมีอัธยาศัยไมตรีและความเป็นมิตรของชาวบ้านในหมู่บ้านกัวแลน้อยก็เป็นสิ่งทีเอื้ออำนวยต่อการท่องเที่ยวและการต้อนรับผู้มาเยือนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (2540 : 8-9) ที่กล่าวว่าวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการพัฒนาภูมิปัญญา สร้างสรรค์ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ไม่ซื้อขายวัฒนธรรมและชีวิตผู้คน สร้างความคุ้นเคยกับประชาชนในท้องถิ่นอื่น ซึ่ง

ตรงตามลักษณะนิสัยของคนในชุมชนบ้านกัวแลน้อยที่มีอาชีพค้าขายไม้ตรีที่ดิงามในการต้อนรับผู้มาเยือนเปรียบเสมือนคนคุ้นเคยกัน

การเข้าถึงหมู่บ้านหัตถกรรมไม้แกะสลักบ้านกัวแลน้อยนั้นสามารถเข้าได้ 2 เส้นทางคือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108 เชียงใหม่ - ฮอด โดยแยกเข้าที่ กิโลเมตรที่ 22 และทางหลวงจังหวัด หมายเลข 121 ตัดแยกถนนสุเทพ แนวตลาดต้นพยอม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

การเดินทางเข้าหมู่บ้านกัวแลน้อยแม้จะเดินทางได้โดยถนนเพียงวิธีเดียว แต่ก็ไม่ก่อให้เกิดความลำบากต่อผู้มาเยี่ยมชมเยือนซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วผู้ที่มีความสนใจอยากศึกษาวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนจะมาเป็นหมู่คณะเพื่อศึกษาดูงานทางด้านวัฒนธรรม ทำให้ไม่เกิดผลกระทบต่อสังคมในด้านลบต่อบ้านกัวแลน้อยซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ โรเจอร์และสลิน (Rogers and Slinn (1995:162-163) ที่ว่าการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยวเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมต้องส่งผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน การท่องเที่ยวต้องไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมไม่ก่อให้เกิดผลเสียหายในอนาคต

การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อไปศึกษาวัฒนธรรมหรือธรรมชาติในบางครั้งการขนส่งไม่มีความจำเป็นมากนัก เนื่องจากผู้ที่ต้องการศึกษาเรียนรู้จะต้องใช้เวลาในการศึกษาหรือเข้าไปสัมผัสกับธรรมชาติที่ขานพาหนะก็เข้าถึงไม่ได้

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน พบว่าสาธารณูปโภคพื้นฐานของหมู่บ้านกัวแลน้อยมีมากเพียงพอต่อความต้องการทั้งของชาวบ้านและนักท่องเที่ยวแต่ต้องมีการสร้าง ห้องสุขาเพิ่มเติม ส่วนสาธารณูปโภคขั้นสูงจะต้องมีการวางแผนที่จะจัดสร้างศูนย์บริการข้อมูลทางการท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยว ซึ่งทางชุมชนก็ได้เล็งเห็นถึงจุดด้อยในข้อนี้จึงได้มีการวางแผนทางโดยการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่น คือ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแม่ ในการพัฒนาศักยภาพในส่วนนี้แล้ว

5.2.2 วิเคราะห์กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักในหมู่บ้านกัวแลน้อย

การดำเนินงานของกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักที่ผ่านมา โดยภาพรวมทั้งด้านการบริหารจัดการ การบริหารการผลิตการบริหารการตลาดและการบริหารด้านการเงินค่อนข้างไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องมาจากปัจจัยหลายประการ ได้แก่ ขาดความร่วมมือจากสมาชิกอย่างแท้จริง ความพร้อมในการบริหารงานของคณะกรรมการในรูปแบบของสหกรณ์ การขาดความรู้ด้านการจัดการ การบริหารการตลาด และการบริหารการเงิน ทำให้การดำเนินงานของกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักในลักษณะของสหกรณ์ไม่เกิดความต่อเนื่อง ไม่มีประสิทธิภาพบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มงาน แต่อย่างไรก็ตามปัจจัยด้านการผลิตของกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักเป็นปัจจัยที่สำคัญได้สร้างความเข้มแข็งให้กับการดำเนินงานของกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักเนื่องจากผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลักของกลุ่มเป็นงานหัตถกรรมที่ต้องอาศัยทักษะ ฝีมือ และความ

ชำนาญอย่างแท้จริงในการผลิต การลอกเลียนแบบและเน้นปริมาณการผลิตจึงค่อนข้างผลิตได้ยาก ทำให้มูลค่าของผลิตภัณฑ์มีราคาค่อนข้างสูงกว่าผลิตภัณฑ์จากงานอื่น ๆ ประกอบกับงานแกะสลักไม้ของกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก มีชื่อเสียงมานานและได้รับรางวัลชนะเลิศ 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ของตำบลบ้านแม่ และได้รับรางวัล 5 ดาว ประเภทช่างลีลาในงานหัตถกรรมภาคเหนือของกรมพัฒนาชุมชน ทำให้กลุ่มมีโอกาสพัฒนาการผลิตและการตลาดเพิ่มขึ้นได้ ตรงกับที่ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2538 : 5) กล่าวว่า การวิเคราะห์เพื่อหาข้อได้เปรียบ ข้อจำกัด หรือปัญหา อันจะนำมาใช้วางแผนในการสร้างโอกาสหรือกลยุทธ์ ซึ่งได้ตรงกับการวิเคราะห์ของกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักบ้านกิ้วแลน้อย ผลของการวิเคราะห์พบว่า จุดแข็งของกลุ่ม คือ การผลิตหัตถกรรมไม้แกะสลัก ซึ่งสามารถนำมาเป็นโอกาสที่จะหารูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในชุมชนต่อไป วนิตา แก้วเนตร (2545) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยในการเลือกซื้อสินค้าที่ระลึกประเภทหัตถกรรมพื้นบ้านของนักท่องเที่ยวชาวไทยในหมู่บ้านถวาย อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่านักท่องเที่ยวเลือกซื้อสินค้าหัตถกรรมประเภทไม้แกะสลักมากที่สุด รองลงมาคือ เครื่องจักสาน และเครื่องปั้นดินเผา สาเหตุที่ซื้อมีความชอบในผลงานที่ประณีต สวยงาม ละเอียด ราคาถูก มีความหลากหลาย เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ซื้อเป็นของฝากญาติมิตร และคนขายมีอัธยาศัยดี นอกจากนี้กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก มีการรวมกลุ่มในลักษณะรูปแบบของสหกรณ์ซึ่งเป็นรูปแบบที่มี ภาวะเบียด การระดมทุน การบริหารงาน และการแบ่งผลประโยชน์ที่ค่อนข้างชัดเจน ถ้ากลุ่มมีการพัฒนาทั้งด้านบุคลากร ความรู้ ความเข้าใจของสมาชิกและคณะกรรมการให้สอดคล้องกับการรวมกลุ่มในลักษณะรูปแบบสหกรณ์ได้รับความร่วมมืออย่างแท้จริงจากสมาชิก การพัฒนากิจกรรม ต่าง ๆ ภายในกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก อาจจะมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นได้ ซึ่งตรงกับแนวคิดของ นันทิยา หุตานวัตร (2542 : 2) ที่กล่าวถึงคุณลักษณะ 7 ประการ การสร้างกลยุทธ์ธุรกิจชุมชนตอนกระบวนการเรียนรู้ว่า ผู้เข้าร่วมต้องคิดอย่างจริงจังต้องเสนอความคิดเห็นต่อกลุ่มแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและที่สำคัญต้องตัดสินใจเลือกทิศทาง ของกลุ่มทำให้เกิดการเรียนรู้วางแผนแบบทีมและเป็นระบบ ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจศักยภาพของงานได้

การสนับสนุนจากหน่วยงานภายในพื้นที่และนอกพื้นที่ก็เป็นปัจจัยภายนอกที่สำคัญในการช่วยพัฒนาของกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักให้สามารถดำเนินต่อไปได้อย่างเข้มแข็งภายในอนาคต ที่ สุปัญญา ไชยชาญ (2534 : 23) กล่าวว่า ความจำเป็นที่ต้องเสาะแสวงหาปัจจัยทั้งภายในและภายนอกองค์กรมาทำการตรวจสอบหาความเป็นไปได้เพื่อนำข้อมูลมาสนับสนุนที่จะทำให้องค์กรได้รับโอกาส

5.2.2.1 รูปแบบพัฒนาหมู่บ้านหัตถกรรมไม้แกะสลักเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ร่วมกันเสนอรูปแบบและวางแผนไว้ 4 แนวทางหลัก คือ รูปแบบการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมและความสะอาด รูปแบบการจัดองค์กรด้านการท่องเที่ยวของชุมชน รูปแบบการพัฒนาความพร้อมด้านบุคลากร และรูปแบบการจัดรายการนำเที่ยวในชุมชน ซึ่งรูปแบบทั้งหมดที่กล่าวถึงนี้ชาวบ้านได้แสดงออกถึงความคิดเห็นและความต้องการมีส่วนร่วมในการที่จะตัดสินใจในการนำรูปแบบการพัฒนาหมู่บ้านในแต่ละรูปแบบเข้ามาสู่หมู่บ้านเพื่อวางแผนพัฒนาหมู่บ้านของตน สอดคล้องกับแนวคิดของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2538 : 12) ที่ว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวควรให้ความสนใจต่อความต้องการและความปรารถนาของประชาชนในพื้นที่ที่มีส่วนร่วมตัดสินใจ ในการนำเอาการพัฒนานั้นเข้ามาและมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานภายใต้มิติต่างๆ ที่ชาวบ้านก้าวแล่น้อย เพื่อมุ่งส่งเสริมให้หมู่บ้านหัตถกรรมไม้แกะสลักเป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

สำหรับรูปแบบการจัดรายการนำเที่ยวในหมู่บ้าน สามารถทำได้ทั้งแบบที่ทำตามความต้องการของนักท่องเที่ยวและแบบที่จัดเตรียมไว้ล่วงหน้าตามแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ที่ว่าความกลมกลืนที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวต้องเกิดจากความต้องการของนักท่องเที่ยวของประชาชนในท้องถิ่น และของสถานที่ท่องเที่ยวโรเจอร์และสลิน (Rogers and Silnn, 1995 : 162-163) ได้กล่าวไว้ ซึ่งการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวของหมู่บ้านก้าวแล่น้อยนั้นได้แสดงให้เห็นถึงความโดดเด่นของศิลปวัฒนธรรมและงานศิลปหัตถกรรมเป็นหลักแสดงให้เห็นถึงความภาคภูมิใจและต้องการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมและศิลปหัตถกรรมแก่บุคคลอื่นให้ได้รับความรู้ความมีเอกลักษณ์ของชาวบ้านก้าวแล่น้อยและชาวบ้านเองก็มีความยินดีต้อนรับนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางเข้ามาในหมู่บ้าน โดยมีแนวทางที่จะพัฒนาความพร้อมด้านบุคลากรในรูปของการจัดตั้งองค์กรด้านการท่องเที่ยวออกเป็นหลายฝ่ายเพื่อดูแลด้านการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน โดยมีหน่วยงานภาครัฐระดับท้องถิ่นให้การสนับสนุน การเลือกรูปแบบเช่นนี้จะทำให้ชาวบ้านในหมู่บ้านหัตถกรรมไม้แกะสลักทุกคนได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยว มีการฝึกอบรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และเป็นผู้ผลิตงานศิลปหัตถกรรมนั้นออกมาทำให้มีงานทำและเกิดมีรายได้ตามมา ซึ่งตรงกับแนวคิดของสัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2541 : 14-17) ที่ว่าชุมชนจะเข้มแข็งได้ประกอบด้วย ชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทุกคนในชุมชนร่วมรับรู้จะรู้ทันทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เพิ่มพูนความรู้อยู่เสมอ รู้จักจัดการตัวเองด้วยกิจกรรมการวางแผนการจักระบวนการองค์กรของตนเอง การลงมือปฏิบัติและประเมินผล ซึ่งชุมชนบ้านก้าวแล่น้อยได้มีกระบวนการและแนวทางการพัฒนาดังกล่าวแล้วชุมชน

บ้านกิวแลน้อยมีการจัดทรัพยากรที่ดี มีศักยภาพในการผลิตและมีศักยภาพในการกำหนดและจัดการวิถีชีวิตของตนเอง ที่จะทำให้เศรษฐกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

5.2.3 การท่องเที่ยวที่ได้นำเสนอผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป็นเรื่องที่ดีและมีความเหมาะสม เนื่องจากผลที่ได้จากวิเคราะห์กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักในหมู่บ้านกิวแลน้อย บริบทชุมชน ทำให้ทราบและมองเห็นถึงความมีเอกลักษณ์ในวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาในงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก ที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ จนได้สร้างชื่อเสียงให้กับชุมชน ตลอดจนความรู้ ความสามารถในการใช้ภูมิปัญญาในการรักษาสุขภาพของตนเอง และการประกอบอาชีพทั้งด้านการเกษตร การทำไม้แกะสลักที่ทำให้คนในชุมชนรู้สึกภาคภูมิใจในภูมิปัญญาของตนเอง และอยากจะนำเผยแพร่แก่บุคคลทั่วไปและนักท่องเที่ยว ได้เข้าไปสัมผัสและเรียนรู้ในหมู่บ้านกิวแลน้อย ดังที่ ลิก โคริชและเจนกินส์ (Lickorish and Jenkins, 1999 : 76 – 79) กล่าวถึงการท่องเที่ยวทางสังคมและวัฒนธรรมว่า เป็นการเข้าไปสัมผัสกับประเพณีทัศนคติ และแบบแผนการดำเนินชีวิตของคนในสังคมหนึ่งที่มีเอกลักษณ์เป็นของสังคมนั้น ๆ ที่มีการสัมผัสต่อกันมาจากคนรุ่นก่อนแล้วเกิดการเรียนรู้และถ่ายทอดสู่คนรุ่นต่อไป โดยกระบวนการสืบทอดทางวัฒนธรรม

การที่นำเสนอการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนกิวแลน้อยนี้ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรม และการใช้ภูมิปัญญาของคนในชุมชนจะได้คงอยู่อย่างยั่งยืน และเป็นการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนโดยคนในชุมชน และคนในชุมชนเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์อย่างแท้จริง ซึ่งจะทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งในอนาคตได้

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

5.3.1.1 วิธีแก้ไขจุดอ่อน

การจัดองค์กรควรมีการฝึกอบรมการบริหารจัดการองค์การในรูปแบบของสหกรณ์ให้กับคณะกรรมการและสมาชิกภายในกลุ่มซึ่งผู้นำกลุ่มอาจจะประสานกับหน่วยงานในพื้นที่หรือสหกรณ์การเกษตรสันป่าตองในการจัดการฝึกอบรม

กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักควรมีการจัดเวทีระดมความคิดเห็นภายในกลุ่ม โดยพิจารณาถึงปัญหา ความต้องการแนวทางการแก้ไขปัญหา การวางแผนแบบมีส่วนร่วมระหว่างคณะกรรมการและสมาชิกภายในกลุ่มงานหัตถกรรม อาจจะขอความร่วมมือไปยังหน่วยงานที่

เกี่ยวข้องกับระดมความคิดเห็น และสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับสมาชิกภายในกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก

ควรมีการศึกษาดูงานการดำเนินงานของสหกรณ์หรือองค์กรอื่น ๆ ที่ประสบความสำเร็จในการจัดการบริหารงาน เพื่อนำมาใช้ปรับปรุงกับระบบการจัดการภายในกลุ่มให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

การจัดตั้งกฎระเบียบ ข้อบังคับของกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก ควรจัดทำอย่างเคร่งครัด และสามารถควบคุมงานภายในกลุ่มได้อย่างแท้จริง เพื่อเอื้อประโยชน์ในการบริหารงานการจัดการด้านต่าง ๆ ของกลุ่มงานหัตถกรรม

กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก ควรมีกิจกรรมภายในกลุ่ม เพื่อสร้างความสามัคคีและการมีส่วนร่วมของสมาชิก เช่น การจัดงานสังสรรค์ประจำปี การแข่งขันประกวดการแกะสลักภายในกลุ่ม

การผลิตกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก ควรมีการวางแผนการผลิตเพื่อรองรับการขาดแคลนวัตถุดิบไม้ในอนาคต โดยอาจจะเน้นการแกะสลักผลิตภัณฑ์ที่สร้างรายได้เป็นกิจกรรมหลัก และการผลิตที่สูญเสียเนื้อไม้ให้น้อยที่สุด

กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักควรมีกองทุนในการสร้างกระบวนการสืบทอดการแกะสลักไม้ภายในกลุ่มสมาชิก โดยอาจจะสอนงานให้กับเยาวชนภายในชุมชน หรืออาจจะประสานงานกับโรงเรียนภายในพื้นที่เพื่อเสริมสร้างบุคลากรในการแกะสลักไม้ในพื้นที่

สมาชิกภายในกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก ควรจะรวมตัวกันจัดซื้อวัตถุดิบเพื่อช่วยกันคัดเลือกคุณภาพของไม้ อาจจะทำให้ราคาของไม้ลดลง และสามารถกำหนดคุณภาพของไม้ให้เหมาะสมกับงานแกะสลักของกลุ่ม

กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก ควรมีการปลูกไม้สักหรือไม้ประเภทอื่น ๆ ขึ้นมาทดแทนป่าไม้ที่ลดลง จากการผลิตเพื่อรองรับการขาดแคลนไม้ในอนาคต

การตลาดกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก ควรนำวิธีส่งเสริมการขายผ่านสื่อโฆษณา เช่น เว็บไซต์ การทำแผ่นพับนำเสนอขายสินค้าและโฆษณาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มในหนังสือ นำเที่ยวต่างๆ

กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก ควรมีการประชุมตกลงกันในเรื่องการจำหน่ายสินค้า ให้มีราคาที่มีมาตรฐานแน่นอน โดยอาจจะมีการกำหนดราคาราคาขั้นต่ำ และราคาตั้งขายแต่ละผลิตภัณฑ์ไว้อย่างชัดเจน เพื่อรองรับการติดต่อซื้อขายไปต่างประเทศ และแก้ไขการตัดราคากันภายในกลุ่มสมาชิก

กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก ควรพัฒนาบุคลากรในกลุ่มให้มีความรู้ความเข้าใจ ในด้านการตลาด การพัฒนาทักษะด้านการใช้คอมพิวเตอร์และการใช้ภาษาต่างประเทศในการ สื่อสารเพื่อช่วยในการติดต่อซื้อขายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก สะดวกและมี ประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก ควรจะมีการประสานกับบริษัทที่ทำการด้านการ บรรจุกภัณฑ์และขนส่ง ในการดำเนินการขนส่งให้ลูกค้าเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับลูกค้า

การเงินกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก ควรได้รับการฝึกอบรมในการจัดทำบัญชีขั้น สูงและการบริหารด้านการเงิน เพื่อช่วยเพิ่มทักษะและความรู้ให้กับบุคลากร

กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักควรนำข้อมูลทางการเงินที่ผ่านมาจัดทำแผนการเงิน แผนการตลาดและแผนธุรกิจซึ่งอาจจะเป็นแผนระยะสั้น 2 - 3 ปี แต่สามารถกำหนดแผนการ ดำเนินงานของกลุ่มได้

กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักควรสรุปผลการดำเนินงานประจำปีเป็นรูปเล่มเพื่อ สามารถนำไปใช้ในการวางแผนและป้องกันการสูญหายของข้อมูล

5.3.1.2 วิธีแก้ไขอุปสรรค

การจัดองค์กรกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักควรมีการจัดการจัดเวทีระดมความ คิดเห็น พิจารณาถึงปัญหา ความต้องการ แนวทางแก้ไขร่วมกัน เมื่อได้ข้อมูลที่แท้จริงแล้ว นำมา จัดอบรมให้แก่สมาชิก โดยขอความร่วมมือไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น เกษตรอำเภอ พัฒนา ชุมชน สหกรณ์การเกษตร ให้เข้ามาเป็นพี่เลี้ยงและจัดอบรมแต่ละขั้นตอนของการรวมกลุ่ม ใน ลักษณะรูปแบบสหกรณ์ ทั้งด้านการจัดองค์กร การผลิต การตลาด และการเงิน

ในด้านวัตถุดิบ กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักควรมีการวางแผนการผลิตให้ตรง ตามงาน ที่สร้างรายได้เป็นกิจกรรมหลัก และการผลิตที่สูญเสียเนื้อไม้เนื้อน้อยที่สุด

กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักควรรวมตัวกันกับชุมชนอื่นที่ทำการแกะสลัก เช่นเดียวกันปลูกไม้สักหรือไม้ประเภทอื่นขึ้นมาทดแทนป่าที่ลดลง เพื่อรองรับการขาดแคลนใน อนาคต

กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักควรจัดหาไม้ที่มีคุณภาพในการแกะสลักมาใช้แทนไม้สักซึ่งนับวัน จะเหลือน้อยและราคาไม้สักแพงถึงแม้คุณภาพของไม้จะไม่เท่าไม้สัก แต่ฝีมือการแกะสลักของกลุ่ม มีคุณภาพยากแก่การลอกเลียนแบบ

ถ้าหากกลุ่มได้รับการแก้ไขอบรมที่ถูกต้องวิธีจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็จะทำให้การ ทำงานของกลุ่มเข้มแข็งได้ในอนาคต

ในส่วนของผู้ชมชนที่มีนักท่องเที่ยวเข้าไปท่องเที่ยวและเยี่ยมชมมีจำนวนน้อยนั้น ควรมีการจัดการด้านการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชน ทั้งด้านองค์กร บุคลากร ราชการนำเที่ยว และพัฒนาต่าง ๆ ที่ยังไม่พร้อมเหล่านี้ ทำการโฆษณา ประชาสัมพันธ์หมู่บ้านกัวแลน้อยโดยทำเป็นแผ่นพับไว้ตามสถานที่ท่องเที่ยวและที่พัก หรือโฆษณาผ่านเว็บไซต์หรืออินเทอร์เน็ต เพื่อให้บุคคลทั่วไปและนักท่องเที่ยวได้รู้จักหมู่บ้านกัวแลน้อย ทั้งนี้ต้องขอความร่วมมือไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เช่น การท่องเที่ยว ทางอำเภอ ทางจังหวัด บริษัททัวร์ รวมทั้งชาวบ้านกัวแลน้อยซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่ด้วย

5.3.1.3 การสืบทอดภูมิปัญญา

ควรสร้างหลักสูตรท้องถิ่นเกี่ยวกับการแกะสลักไม้ โดยนำเอาภูมิปัญญาชาวบ้านเข้ามาพัฒนาและปรับให้สอดคล้องกับปัจจุบัน เพื่อให้เกิดการสืบทอดและอนุรักษ์ไม้แกะสลักของท้องถิ่น

ควรมีการดำเนินการจัดตั้งศูนย์บริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยวของชุมชนในบริเวณศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มซึ่งมีอุปกรณ์พร้อมอยู่แล้ว เพียงแต่ขาดบุคลากรทางการท่องเที่ยว หากมีการจัดการด้านองค์กรและบุคลากรทางการท่องเที่ยวแล้วอาจจะส่งผลดี ในอนาคต

หน่วยงานภาครัฐระดับท้องถิ่น คือ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแม่ ควรจะร่วมมือกับผู้นำชุมชนและประชาชนในชุมชน ให้ความรู้ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวแก่ ชุมชนให้มากกว่านี้ และให้ความสำคัญของวัฒนธรรม ประเพณี ศิลปหัตถกรรมของชุมชนโดยมุ่งเน้นที่เยาวชนของชุมชนเป็นสำคัญ และนำโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเข้ามาเป็นนโยบายหลักอีกอันหนึ่งในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

กิจกรรมทางการท่องเที่ยวของหมู่บ้านยังขาดความหลากหลาย นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาส่วนใหญ่มักมีจุดประสงค์เข้ามาเยี่ยมชมขั้นตอนกระบวนการผลิตไม้แกะสลัก หลังจากนั้นก็เลือกซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อนำกลับบ้าน จึงทำให้มีเวลาที่ไ้อยู่ในหมู่บ้านเป็นเพียงระยะสั้น ๆ จึงควรมีการนำเสนอกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต เช่น การทำนาทำสวน การนวดแผนโบราณ ซึ่งกลุ่มเยาวชนดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน เข้ามาเป็นกิจกรรมหนึ่งทางการท่องเที่ยว โดยจัดกิจกรรมให้น่าสนใจเพื่อให้สามารถเจาะกลุ่มนักท่องเที่ยวใหม่และเป็นการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเพิ่มระยะเวลาให้อยู่ในหมู่บ้านนานวันขึ้น นอกจากนี้การนำเสนอกิจกรรมทางการท่องเที่ยวของหมู่บ้านกัวแลน้อยก็ควรมุ่งเน้นให้เกิดการศึกษาหาความรู้ในวัฒนธรรมท้องถิ่นของหมู่บ้านแก่นักท่องเที่ยวโดยเฉพาะการแกะสลักไม้

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาการแกะสลักไม้ยังมีการศึกษาในเรื่องอื่น ๆ ได้อีกดังนี้

5.3.2.1 ควรมีการศึกษาต่อไปในเรื่องของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลักของชุมชน เพื่อทำความเข้าใจถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านการผลิตและการตลาด

5.3.2.2 ศึกษาความคาดหวังและความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านกิวแลน้อยที่มีผลต่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนและความเป็นไปได้ในการนำแนวทางมาสู่ขั้นตอนการปฏิบัติ

5.3.2.3 ศึกษาถึงความต้องการและความคาดหวังของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะที่หมู่บ้านกิวแลน้อย

5.3.2.4 ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของบ้านกิวแลน้อย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บรรณานุกรม

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. จุลสารการท่องเที่ยวนโยบายและแนวทางการท่องเที่ยว
เชิงอนุรักษ์. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พรินต์ติ้ง แอนด์ พับริชซิ่ง จำกัด, 2538.
- _____. จุลสารอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : กองวิชาการและฝึกอบรมการท่องเที่ยว
แห่งประเทศไทย, 2534.
- กฤษฎากร คำแดง. รายงานการศึกษาตลาดขายพันธุ์พุดกษานสลักไม้ในวัดพม่า อำเภอเมือง
จังหวัดลำปาง. เชียงใหม่ : ภาควิชาศิลปะไทยคณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
2542.
- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติฉบับที่ 8 (2540 - 2544). กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี, 2539.
- โครงการพัฒนาที่สูงไทย-เยอรมัน. ศักยภาพชุมชนกับการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
(Ecotourism) : รายงานการศึกษาในตำบลห้วยปูลิง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน,
2540.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. บ้านกับเมือง. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. วิถีไทย : การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พรินต์ติ้ง แอนด์
พับริชซิ่ง, 2540.
- ชูศักดิ์ เพรศคอตท์ และคณะ. รายงานการวิจัยการพัฒนางานหัตถกรรมพื้นบ้านเพื่อการสร้างงาน
และรายได้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,
2533.
- ชูสิทธิ์ ชูชาติ และคณะ. รายงานผลงานวิจัยการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในมณฑลยูนนาน : กรณีศึกษา
แหล่งท่องเที่ยวในนครคุนหมิง เมืองฉุนาน และเมืองหลูซี. สำนักงานสภาพัฒนาการ
กระทรวงศึกษาธิการ, 2538.
- ชูสิทธิ์ ชูชาติ. การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. เชียงใหม่ : เอกสารการสอนโปรแกรมวิชาอุตสาหกรรม-
ท่องเที่ยว. สถาบันราชภัฏเชียงใหม่, 2545.
- ไชยวัฒน์ รุ่งเรืองศรี และคณะ. รายงานการวิจัยหัตถกรรมแกะสลักไม้ในจังหวัดเชียงใหม่และ
ลำพูน. เชียงใหม่ : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2528.

- ธวัชชัย รัตน์ซ้อน. การจัดท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบนพื้นที่สูง. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์
มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2542.
- ธีรพงษ์ แก้วหาวงษ์. กระบวนการสร้างชุมชนเข้มแข็ง ประชาคมประชาสังคม. ขอนแก่น :
คลังน่านาวิทยาการพิมพ์, 2543.
- ธีรยุทธ บุญมี. วิถีถิ่นมนุษย์ยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ : 21 เซ็นจูรี, 2538.
- นรินทร์ พัฒนาพงศา. แนวทางการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ :
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2533.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. “วัฒนธรรมชุมชนกับการท่องเที่ยว.” เวทีผู้ถูกท่องเที่ยว. ชัยวัฒน์ วรรณระญาตี
(บรรณาธิการ) สถาบันศึกษาสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2538.
- นิวัติ เรืองพาณิชย์. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
สหมิตรออฟเซต, 2537.
- . เสน่ห์ไม้แกะสลักล้านนา. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองรัตน์, 2537.
- นันทิยา หุตานุกัฏ และคณะ. SWOT การวางแผนกลยุทธ์ธุรกิจชุมชน. เชียงใหม่ : ฝ่ายผลิตและ
บริการเอกสารสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2542.
- บุญรัตน์ ณ วิชัย. “ศิลปะการแกะสลักไม้”. : เอกสารประกอบวิชาการแกะสลักไม้
แผนกวิชาคหภัณฑ์ ภาควิชาออกแบบอุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
เขตภาคพายัพเชียงใหม่, 2536.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. การวางแผนการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. เชียงใหม่ : คณะมนุษยศาสตร์.
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2542.
- ประเสริฐ รักไทยดี. คุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ :
สำนักศึกษาศถานบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2539.
- ประเวศ วะสี. “ภูมิปัญญากับการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม.” : วารสารการศึกษา. ปีที่ 28 ฉบับที่ 5
เดือนมิถุนายน - กรกฎาคม, 2537.
- ปรียา วรฤทธิ์. กระบวนการตัดสินใจขององค์กรประชาชนในการจัดกิจกรรมของชุมชน.
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิตบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2539.
- พัฒนาชุมชน, กรม. กระทรวงมหาดไทย. แนวทางการดำเนินงาน หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์.
กรมพัฒนาชุมชน, (ม.ป.ป.)

- มโน สิทธิรัตนานนท์. ศิลปะพื้นบ้าน. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒภาคใต้, 2529.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพฯ : หน่วยพิมพ์ศาสนภัณฑ์. โรงพิมพ์ศาสนา, 2516.
- รัฐติยา หิรัณยาหาค. แนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว. กรณีศึกษาบ้านหนองขาว อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี. การค้นคว้าแบบอิสระ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2544
- รัตนะ อุทัยผล. หัตถกรรมประจำถิ่น. กรุงเทพฯ : กรมฝึกหัดครู, 2523.
- วนิดา แก้วเนตร. ปัจจัยในการเลือกซื้อสินค้าที่ระลึกประเภทหัตถกรรมพื้นบ้านของนักท่องเที่ยวชาวไทยในหมู่บ้านถวาย อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.
- วิบูลย์ ลีสุวรรณ. ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน. กรุงเทพฯ : ปานายก, 2527.
- _____ ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน เครื่องจักสาน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2532.
- วัฒนะ วัฒนาพันธุ์และคณะ. ศิลปะพื้นบ้านล้านนาการเปลี่ยนแปลงและการดำรงอยู่. เชียงใหม่ โครงการวิจัยคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2544.
- วัลลภ ไชยพรหม. เทคนิคในการแกะสลักไม้. กรุงเทพฯ : ยูไนเต็คนบุคส์, 2529.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. กลยุทธ์การตลาด. กรุงเทพฯ : พัฒนาการศึกษา, 2536.
- ศิลปากร, กรม. ศิลปะและหัตถกรรมไทย. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง กรุ๊ป จำกัด, 2532.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. แนวทางการสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน. กภาพสินธุ์ : ประสานการพิมพ์, 2543.
- สมพร เทพศิลา. การพัฒนาหมู่บ้านตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดศิริราชการพิมพ์, 2542.
- สมพันธ์ เตชะอรุณ. ชุมชนเข้มแข็ง, ขอนแก่น : พระธรรมขันธ์การพิมพ์, 2541.
- สมถวิล เจริญทรัพย์. “เครื่องไม้แกะสลักในภาคเหนือ”. สรรพช่าง : ภูมิปัญญาท้องถิ่นเชียงใหม่. เชียงใหม่ : ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่ ศูนย์วัฒนธรรมสถาบันราชภัฏเชียงใหม่ และองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่, 2539.
- สามารถ ศรีจันทงศ์. ศิลปะบนเนื้อไม้. เชียงใหม่ : ศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2528.
- สีลาภรณ์ นาคทรรพ. “ภูมิปัญญากับการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม” วารสารการศึกษา. ปีที่ 28 ฉบับที่ 5 เดือนมิถุนายน - กรกฎาคม, 2537.

- สีลาภรณ์ นาคทรพร และคณะ. **ตัวชี้วัดสำหรับนักพัฒนาชนบทประสบการณ์จากนักพัฒนา.**
กรุงเทพฯ : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, 2538.
- ศุปัญญา ไชยชาญ. **การบริหารการตลาดภาคแรก : SWOT Analysis.** กรุงเทพฯ : วิทยาลัยครุชนบุรี,
2534.
- ส่งเสริมอุตสาหกรรม, กรม. **รูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมไทย.** กรุงเทพฯ : กระทรวงอุตสาหกรรม,
2538.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. **ทฤษฎีกลยุทธ์การพัฒนาสังคม.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- อรทัย วาจา. **ชุมชนเชิงรุก : วิถีชีวิตและกระบวนการพัฒนาสู่การพึ่งตนเอง.** กรุงเทพฯ : สถาบัน
การศึกษาประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2531.
- อรณี บุญมีนิมิตร. **พฤติกรรมการณ์ซื้อสินค้าที่ระลึกของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอำเภอเมือง
จังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 2540.
- Fennell, David A. **Ecotourism an Introduction.** London : Routledge, 1999.
- Lickorish, Leonard J. and Jenkins, Carson L. 1997. **An Introduction to Tourism.** East Killbride :
Thomson Lith Ltd.
- Rogers, Anthea., and Slinn, Judy. **Tourism : Management of Facilities.** Singapore :
Longman Group UK, 1993.
- Swarbrooke, John. **2000 Sustainable Tourism Management.** 2 ec. London : Biddles Ltd.,
Guild Ford and King' Lynn.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นางสาวเขวภา บุญยพันธ์
วัน เดือน ปีเกิด	22 ตุลาคม 2495
ที่อยู่ปัจจุบัน	66 บ้านศรีโพธิ์งาม ตำบลทุ่งค่อม อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ 50120
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2531 นิเทศศาสตรบัณฑิตมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ประสบการณ์ทำงาน	พ.ศ. 2524-2539 ศูนย์พัฒนาสตรีและเยาวชนภาคเหนือ พ.ศ. 2540-2545 โรงพยาบาลจินดาสิงหนธร
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ธุรกิจส่วนตัว 66 บ้านศรีโพธิ์งาม ตำบลทุ่งค่อม อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ 50120

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ให้สัมภาษณ์

1. นางกันตริ ดงเย็น เลขที่ 199 บ้านกิ้วแลน้อย หมู่ที่ 10 ตำบลบ้านแม่ อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ 50120
สัมภาษณ์วันที่ 15 มิถุนายน 2547
2. นายจันทร์ทิพย์ มณีจักร เลขที่ 88/1 บ้านกิ้วแลน้อย หมู่ที่ 10 ตำบลบ้านแม่ อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ 50120
สัมภาษณ์วันที่ 27 เมษายน 2547
3. นายบุญช่วย เทียงดี เลขที่ 25 บ้านกิ้วแลน้อย หมู่ที่ 10 ตำบลบ้านแม่ อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ 50120
สัมภาษณ์วันที่ 26 กรกฎาคม 2547
4. นายดวงคำ สิทธิวัง เลขที่ 28/1 บ้านกิ้วแลน้อย หมู่ที่ 10 ตำบลบ้านแม่ อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ 50120
สัมภาษณ์วันที่ 25 มิถุนายน 2547
5. นายดำเนิน ไชยวรรณ เลขที่ 161 บ้านกิ้วแลน้อย หมู่ที่ 10 ตำบลบ้านแม่ อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ 50120
สัมภาษณ์วันที่ 20 มิถุนายน 2547
6. นายเถาว์ หลวงใจ เลขที่ 184 บ้านกิ้วแลน้อย หมู่ที่ 10 ตำบลบ้านแม่ อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ 50120
สัมภาษณ์วันที่ 20 มิถุนายน 2547
7. นายทองพูน หมื่นมา เลขที่ 28 บ้านกิ้วแลน้อย หมู่ที่ 10 ตำบลบ้านแม่ อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ 50120
สัมภาษณ์วันที่ 20 มิถุนายน 2547
8. นายโท สิงห์มูล เลขที่ 42 บ้านกิ้วแลน้อย หมู่ที่ 10 ตำบลบ้านแม่ อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ 50120
สัมภาษณ์วันที่ 25 มิถุนายน 2547

9. นายประดับ บุญศรี เลขที่ 149/1 บ้านกิ้วแลน้อย หมู่ที่ 10 ตำบลบ้านแม่ อำเภอสันป่าตอง
จังหวัดเชียงใหม่ 50120
สัมภาษณ์วันที่ 20 กรกฎาคม 2547
10. นางเพ็ญศกา คงใหญ่ เลขที่ 40/2 บ้านกิ้วแลน้อย หมู่ที่ 10 ตำบลบ้านแม่ อำเภอสันป่าตอง
จังหวัดเชียงใหม่ 50120
สัมภาษณ์วันที่ 25 มิถุนายน 2547
11. นางเรณู ดงคำฟู เลขที่ 206 บ้านกิ้วแลน้อย หมู่ที่ 10 ตำบลบ้านแม่ อำเภอสันป่าตอง
จังหวัดเชียงใหม่ 50120
สัมภาษณ์ 20 มิถุนายน 2547
12. นางสิวะพร ทองจ๋าม เลขที่ 36/2 บ้านกิ้วแลน้อย หมู่ที่ 10 ตำบลบ้านแม่ อำเภอสันป่าตอง
จังหวัดเชียงใหม่ 50120
สัมภาษณ์วันที่ 20 พฤษภาคม 2547
13. นายสมบูรณ์ เรือนคำ เลขที่ 96 บ้านกิ้วแลน้อย หมู่ที่ 10 ตำบลบ้านแม่ อำเภอสันป่าตอง
จังหวัดเชียงใหม่ 50120
สัมภาษณ์วันที่ 13 มิถุนายน 2547
14. นายชลธร แก้วฟอง เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่
สัมภาษณ์ 10 ตุลาคม 2547

ภาคผนวก ข

รายนามผู้เข้าร่วมเวทีชาวบ้าน

13 มิถุนายน พ.ศ. 2547

สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมไม้แกะสลักบ้านกิ้วแลน้อย

1. นางกัณตี	คงเย็น
2. นายช่วย	เที่ยงดี
3. นายโท	สิงห์มุด
4. นายเถาร์	หลวงใจ
5. นายทองพูน	หมื่นมา
6. นายบรม	ก้อนแก้ว
7. นายประดับ	บุญศรี
8. นางเพ็ญผกา	คงใหญ่
9. นางเรณู	คงคำฟู
10. นางลัดดา	มณีวรรณ
11. นางวัชรีย์	บุญวิเศษ
12. นางวันเพ็ญ	ภิญโญฤทธิ
13. นางศรีวรรณ	นวลสุดา
14. นางศรีลัษ	เตชะลั้ง
15. นางศิวพร	ทองจ้าม
16. นายสมบุญ	เรือนคำ
17. นางโสภา	กันทะวงศ์
18. นางอำพรรณ	มุลคำ
19. ทางอำนาจ	แสงอรุณ

ผู้นำกลุ่มในชุมชนบ้านกิ้วแลน้อย

20. นายจันทร์ทิพย์	มณีจักร	ประธานกลุ่มพัฒนาหมู่บ้าน
21. นายดวงคำ	สิทธิวัง	ประธานกลุ่มผู้สูงอายุ
22. นางลัดดา	มณีวรรณ	ประธานกลุ่มแม่บ้าน
23. นางศิวพร	ทองจ๋าม	ประธานกลุ่มออมทรัพย์วิสาหกิจชุมชน

ผู้นำหมู่บ้าน

24. นายโสพิน	มณีวรรณ	ผู้ใหญ่บ้านกิ้วแลน้อย

เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง

25. นายคำเนิน	ไชยวรรณ	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแม่
26. นายศรีทน	ทองจ๋าม	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแม่

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ภาคผนวก ก

เครื่องมือการทำวิจัย

แบบสัมภาษณ์กลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลักและผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชนบ้านกิ้วแลน้อย

ชื่อนาย/นาง/นาง.....นามสกุล.....

อายุ.....ปี เพศ.....ประกอบอาชีพ.....

ระดับการศึกษา.....สถานภาพ.....ของชุมชน

สภาพบริบทในด้านต่าง ๆ

- ที่ตั้งชุมชนและอาณาเขตติดต่อของชุมชน
 - ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปของท้องถิ่น
1. ประวัติชุมชนมีความเป็นมาอย่างไร
 2. ก่อนที่ท่านจะมาประกอบอาชีพไม้แกะสลักท่านทำอาชีพอะไรมาก่อน และเปลี่ยนมาเมื่อไหร่ ทำไมถึงเปลี่ยน
 3. ท่านได้วัสดุมาจากไหน
 4. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานในอาชีพนี้เป็นอย่างไร
 5. รายได้อาชีพไม้แกะสลัก กับอาชีพเดิมเป็นอย่างไร
 6. ท่านประกอบอาชีพนี้ได้รับความรู้จากใคร และท่านคิดว่าจะถ่ายทอดอาชีพนี้ต่อให้กับใครหรือไม่ อย่างไรบ้าง
 7. ท่านคิดว่าลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปของท้องถิ่นเหมาะสมกับการประกอบอาชีพไม้แกะสลักหรือไม่ เพราะเหตุใด
 8. ตังคมและเศรษฐกิจในชุมชนของท่านเป็นอย่างไร
 9. ในชุมชนของท่านมีประเพณีและวัฒนธรรมอะไรบ้างที่เป็นเอกลักษณ์และสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ

วิเคราะห์การส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในหมู่บ้านกิวแลน้อย ในหัวข้อ 4 ประการ คือ
จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis)

โครงสร้างกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก

1. กลุ่มงานหัตถกรรมของท่านมีประวัติความเป็นมาอย่างไร
2. ท่านมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มเพื่ออะไร
3. ธุรกิจหัตถกรรมไม้แกะสลักของท่านมีลักษณะอย่างไร
4. ท่านได้รับการเรียนรู้หรือภูมิปัญญาจากใคร

การผลิต

1. ผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลักของท่านมีความหลากหลายหรือไม่ อย่างไร
2. แหล่งวัตถุดิบของท่านได้จากแหล่งใด และคุณภาพเป็นอย่างไร
3. ท่านคิดว่าผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลักของท่านมีคุณภาพเป็นอย่างไร และเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์คืออะไร แตกต่างจากที่อื่นอย่างไร
4. การแกะสลักไม้ของท่านมีวิธีการและขั้นตอนการปฏิบัติอย่างไร
5. ท่านนำเทคโนโลยีมาใช้กับความรู้พื้นบ้านต่อการผลิตมากน้อยเพียงใด

การตลาด

1. ยอดขายหัตถกรรมไม้แกะสลักของท่านเฉลี่ยต่อปีเป็นอย่างไร
2. ราคาเปรียบเทียบหัตถกรรมไม้แกะสลักของท่านกับคู่แข่งเป็นอย่างไร
3. ภาวะตลาดในปัจจุบันมีความต้องการไม้แกะสลักมากน้อยเพียงใด
4. การประกอบอาชีพไม้แกะสลักให้ผลตอบแทนต่อต้นทุนของท่านเป็นอย่างไร
5. ท่านมีช่องทางในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของท่านในทางใดบ้าง

ปัญหาและอุปสรรคการผลิตหัตถกรรมไม้แกะสลัก

1. แหล่งวัตถุดิบที่ท่านนำมาใช้ส่วนใหญ่จะนำมาจากที่ไหน และท่านเคยพบอุปสรรคในการหาและคุณภาพของวัตถุดิบหรือไม่ และแก้ปัญหาอย่างไร
2. ในการผลิตหัตถกรรมไม้แกะสลักท่านมีปัญหาด้านแรงงานหรือไม่อย่างไร
3. การส่งเสริมการตลาดท่านพบปัญหาอะไร
4. การบริหารจัดการด้านบรรจุภัณฑ์ การขนส่งสินค้า การโฆษณาประชาสัมพันธ์ท่านประสบปัญหาอย่างไรบ้าง

ความต้องการความช่วยเหลือด้านการผลิตและการส่งเสริม

1. ท่านเคยได้รับการสนับสนุนอาชีพไม้แกะสลักหรือไม่ จากหน่วยงานใดบ้าง และได้รับการสนับสนุนอย่างไร
1. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่จะจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในหมู่บ้านนี้
 - กรณีที่ท่านเห็นด้วยเพราะอะไร
 - ถ้าไม่เห็นด้วยเพราะอะไร
 - ถ้าเห็นด้วยจะจัดอย่างไรบ้าง และจะไม่จัดอะไรบ้าง
2. ท่านคิดว่าจะมีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรในกิจกรรมที่จะจัด
3. ท่านคิดว่าหน่วยงานของรัฐควรเข้ามาเกี่ยวข้องหรือไม่ อย่างไร
4. ท่านมีความคิดเห็นเพิ่มเติมอะไรบ้าง
5. ท่านคิดว่าในชุมชนของท่านมีองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ เหล่านี้
อย่างไร
 - ชุมชนของท่านมีสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวอะไรบ้าง
 - ชุมชนของท่านสามารถเข้าถึงได้ทางใดบ้าง และเป็นอย่างไร
 - ชุมชนของท่านมีสิ่งอำนวยความสะดวกอะไรบ้าง
6. ท่านคิดว่าเรื่องที่จะนำเสนอให้นักท่องเที่ยวมีความสำคัญอย่างไรต่อชุมชน และทำไมถึงนำเรื่องดังกล่าวมานำเสนอ

ภาคผนวก ง

กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมไม้แกะสลักบ้านกิ้วแลน้อย

กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของกลุ่มงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก

1. คณะกรรมการทุกคนจะถือปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับจากการแต่งตั้งมาจากที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปี
2. ต้องเข้าร่วมประชุมแต่งตั้งคณะกรรมการต้องมีหนังสือแจ้งล่วงหน้า 3 ถึง 5 วัน เวลา 09.00 น. หากเข้าร่วมประชุมช้า ปรับ 100 บาท
3. มีการเพิ่มหุ้นปีละ 10 หุ้นทุกปีและมีเงินปันผล
4. สมาชิกต้องนำผลิตภัณฑ์มาฝากขายร้านค้ากลุ่มเดือนละ 1 ชิ้น โดยทางร้านค้าจะเป็นผู้ขายให้และทางร้านค้าจะหักร้อยละ 3 จากการขายผลิตภัณฑ์แต่ละชิ้น
5. ร้านค้ากลุ่มฯงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก จะต้องเปิดขายตามปกติทุกวันไม่เว้นวันหยุดราชการ

ภาคผนวก จ

เครื่องมือการแกะสลัก

มหาวิทยาลัย